

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО - ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО - ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

МАЙДАНИК ЄГОР ГЕННАДІЙОВИЧ

УДК 368:005.334 (477)

ДИСЕРТАЦІЯ

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Майданик Є. Г.

Науковий керівник:

ШУЛЬГА Наталія Петрівна,

доктор економічних наук, професор

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Майданик Є.Г. *Управління ризиками страхової компанії.* – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»). – Державний торговельно-економічний університет, Київ, 2026.

Дисертаційна робота присвячена комплексному дослідженню теоретичних засад, методичних підходів та практичних аспектів управління ризиками страхової компанії.

Наразі середовище, у якому проводять свою діяльність страхові компанії, перебуває під дією динамічних змін, що зумовлюють потребу врахування ризиків у процесі прийняття управлінських рішень, що сприятиме забезпеченню їх фінансової стійкості.

Запропоновано теоретичну конструкцію інтегрованої системи управління ризиками страховика, включаючи: її авторське тлумачення як динамічний, ітеративний та замкнений цикл управління, ключовими елементами якого є комплексне врахування кумулятивного й взаємного впливу ризиків один на одного, проактивне виявлення загроз, адаптивне реагування на зміни ризик-факторів, чітке дотримання регуляторних вимог, що в сукупності забезпечує досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей страховика; доповнення принципів ризик-менеджменту страховика (цілеспрямованості, документованості та відповідності); уточнення формулювання мети, в якій, на відміну від інших наукових поглядів, зроблено акцент на досягненні синергетичного ефекту внаслідок узгодженості між усіма компонентами системи ризик-менеджменту, що дозволяє страховій компанії та її клієнтам генерувати додану цінність внаслідок надання (отримання) страхових послуг.

Узагальнення підходів до тлумачення «ризик» свідчить, що більшістю науковців розглядається він як результат події з певною ймовірністю (можливістю)

її настання, що матиме несприятливий характер; або як дія. Запропоновано розширене поняття ризику страхової компанії як динамічне, нелінійно-детерміноване ситуативне явище у невизначеному середовищі, згенероване різними ризик-факторами з певною ймовірністю настання негативної (позитивної) події, що може призвести до фінансових втрат чи інших негативних наслідків, або отримання прибутку (економічної вигоди) залежно від конфігурації ризик-факторів та ефективності прийнятих управлінських рішень у конкретний момент часу. У авторському баченні уточнено сутнісне розуміння ризику страховика, в якому наголошується на нелінійному характері реалізації ризику та його здатності змінювати вектор впливу на діяльність страховика, що ускладнює прогнозування ризикових подій традиційними методами та потребує застосування ситуаційного підходу до оцінювання їх наслідків.

Аналіз існуючих підходів до класифікації ризиків страхових компаній проілюстрував відсутність універсального бачення щодо її формування, яке відповідало би вимогам регуляторного нагляду та сучасній практиці ризик-менеджменту. Автором систематизовано класифікацію ризиків страхових компаній за сферою виникнення, керованістю, взаємозв'язком з іншими ризиками, можливістю кількісної оцінки та способів управління. На відміну від інших точок зору науковців, класифікація ризиків страховика доповнена новою класифікаційною ознакою, а саме: з огляду їх впливу на капітал. Запропонована систематизація ризиків на основі багаторівневої класифікації створює методологічне підґрунтя для побудови ефективної системи управління ризиками страхової компанії.

Обґрунтовано взаємозв'язок між ризик-місткістю, ризик-апетитом, толерантністю до ризику, профілем ризику та операційними лімітами шляхом їх об'єднання в єдиний контур управління. На відміну від традиційних поглядів, увага фокусується на узгодженості між стратегічним, тактичним та операційним рівнями управління в єдиному механізмі прийняття рішень, що забезпечує своєчасне реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх драйверів ризиків страхової компанії, і як наслідок, зміцнення її життєздатності.

Систематизовано інструментарій оцінювання ризиків страховиків за такими класифікаційними ознаками: цільовою спрямованістю (кількісні, квалітативні та регуляторні інструменти) та рівнями оцінювання (макро-, мезо-й-мікрорівні), що формує методологічне підґрунтя для багатоаспектного аналізу ризиків страховими компаніями на різних рівнях управління. На відміну від поширеного підходу до впорядкування інструментарію оцінювання ризиків, авторське його бачення слугує підставою для врахування як незначних втрат, так і катастрофічних збитків страхового бізнесу, а також якісних параметрів ризиків у контексті врахування нормативних вимог, внутрішніх оцінок достатності капіталу й резервів страховиків. Практичне значення запропонованої класифікації полягає у можливості одночасного використання кількісних, квалітативних та регуляторних інструментів оцінювання ризиків, що створює підґрунтя для формування комплексного розуміння ризикової позиції страхової компанії з урахуванням дії різноманітних ризик-факторів, які призводять до появи численних ризиків, між якими існують прямі та зворотні зв'язки.

Запропоновано інтегровану систему управління ризиками страхової компанії розглядати в контексті синтезу її властивостей: проактивної (орієнтація на майбутнє), адаптивної (врахування реакції на зміни), регуляторної (дотримання вимог регулятора), комплексної (єдиного погляду на ризики на усіх рівнях управління), інтегративної (прийняття до уваги взаємного впливу та кореляції між ризиками). Застосування інтегрованої системи управління ризиками дозволить страховій компанії комплексно оцінювати ризики за рахунок виявлення взаємозв'язків між різними їх видами, забезпечувати достатній рівень капіталу для підтримки платоспроможності.

Сформовано феноменологію ризикового середовища вітчизняних страхових компаній та проведено його дослідження за останні десять років із застосуванням обраного індикатора ризиків страховиків (індексу співвідношення валових страхових виплат до страхових премій), що дозволило виявити вплив на страхові компанії України системних та макроекономічних ризиків. Визначено, що

ключовими тригерами ризиків для вітчизняних страховиків є війна, пандемія та економічна нестабільність.

Здійснено діагностику рівня ризиків страхових компаній України із використанням економіко-математичних моделей, за результатами якої встановлено, що переважний вплив на страховиків з високим та середнім рівнем суспільної важливості мають макроекономічні фактори навколишнього середовища.

Обґрунтовано наявність кореляційного взаємозв'язку між коефіцієнтом співвідношення валових страхових виплат до страхових премій та незалежними змінними за бізнес-моделями страхування non-life та life. У бізнес-моделі non-life спостерігається негативна кореляція між чистим прибутком та співвідношенням валових страхових виплат до премій. Зазначене свідчить, що компанії цієї моделі з кращими показниками прибутковості мають нижчий рівень ризиків щодо валових страхових виплат. Разом з тим, для страховиків бізнес-моделі life, характерним є позитивна кореляція між зазначеними показниками. Це означає, що генерація зростання їх прибутку супроводжується одночасним підвищенням рівня ризиків.

У процесі дослідження було висунуто та емпірично доведено гіпотези щодо позитивного впливу оновлених регуляторних вимог на діяльність європейських страхових компаній. За результатами дослідження доведено, що імплементація Solvency II сприяє зміцненню платоспроможності й фінансової стійкості страховиків. Зроблено висновок, що проєкція європейської практики на українські реалії є виправданою, оскільки демонструє досвід ефективного функціонування системи ризик-орієнтовного управління капіталом. Удосконалено систему управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародних регуляторних вимог на основі висунутих та апробованих гіпотез. Обґрунтовано доцільність упровадження модифікованої моделі Solvency II для малих страхових компаній України. Запропонована модель через встановлення специфічних регуляторних вимог, забезпечує збереження малих страховиків, зниження рівня монополізації страхового ринку та його поступову інтеграцію в європейський фінансовий простір. У межах дослідження розроблено практичні рекомендації щодо впровадження ризик-орієнтованого підходу в контексті вимог Директиви ЄС

Solvency II до управління ризиками страхових компаній України з урахуванням воєнних, макроекономічних та регуляторних викликів, міжнародного досвіду та інтеграційних процесів.

Доведено необхідність трансформації інфраструктури управління ризиками страхових компаній під впливом технологічних інновацій, зокрема використання технологій обробки великих масивів даних, штучного інтелекту для швидкої оцінки та прогнозування ризиків, формування централізованої інформаційної бази даних та аналізу ризиків за допомогою аналітичних платформ, інструментів машинного навчання задля підвищення якості ідентифікації, точності їх оцінювання та застосування проактивного підходу у прийнятті управлінських рішень.

Обґрунтовано напрями трансформації інфраструктури управління ризиками в страхових компаніях України, а саме: запропоновано адаптивну організаційну модель ризик-менеджменту, яка враховує специфіку їхніх ресурсних можливостей, масштаби й спеціалізацію діяльності, складність бізнесу, та передбачає поєднання централізованого рівня стратегічного управління ризиками з одночасним формуванням децентралізованих команд фахівців і гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту на операційному рівні; розроблено структуру звіту зі сталого розвитку страхових компаній; визначено шляхи модернізації програмно-технічної складової управління ризиками, що в сукупності створює підґрунтя для підвищення ефективності ризик-менеджменту у вітчизняних страхових компаніях.

Запропоновано дорожню карту впровадження інтегрованої системи управління ризиками в страхових компаніях України з огляду передової практики країн Європи та сучасних інноваційних трендів розвитку ризик-менеджменту, що сприятиме прискоренню їх переходу до стандартів ЄС. Практичне використання розробленої дорожньої карти дозволить удосконалити систему управління ризиками, адаптуватись до європейських стандартів та підвищити фінансову стійкість страховиків.

Особистий внесок здобувача полягає у розкритті теоретичних положень та удосконаленні методологічних підходів управління ризиками страхових компаній з урахуванням європейських підходів та чинних регуляторних вимог в Україні.

Наукові результати та висновки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Ключові слова: ризик, класифікація, управління ризиками, ризик-апетит, інструментарій, метод, ризик-менеджмент, капітал платоспроможності, мінімальний капітал платоспроможності, Solvency II, інтегрована система управління, страхова компанія, ідентифікація, бізнес-модель, фінансові ризики.

ABSTRACT

Maidanyk Ye. H. Risk Management of an Insurance Company – A qualification scientific work submitted as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 072 “Finance, Banking and Insurance” (072Finance, Banking, Insurance and the Stock Market). – State University of Trade and Economics, Kyiv, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the theoretical foundations, methodological approaches, and practical aspects of risk management in an insurance company.

Currently, the environment in which insurance companies operate is subject to dynamic changes that necessitate the consideration of risks in the managerial decision-making process, which will contribute to ensuring their financial stability.

A theoretical construct of an integrated insurer risk management system is proposed, including: its interpretation as a dynamic, iterative, and closed management cycle, the key elements of which are comprehensive consideration of the cumulative and mutual impact of risks, proactive identification of threats, adaptive response to changes in risk factors, and strict compliance with regulatory requirements, collectively ensuring the achievement of strategic, tactical, and operational objectives; the supplementation of risk management principles (purposefulness, documentation, and compliance); and the refinement of its objective, which, unlike other scholarly views, emphasizes achieving a synergistic effect through coherence among all components of the risk management system, enabling both the insurance company and its clients to generate added value through the provision (receipt) of insurance services.

The generalization of approaches to the interpretation of “risk” demonstrates that most scholars consider it either as the result of an event with a certain probability (possibility) of occurrence that is adverse in nature, or as an action. An extended definition of insurance company risk is proposed as a dynamic, nonlinearly determined situational phenomenon in an uncertain environment, generated by various risk factors with a certain probability of occurrence of a negative (or positive) event that may lead to financial losses

or other adverse consequences, or to profit (economic benefit), depending on the configuration of risk factors and the effectiveness of managerial decisions taken at a particular point in time. The author refines the essential understanding of insurer risk by emphasizing the nonlinear nature of risk realization and its ability to change the vector of its impact on the insurer's activities, which complicates the forecasting of risk events using traditional methods and necessitates the application of a situational approach to assessing their consequences.

The analysis of existing approaches to the classification of insurance company risks has demonstrated the absence of a universal framework that would simultaneously meet regulatory supervision requirements and modern risk management practice. The author systematizes the classification of insurance company risks according to the sphere of origin, controllability, interconnection with other risks, possibility of quantitative assessment, and management methods. Unlike other scholarly viewpoints, the classification of insurer risks has been supplemented with a new classification criterion, namely, according to their impact on capital. The proposed multi-level classification creates a methodological foundation for building an effective risk management system in an insurance company.

The interrelationship between risk capacity, risk appetite, risk tolerance, risk profile, and operational limits is substantiated through their integration into a unified management framework. Unlike traditional perspectives, the focus is placed on ensuring consistency between strategic, tactical, and operational management levels within a single decision-making mechanism, enabling a timely response to changes in internal and external risk drivers and, consequently, strengthening the insurer's viability.

The toolkit for insurer risk assessment is systematized according to its purpose (quantitative, qualitative, and regulatory instruments) and levels of assessment (macro-, meso-, and micro-levels), thereby forming a methodological basis for multidimensional risk analysis at different management levels. In contrast to common approaches to structuring risk assessment tools, the author's perspective allows for the consideration of both minor losses and catastrophic damages, as well as qualitative risk parameters in the context of regulatory requirements and internal assessments of capital and reserve

adequacy. Its practical significance lies in the possibility of simultaneously applying quantitative, qualitative, and regulatory risk assessment instruments, which forms the basis for a comprehensive understanding of the insurer's risk position, taking into account the influence of various risk factors that generate multiple risks interconnected through direct and inverse relationships.

The integrated risk management system of an insurance company is proposed to be considered as a synthesis of its properties: proactive (future-oriented), adaptive (responsive to change), regulatory (compliant with supervisory requirements), comprehensive (a unified view of risks across all management levels), and integrative (accounting for interdependencies and correlations among risks). The implementation of such a system enables comprehensive risk assessment through the identification of interrelationships among different types of risks and ensures an adequate level of capital to maintain solvency.

The phenomenology of the risk environment of domestic insurance companies has been formed, and its study over the past ten years has been conducted using the selected indicator of insurers' risks (the ratio of gross insurance claims to insurance premiums), which made it possible to identify the impact of systemic and macroeconomic risks on insurance companies in Ukraine. It has been determined that the key risk triggers for domestic insurers are war, the pandemic and economic instability.

A diagnosis of the risk level of insurance companies in Ukraine has been carried out using economic and mathematical models, the results of which established that macroeconomic environmental factors exert a predominant influence on insurers with high and medium levels of social significance.

The existence of a correlation relationship between the ratio of gross insurance claims to insurance premiums and independent variables within the non-life and life insurance business models has been substantiated. In the non-life business model, a negative correlation is observed between net profit and the ratio of gross insurance claims to premiums. This indicates that companies operating under this model with higher profitability demonstrate a lower level of risk in terms of gross insurance claims. At the same time, for insurers operating under the life business model, a positive correlation

between these indicators is characteristic. This means that the generation of profit growth is accompanied by a simultaneous increase in the level of risks.

In the course of the research, hypotheses regarding the positive impact of updated regulatory requirements on the activities of European insurance companies were put forward and empirically substantiated. According to the results of the study, it was proven that the implementation of Solvency II contributes to strengthening the solvency and financial stability of insurers. It was concluded that the projection of European practice onto Ukrainian realities is justified, as it demonstrates the experience of effective functioning of a risk-based capital management system. The risk management system of Ukrainian insurance companies has been improved in the context of international regulatory requirements based on the proposed and tested hypotheses. The feasibility of implementing a modified Solvency II model for small insurance companies in Ukraine has been substantiated. The proposed model, through the establishment of specific regulatory requirements, ensures the preservation of small insurers, the reduction of the level of monopolization of the insurance market, and its gradual integration into the European financial space. Within the framework of the study, practical recommendations have been developed for implementing a risk-based approach in accordance with Solvency II requirements in Ukrainian insurance companies, taking into account wartime, macroeconomic, and regulatory challenges, international experience, and integration processes.

The necessity of transforming the risk management infrastructure of insurance companies under the influence of technological innovations is substantiated, particularly through the use of big data technologies and artificial intelligence for rapid risk assessment and forecasting, the formation of centralized information databases, and the use of analytical platforms and machine learning tools to enhance the quality of risk identification, the accuracy of their assessment, and the application of a proactive approach to managerial decision-making.

Directions for transforming the risk management infrastructure of Ukrainian insurance companies are substantiated, including: the proposal of an adaptive organizational risk management model that takes into account resource capabilities, scale

and specialization of activities, and business complexity, and provides for the combination of centralized strategic risk management with decentralized expert teams and flexible operational risk management processes; the development of a structure for insurers' sustainability reports; and the modernization of the software and technical components of risk management, collectively forming the basis for enhancing the effectiveness of risk management in domestic insurance companies.

A roadmap for implementing an integrated risk management system in Ukrainian insurance companies is proposed, taking into account advanced European practices and modern innovative trends in risk management development, which will facilitate their transition to EU standards. The practical application of the developed roadmap will enable improvement of the risk management system, adaptation to European standards, and strengthening of insurers' financial stability.

The personal contribution of the author consists in the development of theoretical provisions and the improvement of methodological approaches to insurance company risk management, taking into account European approaches and current regulatory requirements in Ukraine.

The scientific results and conclusions submitted for defense were obtained independently by the author.

Keywords: risk, classification, risk management, risk appetite, toolkit, method, risk management framework, solvency capital, minimum solvency capital, Solvency II, integrated management system, insurance company, identification, business model, financial risks.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз:

1. Майданик Є.Г. Інтеграція європейських законодавчих практик управління ризиками та платоспроможністю у вітчизняну страхову галузь. *Економіка. Фінанси. Право. Аналітик.* (Index Copernicus) Київ. 2024. №1. С. 50-55. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/360> (0,6 д.а.).
2. Шульга Н., Майданик Є. Ризики та прибутковість бізнес-моделей страхових компаній. *Scientia Fructuosa.* (Index Copernicus; Google Scholar) 2024. № 4. С. 141-154. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2133> (особисто автору належить 0,3 д.а.): здійснено аналіз ризиків за бізнес-моделями страхування життя та не життя, з виявленням кореляційного взаємозв'язку між коефіцієнтом співвідношення страхових виплат до страхових премій та незалежними змінними).
3. Майданик Є. Г. Трансформація інфраструктури управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародного досвіду. *Київський економічний науковий журнал.* (Index Copernicus; Google Scholar) 2025. № 9. С.168-174. URL: <https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/issue/view/11>(0,3 д.а.).
4. Майданик Є.Г. Управління ризиками страхової компанії на основі актуарних моделей. *Актуальні питання економічних наук.* (Google Scholar) 2025. №18. 21с. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/976/961> (0,9 д.а.).

В інших виданнях

5. Майданик Є.Г. Наукова дискусія щодо видів ризиків страхових компаній. *Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 31 жовтня 2022 р.) / відп. ред. Н.П. Шульга - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2022. - С.55-57. DOI: 10.31617/k.knute.2022-10-31(0,1 д.а.).

6. Майданик Є.Г. Вплив ризиків зовнішнього середовища на діяльність страхових компаній України. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу*: тези доп. II Міжнар. наук-практ. інтернет-конф. (Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.) / ред. кол. М.Тріпак, І. Гуменюк - Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. - С.376-378(0,1 д.а.).

7. Майданик Є.Г. Страхова галузь та ризики в архітектурі майбутнього відновлення. *Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 12 жовтня 2023р.) / відп. ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2023.- С.88-90 DOI: 10.31617/k.knute.2023-10-12 (0,1 д.а.).

8. Майданик Є. Нові вимоги НБУ до регулювання діяльності страховиків в Україні. *Фінансові інституції-сучасні виклики та нові можливості*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 21 берез. 2024р.) / відп. ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2024.- С.101-104. DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-21(0,18 д.а.).

9. Майданик Є.Г. Вплив законодавчих новацій на управління ризиками страхових компаній України. *Економіка країни: загрози та виклики в умовах глобальної нестабільності* : тези доп. наук - практ. конф. (Одеса, 14-15 лютого 2025 р.) / Молодий вчений, 2025. - С.38-42. ISBN 978-617-8514-08-2(0,2 д.а.).

10. Майданик Є.Г. Трансформації міжнародних стандартів у звітність страхової галузі. *Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів*: тези доп. Міжнар. наук-практ. конф. (Київ, 27 березня 2024

р.)/ відп. ред. О.В. Фоміна. - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2024- С.142-145 DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-27(0,2 д.а.).

11. Майданик Є. Інтеграція екологічних, соціальних, управлінських ризиків у діяльність страхових компаній України на основі європейського досвіду. *Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки*: тези доп. VII Міжн. наук - практ. інт. конф. Київ, 15 травня 2025 р./КНЕУ, 2025. - С.103-105. ISBN 978-966-926-541-8 (0,1 д.а.).

12. Майданик Є. Г. Вплив управління ризиками на ефективність надання страхових послуг. *Міжнародний і національний фінансові ринки: виклики та інновації*: тези доп. Всеукр. наук - практ. конф. (Київ, 20 травня 2025 р.) /ДТЕУ, 2025. - С.131-133 DOI: 10.31617/k.knute.2025-05-20 (0,1 д.а.).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	18
РОЗДІЛ 1. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИКА ЯК СУБ'ЄКТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	27
1.1. Природа, багаторівнева класифікація та управлінський контур ризиків страхової компанії.....	27
1.2. Систематизація інструментарію оцінювання ризиків страхової компанії.....	45
1.3. Теоретична модель інтегрованого управління ризиками страхової компанії ..	63
Висновки до розділу 1	79
Список використаних джерел до розділу 1	82
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВЛАСНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ.....	91
2.1. Системний аналіз ризикового середовища функціонування страхових компаній	91
2.2. Діагностика ризиків страхових компаній України на основі економіко-математичних моделей	122
2.3. Аналіз ризиків та прибутковості бізнес-моделей страхових компаній.....	138
Висновки до розділу 2.....	150
Список використаних джерел до розділу 2	153
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПІД ВПЛИВОМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	160
3.1. Управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародних регуляторних вимог	160
3.2. Трансформація інфраструктури управління ризиками страхових компаній України під впливом інновацій.....	177
3.3. Концептуальна модель дорожньої карти управління ризиками вітчизняних страхових компаній в умовах євроінтеграції	198
Висновки до розділу 3.....	210
Список використаних джерел до розділу 3	213
ВИСНОВКИ.....	223
ДОДАТКИ	229

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВВП – валовий внутрішній продукт;

ЄС – Європейський союз;

НБУ, Національний банк – Національний банк України;

ІФС – індекс фінансового стресу;

КАСКО – добровільне страхування наземних транспортних засобів

ОСЦПВ – обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

AI – Artificial Intelligence (штучний інтелект);

API – Application Programming Interface (програмний інтерфейс застосунку);

EEA – European Economic Area (Європейська економічна зона);

EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority (Європейський орган з нагляду за страхуванням та професійними пенсіями);

ERM – Enterprise Risk Management (інтегроване управління ризиками);

ESG – Environmental, Social, Governance (Екологія, Соціальна сфера, Управління);

IAIS – International Association of Insurance Supervisors (Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю);

MSR – Minimum Solvency Requirement (мінімальна вимога платоспроможності);

ORSA– Own Risk and Solvency Assessment (власна оцінка ризиків і платоспроможності);

ROE – Return on Equity (рентабельність власного капіталу);

SCR– Solvency Capital Requirement (вимога до капіталу платоспроможності);

SWOT – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (аналіз сильних і слабих сторін, можливостей і загроз).

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема управління ризиками є однією із головних у діяльності страховиків, оскільки страхування за своєю суттю ґрунтується на прийнятті, оцінюванні, виборі методів управління, контролі та моніторингу ризиків. Ефективна система управління ризиками забезпечує фінансову стійкість страхової компанії, платоспроможність та конкурентоспроможність. Для вітчизняних страхових компаній проблема управління ризиками набуває вагомого значення з огляду на трансформацію страхового сектору в контексті наближення регулювання до європейських норм. Регуляторні зміни, ініційовані Національним банком України щодо впровадження нових підходів до управління ризиками в страхових компаніях, що ґрунтуються на Директивах ЄС Solvency II, зумовили необхідність прискореної трансформації системи управління ризиками вітчизняними страховиками в контексті євроінтеграційних процесів.

Наразі, особливо негативний вплив на діяльність страхових компаній в Україні справляє війна, підвищуючи рівень ризиків та погіршуючи макроекономічну ситуацію. Для страховиків набуває важливості розуміння природи, систематизації широкого спектру ризиків, яка слугуватиме основою для побудови відповідної матриці та обрання інструментарію оцінювання ризиків; концептуальної єдності ризик-місткості, ризик-апетиту, толерантності до ризиків, їх профілю та операційних лімітів в рамках єдиного контуру прийняття управлінських рішень, що дозволить забезпечити узгодженість між стратегічними цілями, рівнем прийнятних ризиків та капіталом платоспроможності страховика, відповідно до обраної ним бізнес-моделі.

Виявлення, оцінка та мінімізація ризиків на ранніх етапах обумовлює потребу в побудові теоретичної моделі інтегрованого підходу до управління ризиками та розробці заходів у контексті її практичної реалізації, що сприятиме посиленню фінансової стійкості страхових компаній України та підтримки їх життєздатності в довгостроковій перспективі.

Враховуючи зростання рівня невизначеності та динамічність зовнішніх умов функціонування страхових компаній України, виникає потреба у проведенні системного аналізу ризикового середовища з метою ідентифікації, оцінки та визначення впливу найбільш суттєвих ризик – факторів на діяльність страхових компаній України, що надасть змогу обґрунтувати шляхи удосконалення їх системи ризик-менеджменту з огляду законодавчих новацій та євроінтеграційних векторів розвитку страхового бізнесу.

Залишаються невирішеними також питання щодо формування інфраструктури ризик-менеджменту страхових компаній України, визначення послідовності імплементації ключових положень Solvency II з урахуванням специфіки, фінансових можливостей, кадрового забезпечення та масштабів їхньої діяльності. Спектр окреслених та наявність інших проблем в роботі страховиків України обумовлює актуальність обраного дисертаційного дослідження.

Дослідження природи ризиків, їх класифікації за різними ознаками, методологічних основ управління ризиками в страхових компаніях проводили українські науковці, зокрема: Атюшкіна В., Безпалова А., Баранов А., Бонва І., Герасименко О., Глухова В., Гулік М., Журавка О., Клапків Л., Клапків Ю., Колесник К., Коломієць В., Корват О., Крот Л., Ланг С., Морозова Л., Панченко О., Пахненко О., Петровська В., Приказюк Н., Пікус Р., Рубежанська В., Свірський В., Сороківська М., Савченко Н., Серажим Ю., Тарнавський О., Чупайленко О., Федулова І., Філіпов В., Філюта Д., Щєблікіна І., Шевчук О. та інші.

Серед іноземних науковців, які досліджували проблематику управління ризиками в компаніях, включаючи страхові, слід зазначити роботи таких авторів, як: Гумпарті Ш. (Gumparthi S.), Сінгх А., Триверді С. (Trivedi S.), Рахалех Н. (Rahahleh N.), Клапмес П. (Klumpes P.), Елінг М., Геммо І. (Eling M., Gemmo I.), Гарцет Н., Райхель Ф., Ціцманн А. (Gatzert N., Reichel P., Zitzmann A.), Василе Е, Кротору І. (Vasile E., Croitoru I.), Стенлі М. (Stanleigh M.), Сонен П. (Soenen P.) та інших. Віддаючи належне теоретичній та прикладній значущості праць учених за цим напрямом, варто зауважити, що низка проблем залишається невирішеною, зокрема: застосування комплексного підходу до діагностики впливу ризик-факторів на

страхову діяльність та аналізу прибутковості й ризиків страховиків за різними бізнес-моделями; формування інтегрованого управління ризиками в страхових компаніях з огляду сучасних викликів, генерованих навколишнім середовищем; розробка системи регуляторних заходів з проекцією європейської практики ризик-менеджменту на функціонування страховиків України. Зазначене вище зумовлює актуальність подальших наукових досліджень, спрямованих на вирішення цих проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація Майданика Є. Г. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно - економічного університету: «Інтеграція фінансового ринку України у світовий простір» (номер державної реєстрації 0118U000305); «Роль фінансових установ в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України»(номер державної реєстрації 0059/0124U000653), автором надано відповідні матеріали та пропозиції щодо напрямів трансформації системи управління ризиками страхових компаній з урахуванням європейської практики.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розкриття і поглиблення теоретичних засад системи управління ризиками в страхових компаніях України, а також розробка пропозицій щодо її удосконалення з урахуванням інтеграційних процесів.

Задля досягнення поставленої в межах дисертаційної роботи мети визначено необхідні для розв'язання таких **завдань**:

- дослідити природу, методичні підходи до класифікації ризиків страхової компанії;
- обґрунтувати взаємозв'язок між ризик-місткістю, ризик-апетитом, толерантністю до ризику, профілем ризику та операційними лімітами;
- систематизувати інструментарій оцінювання ризиків страхової компанії;
- запропонувати теоретичну модель інтегрованого управління ризиками страхової компанії;
- провести системний аналіз ризикового середовища функціонування страхових компаній в Україні;

- здійснити діагностику ризиків страхових компаній України на основі економіко-математичних моделей;
- обґрунтувати зв'язок між ризиками та прибутковістю бізнес-моделей non-life та life страхування за результатами кореляційно-регресійного аналізу;
- розробити пропозиції щодо удосконалення управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародних регуляторних вимог;
- обґрунтувати напрями трансформації інфраструктури управління ризиками у вітчизняних страхових компаніях;
- розробити концептуальну модель дорожньої карти управління ризиками вітчизняних страхових компаній в умовах євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є система управління ризиками в страхових компаніях.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади управління ризиками у страхових компаніях на основі інтегрованого підходу.

Методи дослідження. У ході дисертаційного дослідження та під час підготовки дисертаційної роботи задля досягнення поставленої мети і виконання визначених завдань, застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: логіко-діалектичного пізнання та теоретичного узагальнення – для виявлення та ідентифікації факторів ризиків; групування, системного аналізу та синтезу – для дослідження та систематизації інструментів оцінки ризиків страхових компаній; методи аналізу для виявлення причинно-наслідкових зв'язків управління ризиками страхових компаній з огляду дії ризик-факторів на мікро-, мезо-, макро- рівнях управління ризиками, економіко-статистичні методи – для здійснення регресійного аналізу ризик-факторів та їх впливу на діяльність страхових компаній; методи графічного аналізу – для інтерпретації рівня ризику та представлення результатів дослідження.

Всі необхідні розрахунки здійснювалися в програмному середовищі Microsoft Excel.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України та Європейського союзу, що регулюють діяльність страхових компаній, статистичні та аналітичні матеріали Національного банку України (далі – НБУ), Європейського органу з нагляду за страхуванням та професійними пенсіями (далі – EIOPA), Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (далі – IAIS), Державної служби статистики України та Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, результати теоретичних і практичних досліджень вітчизняних та закордонних вчених, аналітичних центрів, веб - сайтів вітчизняних та зарубіжних страхових компаній й інформаційні ресурси у мережі Інтернет та інші.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

запропоновано теоретичну конструкцію інтегрованої системи управління ризиками страховика, включаючи: її авторське тлумачення як динамічний, ітеративний та замкнений цикл управління, ключовими елементами якого є комплексне врахування кумулятивного й взаємного впливу ризиків один на одного, проактивне виявлення загроз, адаптивне реагування на зміни ризик-факторів, чітке дотримання регуляторних вимог, що в сукупності забезпечує досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей страховика; доповнення принципів ризик-менеджменту страховика (цілеспрямованості, документованості та відповідності); уточнення формулювання мети, в якій, на відміну від інших наукових поглядів, зроблено акцент на досягненні синергетичного ефекту внаслідок узгодженості між усіма компонентами системи ризик-менеджменту, що дозволяє страховій компанії та її клієнтам генерувати додану цінність внаслідок надання (отримання) страхових послуг;

удосконалено:

– інтерпретацію поняття ризику страховика як динамічне, нелінійно-детерміноване ситуативне явище у невизначеному середовищі, згенероване різними ризик-факторами з певною ймовірністю настання негативної (позитивної) події, що може призвести до фінансових втрат чи інших негативних наслідків, або отримання прибутку (економічної вигоди) залежно від конфігурації ризик-факторів та

ефективності прийнятих управлінських рішень у конкретний момент часу. На противагу від більшості існуючих міркувань науковців, наголошено на нелінійному характері реалізації ризику та його здатності змінювати вектор впливу на діяльність страховика, що ускладнює прогнозування ризикових подій традиційними методами та потребує застосування ситуаційного підходу до оцінювання їх наслідків;

- класифікацію ризиків страхових компаній, яку крім загальновизнаних ознак (за сферою виникнення, керованістю, взаємозв'язком з іншими ризиками, можливістю кількісної оцінки та способів управління), доповнено новою ознакою – з огляду впливу ризиків на капітал. Запропонована систематизація ризиків на основі багаторівневої класифікації створює методологічне підґрунтя для побудови ефективної системи управління ризиками страхової компанії;

- систематизацію інструментарію оцінювання ризиків страховиків за такими класифікаційними ознаками: цільовою спрямованістю (кількісні, квалітативні та регуляторні інструменти) та ієрархічними рівнями (макро-, мезо- й мікрорівні), що формує методологічне підґрунтя для багатоаспектного аналізу ризиків страховими компаніями на різних рівнях управлінської вертикалі. На відміну від поширеного підходу до впорядкування інструментарію оцінювання ризиків, авторське його бачення слугує підставою для врахування як незначних втрат, так і катастрофічних збитків страхового бізнесу, а також якісних параметрів ризиків у контексті врахування нормативних вимог, а також внутрішніх оцінок достатності капіталу й резервів страховиків;

набуло подальшого розвитку:

- аргументація концептуальної єдності між ризик-місткістю, ризик-апетитом, толерантністю до ризику, профілем ризику та операційними лімітами шляхом їх об'єднання в цілісну систему управління. На відміну від традиційних поглядів, увага фокусується на узгодженості між стратегічним, тактичним та операційним рівнями управління в єдиному механізмі прийняття рішень, що забезпечує своєчасне реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх драйверів ризиків страхової компанії, і як наслідок, зміцнення її життєздатності;

– обґрунтування напрямів трансформації інфраструктури управління ризиками в страхових компаніях України, а саме: запропоновано адаптивну організаційну модель ризик-менеджменту, яка враховує специфіку їхніх ресурсних можливостей, масштаби й спеціалізацію діяльності, складність бізнесу, та передбачає поєднання централізованого рівня стратегічного управління ризиками з одночасним формуванням децентралізованих команд фахівців і гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту на операційному рівні; розроблено структуру звіту зі сталого розвитку страхових компаній; визначено шляхи модернізації програмно-технічної складової управління ризиками, що в сукупності створює підґрунтя для підвищення ефективності ризик-менеджменту у вітчизняних страхових компаніях;

– формування концептуальної моделі дорожньої карти реалізації управління ризиками страхових компаній України в контексті євроінтеграційного вектору та з урахуванням існуючих воєнних ризиків за такими напрямами: імплементація міжнародних стандартів; формування базової системи ризик-менеджменту, здійснення її цифрової та організаційної трансформації, забезпечення прозорості управління ризиками. Це створює підґрунтя для підвищення рівня транспарентності, діджиталізації, врахування ESG-ризиків у контексті державної політики сталого розвитку, імплементацію інших страхових ініціатив та, як наслідок, сприяє зміцненню конкурентоспроможності вітчизняних страховиків на європейському ринку. Практична цінність запропонованої моделі полягає у врахуванні принципу пропорційності та диференціації часових горизонтів запровадження вимог Solvency II для компаній із різним профілем ризику.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи, що розкривають сутність, роль та пріоритетні напрями вдосконалення інтегрованої системи управління ризиками в страхових компаніях України на основі інноваційних підходів в умовах імплементації європейських регуляторних стандартів та дії воєнних ризиків, доведено до рівня практичних рекомендацій. Упровадження розроблених у дисертації теоретико-методичних положень та прикладних рекомендацій сприятиме адаптації

вітчизняних страховиків до вимог Solvency II і підвищенню ефективності їх ризик-менеджменту. Зазначене створюватиме підґрунтя для забезпечення життєздатності, довготривалого функціонування, фінансової стійкості страхових компаній України та їх конкурентоспроможності на європейському страховому ринку.

Результати дисертаційного дослідження, які розширюють теоретико-методологічні підходи до формування інтегрованої системи ризик-менеджменту, містять практичну цінність та прийняті до впровадження в ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» (довідка від 02.02.2026 р. № 41/02/26).

Запропонована концептуальна модель дорожньої карти впровадження інтегрованої системи управління ризиками прийнята до використання у діяльності Акціонерного товариства «Страхова компанія «ББС ІНШУРАНС» (довідка від 13.02.2026 р. № 36).

Особистий внесок здобувача полягає в розвитку теоретичних положень щодо управління ризиками страхових компаній шляхом обґрунтування доцільності застосування інтегрованої моделі ризик-менеджменту, яка забезпечує їхню адаптацію до динамічних змін ризикового середовища та підтримання належного рівня платоспроможності.

Дисертаційна робота є особистим дослідженням автора. Усі наукові результати, рекомендації та висновки, що виносяться на захист, отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження висвітлено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики» (м. Київ, 2022 р.), «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу» (Кам'янець-Подільський, 2023 р.), «Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період» (Київ, 2023р.), «Фінансові інституції-сучасні виклики та нові можливості» (Київ, 2024р.), «Економіка країни: загрози та виклики в умовах глобальної нестабільності» (Одеса, 2025 р.), «Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів» (Київ, 2024 р.), «Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки» (Київ, 2025

р.), «Міжнародний і національний фінансові ринки: виклики та інновації» (Київ, 2025 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації опубліковано у 12 наукових працях, у тому числі чотирьох статтях у наукових фахових виданнях та 8 публікаціях у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій, загальним обсягом 3,2 друк. арк. Всі публікації та дисертаційна робота виконані із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 320 сторінок, основного тексту 180 сторінок, 35 рисунків, 14 таблиць, 29 додатків, список використаних джерел налічує 217 найменувань.

РОЗДІЛ 1

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИКА ЯК СУБ'ЄКТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Природа, багаторівнева класифікація та управлінський контур ризиків страхової компанії

В умовах зростання економічної невизначеності, що підсилюється останніми негативними, катастрофічними подіями, викликаними пандемією та руйнівною війною, професійна діяльність у сфері страхового бізнесу потребує чіткого розуміння природи ризиків для визначення рівня їх впливу на діяльність страховиків і допомоги у встановленні необхідного балансу між прийняттям ризику для отримання прибутку та збереженням необхідного рівня платоспроможності.

Ризик – це складне явище, що має багато аспектів та є невід’ємною частиною бізнесу. Досліджуючи вітчизняні та зарубіжні літературні джерела, нормативні акти, можна відмітити різні трактування самого поняття «ризик». Науковці ризик характеризують, як :

- ймовірність настання певної події, результатом якої можуть бути втрати очікуваної економічної (фінансової) користі, або прямі збитки [39];
- усвідомлення можливості небезпеки виникнення непередбачуваних втрат очікуваного прибутку, майна, грошей у зв’язку з випадковими змінами умов економічної діяльності, несприятливими обставинами [15];
- об’єктивно-суб’єктивну категорію, пов’язану з подоланням невизначеності, випадковості, конфліктності в ситуації неминучого вибору, що відображає ступінь досягнення суб’єктом очікуваного результату [24];
- небезпека виникнення непередбачуваних витрат у зв’язку із випадковими обставинами змін економічної діяльності [7].

У нормативних документах України ризик визначається, як «кількісна міра небезпеки, що враховує ймовірність виникнення негативних наслідків від здійснення господарської діяльності та можливий розмір втрат від них» [46],

«імовірність виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання доходів, або невиконання своїх зобов'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх, зовнішніх факторів» [43].

У європейському законодавстві, згідно Директиви ЄС [11] ризиком вважається «позитивна чи негативна зміна вартості у зв'язку з відхиленням від очікуваного значення».

Отже, узагальнюючи різні погляди науковців та регуляторів до тлумачення ризику, можна зробити висновок, що визначення природи ризику здійснюється за двома підходами: за першим, ризик розглядається, як результат певної події з певною ймовірністю (можливістю) її настання, що матиме несприятливий або позитивний характер; за другим – як об'єктивно-суб'єктивна категорія, пов'язана з подоланням невизначеності щодо досягнення економічним агентом очікуваного результату.

Враховуючи думки науковців, вважаємо за доцільне розглядати поняття ризику страхової компанії за своєю природою як явище, що відображує не лише ймовірність виникнення втрат та небажаних наслідків, але й можливості для стимулювання розвитку, інновацій, покращення фінансових результатів та зміцнення конкурентоспроможності. До того ж, ризик – це динамічне, нелінійно-детерміноване, складне явище, якому притаманні несподівані зміни, невизначеність, коли більшою чи меншою мірою відсутня інформація про структуру, можливі стани як об'єкта дослідження і ухвалення рішень, так і внутрішнього середовища, враховуючи зростання глобалізації, постійні трансформації у соціально-економічному середовищі під впливом пандемії, наслідків військової агресії, що породжують нові типи ризиків. Нелінійність проявляється через ефект синергії, коли сума окремих ризиків не дорівнює загальному ризику страхової компанії, або через динамічну зміну його параметрів під впливом зовнішніх шоків, зокрема пандемії, воєнного стану. До того ж, нелінійність впливу означає, що навіть у разі невисокого рівня ризику у страховика можуть виникати значні втрати.

Ризик може трансформуватися із джерела потенційних збитків у фактор формування позитивного результату. З огляду зазначеного, на нашу думку, ризик

страхової компанії – це динамічне, нелінійно-детерміноване ситуативне явище у невизначеному середовищі, згенероване різними ризик-факторами з певною ймовірністю настання негативної (позитивної) події, що може призвести до фінансових втрат чи інших негативних наслідків, або отримання прибутку (економічної вигоди) залежно від конфігурації ризик-факторів та ефективності прийнятих управлінських рішень у конкретний момент часу. У авторському баченні уточнено сутнісне розуміння ризику страховика, в якому наголошується не тільки на різних варіантах його можливого позитивного або негативного прояву, але й на нелінійному характері реалізації ризику та його здатності змінювати вектор впливу на діяльність страховика, що ускладнює прогнозування ризикових подій традиційними методами та потребує застосування ситуаційного підходу до оцінювання їх наслідків.

Запропоноване розширене поняття ризику страхової компанії враховує різні його властивості та їх розгляд у причинно-наслідковій залежності, що підсилює або знижує загальний рівень ризику, його здатність стимулювати зміни і надає можливість краще уявити складність ризиків та їх взаємозв'язків. До таких властивостей варто віднести: невизначеність, ймовірність настання події з позитивними або негативними наслідками, нелінійність впливу; масштаби втрат (очікувані, неочікувані та екстраординарні). На покриття очікуваних втрат страхова компанія формує резерви під знецінення фінансових активів (наприклад, за кредитним ризиком), неочікуваних втрат – капітал. Екстраординарні втрати фінансуються за рахунок усіх джерел доступних страховику.

З урахуванням сутності ризиків доцільно перейти до їх класифікації як основи для подальшого розгляду управління ними. Широкий спектр напрацювань вітчизняних науковців присвячено розгляду та класифікації ризиків. При систематизації ризиків страхових компаній вітчизняні і зарубіжні вчені розглядають природу ризиків у широкому діапазоні та формують їх класифікацію за різними ознаками.

Зокрема, вченими Барановим А.[2], Пікус Р.[38] ризики страхових компаній класифіковані з урахуванням їх зв'язку зі страховою діяльністю, тобто такі, що

приймаються за договорами страхування та виникають при їх обслуговуванні. Автори вважають, що не пов'язані зі страховою діяльністю ризики проявляються у ризиках зовнішнього середовища.

Корват О. виділяє класифікаційні ознаки ризиків за причинами виникнення та наслідками та пропонує розгляд сукупного ризику діяльності страховика, що включає в себе: бізнес-ризик, фінансовий ризик, страховий ризик, операційний ризик, розподіляючи зазначені ризики за критерієм можливості їх кількісної оцінки [20]. На нашу думку, класифікація ризиків з урахуванням критерію можливості кількісної оцінки ризиків підвищує її значимість, оскільки саме така оцінка, на основі конкретних даних, допомагає страховій компанії визначити пріоритетність ризиків та сконцентрувати зусилля на управлінні найбільш критичними з них.

Колектив науковців Клапків Л., Клапків Ю., Свірський В.[18], виділяє чотири групи ризиків:

- ризики пов'язані з формуванням резервів та перестрахованням (ризик нетто-ставки, ризик операційних витрат, ризик калькуляції резервів, ризик перестраховання);
- ризики, пов'язані з фінансовою діяльністю (неплатоспроможності, фінансової ліквідності, заборгованості, резервів);
- ризик інвестиційної діяльності (відсоткової ставки, зміни цін акцій, кредитний);
- інші ризики, пов'язані з операційною діяльністю (операційні, регуляційні, політичні, конкурентні).

Дана класифікація має право на існування, проте не відображає повний перелік небезпек, що загрожують страховим компаніям в умовах сьогодення.

Герасименко О., враховуючи найбільш уживані 33 класифікаційні ознаки ризиків та їх види з врахуванням актуальності, вибудовує три класифікації ризиків у вигляді дерева (таксономії), зокрема для змішаних (комерційних), чистих (нефінансових) та спекулятивних (фінансових) ризиків, із врахуванням типових дестабілізуючих факторів у процесі здійснення господарської діяльності [9]. На нашу думку, зазначена класифікація має зручну візуалізацію, що покращує

сприйняття та враховує комплексний вплив загроз на бізнес, надаючи широкий перелік загальних ризиків, але без урахування специфічних ризиків, що знижує практичну цінність для використання запропонованої таксономії страховими компаніями.

У свою чергу Бонба І. класифікує ризики діяльності страхової компанії поділяючи за характером впливу подій, що їх спричинили: зовнішні ризики (недовіри, політичні, демографічні, системні, інфляційні, правові, кіберризики) та внутрішні, що спричинені безпосередньо діяльністю страхової компанії або неефективним управлінням (інвестиційні, ринкові, ліквідності) [4].

Панченко О. та інші автори розглядають ризики за ознакою впливу на фінансову стабільність страхових компаній та здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками виділяючи ризики непередбачених збитків, операційний, ліквідності, регуляторних змін, конкурентний, інвестиційний, репутаційний та макроекономічні [37].

Глухова В., Крот Л. запропонували класифікацію фінансових ризиків в контексті фінансової безпеки страхових компаній, що містить ризики неплатоспроможності, неадекватності резервів, ліквідності, управління страховим портфелем, перестраховання, недостатності резервів та інвестиційному ризику [10].

Зарубіжні науковці досліджують вплив ризиків на страхову галузь та класифікують ризики за різними ознаками. Так, Ван І. та інші науковці [82] виділили 10 їх видів (правовий, регуляторний, кредитний, ринковий, операційний, ліквідності, стратегії, діловий, конкуренції, податковий та інші ризики), а також визначили фактори, які притаманні кожному з них.

Колектив науковців Гумпарті Ш., Сінгх А., та інші в основу класифікації ризиків в страховому бізнесі поклали критерії ймовірності їх виникнення та важливості. З огляду зазначеного вони виокремили такі види ризиків страхових компаній: діловий (бізнес-ризик), комунікаційний, актуарний, перестраховання, ліквідності, операційний, юридичний, екологічний [67].

Досліджуючи інструменти та методи управління ризиками в галузі страхування життя, науковець Триведі С. визначає ризики з огляду укладання угоди

з клієнтами, поділяючи їх на контрактні та позаконтрактні. Автор не виокремлює кваліфікаційні ознаки ризиків та зазначає, що міжнародна асоціація страхування (IAIS), управління фінансового ринку Австрії, Німецький комітет стандартів бухгалтерського обліку виділяють групи факторів ризику за трьома видами ризиків: андеррайтинговим, інвестиційним та нетехнічним [79].

За підходом науковця Рахалеха Н. виокремлено три групи ризиків: систематичні (бізнес-ризик), несистематичні (ризик управління) та комбінація двох так званих системних/несистематичних ризиків (SUR) (фінансовий і казначейський) [73].

Слід зазначити, що у більшості наукових напрацювань відсутні чітко визначені класифікаційні ознаки ризиків, що на нашу думку, ускладнює процес аналізу та призводить до труднощів у їх ідентифікації та оцінюванні.

Зарубіжні дослідники Клампес П. [71], Елінг М., Геммо І., та інші [64] приділяють увагу новим ризикам, що виникають внаслідок технологічних змін та мають вплив на надання страхових послуг, до яких відносять кіберризик, операційні пов'язані з цифровізацією, ризики штучного інтелекту. У свою чергу, науковці Гарцет Н., Райхель Ф. та інші поєднують класифікацію ризиків з можливостями сталого розвитку страхової галузі враховуючи екологічні, соціальні та управлінські аспекти [66].

Аналіз точок зору дозволив виявити різні підходи до класифікації ризиків, а саме розгляду їх у причинно-наслідковій залежності, з урахуванням зв'язку зі страховою діяльністю та сформованих під впливом зовнішніх ризик - факторів. Встановлено, що загальноприйнята класифікація ризиків відсутня внаслідок різноманіття їх проявів, деякі з них неможливо чітко розмежувати у межах однієї класифікації.

У країнах Євросоюзу, на законодавчому рівні, затверджені чіткі підходи до групування та розкриття ризиків. У липні 2009 року Європейською радою та Парламентом прийнята та з кінця 2016 року впроваджена директива Solvency II (Directive 2009/138/EC), якою встановлені певні рамки діяльності страхових

компаній для забезпечення фінансової стабільності страхових ринків за рахунок розширення прозорості та зміцнення дисципліни учасників ринку.

В основу ризик-орієнтованої системи управління Solvency II увійшли три компоненти:

- кількісні вимоги (оцінка балансу активів та пасивів та вимог до капіталу, з урахуванням покриття ризиків від страхової діяльності);
- якісні вимоги (до управління ризиками, власної їх оцінки та платоспроможності ORSA);
- зовнішня звітність (наглядова, фінансова) та публічне розкриття інформації.

Перелік ризиків згідно кількісної оцінки, з урахуванням впливу на формування необхідного платоспроможного капіталу страхової компанії, за Solvency II містить:

- ринковий ризик, що відображає чутливість вартості активів, зобов'язань та фінансових інструментів до змін рівня або волатильності ринкових цін на нерухомість(ризик нерухомості), акцій (акційний ризик); обмінних курсів валют (валютний ризик); кредитних спредів протягом строкової структури безризикової процентної ставки (ризик спреду); змін у строковій структурі або волатильності процентних ставок (ризик процентної ставки); концентрації ринкового ризику (окреслює додаткові ризики для страховика, що виникають через відсутність диверсифікації портфеля активів, або великий ризик дефолту з боку одного чи групи пов'язаних емітентів цінних паперів);
- ризик дефолту контрагента, який відображає можливі збитки внаслідок неочікуваного дефолту або погіршення кредитного рейтингу контрагентів та дебіторів страхових компаній;
- ризик страхування життя, що виникає внаслідок прийняття зобов'язань за договорами страхування життя, стосовно покритих ризиків та особливостей бізнес-процесів, та враховує ризик збитків або несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань внаслідок змін рівня, тенденцій, волатильності показників: довголіття; смертності; інвалідності – захворюваності; витрат на обслуговування;

розірвання, припинення, поновлення та викупу полісів (припинення дій), перегляду ставок, що застосовуються до ануїтетів, через зміни в правовому середовищі або стані здоров'я застрахованої особи; виникає внаслідок невизначеності ціноутворення та припущень щодо формування резервів, пов'язаних з екстремальними або нестандартними подіями (ризик катастроф);

– ризик медичного страхування, що покриває ризики збитків або несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань, які виникають внаслідок: коливань у термінах, частоті, тяжкості страхових подій; у термінах та сумі врегулювання страхових вимог на момент формування резервів; змін рівня, тенденції або волатильності витрат, понесених на обслуговування страхових договорів; значної невизначеності ціноутворення, припущень щодо резервування, пов'язаних зі спалахами великих епідемій та незвичайного накопичення ризиків за таких екстремальних обставин;

– андеррайтинговий ризик у страхуванні іншому, ніж страхування життя, що виникає внаслідок прийняття страховиком зобов'язань за договорами щодо покриття страхових ризиків, а також процесів, пов'язаних із здійсненням страхової діяльності. Цей ризик охоплює: ризик збитків або несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань, зумовлений коливаннями у термінах, частоті та тяжкості страхових випадків, а також у строках і сумах врегулювання страхових виплат (ризик премій та резервів); ризик катастроф, пов'язаний зі значною невизначеністю ціноутворення та припущень щодо формування резервів унаслідок екстремальних або виняткових подій;

– операційний ризик [11].

За другою компонентою директиви Solvency II – якісною оцінкою, виокремлюють такі ризики, як: репутаційний, регуляторний, ліквідності (аналізується здатність виконувати зобов'язання вчасно), стратегічний, ESG ризики та інші.

Для реалізації третьої компоненти управління ризиками, страховим компаніям необхідно у звітності забезпечувати розкриття усіх їх суттєвих видів, з якими вони

стикаються у процесі діяльності, незалежно від того, чи враховуються ці ризики при формуванні капіталу платоспроможності страховиків [11].

Порівняння підходів до розкриття інформації про ризики, поданні звітності страховими компаніями, наведених у Директиві Solvency II із діючими в Україні після набрання чинності з 01.01.2024 року положеннями оновленого Закону України «Про страхування» [47] показує, що в умовах євроінтеграції національна система управління ризиками вітчизняними страховиками приведена у відповідність до європейських стандартів.

На нашу думку, саме можливість оцінки ризиків у кількісному вимірі дозволить уникати складнощів у процесі управління страховою компанією.

Пропонуємо, з метою запобігання та мінімізації потенційних втрат, у процесі ризик-менеджменту страхових компаній приділяти головну увагу ризикам під які компанії мають формувати капітал, враховуючи при цьому їх нові види, зокрема кіберризиками, а також та екологічні, соціальні та управлінські (Додаток А).

Узагальнюючи розглянуті теоретичні напрацювання та законодавчі норми, зазначимо, що класифікація ризиків страхової компанії має згрупувати ризики страхової компанії за різними ознаками (рис.1.1).

З огляду існуючих та власних напрацювань, доречно здійснювати класифікацію ризиків страхових компаній за такими ознаками:

- сферою виникнення (зовнішні та внутрішні ризики);
- керованістю (локалізовані та нелокалізовані ризики);
- зв'язком з іншими ризиками (корельовані та некорельовані);
- можливістю кількісної оцінки (кількісно оцінювані та якісно охарактеризовані);
- способом управління (виправдані та невиправдані);
- ризики, що мають вплив на капітал, тобто ті ризики, які страхова компанія повинна враховувати при визначенні потреби в капіталі.

Зовнішні ризики генеруються навколишнім середовищем функціонування страхових компаній, внутрішні виникають переважно внаслідок неефективного ризик-менеджменту.

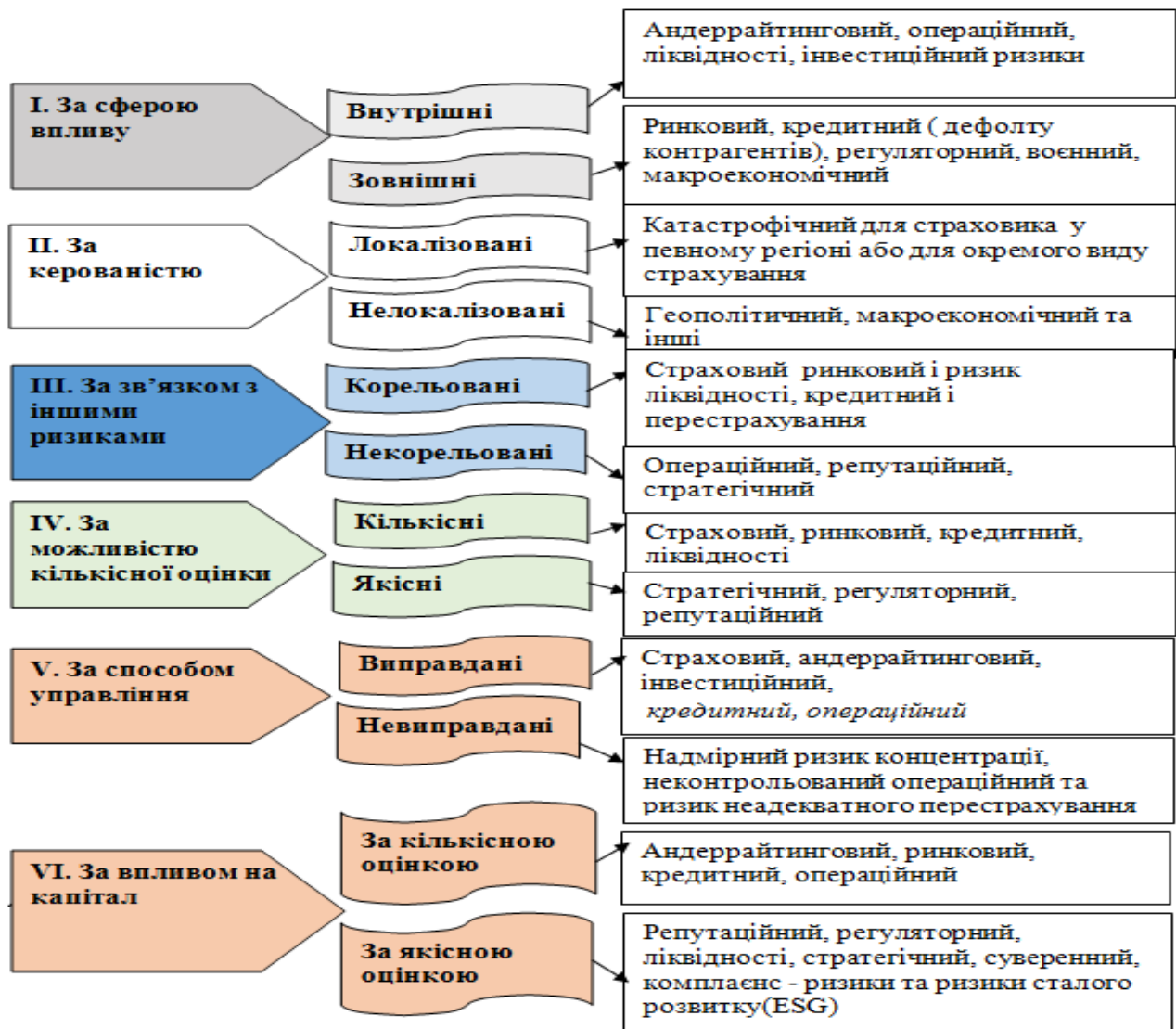

Рисунок 1.1. Класифікація ризиків страхових компаній

Джерело: складено автором.

Локалізовані – це ризики, виявлені страховою компанією, яка їх групує у відповідну матрицю. Не локалізовані – це ризики, які об’єктивно мають місце, однак страховик не знає про їх існування, а відтак не враховує у процесі своєї діяльності. Більшість ризиків, на які наражається страховик тісно між собою пов’язані. Це означає, що настання одного з ризиків, раптово (або з певним часовим лагом) призводить до виникнення інших. По корельованим ризикам можна розрахувати кореляційну залежність. Натомість є ризики, по яким не існує прямої взаємозалежності.

Кількісній оцінці підлягають ризики, щодо яких сформовано статистичну базу. За відсутності такої бази страховик обмежується лише їх якісною характеристикою.

Слід відмітити певну особливість оцінки ризику ліквідності страховими компаніями. Доречно зауважити, що страховиками проводиться не тільки кількісна оцінка ліквідності своїх активів, але й надається якісна їх характеристика, що відображується в управлінських звітах. Це є одним із положень стандарту Solvency II, що відображено зокрема у наведеній нами класифікації.

Зазначимо, що деякі ризики мають певні особливості, наприклад, кредитний та операційний ризик за своєю природою належать до виправданих, однак у разі перевищення допустимих меж ризик-апетиту страховика вони можуть трансформуватись у невиправдані.

На відміну від інших точок зору науковців, класифікація ризиків страховика доповнена новою класифікаційною ознакою, а саме: з огляду їх впливу на капітал. Практичне значення запропонованої класифікації полягає у можливості одночасного використання кількісних, квалітативних та регуляторних інструментів оцінювання ризиків, що створює підґрунтя для формування комплексного розуміння ризикової позиції страхової компанії з урахуванням дії численних ризик-факторів, які призводять до появи численних ризиків, між якими існують прямі та зворотні зв'язки. До того ж, авторський підхід дозволяє структурувати ризики з урахуванням не тільки природи, але і масштабів їхнього впливу на страхову компанію, капітал платоспроможності та врахувати їх синергетичну дію. Запропонована систематизація ризиків на основі багаторівневої класифікації створює методологічне підґрунтя для побудови ефективної системи управління ризиками страхової компанії.

Ризики впливають на здатність страховиків дотримуватись вимог щодо достатності капіталу та мають бути інтегровані в систему управління ризиками відповідно до європейських стандартів.

Враховуючи компоненти ризик-орієнтованого управління, що закладені у стандартах Solvency II, додатково визначимо основні підвиди та фактори ризиків за шостою ознакою, тобто, за впливом на капітал страхових компаній (Додаток Б). На нашу думку, розуміння страховиками природи ризиків, враховуючи фактори впливу, допоможе досягти їм успіхів в процесі ризик-менеджменту.

Оцінювання допустимого рівня виявленого ризику має велике значення в процесі управління, тому в економічній літературі виділяють чотири його зони: безризикову, допустиму, критичну та катастрофічну.

Сороківська В. [51] запропонувала удосконалену градацію зон ризиків з урахуванням специфіки страхової діяльності виділивши зони незначного, допустимого, критичного, катастрофічного ризику та відповідну величину втрат, що може отримати компанія.

Одним з інструментів для оцінки пріоритетності ризиків через оцінку та комбінації ймовірностей їх виникнення є формування матриці ризиків, за допомогою якої страхова компанія може розробити стратегії керування ризиками, що допоможуть їй забезпечити стійкість та надійність. Матриця ризиків, комбінуючи два показники – ймовірності та впливу, з метою оцінювання рівня ризику, дозволяє вирішити, які з множини можливих ризиків заслуговують на подальшу увагу.

Зазвичай страхові компанії самостійно встановлюють поєднання імовірності і впливу, на основі яких, ступінь серйозності ризику класифікуються за рівнем: «високий», «середній», або «низький», що в свою чергу, визначає значущість для планування реагування на кожен ризик. На основі цього та аналогічного розподілу загроз для страхової компанії від наслідків дії фінансових ризиків будується відповідна матриця фінансових ризиків. У матриці ризиків відображають ймовірність і наслідок ризику в двовимірному просторі. Такий підхід до оцінки ризиків дає декілька переваг:

- по-перше ризики високої ймовірності і низького рівня втрат (highprobability/low-impact) й низької ймовірності і високого рівня втрат (high-impact/low-probability) розрізняються;
- по-друге ризики можна візуально порівняти;
- по-третє ступінь пріоритетності ризиків визначається в послідовності зверху справа, де розміщуються ризики високої ймовірності і високого рівня втрат (high-probability/high-impact) аж до нижньої лівої частини матриці, де малоімовірні ризики з низьким рівнем втрат (low-probability/low-impact).

В процесі управління ризиками вже визначені поєднання можуть переглядатися і коригуватися з урахуванням нових факторів впливу.

Нами побудовано матрицю ризиків страхових компаній України в умовах воєнного стану (рис. 1.2).

Ймовірність		РИЗИКИ		
	Висока		Операційний Кіберризик	Андеррайтинговий Ліквідності Ринковий
	Середня		Кредитний	
	Низька	Регуляторний Інші ризики		
		Низький	Середній	Високий
	ВПЛИВ			

Рис. 1.2. Матриця ризиків страхових компаній України в умовах воєнного стану

Джерело: сформовано автором на основі [16, 35]

З огляду на інфляційний звіт [16] та інформацію НБУ про функціонування небанківського фінансового сектору [35], найбільший вплив з високою ймовірністю на діяльність вітчизняних страховиків, враховуючи військову агресію, мають:

- андеррайтинговий ризик при формуванні резервів, встановленні тарифів, оцінці ризиків клієнта;
- ринковий, за рахунок високої ймовірності валютних коливань та волатильності процентних ставок, зростання інфляції (факт 2025р. 8 %, прогноз на 2026 рік 6,6%) та ліквідності, через зростання виплат при можливому дефіциті грошових коштів.

Наведена класифікація ризиків страхових компаній створює підґрунтя для їх ідентифікації та побудові відповідної матриці або карти. Натомість, виникає також потреба у визначенні ризик-місткості, ризик-апетиту та толерантності до ризиків, їх профілю та лімітів як ключових параметрів ризик-менеджменту страховика. У

зв'язку з цим доцільно дослідити між ними взаємозв'язок у єдиному контурі управління (рис.1.3).

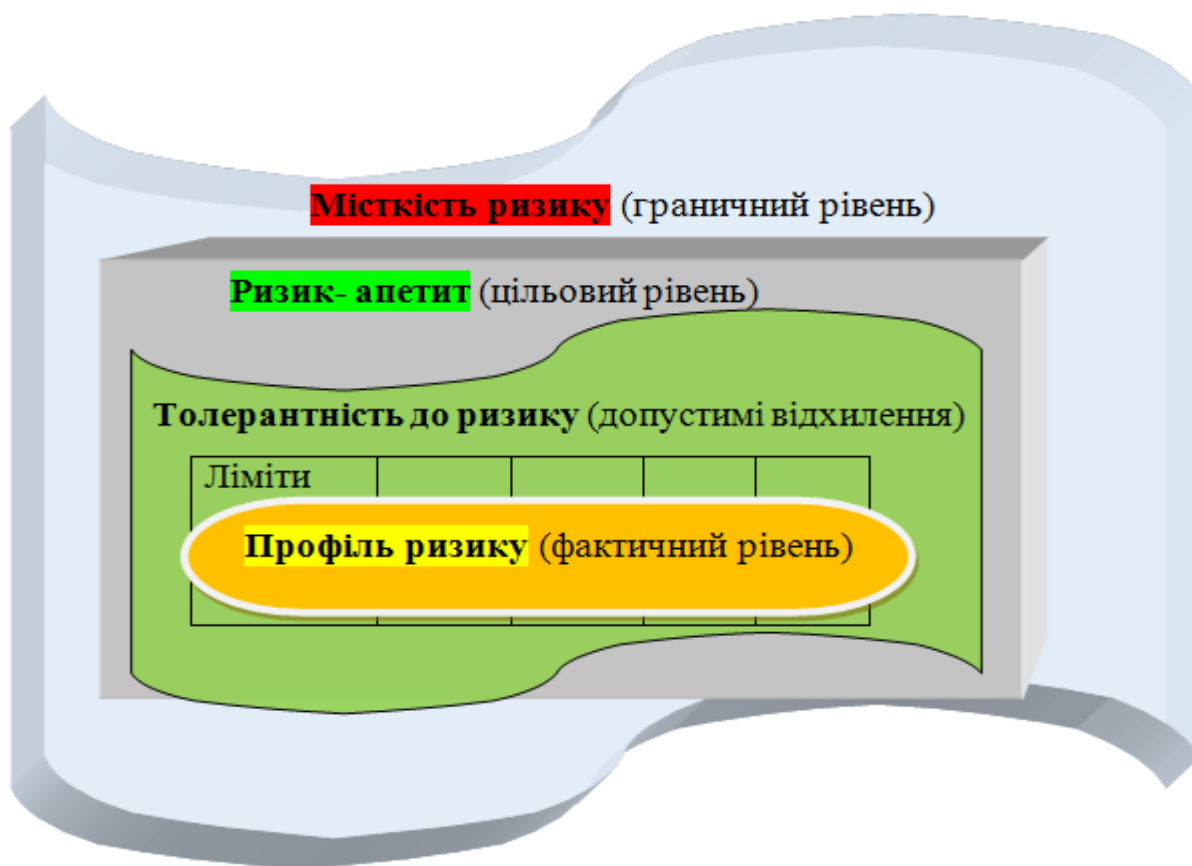

Рисунок 1.3. Контур управління ризик-апетиту страхової компанії

Джерело: побудовано автором.

Наразі для забезпечення ефективності страхові компанії України мають враховувати максимальний обсяг (місткість) ризику, який вони можуть прийняти реально в умовах військової агресії. Ризик-місткість страховиків визначається обсягом наявного власного капіталу, сформованих резервів та ліквідних активів з урахуванням вимог НБУ до мінімального розміру капіталу та нормативів платоспроможності. Слід зазначити, що ризик-місткість – це максимальний обсяг ризику, який страховик здатен витримати, не втрачаючи платоспроможності. У той же час ризик-апетит встановлює ту частину ризик місткості, яку страхова компанія готова прийняти задля досягнення стратегічних цілей.

Аналіз останніх вітчизняних та зарубіжних публікацій показав, що зустрічаються різні підходи до визначення ризик-апетиту. Схильність до ризику

(ризик-апетит) відповідно до міжнародного стандарту ISO 31000:2009 включає рівні та типи ризиків, а також можливі наслідки від їх прийняття або утримування, які визначаються самою організацією прийнятними для себе [69].

Стандартом ISO/IEC Guide73:2009 ставлення до ризику (ризик-апетит) характеризується, як позиція та поведінка організації щодо прийняття ризику, які проявляються у підходах до його оцінювання та впливають на прийняття управлінських рішень та кінцеві результати діяльності [70].

У затвердженому постановою НБУ від 23.12.2023р. №194 Положенні про вимоги до системи управління страховика [42] ризик-апетит, або схильність до ризику, розглядається як сукупна величина за всіма видами ризиків, визначена наперед та в межах допустимого рівня ризику, щодо яких страховик прийняв рішення про доцільність/необхідність їх утримання з метою досягнення його стратегічних цілей та виконання плану діяльності.

Досліджуючи сутність ризик - апетиту І. В. Федулова зазначає, що зміст поняття «апетит ризику» – це обсяг та тип ризику, який організація готова прийняти для досягнення своїх бізнес-цілей [57].

У своїй статті Д. Шекфорд описує схильність до ризику як здатність організації до ризику, або максимальну кількість залишкового ризику, який вона прийме після введення контролю та інших заходів. Також, автор звертає увагу на існуючу відмінність між ризик-апетитом та толерантністю до ризику, зазначаючи, що схильність до ризику - це кількість ризику, яку готова прийняти компанія, переслідуючи цілі, котрі вона вважає цінними, а толерантність до ризику відображає допустимий рівень відхилення від встановленого апетиту до ризику окремої компанії, який вона здатна прийняти для досягнення конкретної мети, враховуючи параметри, що встановлені з урахуванням специфіки її роботи та затверджених стандартів [75].

Слід визнати, що ризик-апетит має різні визначення та підходи до своєї інтерпретації. В міжнародних стандартах він розглядається як відношення організації до ризику та оцінки його впливу на досягнення стратегічних цілей. В контексті фінансових послуг та небанківських фінансових груп ризик-апетит

розглядається як сукупна величина ризиків прийнятих компанією з метою досягнення своїх стратегічних цілей, виконання бізнес-плану.

На нашу думку, ризик-апетит є індивідуальним для кожного суб'єкта господарювання та визначається з урахуванням стратегічних цілей та готовності до його ризику. У свою чергу, ризик-апетит страхової компанії, враховуючи прагнення компанії, відображає той рівень ризику, який вона здатна прийняти для досягнення поставлених цілей, окресливши допустимі та недопустимі для неї ризики.

Врахування ризик - апетиту при прийнятті рішень страховою компанією дозволить забезпечити баланс між досягненням цілей та ефективним управлінням ризиками. Слід зауважити, що встановлення меж ризик – апетиту передбачає виконання певних дій, тому виділимо основні кроки, які на нашу думку, є визначальними при встановленні межі ризик - апетиту страхової компанії (рис.1.4).

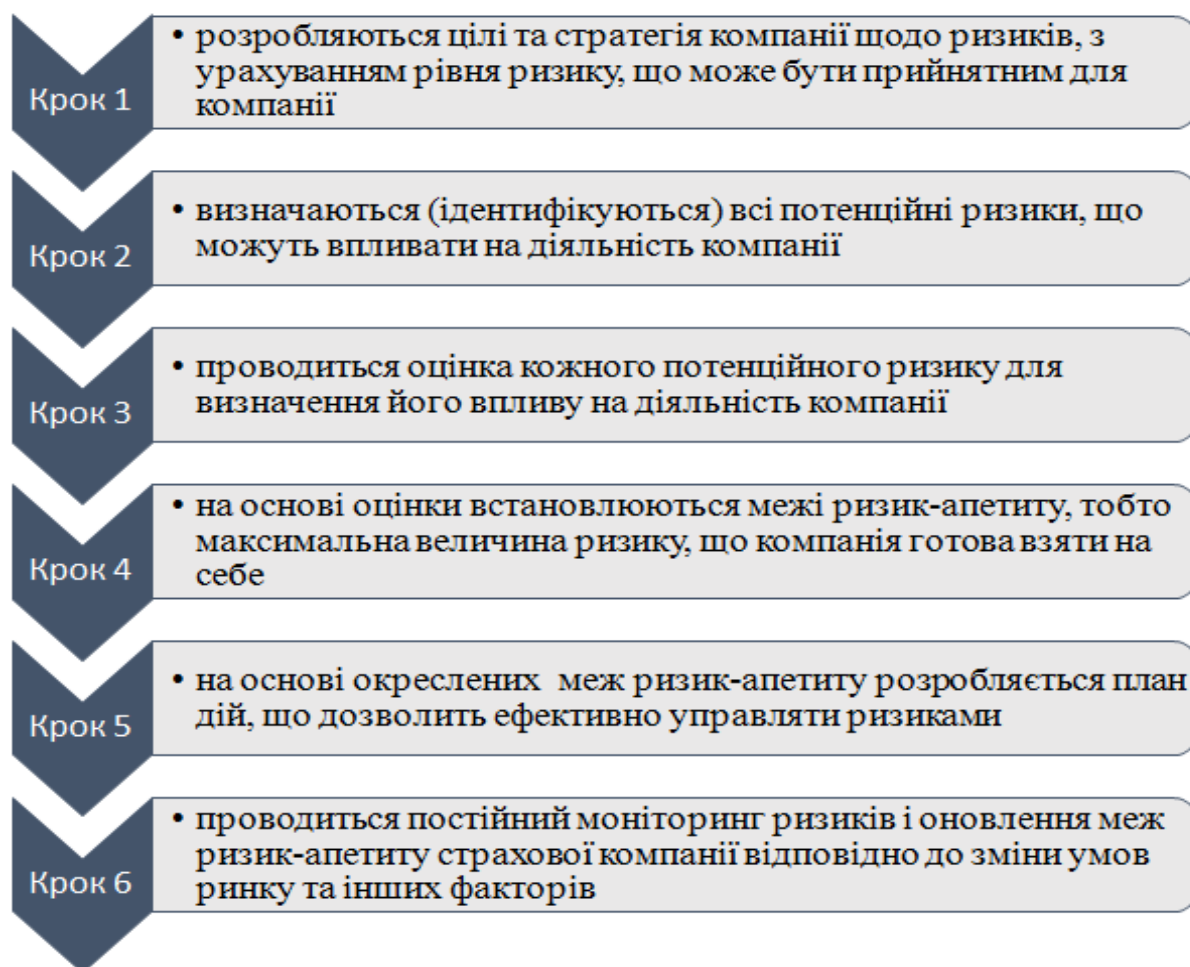

Рисунок 1.4. Основні кроки встановлення меж ризик-апетиту страхової компанії

Джерело: сформовано автором на основі [42, 52].

Ризик - апетит може бути визначений:

- у кількісному вираженні шляхом встановлення абсолютного значення можливого ризику, або його відносного значення;
- у якісному вираженні, коли ризик не може бути представлений кількісно та встановлюється описовим способом [57].

В залежності від способу вираження страховими компаніями застосовуються відповідно різні методи аналізу ризик-апетиту: кількісні або якісні. Проведення якісного аналізу ризик-апетиту передбачає наступні аспекти: ідентифікацію, визначення джерел, чинників їх виникнення; оцінювання потенційних рівнів та наслідків реалізації ризиків як негативних так і позитивних, а також аналіз зв'язків між ними. Якісна оцінка ризику може надаватись за допомогою категорій: прийнятний рівень, допустимий, високий, критичний.

На відміну від якісного застосування кількісного аналізу дозволяє визначити обсяги збитків у грошовому вимірі, що можуть бути спричинені окремими видами фінансових ризиків. При цьому, використовуються різні методи аналізу: економіко-статистичні, розрахунково-аналітичні, аналогові та експертні. Це дозволяє кожній страховій компанії встановити ліміти для найбільш впливових ризиків, у межах встановленого ризик-апетиту. До ризиків, що піддаються кількісному вимірюванню відносять: кредитний, андеррайтинговий, ліквідності, операційний, ринковий [10]. Для прийняття необхідного рішення використовуються методи (сценарне моделювання, стрес-тести та порівняння з конкурентами), що допомагають зрозуміти, які ризики може приймати компанія, а які ні.

На наш погляд, при визначенні ризик-апетиту треба досягти збалансованості між високою прибутковістю та прийнятним рівнем ризиків. Завищений ризик-апетит призводить до недостатньої фінансової стійкості страховика, а низький обмежує потенціал отримання доходів, знижує конкурентоспроможність страхової компанії та її розвиток. Саме тому, для визначення оптимального рівня ризик-апетиту слід проводити аналіз попередніх випадків, фінансових даних, ринку та консультації з експертами. Слід додати, що в умовах війни контур ризик-апетиту вітчизняних страхових компаній має формуватися з урахуванням додаткових

факторів, які у мирний час не є критичними, наприклад: ризики бойових дій у регіоні де компанія проводить свою діяльність, можливість втрати активів, операційні ризики, що пов'язані з кіберзагрозами, блекаутами, персоналом; макроекономічна нестабільність та зростання ймовірності реалізації страхових ризиків.

На відміну від інших точок зору, запропоновано розгляд ризик-апетиту не як окремого елементу ризик-менеджменту, а у контурі взаємопов'язаного ланцюжка параметрів ризиків: ризик-місткості, толерантності, профілю ризику та операційних лімітів.

Важливо, що страховикам слід узгодити зі своїм ризик-апетитом допустиму толерантність до ризику, тобто обраховувати рівень ризику, який компанія може витримати без загрози для її платоспроможності чи капіталу. Наприклад, визначити втрати капіталу у відсотках на рік чи витрати страхових резервів на виплати за катастрофічними, воєнними подіями або відсоток ліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань.

Слід додати, що сукупний рівень прийнятих ризиків страховою компанією на певний момент часу відображає її профіль ризику, який стає основою для прийняття управлінських рішень, а дотримання ризик-апетиту страховими компаніями забезпечується встановленням лімітів ризиків, що діють на операційному рівні та охоплюють андеррайтинг, перестраховування, інвестиційну діяльність.

На стратегічному рівні Рада страховика має визначити ризик-місткість та ризик-апетит, які повинні відображатися в стратегії його розвитку. На тактичному рівні (Комітет з ризик-менеджменту або інший уповноважений орган) має встановлювати толерантність у розрізі ключових ризиків. На операційному рівні відслідковується профіль ризику, що фактично реалізується, в межах встановлених лімітів. Будь-які зміни, які призводять до порушення лімітів ризиків, потребують пояснення та адекватного реагування на усіх рівнях управління: від найнижчого до найвищого, що залежить від характеру та масштабу втрат страховика. У випадку значного впливу непередбачених ризиків на діяльність страховика, може виникати потреба в уточненні ризик-місткості та ризик-апетиту. Рішення про це приймається

Радою страховика та транслюється на тактичний та операційний рівень управління, на яких відповідні уповноважені органи вносять коригування у відповідний ланцюжок параметрів ризиків. Запропонований комплексний підхід ілюструє: ієрархічну залежність та взаємоузгодженість між ризик-місткістю, ризик-апетитом, толерантністю, профілем та операційними лімітами; цілісний контур управління, що дозволяє системно підійти до оцінювання ризикової позиції страховика та обґрунтувати величину достатнього капіталу для забезпечення платоспроможності страхової компанії.

Отже, існує концептуальна єдність між ризик-місткістю, ризик-апетитом, толерантністю до ризику, профілем ризику та операційними лімітами шляхом в рамках в цілісної системи управління. На відміну від традиційних поглядів, увага фокусується на узгодженості та взаємозалежності між стратегічним, тактичним та операційним рівнями управління в єдиному механізмі прийняття рішень, що забезпечує своєчасне реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх драйверів ризиків страхової компанії, і як наслідок, зміцнення її життєздатності.

Підсумовуючи проведене дослідження концептуального підходу до систематизації ризиків можна зробити висновок, що узгодження класифікації ризиків із ланцюжком параметрів ризиків дозволить страховику забезпечити цілісність системи управління ризиками компанії та зміцнення фінансової стійкості.

1.2. Систематизація інструментарію оцінювання ризиків страхової компанії

Страхові компанії мають не тільки передбачати настання ризикових подій, але й вживати заходи для зниження їх негативних наслідків. Використовуючи певні вхідні дані, вони самі визначають моделі та інструменти для вимірювання ризиків.

Процес оцінювання ризиків страхової компанії дозволяє не тільки визначити, охарактеризувати потенційну небезпеку, але й виявити ймовірний вплив їх на фінансову стійкість компанії. Слід додати, що фінансові ризики, охоплюючи широкий спектр загроз можуть призвести до суттєвих фінансових втрат [30].

Під час обрання моделей та інструментів вимірювання ризиків компаніями враховуються: особливості своєї діяльності, потреби для її здійснення, характер, обсяг операцій, профіль ризику та кваліфікацію персоналу [42].

Різноманіття видів ризиків страхових компаній потребує необхідність систематизації інструментарію їх оцінювання, до якого найчастіше відносять відповідні методи. Слід зазначити, що поняття «метод» включає в себе систему сукупності принципів, правил, прийомів, розпоряджень, вимог, способів і норм пізнання і дії, котра повинна орієнтувати суб'єкта пізнання на вирішення конкретного науково-практичного завдання» [50].

У свою чергу інструмент, у загальному розумінні, є конкретною дією, засобом, за допомогою якого здійснюється вплив на господарські процеси [41].

На нашу думку, методи оцінки ризиків страхової компанії поєднують систематизоване застосування кількісних та якісних прийомів оцінювання, а інструментами виступають конкретні засоби, техніки, програми, моделі, методики, що використовуються для проведення їх оцінки.

В українському законодавстві детальний опис основних принципів управління ризиками представлений в ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 «Національний стандарт України. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику». Даний документ налічує 31 наявний метод оцінки ризиків, що можуть бути застосовані в процесі їх аналізу [32].

Слід зазначити, в економічній літературі немає єдиного підходу до систематизації інструментарію оцінювання ризиків страхових компаній.

Вітчизняні дослідники Шевчук О., Гулик М. [54] пропонують різні методи оцінювання ризиків у страховій діяльності виділяючи статистичні, аналітичні та методи експертних оцінок, що застосовуються у разі відсутності чи недостатності статистичної бази. Філюта Д., Білера А., Пахненко О. [58] зосередились на фінансовому менеджменті страхових компаній, підкреслюючи важливість інтеграції у систему управління бізнес-процесами страховиків актуарних моделей. У свою чергу, Жук Т. [12] детально розглядає використання математичні моделей у перестрахованні, як важливої складової прогнозування ризиків. Морозова Л.,

Серажим Ю. [31] дійшли висновку, що найкращі результати демонструє комбінований підхід, який дозволяє комплексно оцінювати рівень ризиків, об'єднуючи актуарні методи, моделі економічного капіталу, стрес-тестування, перестраховання та внутрішні системи моніторингу.

Досліджуючи ризик-менеджмент страхової компанії в умовах воєнного стану Савченко Н. [49] наголошує на необхідності комплексного використання актуарних моделей страховиками для прогнозування та резервування. У роботі Щєблікіної І. та співавторів [56] здійснено аналіз підходів до групування фінансових ризиків страхової компанії, при цьому ризик-орієнтований підхід розглядається як основа фінансового моніторингу діяльності страхової компанії та пропонується оцінювання фінансових ризиків робити з використанням моделей прогнозування банкрутства.

Доречно зазначити, що вітчизняні наукові роботи не пропонують чіткої інтеграції інструментарію та управління ризиками страхових компаній з міжнародними стандартами, зокрема Solvency II та ORSA, що обмежує їх практичну застосовність для оцінки ризиків платоспроможності страховика.

Зарубіжні науковці Сурья Х., Суконо та інші [78] здійснюють систематичний огляд моделей вимірювання ризику для прогнозування частоти та обтяжливості страхових виплат із застосуванням прихованої Марківської моделі (Hidden Markov Model), що ілюструє використання сучасних стохастичних моделей для аналізу динаміки ризику збитків у страховому портфелі, наголошуючи на вирішальному значенні для фінансової стабільності у сфері страхування точного вимірювання ризиків. Пуфінас Т., Сіопі Е. [72] у своїх дослідженнях зосереджують увагу на кількісному оцінюванні ризиків компаній у контексті вимог Solvency II, зокрема на взаємозв'язку між структурою портфеля страховика та рівнем його платоспроможності, а також обґрунтовують доцільність застосування сучасних економетричних та статистичних методів для оцінювання впливу ринкового та інвестиційного ризиків на показники регулятивного капіталу (SCR).

Дослідники Аванці Б., Лі Я., Вонг Б. та Сіань А. [61] доводять, що врахування різних сценаріїв розвитку ризиків дозволяє використання ансамблевих стохастичних методів при прогнозуванні страхових резервів.

Хеджасі С., Джексон К. [68] зазначають, що запропонована для розрахунку капіталу платоспроможності структура моделювання «Монте-Карло» є обчислювано складною та пропонують нейронний мережевий підхід для зниження складності розрахунків капіталу під ризику та оцінки страхових продуктів. Продовжуючи цю тему, Айгнер Ф. [60] пропонує застосування сценарного підходу в межах власної оцінки ризиків і платоспроможності страхових компаній, зокрема для оцінювання ринкового ризику. Автором розроблено інноваційний метод ідентифікації сценаріїв, який дає змогу чіткіше відобразити можливі зміни заданих параметрів та оцінити їх вплив на фінансовий стан страховика.

Таким чином, зарубіжні автори у своїх дослідженнях концентруються на кількісних моделях оцінювання ризиків у рамках Solvency II та ORSA застосовуючи багатовимірні інструменти, наприклад сценарний аналіз, машинне навчання. На нашу думку, використання методів моделювання капіталу платоспроможності з використанням передових технік, таких як нейронні мережі зменшують обчислювану складність при оцінці розподілу ризиків, проте потребують багато даних та наявності складної технічної інфраструктури у страхової компанії.

Загалом, напрацювання науковців охоплюють широкий спектр методів оцінки ризиків, від експертних суджень, традиційного статистичного аналізу до складних математичних та стохастичних моделей та підкреслюють важливість використання актуарних моделей для прогнозування та управління ризиками.

Проведений огляд літератури ілюструє тенденцію до розширення інструментарію оцінювання ризиків страхових компаній та використання більш складних інтегрованих моделей, що дозволяє страховикам більш об'єктивно визначати власну платоспроможність враховувати фінансові та нефінансові ризики.

При цьому, слід припустити, що сучасні математичні, статистичні моделі, що потребують сукупного використання ІТ- систем, програмних рішень для реалізації процесу оцінки та управління ризиками для вітчизняних страхових компаній з низькою платоспроможністю можуть бути складними у практичній реалізації з огляду на їх обмежені фінансові можливості.

Оскільки методи та інструменти оцінювання ризиків перебувають у тісному взаємозв'язку, у межах даного дослідження нами виділено основні кількісні методи, що застосовуються страховими компаніями для проведення оцінки ризиків з урахуванням стандартів Solvency II, а саме статистичний, аналізу сценаріїв, експертний, аналітичний, аналогій, актуарний та комбінований. Крім того, для кожного методу зазначено основні ризики страхових компаній, які можуть бути оцінені кількісно (Додаток В).

Слід відмітити, що кожен з наведених кількісних методів оцінки ризиків страховими компаніями має свої переваги та недоліки.

Незважаючи на певні обмеження, статистичні методи є базовим інструментом кількісної оцінки ризиків. Вони дозволяють визначити страховикам розміри збитку та ймовірність настання несприятливих подій у майбутньому на основі аналізу історичних даних, побудові ймовірностних розподілів, використанні ризик-мір. Наприклад, застосування статистичного методу імітаційного моделювання «Монте-Карло» для випадкових процесів із заданими характеристиками дозволяє проводити облік великої сукупності факторів ризику та надає більш повне та точне уявлення про події, що можуть відбуватись. Цей статистичний метод моделює тисячі сценаріїв, використовується для стохастичного моделювання розподілів страхових, фінансових втрат та підходить для складних портфелів страховиків, але є не простим, чутливим до припущень та ресурсномістким, що зумовлено потребою у спеціалізованому програмному забезпеченні, обчислюваних потужностях (серверах) та залученню висококваліфікованих фахівців.

Зазначимо, що страховими компаніями для кількісної оцінки фінансових ризиків (ринкового, кредитного) використовується різні статистичні показники ризику, одним з яких є Value at Risk (VaR). Цей показник виступає статистичною мірою ризику та показує максимально можливі втрати за певний період часу з наперед заданою ймовірністю (рівнем довіри), базуючись на статистичних даних волатильності ринкових показників, їх кореляції.

Вартість під ризиком (VaR) є одним із основних показників фінансового ризику та оцінкою того, скільки грошових активів портфель може витратити за

певний період часу з заданим рівнем довіри [81]. Наприклад, якщо одноденна 95 % VaR інвестиційного портфеля вітчизняної страхової компанії становить 25 млн грн, то існує ймовірність того, що наступного дня портфель втратить менше 25 млн грн і лише у 5 % випадків втрати портфеля перевищать 25 млн грн.

Нами проведено розрахунок одноденного VaR інвестиційного портфеля страхової компаній України, що використовується при оцінці інвестиційного ризику та з метою обґрунтування потреби в капіталі.

Вартість під ризиком (VaR) одноденного інвестиційного портфеля страхової компанії визначається за параметричною формулою [81]:

$$VaR = V \times (Z \times \sigma - \mu) \times \sqrt{t} \quad (1.1)$$

де:

Z – рівень довіри

V – вартість портфеля

σ – волатильність

μ – середня дохідність

t – часовий горизонт.

У процесі розрахунку показника VaR прийнято до уваги такі вихідні умови та припущення:

- різний обсяг інвестиційного портфеля страхової компанії, що розглядається за трьома сценаріями (1, 2 та 5 млрд грн);
- рівень довіри 95 % та 99 %, та стандартні коефіцієнти, що відповідають зазначеним рівням довіри відповідно до припущення нормального розподілу доходностей та односторонньої оцінки ризику (1,65 та 2,33 відповідно) [65];
- часовий горизонт 1 день;
- нульову дохідність інвестиційного портфеля за день;
- прогнозу денну волатильність інвестиційного портфеля визначену з урахуванням того, що для страхових компаній з меншим обсягом портфеля характерна вища середня денна волатильність порівняно зі страховиками, які мають більші портфелі, зазвичай більш диверсифіковані. Крім того, припускається, що

волатильність активів інвестиційного портфеля страхової компанії, з огляду на його структуру та рівень ризиковості, перевищуватиме рівень щоденної валютної волатильності [17,36].

У табл.1.1 представлено сценарні параметри оцінки одноденного VaR інвестиційного портфеля вітчизняних страхових компаній.

Таблиця 1.1

Оцінка одноденного VaR інвестиційного портфеля страхових компаній

Сценарій	Обсяг портфеля, млн грн	Денна волатильність портфеля,%	Одноденний VaR, млн грн	
			з рівнем довіри 95%	з рівнем довіри 99%
1	1000	1,5	24,7	35
2	2000	0,8	26,4	37,3
3	5000	0,3	24,7	35

Джерело: складено автором за джерелами [17, 36, 65, 81].

Наведені дані (табл.1.1) дозволяють зробити висновок, що по-перше, рівень довіри впливає на величину VaR. Одноденний VaR портфеля з рівнем довіри 99 % більший ніж з 95% рівнем довіри, бо враховує рідкісні екстремальні коливання: можливий стрибок валютного курсу через воєнні чи політичні події, масові страхові виплати пов'язані із воєнними ризиками або ризиком пандемії, різке падіння цін акцій, у зв'язку із фінансовою кризою. По-друге, розмір портфеля страховика та його денна волатильність визначають величину VaR. Провівши розрахунки, ми дійшли висновку, що великі диверсифіковані портфелі, навіть маючи меншу волатильність, можуть мати рівень VaR близький до страховиків, що мають малі портфелі із високою волатильністю, отже диверсифікація знижує відносний рівень ризику, однак не усуває значні абсолютні втрати у великих інвестиційних портфелях страховиків, що відображено у значеннях VaR. Проведений аналіз підтверджує доцільність використання VaR, як показника ризику та інструменту оцінки втрат, що є важливим для управління ризик-апетитом вітчизняних страхових компаній різних за масштабом бізнесу, великих і малих.

Підсумовуючи підкреслимо, що у страхових компаніях статистичну міру VaR доречно використовувати для визначення потреби в капіталі, оцінки ризику портфелю, при контролі ризик-апетиту, для власної оцінки ризиків і платоспроможності (ORSA). При її розрахунках використовується різна методологія: історичний, параметричний, імітаційний підходи, кожний з яких відрізняється точністю оцінки ризиків, вимогами щодо обсягу необхідної інформації для обрахунків та складністю.

Враховуючи викладене зазначимо, що попри значну практичну поширеність використання статистичних методів вагомим недоліком їх застосування є потреба комп'ютерної програмної підтримки, суттєвих витрат часу та ресурсів для інформаційного забезпечення прогнозної оцінки ризиків та необхідність врахування великого обсягу достовірних даних.

Метод аналізу сценаріїв дозволяє одночасно, враховуючи зміну всіх факторів з урахуванням кореляції дослідити різні можливі варіанти розвитку сценаріїв: песимістичний, найбільш ймовірний, оптимістичний, однак на практиці це дуже трудомісткий процес, що унеможливорює точне прогнозування за кожним сценарієм. Відмітимо, що проведення стрес-тестування як найбільш розповсюдженого інструменту в межах застосування методу аналізу сценаріїв дозволяє оцінити ризики та спроможність компанії протистояти фінансовим та іншим потрясінням. З цією метою, на практиці, стрес-тестування проводиться регулярно у банківській системі, але наразі чинне законодавство не зобов'язує вітчизняні страхові компанії щороку проводити стрес-тести та надавати результати регулятору. Натомість страховики можуть проводити їх самостійно, добровільно, у межах власної системи ризик-менеджменту.

Вважаємо, що надані страховикам можливості самостійного проведення супроводження; набору стрес-сценаріїв, що відображають небезпечні й екстремальні ситуації; вибору методології оцінки та оновлення своїх стрес-тестів допоможуть виявляти нові ризики, яким підлягають страхові компанії та відповідно застосовувати вимоги до капіталу, враховувати зміни у регуляторному середовищі, а перехід від стандартизованої до ризик-орієнтованої системи управління ризиками

дозволить перейняти досвід вітчизняним страховим компаніям щодо стрес-тестування відповідно до діючих директив Solvency II.

Слід відмітити, що наразі набувають популяризації різновиди експертного методу:

- метод Делфі передбачає проведення анонімного опитування спеціалістів, ознайомлення з оцінками та можливість повторного опитування експертів;

- метод «дерева рішень» надає можливість графічної побудови та вибору найменш ризикованого варіанту рішення;

- використання методу рейтингових оцінок дозволяє за допомогою широкого спектру фінансових показників присвоїти страховій компанії той чи інший рейтинг. Існує чимало відомих закордонних рейтингових агентств: Standart & Poor`s; Moody`s Investors; Duff & Phelps. В Україні щоквартальні рейтинги страхових компаній публікує журнал «Insurance Top»;

- метод ранжування використовується для впорядкування альтернатив в часі, просторі за будь яким критерієм, в порядку зростання чи зменшення їх окремої властивості.

На нашу думку, метод експертних оцінок, ґрунтуючись на опитуванні та вивченні оцінок зроблених кваліфікованими фахівцями, надає можливість врахувати особливості конкретної ситуації, що виникає в умовах сьогодення, особливо в випадках недостатності інформації для проведення необхідних розрахунків. Слід додати, що результати даного методу оцінювання залежать від кваліфікації експертів та мають суб'єктивний характер, унаслідок неможливості деталізації усіх ризиків. Вітчизняним страховим компаніям доцільно використовувати метод експертних оцінок для коригування страхових тарифів, умов договорів під час війни та оцінки нових, недостатньо досліджених ризиків, наприклад, кіберризиків, воєнних і пов'язаних з ними ризиків, зокрема екологічного через високий рівень невизначеності, а також при запровадженні нових страхових продуктів.

Слід зазначити, що застосування аналітичного методу дозволяє проводити страховим компаніям розрахунки відносно точного кількісного вираження рівня ризику, наприклад:

- метод Дюрації відображає чутливість поточної вартості фінансового інструменту до зміни процентних ставок та допомагає страховикам оцінити ризики в інвестиційному портфелі внаслідок впливу зміни процентних ставок на вартість інвестицій у облігації, які можуть займати значну питому вагу в інвестиційних портфелях компаній;

- метод GAP - аналізу використовується для оцінки ризиків, що пов'язані зі змінами процентних ставок та виникають через дисбаланс у активних та пасивних операціях. При його проведенні порівнюється різниця, як правило для різних періодів, між сумою активів та сумою пасивів протягом різних проміжків часу. Цей метод дозволяє оцінити вплив зміни процентних ставок на рівень доходів та ризики страхових компаній протягом різних часових горизонтів.

Відносно застосування аналітичного методу для оцінки ризиків вітчизняними страховими компаніями, слід зазначити, що основним його недоліком, на нашу думку, є залежність від повноти вихідних даних. Оскільки наразі відбувається поступовий перехід страхових компаній України до оновлених показників, стандартів звітності та підходів до оцінки ризиків, результати аналітичного методу можуть не у повній мірі відображати реальний рівень ризиків страховиків, що знижує його практичне застосування.

Слід додати, що метод аналогій, виділений нами у додатку В, передбачає для проведення оцінки ризиків страхових компаній перенесення на об'єкт дослідження аналогічної ситуації. Наразі, в Україні такий метод застосовувати проблематично. По-перше, в умовах воєнної нестабільності та під впливом економічних наслідків триваючої агресії складно створити умови, які би повторювали минулий досвід; по-друге, неможливо перенести зарубіжний досвід, наприклад, страхування майна в країнах Європи, для адекватної оцінки аналогічних ризиків вітчизняними страховиками внаслідок відсутності у європейських країнах воєнного ризику.

На нашу думку, одним із основних перспективних кількісних методів оцінки ризиків у страхуванні є актуарний метод, що базується на застосуванні математичних та статистичних моделей для прогнозування ймовірності страхових подій, визначення страхових тарифів та розрахунку резервів. Цей метод, завдяки своїй точності, дозволяє страховикам приймати обґрунтовані рішення навіть при нестачі історичних даних.

Інтеграція актуарних моделей із фінансовою структурою страхової компанії дає змогу прогнозувати платоспроможність страховика навіть у нестабільних економічних умовах, виявляти взаємозв'язки між ризиками та резервами компанії, що особливо актуально для вітчизняних страхових компаній через волатильність ринку та потребу у підтриманні мінімального регуляторного капіталу.

Послідовність трансформації актуарних моделей у практичну реалізацію ризик-менеджменту страхових компаній представлено на рис. 1.5.

На першому етапі практичної реалізації актуарних методів у систему управління ризиками страхових компаній математичні та стохастичні моделі забезпечують оцінку ймовірності збитків та сценарне прогнозування, на другому етапі результати інтегруються у формування технічних резервів, а на третьому стають інформаційною основою для прийняття управлінських рішень щодо параметрів управління ризиками, структури капіталу та тарифної політики страхової компанії.

Рисунок 1.5. Трансформація актуарних моделей у систему управління ризиками страхової компанії

Джерело: розроблено автором [27,53].

Слід зазначити, що актуарні моделі дають змогу здійснювати кількісну оцінку фінансових втрат капіталу страховика, зокрема шляхом визначення показника VaR, що використовується для цілей управління ризиками та обґрунтування достатності власного капіталу враховуючи вимоги Solvency II.

Вважаємо за доцільне, на відміну від інших точок зору, у процесі прийняття управлінських рішень в системі ризик-менеджменту вітчизняних страхових компаній, з урахуванням зарубіжного досвіду, поєднати можливості актуарних моделей із показниками міри ризику VaR (вимірює граничні втрати) та TVaR (Tail Value at Risk), що враховує середні втрати понад VaR при заданому рівні довіри. TVaR (хвостовий ризик) дозволяє визначити середній збиток у найгірших випадках, коли граничні витрати (VaR) вже перевищено та розраховується за формулою [81]:

$$TVaR_{\alpha}(L) = \mathbb{E}[L \mid L \geq VaR_{\alpha}(L)] \quad (1.2)$$

де:

L – випадкова величина збитків,

$\alpha \in (0, 1)$ – рівень довіри,

$\mathbb{E}[L]$ – математичне сподівання випадкової величини L .

Умова $L \geq VaR(L)$, означає, що розрахунок здійснюється лише для найгірших (хвостових) сценаріїв реалізацій збитків. Слід зазначити, що випадковою величиною збитків страхової компанії можуть бути страхові виплати, сукупні витрати, а рівень довіри визначатиме частку найгірших сценаріїв.

Такий підхід дозволяє інтегрувати оцінку страхових зобов'язань і фінансових ризиків у єдину методичну основу обґрунтування достатності капіталу враховуючи регуляторні вимоги НБУ. При цьому, міра ризику VaR застосовуватиметься для оцінки достатності капіталу в межах стандартів Solvency II, оцінки ризикового портфеля страхових полісів, а вимір TVaR, враховуючи, що страхові випадки можуть генерувати дуже великі збитки (heavy tails), у перекладі «важкі хвости», забезпечить урахування катастрофічних або екстремальних ризиків та може використовуватись для стратегічного управління ризик-апетитом страхової компанії та при проведенні ORSA.

Слід зазначити, що TVaR є когерентною мірою ризику, якій притаманні такі властивості, як монотонність, субадитивність, однорідність та інваріантність [81]. Такі якості дозволяють точно оцінити потенційно великі втрати та визначити необхідний капітал і резерви на покриття страхових ризиків, що особливо важливо для страхових компаній, бо VaR не завжди коректно враховує рідкісні, але значні збитки притаманні страховій діяльності. З огляду на можливість враховувати середній збиток при найгірших сценаріях, TVaR, на нашу думку, наразі доцільно використовувати у внутрішніх моделях оцінки капіталу страхових компаній і ризику екстремальних збитків, що особливо важливо для вітчизняних страховиків в умовах посилення зовнішніх ризиків.

Вважаємо, що поєднання показників VaR та TVaR із інтеграцією до традиційних актуарних моделей розширить аналітичні можливості оцінки ризику втрати капіталу страховою компанією та підвищить якість управління в умовах впровадження ризик-орієнтованого регулювання вітчизняними страховиками.

На нашу думку, інструментарій оцінювання ризиків страхових компаній доречно систематизувати за такими класифікаційними ознаками: цільовою спрямованістю та ієрархічними рівнями, в розрізі яких може бути наведена більш детальна систематизація.

Підсумовуючи проведений аналіз сучасних методів оцінки ризиків та враховуючи нагальну необхідність її проведення вітчизняними страховими компаніями, нами виділено за цільовою спрямованістю три групи інструментарію. (рис. 1.6). На нашу думку, застосування такого підходу до виявлення ризиків, шляхом поєднання кількісних, квалітативних та регуляторних інструментів дозволить інтегрувати різні методи аналізу у єдину систему, що забезпечить проведення багатокомпонентної оцінки ризиків страховими компаніями. На відміну від поширеного погляду на упорядкування інструментарію оцінювання ризиків, авторське його представлення слугує підставою для врахування як незначних втрат так і великих збитків страхового бізнесу, а також якісних параметрів ризиків у контексті нормативних вимог і внутрішніх оцінок достатності капіталу, а також резервів страховиків.

Рисунок 1.6. Систематизація інструментарію оцінювання ризиків страхових компаній за цільовою спрямованістю

Джерело: сформовано автором.

Слід зазначити, що трьохвекторне представлення інструментарію оцінювання ризиків за цільовою спрямованістю (рис. 1.6) дозволить виявити як незначні втрати так і великі збитки страхового бізнесу з урахуванням нормативних вимог та гарантуватиме відповідність внутрішніх оцінок капіталу та резервів страховиків вимогам НБУ.

На нашу думку, різноманітність ризиків, з якими стикаються вітчизняні страхові компанії у процесі своєї діяльності, вимагає проведення їх постійної оцінки з врахуванням нових, пов'язаних з війною, а також катастрофічних, екологічних, макроекономічних, геополітичних. Саме тому, при систематизації інструментарію оцінки ризиків страхових компаній, слід враховувати макроекономічні, регуляторні, а також внутрішні індикатори ризику, пов'язані із специфікою діяльності самого страховика та забезпеченням впровадження вимог Solvency II у систему ризик-менеджменту вітчизняних страхових компаній.

Враховуючи зазначене, доцільно систематизувати базовий інструментарій оцінки ризиків із огляду основних рівнів управління ризиками.

У структурі сучасної системи управління ризиками страхових компаній України нами згруповано інструментарій оцінювання ризиків страхових компаній України у розрізі трьох ієрархічних рівнів (табл. 1.2):

- макрорівень для забезпечення комплексної оцінки ризиків страхового сектору країни;
- мезорівень, на рівні НБУ як регулятора, інструментарій, що забезпечує впровадження ризик-орієнтовного підходу в діяльність вітчизняних страхових компаній;
- мікрорівень, (окремої страхової компанії), найбільш деталізований та безпосередньо інтегрований у систему управління страховика.

Таблиця 1.2.

Систематизація інструментарію оцінювання ризиків страхових компаній України у розрізі ієрархічних рівнів

Рівні управління ризиками	Інструментарій оцінки ризиків
I. Макрорівень Страховий ринок України	Індекси страхового проникнення, концентрації ринку, індикатори макрофінансові та фінансової нестабільності, волатильності фінансових ринків, агрегований рівень виплат
II. Мезорівень Національний банк України	Нормативи: коефіцієнти платоспроможності, індикатори достатності капіталу, концентрації активів і зобов'язань та ранні попереджувальні показники ліквідності, стрес-тестування страхового сектору
III. Мікрорівень Страхова компанія	Показники ризик-апетиту та толерантності до ризику, внутрішні ризик-профілі страховика, ризикові індекси та ліміти, VaR та TVaR, коефіцієнти ліквідності, прибутковості, збитковості портфеля, актуарні моделі резервування, сценарний аналіз та стрес-тестування

Джерело: сформовано автором на основі [10, 27, 69].

Слід підкреслити, що систематизований за ієрархічними рівнями інструментарій оцінки ризиків у табл. 1.2. відображує ризик-орієнтований підхід в

умовах законодавчих змін та трансформацію управління ризиками вітчизняних страхових компаній.

На рівні страхового ринку України інструменти оцінки ризиків мають індикативний характер та використовуються для оцінки макрофінансових та системних ризиків, наприклад макрофінансові індикатори (інфляція, волатильність обмінного курсу гривні, зміни процентних ставок) впливають безпосередньо на валютні та інвестиційні ризики страховиків, а агрегований рівень виплат страхового ринку розкриває андеррайтинговий ризик, відображаючи збитковість страхових операцій. У свою чергу, важливими є індекси концентрації ринку. Так, за даними Національної асоціації страховиків на 10 страхових компаній у першому півріччі 2025 року припадало 73% всіх премій [34], що вказує на високу концентрацію та домінування на страховому ринку України великих страхових компаній. Слід зазначити, що рівень страхового проникнення, або частка страхових премій у ВВП, яка відображає структурні ризики розвитку страхового ринку країни, у 2025 році зросла із 0,7 до 0,84 % ВВП [33], проте залишається низькою. Загалом, завдяки виявленню ризиків страхового сектору формується політика та визначаються пріоритети регуляторного втручання НБУ.

Інструментарій оцінки ризиків Національного банку, як регулятора страхової діяльності в Україні базується, у першу чергу, на ризик-орієнтованих показниках платоспроможності та фінансової стійкості вітчизняних страхових компаній, які використовуються для нагляду та раннього реагування на ризики. Використання регуляторних індикаторів таких, як нормативи платоспроможності, достатності капіталу у межах Solvency II (SCR та MCR), ліквідності та результатів тестів (стрес-тестування страхового сектору у майбутньому для оцінки впливу інфляційних, валютних шоків) забезпечують оцінку ризику неплатоспроможності вітчизняних страховиків та можуть посилити наглядові заходи, що впливатимуть на фінансову стабільність страхових компаній. Слід додати, що наразі наведений (табл. 1.2) регуляторний інструментарій мезорівня має перехідний характер, бо поєднує підходи НБУ з елементами Директиви Solvency II, необхідності, які будуть

поступово впроваджуватися у внутрішні систем ризик-менеджменту страхових компаній України.

На законодавчому рівні вітчизняним страховим компаніям запропоновано самим визначати моделі та інструменти для вимірювання ризиків, що будуть застосовуються ними для оцінювання [42].

Таким чином, на рівні окремої страхової компанії (мікрорівні) передбачається використання різноманітного інструментарію для проведення внутрішньої кількісної та якісної оцінки ризиків, серед якого ми виділяємо:

- кількісні міри ризику VaR та TVaR, які застосовуються компаніями для оцінки фінансових та інвестиційних ризиків;
- внутрішні показники ризиків, що встановлюються страховиками самостійно відповідно до ризик-апетиту страхової компанії;
- фінансові коефіцієнти для оцінки ліквідності, а також прибутковості та збитковості страхового портфеля страхової компанії, які показують наскільки вона здатна ефективно керувати ризиками страхових виплат, виконувати зобов'язання перед клієнтами та реалізовувати бізнес-процеси;
- актуарні моделі резервування, що дозволяють страховикам проводити оцінку страхових та катастрофічних ризиків;
- сценарний аналіз, на рівні страхової компанії, що включає комплекс подій та їх взаємодію, наприклад різке зростання виплат по страховим випадкам, падіння вартості інвестиційного портфеля страховика, стихійні лиха та стрес-тестування, що має на меті оцінити вплив на страховика окремих екстремальних, але правдоподібних подій, зокрема масових страхових виплат через епідемію, повінь чи вибух.

Слід підкреслити, що індекси ризиків є агрегованими, узагальненими показниками, отриманими шляхом об'єднання даних та наразі їх застосування в Україні має обмежений та фрагментарний характер, це дозволяє зробити висновок, що в Україні єдина система індексів ризиків у страхуванні відсутня.

Підсумовуючи проведене дослідження наявного інструментарію оцінки ризиків страховими компаніями слід виділити наступне:

- по-перше, індекси на рівні страхового ринку дозволяють оцінити рівень розвитку ринку страхування, структурні ризики та не відображають повною мірою ризики платоспроможності страхових компаній;
- по-друге, регуляторні індикатори ризиків мають переважно наглядний характер, а не аналітичний;
- по-третє, вітчизняні страхові компанії лише розпочинають застосування кількісних індексів ризику та застосовують у своїй діяльності (коефіцієнти збитковості (loss ratio), коефіцієнт витрат (expense ratio), комбінований коефіцієнт (combined ratio) та інші;
- по-четверте, ризик-апетит у багатьох компаніях визначається якісно, через описові політики, без жорстких кількісних обмежень, тобто, визначення вітчизняними страховиками яких видів ризиків страхова компанія уникає, а які приймає, наразі перебуває на початку своєї трансформації у кількісні ліміти та визначенні граничних значень для основних показників страхового бізнесу, враховуючи законодавчі зміни.

Проведений аналіз інструментарію оцінки ризиків показав, що хоча багато методів та інструментів для оцінювання ризиків, більшість з них має певні недоліки у застосуванні та не завжди може бути використана більшістю страхових компаній у зв'язку з відсутністю історичних даних, технічними труднощами, складністю моделювання, великою трудомісткістю, фінансовою неефективністю. Проте, саме використання методів та інструментів кількісної оцінки ризиків допоможе виявити потенційні ризики та сприяти адаптації діяльності страховиків в умовах постійних змін зовнішнього середовища.

В сучасних умовах, коли жодний окремий метод оцінки ризиків не дає вичерпної інформації про існуючі ризики вітчизняних страхових компаній, вважаємо за доцільне використовувати комбінований метод оцінки ризиків, що дозволяє поєднувати об'єктивні дані та експертні оцінки, підвищуючи точність оцінки ризиків у складних умовах із застосуванням статистичних, аналітичних, експертних методів та поєднанні актуарних моделей із ризик - мірами VaR та TVaR для їх оцінки.

Отже, за результатами теоретичних напрацювань у межах даного параграфу було здійснено систематизацію інструментарію оцінювання ризиків страховиків за такими класифікаційними ознаками: цільовою спрямованістю (кількісні, квалітативні та регуляторні інструменти) та ієрархічними рівнями (макро-, мезо- й мікрорівні), що формує методологічне підґрунтя для багатоаспектного аналізу ризиків страховими компаніями на різних рівнях управлінської вертикалі. На відміну від поширеного підходу до впорядкування інструментарію оцінювання ризиків, авторське його бачення слугує підставою для врахування як незначних втрат, так і катастрофічних збитків страхового бізнесу, а також якісних параметрів ризиків у контексті врахування нормативних вимог, а також внутрішніх оцінок достатності капіталу й резервів страховиків.

Систематизація інструментарію оцінювання ризиків страховика обумовлює потребу переходу від аналізу окремих інструментів до їх синтезу у вигляді моделі інтегрованого управління ризиками, яка дозволить сформуванню базис для подальшого дослідження.

1.3. Теоретична модель інтегрованого управління ризиками страхової компанії

В економічній літературі зустрічаються різні за морфологічним звучанням поняття «комплексна», «інтегрована», «ефективна», «проактивна», «адаптивна» система управління ризиками. У зв'язку з цим виявляється доречним розгляд тлумачення вказаних понять:

«комплексна» означає – та, «яка охоплює групу предметів, явищ, дій, властивостей» і походить від слова «complex», яке складається з двох латинських коренів «com» («разом») і «plex» («сплетений»);

«інтегрована» розглядається як «основана на об'єднанні, інтеграції, комплексна»;

«ефективна» застосовується у двох значеннях: та, яка приводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект, або як та, що його викликає;

«проактивна» вказується на будь-яку подію, стимул або процес, які мають вплив на процеси або події, які будуть відбуватися в майбутньому;

«адаптивна» характеризується здатністю пристосовуватися до змін умов.

«Адаптивна система управління» автоматично зберігає працездатність за непередбачених змін властивостей керованого об'єкта, цілей управління, навколишнього середовища [5,15].

Слід визнати, що поняття «комплексна» та «інтегрована» тісно пов'язані між собою. На нашу думку, комплексна та інтегрована система управління ризиками мають спільну основу, що виражається у охопленні та об'єднанні усіх дій, пов'язаних з управлінням ризиками. Натомість, комплексна система вужче поняття ніж інтегрована і передбачає наявність єдиного погляду на ризики страхової компанії на усіх ієрархічних рівнях управління (каталогу ризиків, загальних принципів оцінювання та мінімального механізму координації діяльності між підрозділами, що задіяні в процесі ризик-менеджменту). На наш погляд, комплексна система управління ризиками страхової компанії – це проміжна ланка переходу від фрагментарної (базується на індивідуальному підході) до інтегрованої системи. Доречно зауважити, що індивідуальний (фрагментарний) підхід базується на відокремленому управлінні кожним ризиком страховика (ризики розглядаються ізольовано та не усі вони враховані, відсутні спільні метрики та обмін інформацією між підрозділами тощо).

Для глибшого розуміння сутності поняття «управління ризиками» розглянемо його тлумачення з огляду різних позицій, викладених в наукових працях вітчизняних і зарубіжних науковців (дод. Г). За результатами цього дослідження можна зробити висновок, що більшість науковців, зокрема Чупайленко О. [53], Колесник К. [19], Петровська В. [40], Рубежанська В. [48], Сонен П. [76] розглядають управління ризиками в організації як комплексний процес, спрямований на ідентифікацію, аналіз, оцінку, керування та моніторинг різноманітних ризиків, що можуть вплинути на досягнення цілей та її результативності. Окремі дослідники наголошують, зокрема Д Стенлі М. на досягненні цілей, контролі можливих майбутніх подій, враховуючи, що процес

управління ризиками є проактивним, а не реактивним [77], а Василе Е., Кройтору І.[80] – на превентивному ставленні до усунення, або обмеження збитків, якщо є можливість матеріалізації ризику. Деяко модифікований підхід до тлумачення управління ризиками можна зустріти в роботі Дункельбергера Д., який акцентує увагу не тільки на етапах, але й визначенні при цьому пріоритетів і розробки стратегії для зменшення загроз, що можуть вплинути на активи і прибуток організації [63].

Виходячи зі зазначеного, можна стверджувати, що більшість авторів тлумачать поняття «управління ризиками» з позиції процесу, який складається зі послідовно з окреслених етапів. Цей процес передбачає систематичне визначення потенційних загроз і можливостей, вивчення їх характеристик та впливу на діяльність організації, а також розроблення та впровадження стратегій для зниження негативних впливів та використання потенційних можливостей.

Слід зазначити, що концептуальні положення управління ризиками є загальними для усіх економічних агентів, включаючи страхові компанії. Натомість на управління ризиками в страхових компаніях справляють дію особливості їх діяльності, які полягають у необхідності:

- врахування ризиків клієнтів, що виникають при наданні їм страхових послуг, а також ризиків від власної інвестиційної діяльності;
- формування належного фінансового резерву та достатнього рівня ліквідності з метою своєчасної та повної виплати страхового відшкодування, а також виконання інших фінансових зобов'язань;
- забезпечення довіри клієнтів, включаючи захист конфіденційної інформації, налагодження тісної взаємодії з ними;
- дотримання специфічних вимог, встановлених регулятором.

Зауважимо, що управління ризиками в страховій компанії є складним та динамічним процесом, спрямованим на ефективне впорядкування та оптимізацію страхового портфеля в системі координат «масштаб діяльності, ризики та прибутковість». Це означає, що страхова компанія має не тільки нарощувати свій потенціал та збільшувати частку на ринку з метою отримання конкурентних

переваг, але й при цьому дотримуватися максимально допустимого апетиту до ризику та прийняттого рівня прибутковості на вкладений акціонерний капітал.

Для більш глибокого розуміння системи управління ризиками, представимо схематично у авторській інтерпретації теоретичну конструкцію інтегрованого управління ризиками страхової компанії (Додаток Д).

Доречно зауважити, що система управління ризиками в організаціях, включаючи страхові компанії, пройшла еволюційний шлях впровадження моделей у наступній послідовності: процесно-орієнтована, клієнто-орієнтована, ризико-ціннісно-орієнтована.

При впровадженні процесно-орієнтованої моделі основний акцент страхові компанії зосереджували на удосконаленні бізнес-процесів та їх узгодженості. З розвитком системи управління ризиками процесна модель була доповнена клієнто-орієнтованою. Дана модель зосереджена на інтересах клієнтів. Пріоритет надається якісному обслуговуванню клієнтів, задоволенню їхніх потреб у страхових послугах, з однієї сторони, а з іншої – прийняття до уваги інтересів бізнесу страховика у контексті максимізації прибутку за допустимого рівня ризику.

Система управління ризиками страховика розвивалася паралельно зі загально-управлінськими трендами, що вимагало необхідності її трансформації, базуючись на концепції доданої цінності, яка стала ключовою на початку нового тисячоліття. Це означає, що при прийнятті рішень страховик має враховувати не тільки додану цінність для себе та своїх клієнтів, але й можливий граничний рівень ризику, яку він може генерувати, не втрачаючи своєї платоспроможності.

На нашу думку, інтегрована система управління ризиками страхової компанії має формуватися у одночасному триєдиному фокусі процесно-клієнто-ризико-ціннісних моделей. Для кожної розглянутої моделі притаманні різні цілі, натомість їхня координація дозволяє досягти кращих результатів, ніж використання будь-якої з них поодинці.

При інтегрованому підході (ERM) страхова компанія не тільки досягає узгодженості між окремими елементами системи (комплексність), але отримує додану цінність від синергії (не просто ефекту, а конкретну вигоду, якої раніше не

мала) завдяки глибокому аналізу їх взаємозв'язків, що слугує підставою для обґрунтованих управлінських рішень. Варто зауважити, що страхова компанія може отримати ефект від удосконалення процесу ризик-менеджменту, але й одночасно генерувати конкретну вигоду в формі доданої цінності завдяки оптимізації ризиків клієнтів та власних у страховому портфелі таким чином, що дозволяє їй отримати стабільний прибуток навіть у високо турбулентному економічному середовищі, зберігати довіру стейкхолдерів та забезпечувати довгострокову життєздатність. ERM передбачає не тільки дотримання вимог регулятора, внутрішніх положень, правил, регламентів та процедур, але й надає змогу змінювати бізнес-модель страхової компанії, яка є здатною:

- протистояти шокам та бути адаптивною до змін ринку, що відкриває перед нею можливості для впровадження інноваційних страхових послуг, динамічного ціноутворення та отримання стратегічних переваг;
- забезпечувати конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі завдяки проактивному формуванню власного ризик-профілю та оптимізації використання капіталу;
- постійно генерувати додану цінність;
- відповідати вимогам регулятора.

Пропонуємо інтегровану систему управління ризиками страхової компанії розглядати в контексті синтезу її властивостей: комплексності (єдиний погляд на ризики на усіх рівнях управління), проактивної (орієнтація на майбутнє), адаптивної (врахування реакції на зміни), регуляторної (дотримання вимог регулятора), інтегративної (прийняття до уваги взаємного впливу та кореляції між ризиками).

В науковій літературі зазначається, що об'єднання частин у ціле є сутністю інтегративності [5]. На нашу думку, при управлінні ризиками доцільно враховувати інтегративність, яка проявляється через їх взаємного впливу один на одного. Важливо, при проведенні аналізу ризиків страховим компаніям, враховувати як наслідок одного ризику підвищує ймовірність настання або масштаби втрат від іншого.

Страхова компанія, забезпечуючи процес управління ризиками, повинна враховувати, що всі ризики в системі є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Наприклад, ризики зростання страхових виплат посилюють ризики порушення нормативів платоспроможності, регуляторні ризики, які, у свою чергу, впливають на репутаційні, знижуючи дохідність страхових компаній через можливу втрату клієнтів і зменшення обсягів страхових премій, посилюючи фінансові ризики.

Крім того, в умовах сьогодення страховикам необхідно швидко реагувати на існуючі загрози, змінюючи свої стратегії, перерозподіляючи ресурси для посилення стійкості до ризиків адаптуючись до них. Наприклад, існуючі воєнні ризики або кіберризики примушують страховиків адаптувати свою інформаційно-технологічну та операційну інфраструктуру до загроз кібератак, блекаутів. На нашу думку, забезпечити здатність страхової компанії протистояти ризикам, проявляючи у сучасних умовах ризико-стійкість можливо завдяки гнучкому управлінню взаємопов'язаними фінансовими, страховими, стратегічними ризиками, яке враховує зміни в одному ризику та вплив його посилення при управлінні іншими.

Отже, інтегрована система управління ризиками страхової компанії полягає у ітераційному циклі, що поєднує ефект врахування кумулятивного впливу ризиків один на одного; проактивне виявлення загроз; адаптивне реагування на ризик-фактори та чітке виконання регуляторних вимог страховою компанією для досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей. Поняття ітераційний цикл використовується в сучасних стандартах ризик-менеджменту (наприклад, COSO, ERM) і його особливість полягає не в статичному, а динамічному розгляді системи управління ризиками організації.

На відміну від традиційних підходів, пропонуємо розглядати інтегровану систему управління ризиками як динамічний, ітеративний та замкнений цикл управління, ключовими елементами якого є комплексне врахування кумулятивного й взаємного впливу ризиків один на одного, проактивне виявлення загроз, адаптивне реагування на зміни ризик-факторів, чітке дотримання регуляторних вимог, що в сукупності забезпечує досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей страховика.

За результатами дослідження запропоновано теоретичну конструкцію інтегрованої моделі управління ризиками страхової компанії, яка охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні управління.

Стратегічний рівень управління ризиками даної моделі формується через визначення місії, цілей та ризик-апетиту страхової компанії. На цьому етапі встановлюються загальні орієнтири прийняттого рівня ризику для страховика, які узгоджуються з вимогами регулятора та стратегічними пріоритетами розвитку компанії. Продемонструємо наочно взаємозв'язок між стратегічними рішеннями у системі управління ризиками страховою компанією та їх практичною реалізацією відповідно норм чинної постанови НБУ «Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика» від 27.12.2023 р. № 194 (Додаток Е).

Діюча система управління ризиками страховиків в Україні має чітко визначену стратегічну основу та регламентований механізм реалізації. Проте, на нашу думку, ефективність стратегічного управління ризиками у страхових компаніях буде залежати значною мірою від обґрунтованості рівня ризик-апетиту, вдалого використання кількісних та якісних методів оцінки ризиків, ступеня інтеграції ризик-менеджменту у процес управлінського реагування та ухвалення при цьому виважених управлінських рішень.

Слід зазначити, що у разі коли виникають суттєві зміни у діяльності страхової компанії, зокрема введення нових класів страхування [44] та інноваційних страхових продуктів та програм, а також поява істотних організаційних, операційних або інших непередбачених подій, то страховик зобов'язаний переглянути та, за потреби, внести зміни до своєї стратегії управління ризиками. На нашу думку, такий підхід дозволяє забезпечити гнучкість у процесі управління ризиками, адаптуватися страховику до змін у внутрішньому або зовнішньому середовищі за допомогою механізму своєчасної ідентифікації ризиків і розподілу відповідальності між різними суб'єктами управління. Проте, він може віддаляти стратегію від практичної реалізації управління ризиками, що негативно впливає на швидкість реагування на нові види ризиків.

Тактичний рівень управління ризиками формується шляхом розробки політик, процедур та механізмів з метою дотримання ризик-апетиту в окремих бізнес-сферах діяльності страхової компанії. На цьому рівні стратегічні орієнтири трансформуються у конкретні ліміти, нормативи, моделі для управління ключовими ризиками страховика.

На операційному рівні управління ризиками відбувається безпосереднє виконання затверджених документів, пов'язаних із ризик-менеджментом, у щоденній страховій діяльності. На цьому рівні стратегічні настанови та тактичні інструменти реалізуються через виконання стандартних операційних процедур у рамках реалізації щоденних бізнес-процесів, що охоплюють весь життєвий цикл страхового продукту, а саме від первинної оцінки та прийняття ризику до укладання договору щодо обслуговування поліса, розгляду страхового випадку та врегулювання страхових вимог, реєстрації і звітування про наявність інцидентів настання страхових випадків та розміру втрат, а також через забезпечення операційної стійкості, у тому числі кібер-стійкості в контексті цифровізації.

Усі рівні управління ризиками страховика мають бути взаємоузгодженими, що дозволяє забезпечити:

- дотримання єдності мети, оскільки відбувається трансформація ризик-апетиту компанії в конкретні дії кожного працівника;
- безперешкодний потік даних між усіма рівнями управління;
- розподіл ресурсів на основі єдиної системи пріоритетів;
- здатність працівників страхової компанії оперативного оновлювати політики, процедури тощо на основі сигналів, що надходять з нижчих рівнів.

Отже, взаємоузгодженість між рівнями управління ризиками страховика дозволяє забезпечити його життєздатність завдяки своєчасному реагуванню на зміни, а також формує фундамент для динамічного розвитку та впровадження інновацій шляхом постійного підтримання циклу «планування – дії – перевірки виконання – коригування» на основі узгодженої інформації на усіх рівнях.

Узагальнюючи різні наукові позиції вітчизняних науковців, Чупайленко О. [53], Колесник К. [19], Кривошлик Т. [21], Петровської В.[40], Філіпова В. [59],

Рубежанської В. [48] та зарубіжних, Стенлі М. [77], Василе Е., Койтору І. [80], Сонен П. [76], Датського А., Бхутти У. [62], Дункельбергера Д. [63] щодо управління ризиками, визначимо мету управління ризиками страховика.

Метою інтегрованого управління ризиками страховика, на нашу думку, є забезпечення його фінансової стабільності завдяки превентивній ідентифікації, оцінюванню та запобіганню негативному впливу можливих загроз на ефективність функціонування компанії, її репутацію та розвиток, що досягається завдяки синергетичній інтеграції всіх елементів системи та генерації при цьому доданої цінності як для страхової компанії так і клієнтів. На відміну від інших інтерпретацій, в даному визначенні мети фокусується увага на досягненні синергетичного ефекту внаслідок узгодженості між всіма компонентами системи управління ризиками, що дозволяє страховій компанії та її клієнтам генерувати додану цінність внаслідок надання (отримання) страхових послуг.

Однак структурованого поділу на рівні недостатньо для функціонування системи управління ризиками. Для забезпечення їх ефективної взаємодії, узгодженості та досягнення спільної мети необхідним є визначення єдиних фундаментальних правил, тобто принципів управління ризиками страховика, які формують спільну методологічну основу на стратегічному, тактичному та операційному рівнях, забезпечуючи їх інтеграцію в цілісну систему.

В основу управління ризиками страхової компанії покладаються принципи, що дозволяють досягнути їй поставленої мети. До таких принципів управління ризиками для усіх суб'єктів господарювання в умовах сьогодення можна віднести:

- безперервність, оскільки ідентифікацію та оцінку ризиків необхідно проводити безперервно;
- інтегрованість, через впровадження процесу управління ризиками на усі види діяльність компанії;
- динамічність, оскільки зовнішнє та внутрішнє середовище породжує нові типи ризиків страховиків та впливає на їх швидкозмінність, що потребує своєчасного реагування;

- ефективність, тобто досягнення найкращої результативності в діяльності компанії за мінімальних втрат;
- доступність інформації, через забезпечення її достовірності, своєчасності та повноти;
- залучення, полягає в участі стейкхолдерів для зміцнення обґрунтованості управління ризиками та обізнаності;
- структурованість та налаштованість, які виражаються у врахуванні джерел ризиків та комплексному підході для отримання результатів, котрі можливо співставляти; відповідність процесу та структури управління ризиками поставленим цілям та задачам;
- впровадження культури управління ризиками;
- постійне вдосконалення через моніторинг, контроль за виконанням
- заходів та врахування досвіду [29].

На наш погляд, не зовсім коректним є виокремлення такого принципу «як впровадження культури управління» ризиками. Скоріше за все, це рівень зрілості організації та передумова успішної реалізації всіх принципів. Частково можна погодитися також зі твердженням, що до принципів відноситься «доступність інформації, через забезпечення її достовірності, своєчасності та повноти». У даному випадку більш коректно було інтерпретувати це як принцип транспарентності. Потребує також уточнення формування принципу «залучення, полягає в участі стейкхолдерів для зміцнення обґрунтованості управління ризиками та обізнаності». Вважаємо за доцільне замінити цю інтерпретацію на принцип інклюзивності, дотримання якого дозволяє врахувати різні точки зору зацікавлених сторін, що сприяє підвищенню обґрунтованості прийнятих рішень. В основі даного тлумачення покладено положення корпоративного управління щодо участі зацікавлених сторін у цьому процесі.

У 2017 році була прийнята нова версія стандарту COSO ERM 2017, відповідно до якого виокремлено 20 принципів управління ризиками, які згруповані в 5 компонентів: управління та культура (5 принципів), стратегія та постановка цілей (4

принципи), ефективність діяльності (5 принципів), моніторинг та впровадження змін (3 принципи), інформація, комунікація та звітність (3 принципи) [8,74].

Найбільш логічно структуровані принципи управління ризиками в банках, які відображено у постанові НБУ «Про затвердження положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 р. №64. Відповідно до даного документу зазначено, що система управління ризиками базується на дотриманні таких принципів як ефективність, своєчасність, структурованість, розмежування обов'язків, усебічність та комплексність, пропорційність, незалежність, конфіденційність та прозорість [45]. Ці принципи повною мірою можна застосувати до страхових компаній. З наведеним переліком принципів погоджуємося. Проте, пропонуємо їх доповнити наступними: цілеспрямованості, адже система управління ризиками (СУР) має слугувати досягненню стратегічних, тактичних та оперативних цілей страховика; відповідності (СУР повинна бути гнучкою та коригуватися залежно від змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування страхової компанії); документованості, оскільки ключові процеси, критерії, показники та моделі оцінювання, регламенти, правила, процедури тощо мають бути належним чином задокументованими.

Наведені принципи формують концептуальні вимоги до системи управління ризиками. Для їх практичної імплементації необхідно побудувати відповідну інфраструктуру, враховуючи організаційне, методичне, інструментальне, інформаційне та програмно-технічне забезпечення управління ризиками страхової компанії.

Зазначимо, що організаційне забезпечення управління ризиками наведеної інтегрованої системи управління ризиками (Додаток Д) включає в себе організаційно-правову форму страхової компанії та її організаційну структуру. Особливо значущим є оновлення у вітчизняному законодавчому полі вимог до організаційної системи управління страховика, якими передбачається впровадження системи внутрішнього контролю, розподілу обов'язків між структурними підрозділами страхової компанії, який ґрунтується на системі «трьох ліній захисту»

(рис. 1.7), оскільки управління ризиками поєднує розподіл ролей і обов'язків, політик і процедур, а також систему внутрішнього контролю [42].

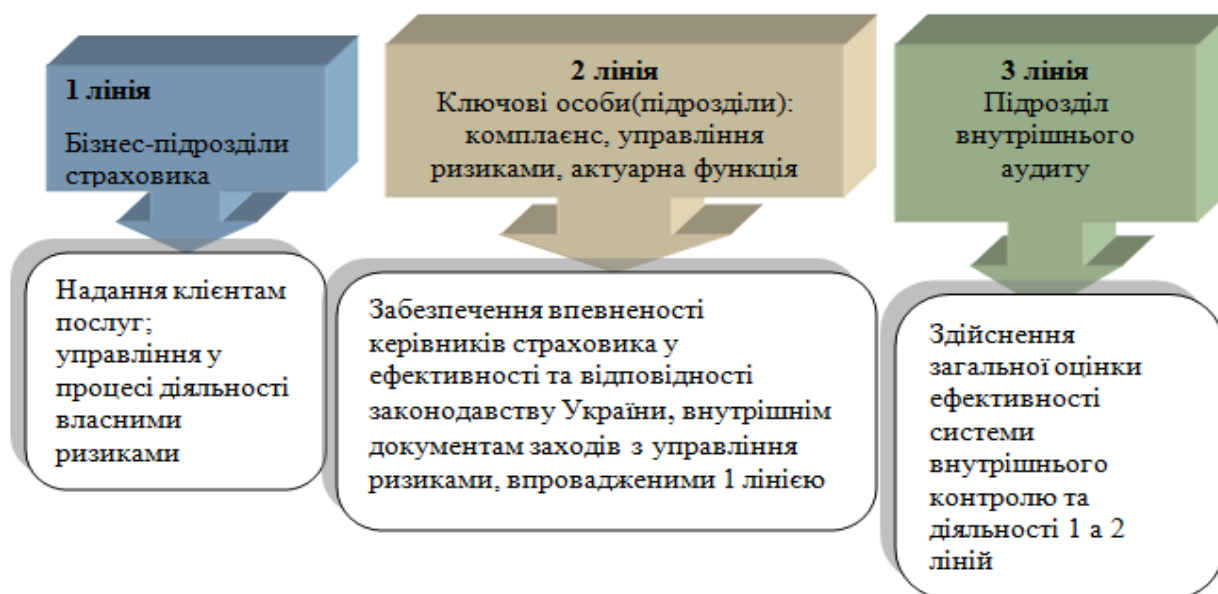

Рисунок 1.7. Розподіл обов'язків підрозділів страхових компаній України у системі трьох ліній захисту

Джерело: сформовано автором на основі [42].

Використання моделі «трьох ліній захисту» матиме цілу низку переваг в оновленій організаційній системі внутрішнього контролю вітчизняних страховиків:

по-перше, дозволяє страховим компаніям в Україні посилити контроль за рівнем:

- ризиків, які впливають на платоспроможність та ліквідність компаній, оскільки впровадження другої та третьої лінії захисту допомагає зменшити фінансові ризики (ринкові, кредитні, ліквідності) завдяки тому, що ризик-менеджмент (друга лінія) забезпечує проведення безперервного моніторингу ринкових змін (процентних ставок, валютних курсів, фондових індексів);

- кредитних ризиків щодо оцінки надійності перестраховиків, дебіторської заборгованості, рейтингів контрагентів;

- достатності ліквідних активів для покриття зобов'язань;

- достатності капіталу та реалізації превентивних заходів;

по-друге, знижується вірогідність недостатнього розкриття інформації вітчизняними страховиками, завдяки внутрішньому аудиту (третя лінія захисту), що дозволяє своєчасно виявити порушення та забезпечити незалежний контроль;

по-третє, надає змогу перерозподілити відповідальність між підрозділами компанії та зменшити витрати на контроль і аудит;

по-четверте, сприяє забезпеченню прозорості діяльності страховика та відповідності міжнародним стандартам.

Слід додати, що страховик зобов'язаний забезпечити розподіл функцій у межах нової моделі з дотриманням обмежень щодо конфлікту інтересів на рівні керівників, підрозділів, працівників усіх ліній захисту, а також незалежність другої та третьої ліній захисту.

Зазначимо, що оновлена система управління ризиками має певні переваги у здійсненні процесу менеджменту ризиків страховика:

- система управління ризиками охоплює всі організаційні рівні та структурні підрозділи, а стратегія управління ризиками окрім цілей та принципів відображатиме перелік суттєвих ризиків з зазначенням дій, що їх генерують;
- надає можливість своєчасного виявлення ризиків, їх вимірювання, моніторингу, контролю, аналізу та звітування;
- дозволяє оперативно реагування на ризики, пом'якшити їх вплив та зменшити можливі збитки страхової компанії.

Для досягнення визначених цілей страховій компанії у кожному структурному підрозділі необхідна постійна оцінка ризиків та передача отриманих результатів моніторингу для перегляду та прийняття рішень, що впливають на бізнес-практику компанії.

Реалізувати такий підхід можливо за рахунок інтегрованого управління ризиками, яке забезпечує безперервний, систематичний процес розуміння, управління та послідовної передачі інформації про ризики з точки зору всієї організації у згуртований спосіб [55].

Для ефективного функціонування системи управління ризиками в страховій компанії необхідним є:

- чітке документальне закріплення та регламентація процедур, підходів, правил та відповідальності усіх учасників та інтеграція ризик-менеджменту в бізнес-процеси;
- формування аналітичного інструментарію, за допомогою якого здійснюється оцінювання ризиків;
- створення централізованої бази даних, на основі якої здійснюється підготовка статистичної, фінансової, управлінської звітності, а також подання необхідної інформації регулятору;
- розробка програмно-технічного супроводження усіх розрахунків у модулі «Ризик-менеджмент».

Сформульовані принципи формують концептуальну основу системи управління ризиками. Задля їх інтеграції в площину конкретних дій та процедур, необхідно визначити послідовність етапів управління ризиками страхової компанії.

Існує думка, що процес управління ризиками страховика включає в себе визначення можливих страхових ризиків, аналіз ймовірності та наслідків збитків, розробку стратегій розподілу ризиків, створення резервів та використання перестраховування. Крім того, страхова компанія зобов'язана відстежувати зміни на ринку, законодавстві та технологічному середовищі, адаптувати свої стратегії відповідно до цих змін [62].

Слід враховувати, що процес управління ризиками в страховій компанії являє собою складну систему взаємопов'язаних етапів, серед яких доречно виділити: виявлення ризиків, їх вимірювання (оцінку); впровадження заходів з управління ризиками та прийняття своєчасних управлінських рішень, спрямованих на пом'якшення, зниження або мінімізацію ризиків, реалізація яких забезпечить фінансову стійкість страхової компанії та дотримання страховиком вимог до капіталу платоспроможності; їх моніторинг та звітування про ризики; контроль та вдосконалення (рис.1.8). На нашу думку, така послідовність управління ризиками сприяє забезпеченню своєчасному виявленню відхилень від встановленого страховою компанією ризик-апетиту та прискоренню внесення відповідних

коригувань до прийнятих нею управлінських рішень, утворюючи при цьому замкнений управлінський цикл.

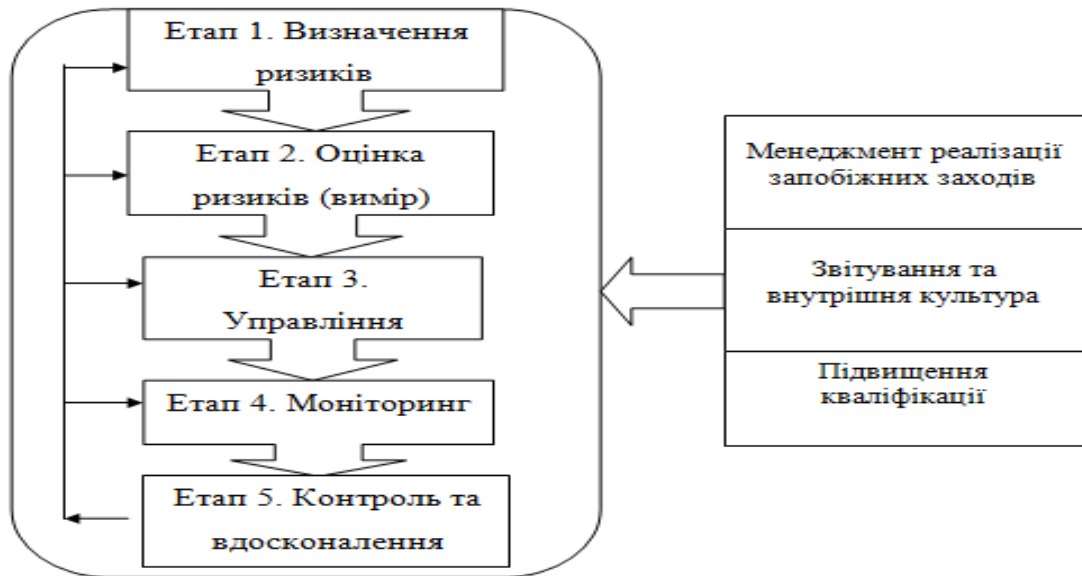

Рисунок 1.8. Процес інтегрованого управління ризиками страхової компанії

Джерело: побудовано автором на основі [1, 3, 13, 22, 23, 31,42].

Так, на першому етапі, що є етапом визначення (ідентифікації) ризику, відбувається належний обмін оперативною інформацією: відповідальні за управління ризиками зобов'язані повідомляти ризик-менеджерам про виникнення небажаних подій у рамках їхніх бізнес-процесів, які можуть підірвати досягнення бізнес-цілей компанії, проводиться аналіз для визначення можливих небезпек, які можуть вплинути на функціонування компанії. Цей процес сприяє виявленню потенційних загроз та створенню бази для подальшої оцінки і пріоритизації ризиків. Він дозволяє зазначити ключові аспекти, які потребують ретельнішого вивчення, створюючи фундамент для надання пріоритету управлінським заходам з метою зниження впливу можливих ризиків.

В рамках другого етапу, проводиться оцінка ризиків, визначених за стратегією управління ризиками з урахуванням ризик-апетиту страхової компанії, відбувається їхнє реєстрування та перевірка, на підставі чого оновлюється карта ризиків. Застосовуються методи якісної та кількісної оцінки. Кожен ідентифікований ризик оцінюється згідно зі встановленою шкалою, в якій враховуються ймовірність

виникнення та можливий вплив. Цей процес надає можливість визначити рівень серйозності ризиків та сприяє формуванню основи для подальшої пріоритизації та розробки стратегій управління.

В рамках третього етапу, обираються методи управління ризиками. На цьому етапі визначаються найважливіші ризики, на яких слід зосередити увагу та розробити стратегії управління, що реалізуються шляхом використання таких методів реагування:

- передавання ризику, що полягає в передачі можливих збитків, пов'язаних з фінансовим ризиком, третій стороні, яка має здатність контролювати такий ризик;

- прийняття ризику, що означає продовження діяльності без змін у разі, якщо існує можливість виникнення незначних втрат при низькій ймовірності настання. Прийняття ризику можливе лише в тому випадку, якщо він знаходиться в рамках встановленого ризик-апетиту компанії;

- уникнення ризику – ця стратегія включає в себе повне припинення діяльності, що може призвести до виникнення значних втрат з високою імовірністю настання.

На четвертому та п'ятому етапах відповідно проводиться постійний моніторинг і контроль за ризиками протягом усього життєвого циклу компанії, що дозволяє керувати інформацією, необхідною для прийняття ефективних рішень щодо передбачення ризиків чим забезпечується впровадження запланованих стратегій та їх моніторинг, щоб зробити управління ризиками ефективним та досягти поставлених цілей.

Таким чином, застосування інтегрованої системи управління ризиками у страховій компанії допоможе досягти комплексного розуміння ризикового потенціалу за рахунок виявлення взаємозв'язків між різними видами ризиків та сприятиме оптимізації використання ресурсів, забезпечить адекватну оцінку вартості ризиків та формування достатності капіталу для підтримки платоспроможності, а також розробку та реалізацію ефективної стратегії забезпечення довгострокової життєздатності.

Висновки до розділу 1

Перший розділ дисертаційної роботи присвячений розгляду управління ризиками страховика як суб'єкта економічної діяльності. У даному розділі отримано такі основні наукові результати:

1. На основі критичного огляду думок зарубіжних та вітчизняних вчених, а також власних напрацювань встановлено, що ризик – це динамічне, нелінійно-детерміноване ситуативне явище, якому притаманні несподівані зміни, невизначеність, коли більшою чи меншою мірою відсутня інформація про структуру, можливі стани як об'єкта дослідження і ухвалення рішень, так і внутрішнього середовища, враховуючи зростання глобалізації, постійні трансформації у соціально-економічному середовищі під впливом пандемії, наслідків військової агресії, що породжують нові типи ризиків.

2. Встановлено, що загальноприйнята класифікація ризиків відсутня внаслідок різноманіття їх проявів. Рекомендовано класифікацію ризиків страхових компаній здійснювати за такими ознаками: сферою виникнення (зовнішні та внутрішні ризики); керованістю (локалізовані та нелокалізовані ризики); зв'язком з іншими ризиками (корельовані та некорельовані); можливістю кількісної оцінки (кількісні та якісні); способом управління (виправдані та не виправдані) та доповнити новою ознакою, а саме – ризики, що мають вплив на капітал. Враховуючи компоненти ризик-орієнтованого управління, що закладені у стандартах Solvency II, додатково введена класифікаційна ознака (вплив на капітал), розширює теоретичне підґрунтя для розуміння страховиками природи ризиків з урахуванням драйверів їх виникнення у контексті європейських трендів ризик-менеджменту. Побудовано матрицю ризиків страхових компаній України в умовах воєнного стану, враховуючи ризики, які впливають на формування їх капіталу.

3. Обґрунтовано концептуальну єдність параметрів ризику у єдиному ланцюжку: ризик-місткість, ризик-апетит, толерантність до ризиків, їх профіль та операційні ліміти. Ризик-місткість страховика визначається виходячи із наявного власного капіталу компанії, резервів, ліквідних активів з урахуванням вимог НБУ до

мінімального капіталу та нормативів платоспроможності. Страховик має узгодити зі своїм ризик-апетитом допустиму толерантність до ризику, тобто обраховувати рівень ризику, який він може витримати без загрози для платоспроможності чи капіталу. Сукупний рівень прийнятих ризиків страховою компанією на певний момент часу відображає їх профіль, який є основою для прийняття управлінських рішень. Дотримання ризик-апетиту страховиком забезпечується встановленням лімітів ризиків, що діють на операційному рівні та охоплюють андеррайтинг, перестраховання, інвестиційну діяльність. Узгодженість між ризик-місткістю, толерантністю, профілем ризиків та операційними лімітами корелює зі стратегічним, тактичним, операційним рівнями управління в єдиному механізмі прийняття рішень, що забезпечує своєчасне реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх драйверів ризиків страхової компанії та сприяє зміцненню її життєздатності.

4. Різноманіття видів ризиків страхових компаній обумовлює необхідність систематизації інструментарію їх оцінювання. Наведено класифікацію інструментарію оцінювання ризиків страхових компаній за такими ознаками: різновекторністю спрямування (кількісні, квалітативні та регуляторні), рівнями оцінювання ризиків (макро-мезо-мікро), що дозволяє інтегрувати різні методи аналізу, моделі та інші види інструментарію у єдину систему, яка забезпечує багатокomпонентне представлення ризикової позиції страховика.

5. Встановлено, що більшість видів інструментарію оцінювання ризиків страховиків мають певні недоліки, що обмежують сферу їх практичного застосування. Особливо це стосується вітчизняної страхової практики, що пов'язано зі відсутністю історичних даних, технічними труднощами, складністю моделювання, великою трудомісткістю. В сучасних умовах, коли жодний окремий інструментарій оцінювання ризиків не надає вичерпної інформації, вважаємо за доцільне використовувати їх комбінацію, що дозволить поєднати об'єктивні кількісні дані та експертні оцінки, підвищуючи при цьому точність отриманих результатів, які слугують підставою для прийняття управлінських рішень.

6. Визначено, що процесна модель управління ризиками спрямована на встановлення процедур та методів для ідентифікації, аналізу та управління ризиками на різних етапах діяльності страхової компанії, що дозволяє забезпечити безперервний моніторинг та коригування стратегій. Наголошено, що клієнто-бізнес-орієнтована модель в інтегрованій системі управління ризиками зараз набуває особливої популярності у вітчизняних страховиків, оскільки охоплює дві основні компоненти у їх діяльності: інтереси клієнтів та бізнесу, що є запорукою фінансової стійкості.

7. Інтегрована система управління ризиками страхової компанії розглядається в контексті ітераційного циклу, що поєднує ефект врахування взаємного впливу ризиків; проактивне виявлення загроз; адаптивне реагування на ризик-фактори та чітке виконання регуляторних вимог страховою компанією для досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей. Практична імплементація інтегрованої системи управління ризиками в страхових компаніях України дозволить їм своєчасно реагувати на макроекономічну нестабільність, появу нових загроз та допоможе підвищити стійкість фінансового стану шляхом адекватного розподілу капіталу та формування необхідних резервів.

Інтеграція управління ризиками в діяльність страхових компаній є активним, ітеративним процесом, адаптованим до цілей, завдань страховиків з урахуванням специфіки їх діяльності, що забезпечує розвиток культури ризик-менеджменту, тобто участь всіх структурних підрозділів та працівників організації у процесі управління ризиками в межах встановлених для них повноважень. Застосування моделі інтегрованого управління ризиками страхової компанії є необхідним кроком для досягнення стабільності та забезпечення її довгострокової конкурентоспроможності в умовах високого ступеня невизначеності та стрімких змін.

Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться у першому розділі дисертаційної роботи знайшли своє відображення у наступних публікаціях [25-28].

Список використаних джерел до розділу 1

1. Абдулаєва А.Є. Особливості застосування методів ризик-менеджменту у страховій діяльності. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. 5с. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/413>
2. Баранов А. Л. Методологічні основи управління ризиками страхової компанії. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. №1(23). С. 22-34.
3. Безпалова А. Управління ризиками страхової компанії. *Фінанси, облік, банки*. 2019. № 1 (24). С. 8-16.
4. Бонва І. І. Ризики діяльності страхової компанії. *Економіка. Львівський університет бізнесу та права*. 2017. С. 43-47
5. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ. Ірпінь: Перун. 2005. с.1728.
6. Васильєва Т.А., Кривич Я.М. Економічний ризик: методи оцінки та управління. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». 2015. 208 с.
7. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика: навч.метод.посіб. Харків, Бурун книга. 2004. 376 с.
8. Гайшук І. Міжнародні стандарти управління ризиками. *Фінансовий контроль*. 2019. №8 (163) С. 24-27. URL: https://fincontrolnew.com.ua/attachments/6d9e0ad2-134b-49ee-be78-fb6ab36b76f4_9.pdf
9. Герасименко О.М. Ризик-орієнтоване управління в системі економічної безпеки підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 21.04.02. Черкаси. 2021. С.83-85.
10. Глухова В.І., Крот Л.М. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*.2023. № 54 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-81>
11. Директива ЄС 2009/138/ЄС/.Європейський парламент та рада: офіційний сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj>
12. Жук Т.Ю. Математичні моделі перестраховування. *Могилянський математичний журнал*. 2020. №3. С.31-37. URL: <https://doi.org/10.18523/2617-70803202031-37>

13. Журавка О.С., Кожушко І.О., Рябушка Л.Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій*. № 9. 2023. 9с. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-08-02>
14. Заволока Л.О., Сіліна І. С., Колесник, Є. О. Методи управління фінансовими ризиками страхової компанії. *Приазовський економічний вісник*. 2019. С.278-282.
15. Загородній А. Г., Г. Л. Вознюк. Фінансово-економічний словник. Львів. Національний університет Львівська політехніка. 2005. 714 с.
16. Інфляційний звіт. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q3.pdf?v=14
17. Історичний курс української гривні до долара США. *VALUTA FX*. URL: <https://www.valutafx.com/history/uah-usd> (дата звернення 20.11.2025)
18. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ. 2020. С.22-27.
19. Колесник К.К., Оксентюк В.М., Кушнір А.П. Управління ризиками в нафтодобувній промисловості за допомогою системи КІВАНА. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2023. №27, С. 86-94. URL:<https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/view/2537/2422>
20. Корват О.В. Ризики діяльності страховика. Харків. 2008. С.12-14. (Препринт. ХДТУБА)
21. Кривошлик Т.Д., Димніч О.В. Фінансова безпека страхової компанії як умова забезпечення фінансової безпеки страхового ринку. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. №4(4). С.722-734. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/12625/12687>
22. Ланг С. Модель системи управління фінансовими ризиками страховика. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. № 3.С. 146-158.

23. Лойко В.В., Боєва М.Ю. Управління фінансовими ризиками страхової компанії. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 2(4). С.21-29.
24. Лук'янова В.В. Економічний ризик: навч.посібник.-Київ. Академвидав. 2007.462 с.
25. Майданик Є.Г. Наукова дискусія щодо видів ризиків страхових компаній. *Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 31 жовтня 2022 р.) / відп. ред. Н.П. Шульга - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2022. - С.55-57. URL: <http://doi.org/10.31617/k.knute.2022-10-31>
26. Майданик Є.Г. Вплив ризиків зовнішнього середовища на діяльність страхових компаній України. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу*: тези доп. II Міжнар. наук-практ.інтернет – конф. (Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.)/ ред. кол. М.Тріпак, І.Гуменюк - Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. - С.376-378
27. Майданик Є.Г.Управління ризиками страхової компанії на основі актуарних моделей. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №18. 21с. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/976/961>
28. Майданик Є. Нові вимоги НБУ до регулювання діяльності страховиків в Україні. *Фінансові інституції-сучасні виклики та нові можливості*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 21 берез. 2024р.)/ відп. ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ.торг-екон.ун-т, 2024.- С.101-104. URL: <http://doi.org/10.31617/k.knute.2024-03-21>
29. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів: посібник. Київ:Міністерство фінансів України. 2022. с. 22.
30. Морозова Л.С., Савченко Н.Г., Кукурудз О.М. Підходи до управління фінансовими ризиками страхових компаній. *Економіка і суспільство*. 2025. №79. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/79>

31. Морозова Л.С., Серажим Ю.В. Фінансовий ризик-менеджмент у системі страхування. *Ефективна економіка*. 2026. №1. 16с. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.8>
32. «Національний стандарт України. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику». 2013. С.73
33. Національний банк підбив підсумки першого етапу трансформації страхового ринку. *Асоціація українських банків*. URL: <https://aub.org.ua/104/bankivski-novyny/30735-natsionalnyi-bank-pidbyv-pidsumky-pershoho-etapu-transformatsii-strakhovoho-rynku>
34. Огляд страхового ринку України I півріччя 2025. *Національна асоціація страховиків України*. URL: <https://nasu.com.ua> (дата звернення 25.12.2025р.)
35. Огляд небанківського фінансового сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-berezen-2025-roku>
36. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates> (дата звернення 20.11.2025)
37. Панченко О.І, Глазков А.О., Корнієць Ю.М. Ризики страхових компаній в сучасних умовах. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 1 (28). С. 357-369. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-357-369](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-357-369)
38. Пікус Р.В. Класифікація фінансових ризиків страхових компаній-основа ефективного ризик-менеджменту. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2006. № 81. С.108-113.
39. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: навч. посібник. Київ, Знання. 2010. 598 с.
40. Петровська В.О., Власюк С.А. Внутрішній аудит у системі управління ризиками в банку. *Полтавська державна аграрна академія*. 2019. 365с.
41. Приказюк Н.В., Білоконь Л.О. Теоретичне упорядкування методів та інструментів фінансового ризик-менеджменту страхових компаній. *Економічний аналіз*. Тернопіль. Економічна думка. 2017. №1(27). С.139-149.

42. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика. Постанова Національного банку України від 23.12.2023 № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text>

43. Про затвердження Положення про встановлення пруденційних нормативів, що є обов'язковими для дотримання небанківськими надавачами платіжних послуг, та визначення методики їх розрахунку. Постанова Національного банку України від 25.08.2022 № 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0190500>

44. Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування. Постанова Національного банку України від 25.12.2023 р. № 182. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25122023_182

45. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Постанова Національного банку України від 11.06.2018 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>

46. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 05.04.2007 № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

47. Про страхування. Закон України від 18 лист.2021 р. №1909-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

48. Рубежанська В., Степанова Ю. Теоретичні аспекти визначення стратегії управління фінансовими ризиками суб'єктів господарювання. *Матеріали конференцій МЦНД*, м. Черкаси. 29.07. 2022 р. Черкаси. 2022. С.31-33.

49. Савченко Н.Г. Ризик-менеджмент страхової компанії в умовах воєнного стану. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2025. № 46. С. 318-328. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17615544>

50. Салига К.С. Методологія наукового дослідження економічної ефективності інвестицій і інноваційні проекти. *Ефективна економіка*. 2013. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1791#>
51. Сороківська М.В. Методи аналізу та оцінювання фінансових ризиків страхових компаній. *Науковий вісник ЛНТУ*. 2011. С. 341-348.
52. Стецюк Т.І., Димніч О.В. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях: інтеграція ризик-орієнтованого підходу. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. №17 16с. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/438/396>
53. Чупайленко О.А. Управління ризиками міжнародних перевезень вантажів. VII Міжнародна науково-практична конференція. «Eurasian Scientific Discussions». Барселона, Іспанія. 2022. С.122-129.
54. Шевчук О.О., Гулік М.І. Методи оцінювання ризиків у страховій діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. №2 (26) С. 291-299. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2016/26_2/46.pdf
55. Шульга Н.П., Міщенко В.І., Анісімова Л.Л. та ін. Інтегрована система управління ризиками банку. Київський національний торговельно-економічний університет. 2018. 440 с. URL: <https://doi.org/10.31617/m.knute.2018-774>
56. Щєблікіна І.О., Щєблікіна З.В., Данилова О.А. Методологія оцінки фінансових ризиків страхових компаній України. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. №4 (52) С.116-120. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2021-4-52-21>
57. Фєдулова І.В., Скопенко Н.С. Ризик-апетит і методи його оцінювання. 2020. С. 31-42 . URL: <https://doi.org/10.17721/tppe.2020.40.3>
58. Філюта Д., Білера А., Пахненко О. Фінансовий менеджмент страхових компаній. *Економіка і регіон*. 2022. №3 (86). С. 86-92. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.3\(86\).2853](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.3(86).2853)
59. Філіппов В.Ю., Перевозна М.О., Понтус К.М. Заходи підвищення ефективності системи управління ризиками на підприємстві в умовах нестабільності. *Grail of Science*. 2023. № 26. С. 82-91.

60. Aigner P. Identifying scenarios for the own risk and Solvency assessment of insurance companies. Elsevier BV. 2025. Vol.122. Pages 30-43. URL: <https://doi.org/10.1016/j.insmatheco.2025.01.009>
61. Avanzi B., Li Y., Wong B., Xian A. Ensemble distributional forecasting for insurance loss reserving. *Scandinavian Actuarial Journal*. 2024. 9. pp. 971-1012. URL: <https://doi.org/10.1080/03461238.2024.2365392>
62. Danish A., Yuantao X., Bhutta U.S. Insurers' risk management as a business process: a prospective competitive advantage or not? *European Journal of Management and Business Economics*. 2022. № 3 (31). P. 345-366.
63. Dunkelberger D. What's the Difference? Risk Management, Risk Assessment or Risk Analysis: What's the Difference?. 2023. URL: <https://www.ispartnersllc.com/blog/risk-management-risk-assessment-or-risk-analysis>
64. Eling M., Gemmo I., Guxha D. et al. Big data, risk classification, and privacy in insurance markets. *The Geneva Risk Insurance Review*. 2024. Vol. 49, pp.75-126. URL: <https://doi.org/10.1057/s10713-024-00098-5>
65. Estimating Market Risk Measures. *AnalystPrep*. 2023. URL: <https://analystprep.com/study-notes/frm/part-2/market-risk-measurement-and-management/estimating-market-risk-measures>
66. Gatzert N., Reichel P., Zitzmann A. Sustainability risks & opportunities in the insurance industry. *Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft*. 2020. № 109(1). URL: <https://doi.org/10.1007/s12297-020-00482-w>
67. Gumparthi S. et al. Risk Management Framework for Insurance Industry. *Journal of University of Shanghai for Science and Technology*. 2021. № 10 (23). URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10847.64169>
68. Hejazi S.A., Jackson K.R. Efficient Valuation on SCR via a Neural Network Approach. *Computational Finance*. 2016. pp.1-29. URL: <https://arxiv.org/abs/1610.01946>
69. ISO 31000:2009, Risk Management-Principles and Guidelines, Geneva: International Standards Organization, 2009. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-1:v1:en>

70. ISO/IEC Guide73:2009 Risk Management-Principles and Guidelines, Geneva: International Standards Organization, URL: <https://www.iso.org/obp/ui/es/#iso:std:iso:guide:73:ed-1:v1:en>
71. Klumpes P. Coordination of cybersecurity risk management in the U.K. insurance sector. The Geneva Papers on Risk and Insurance - Issues and Practice. 2023. Vol. 48. C. 332-371. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41288-023-00287-9>
72. Poufinas T., Siopi E. Investment Portfolio Allocation and Insurance Solvency: New Evidence from Insurance Groups in the Era of SolvencyII.Risks.2024.12(12) 191. URL: <https://doi.org/10.3390/risks12120191>
73. Rahahleh N. Developments in Risk Management in Islamic Finance: A Review. Journal of Risk and Financial Management. 2019. № 1 (12) URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/12/1/37>
74. Risk management-Guidelines. International standard. ISO 31000. 2018. pp.1-15. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_31000_2018.pdf
75. Shackleford D. What is risk appetite? Tech Target. 2021. URL:<https://www.techtarget.com/searchsecurity/definition/What-is-risk-appetite>
76. Soenen P. Risk Management. Qualified audit academy. Belgium. URL: <https://www.audit-academy.be/en/glossary/risk-management>
77. Stanleigh M. Risk Management the What, Why, and How. Business Improvement Architects. 2011. URL: <https://bia.ca/risk-management-the-what-why-and-how>
78. Surya H. A., Sukono, Napitupulu H., & Ismail N. A Systematic Literature Review of Insurance Claims Risk Measurement Using the Hidden Markov Model. *Risks*, 12(11). 169 p. URL: <https://doi.org/10.3390/risks12110169>
79. Trivedi S. A study on risk management tools and techniques in life insurance industry in India. University of Kota Pade. 2016. pp. 41-49. URL [https://uok.ac.in/notifications/\(15\)%20Sonal%20Trivedi.pdf](https://uok.ac.in/notifications/(15)%20Sonal%20Trivedi.pdf)
80. Vasile E., Croitoru I. Integrated Risk Management System – Key Factor of the Management System of the Organization. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/38987>

81. What is Value-at-Risk? *Math Works*. URL: <https://www.mathworks.com/discovery/value-at-risk.html>?
82. Yinghui Wangeta. Risk factors identification and evolution analysis from textual risk disclosures for insurance industry. *Procedia Computer Science*. 2019. Vol. 162. pp. 25–32. URL: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2019.11.253>

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВЛАСНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

2.1. Системний аналіз ризикового середовища функціонування страхових компаній

Сучасний світ перебуває під впливом небезпечних ризик-факторів, пов'язаних з виникненням пандемії, військової агресії, кліматичних змін та інших руйнівних подій. Виклики, з якими стикаються страхові компанії України, стають більш жорсткими, а ризики вагомішими та непередбачуваними. На нашу думку, об'єктивне вивчення ризикового середовища страхових компаній України вимагає врахування різноманітних аспектів: економічних, фінансових, соціальних, технологічних та природних чинників. Саме у цьому контексті, системний аналіз ризикового середовища функціонування страховиків стає ключовим інструментом для визначення, оцінки та управління ризиками. Слід зазначити, що виникнення кризових ситуацій та проблем, що мають вплив на економіку країни та страховий сектор, генерують системні ризики. Ці ризики пов'язані з локальними, або глобальними економічними та соціальними факторами, які можуть опосередковано вплинути на страховиків [14].

На глобальному рівні, системним ризикам приділяється особлива увага та досліджується їх вплив на страховий бізнес. Зауважимо, що міжнародною асоціацією органів страхового нагляду (IAIS) розглядається широкий набір ризиків, з урахуванням Глобального моніторингу ринкових тенденцій та подій, технологічних загроз, економічної нестабільності, фінансових криз, епідемій, пандемії, кліматичних змін [53]. За підсумками діяльності страховиків IAIS публікуються звіти про світовий страховий ринок (GIMAR) [51], де висвітлюються ключові ризики та виявлені, завдяки проведеному поглибленому аналізу, потенційні накопичення системних ризиків в глобальному страховому секторі. Зокрема, у 2023 році такий аналіз проводився за двома темами: процентні ставки, ризики ліквідності, кредитні ризики в складних макроекономічних умовах; структурні зміни в секторі

страхування життя, включаючи розподіл капіталу на альтернативні активи та залежність від перестраховування. Для дослідження системних ризиків у 2024 році були визначені теми: ключові ризики в поточному макроекономічному середовищі та структурні зрушення в секторі страхування життя.

За результатами аналізу, представленого у звітах GIMAR [51, 52], підготовлених Міжнародною асоціацією органів страхового нагляду, встановлено наступне:

- на майбутні платоспроможність і прибутковість страхового сектора впливатимуть такі фактори: геополітична нестабільність, високі рівні інфляції, значні нереалізовані позиції збитків, скорочення попиту на страхування через тиск на купівельну спроможність домогосподарств;

- в умовах підвищеної макроекономічної та геополітичної невизначеності ключовими факторами ризику для страхового сектору залишаються процентний, кредитний та ризик ліквідності;

- особливу увагу слід приділяти ризику вимушеного продажу активів, зростанню впливу на страховий сектор цифровізації та штучного інтелекту;

- структурні зрушення, що відбуваються у секторі страхування життя, пов'язані із зростанням інвестицій у активи та транскордонного перестраховування, посилюють ризики концентрації, регуляторної асиметрії, попри це, за умови ефективного управління ризиками, очікується збереження платоспроможності страховиків у середньостроковій перспективі.

Доцільно відмітити, що вітчизняна страхова галузь також підпадає під дію системних ризиків. З метою оцінки таких ризиків, виникаючих під впливом поточних тенденцій в економіці, фінансовому секторі, Національним банком України, двічі на рік, публікується «Звіт про фінансову стабільність» [7, 8], у якому відображаються наявні та потенційні ризики, що можуть загрожувати фінансовій системі країни.

З метою проведення аналізу ризикового середовища функціонування вітчизняних страхових компаній, припустимо, що ключовим індикатором ризиків страхової галузі виступає індекс співвідношення валових страхових виплат до

страхових премій. Цей показник відображає, як страховими компаніями виконується функція покриття ризиків, частоти здійснення страхових виплат за укладеними договорами страхування, характеризує стан та ризиковість діяльності страхового сектору. На нашу думку, обраний нами показник є найбільш транспарентним, оскільки інформація, на якій базується даний індикатор, не має обмеженого доступу та оприлюднюється страховими компаніями та Національним банком України.

Ми погоджуємось із думкою М.В. Сороківської, що зменшення обсягів валових та чистих страхових премій, з одночасним зростанням рівня виплат, створює загрозу фінансової стійкості страхових компаній та характеризується зростанням фінансових ризиків [39].

Показовим є той факт, що за останні 10 років рівень валових страхових виплат в Україні має тенденцію до зростання (рис. 2.1).

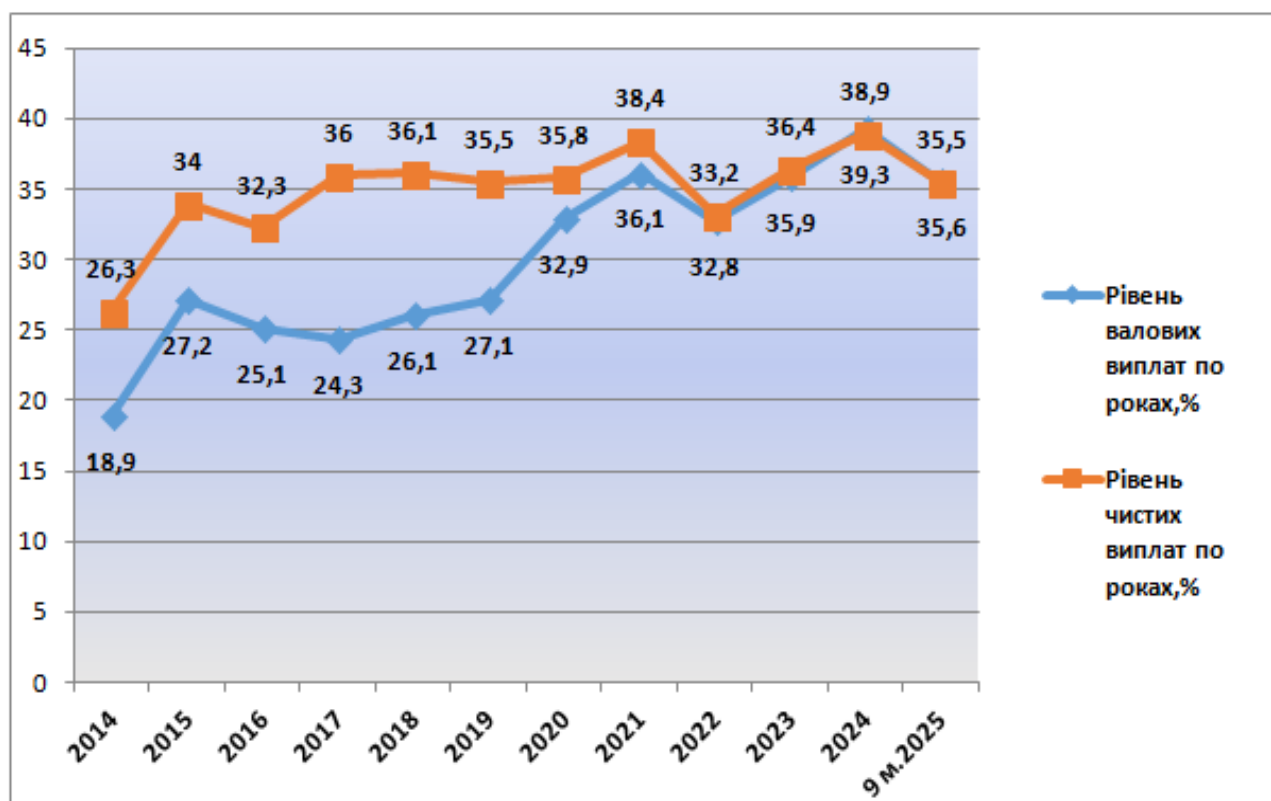

Рисунок 2.1. Рівень валових та чистих страхових виплат в Україні за період 2014 – 9 міс.2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [27].

Дані рис. 2.1 свідчать, що рівень валових страхових виплат (співвідношення валових страхових виплат до валових страхових премій), за роки дослідження зріс

більш ніж у 2 рази: з 18,9 % у 2014 році до 38,9 % у 2024 році та дещо знизився за 9 місяців 2025 року до 35,6%. Така динаміка ілюструє зменшення частини страхових премій, які залишаються у страховиків у вигляді доходів та можуть бути використані на здійснення інвестиційної діяльності і посилення їх фінансової стійкості.

У 2014–2016 роках рівень валових страхових виплат характеризувався відносною нестабільністю та коливався в межах 18,9–27,2 %, тоді як рівень чистих виплат залишався істотно вищим (26,3–34 %), що, ймовірно, зумовлене економічною нестабільністю, девальваційними процесами в економіці країни. Помірне зростання показників спостерігається у 2017–2019 роках, що вказує на стабілізацію страхового ринку. Починаючи з 2020 року, рівень чистих страхових виплат наближається до рівня валових страхових виплат. Так, у 2020 році рівень валових страхових виплат становив 32,9 %, чистих страхових виплат 35,8 %, але вже у 2024 році цей показник складав відповідно 38,9 % та 39,3 %. Вважаємо, що такі зміни рівня страхових виплат вказують на зменшення використання перестраховування страховими компаніями та можливе посилення впливу ризиків на діяльність вітчизняних страховиків. Зазначимо, що під впливом пандемії COVID-19, зафіксоване різке зростання рівня валових страхових виплат у 2020 та 2021 роках, 32,9 % та 36,1 % відповідно, а рівень чистих виплат у 2021 році досяг 38,4 %, що є максимальним значенням цього показника у досліджуваному періоді.

Для аналізу впливу системних ризиків на страховиків за останні 10 років, дослідимо динаміку індексу фінансового стресу та співвідношення валових страхових виплат та премій в Україні. Індекс фінансового стресу (ІФС) є головним індикатором, який відображає рівень напруги у фінансовому секторі України [28]. Даний індекс розраховується на основі, згрупованих за 20 індикаторами, субіндексів банківського сектору, поведінки домогосподарств, корпоративних та державних цінних паперів, валютного ринку.

Зазначений показник враховує зміни показників субіндексів у часі, показує вплив стресових подій системного характеру та поширюється на весь фінансовий сектор, зокрема і на страхові компанії, бо в умовах підвищеного фінансового стресу

страховики змушені застосовувати більш консервативні стратегії управління своїми активами, зобов'язаннями, що обмежує прибутковість компаній, але водночас сприяє збереженню їх фінансової стійкості.

На рис. 2.2 відображено коливання індексу фінансового стресу та рівень співвідношення валових страхових виплат до премій по роках.

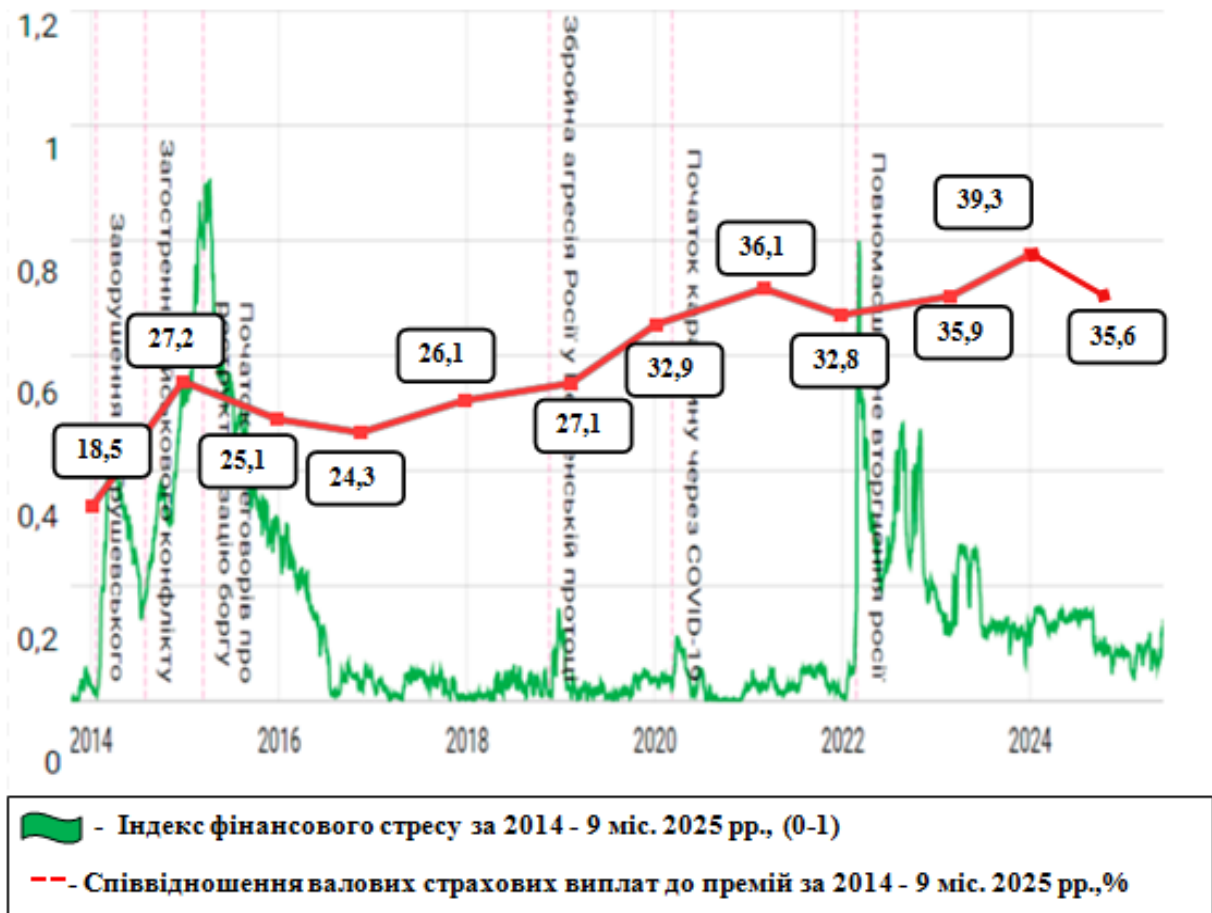

Рисунок 2.2. Індекс фінансового стресу та співвідношення валових страхових виплат до страхових премій в Україні за 2014– 9 міс. 2025 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [27, 28].

Порівняльний аналіз динаміки індексу фінансового стресу та співвідношення валових страхових виплат і премій по роках (рис. 2.2), дозволив виявити вплив системних ризиків на страховиків та зробити наступні висновки:

- під час кризи 2014–2015 років, що відбувалась на фоні загострення військового конфлікту, індекс фінансового стресу на початку 2014 року був меншим 0,1, мав тенденцію до зростання та досягнув на початку квітня 2015 року значення

0,9. Водночас спостерігалось різке зростання рівня страхових виплат, із 18,9 % за 2014 рік до 27,2 % у 2015 році, або на 43,9%;

– на фоні розпочатого процесу щодо реструктуризації державного боргу, рівень стресу суттєво зменшується до мінімальних показників (0,1–0,2), відповідно знижується і рівень співвідношення виплат до премій до 25,1% у 2016 році. Слід зауважити, що у 2018–2019 роках спостерігається тенденція до зростання рівня страхових виплат у співвідношенні зі страховими преміями до 27,1%, отже на діяльність страховиків мали вплив інші макроекономічні або специфічні фактори, наприклад, зростання портфеля компаній за рахунок залучення нових клієнтів;

– з початку 2020 року, на тлі карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19, рівень стресу зростає до значення 0,1, а рівень страхових виплат досягає у співвідношенні до премій 32,9%, що на 21,4% більше показника 2019 року, отже, пандемія вплинула на страховиків, а у 2021 році рівень виплат збільшився до 36,1%;

– військова агресія 2022 року спричинила різке зростання індексу фінансового стресу до значення 0,6, що негативно вплинуло на діяльність страховиків та відобразилось у зниженні рівня виплат у 2022 році до 32,8%, внаслідок зменшення обсягу премій, обмеженням виплат;

– у 2023, 2024 році ІФС демонстрував мінімальні значення, що не перевищували 0,2, у свою чергу, рівень страхових виплат відповідно по роках становив 35,9 та 39,3%. Висхідна динаміка рівня валових страхових виплат у 2023–2024 роках, свідчить про зростання інтенсивності реалізації страхових зобов'язань. За підсумками 9 місяців 2025 року рівень цього показника склав 35,6%, що на тлі збереження низького рівня фінансового стресу свідчить про стабілізацію та адаптацію страховиків до нових умов функціонування.

Таким чином, у процесі дослідження встановлено, що системні ризики мали вплив на діяльність страхових компаній України. Простежується, що при зростанні індексу фінансового стресу відбувається зростання рівня валових страхових виплат у співвідношенні до премій, оскільки в умовах фінансового стресу, внаслідок дії системних ризиків, зростає ймовірність страхових подій та збільшення страхових

виплат, погіршення фінансового стану. Зазначимо, що у дослідному періоді збільшення валових страхових виплат у співвідношенні до премій не перевищувало критичного показника 65 відсотків.

Слід зазначити, що двічі на рік, починаючи з 2018 року, Нацбанком проводиться опитування фінансового сектору про системні ризики з метою їх відстеження та вчасного реагування на них в Україні. В останньому опитуванні, що відбувалось у листопаді 2025 року приймали участь 10 страхових компаній. На думку опитуваних, схильність фінансових установ до ризику дещо підвищилася, а в десятку найвагоміших факторів ризиків увійшли: війна з Росією; загальний рівень корупції в країні, діяльність правоохоронних органів та судової системи; якість людського капіталу у фінансовому секторі; шахрайство та кібернетичні загрози; динаміка припливу іноземного капіталу (у тому числі прямих інвестицій) в Україну; політична та соціальна ситуація в Україні; якість законодавства та податкової системи; стан захисту прав кредиторів та інвесторів; вартість активів та якість застави; рівень економічної активності [22,23].

Отримані результати доводять нашу думку, про те, що війна та економічні складові нині є ключовими тригерами ризиків для страховиків України. Крім того, генеруються й нові види ризиків, такі, як кіберризики, енергетичні ризики, вплив яких зростає.

Підсумовуючи, слід визнати, що зовнішні та внутрішні фактори ризиків в умовах глобальної, економічної та фінансової невизначеності формують їх складну природу та є джерелами ризиків для страхових компаній України. Зовнішнє середовище генерує різні категорії ризиків для страхового бізнесу [16].

З метою визначення особливостей функціонування страхових компаній під ризиками зовнішнього оточення, сформуємо феноменологію навколишнього ризикового середовища страхових компаній України, визначивши категорії зовнішніх ризиків, основні групи ключових факторів ризиків кожної з них для страхового бізнесу та відобразимо отримані результати дослідження, у вигляді таблиці (дод. Ж).

Розглянемо більш детально побудовану нами феноменологію у дод. Ж, яка враховує ключові категорії ризиків, індикатори та наслідки впливу середовища, що оточує страхові компанії України.

До першої категорії нами віднесено епідеміологічні ризики, які продукуються факторами небезпеки поширення інфекційних захворювань та виникнення глобальних пандемій, таких, наприклад, як COVID-19, що впливають на здоров'я людей. Діяльність страховиків пов'язана з епідеміологічними ризиками, оскільки ці ризики:

- мають вплив на страхові компанії, особливо в галузі страхування життя та медичного страхування, що проявляється у зростанні страхових виплат, внаслідок збільшення кількості хворих та смертей;

- призводять до нестабільності на фінансових ринках;

- змінюють потребу у нових страхових продуктах, умови підписання угод та прийняття ризиків;

- збільшують попит на медичне страхування.

Друга категорія включає кліматичні ризики, що виникають внаслідок зміни клімату та мають різноманітні прояви, обумовлені такими факторами, впливу, як природні катастрофи: повені, урагани, землетруси, пожежі. Вони впливають на екосистему, посилюючи ризики у сільському, лісовому господарстві країни, становлять загрозу її інфраструктурі та здоров'ю населення. На нашу думку, для вітчизняних страховиків зазначені ризики можуть стати значним фінансовим тягарем, через збільшення страхових виплат, обумовлених наслідками кліматичних змін.

До третьої категорії увійшли екологічні ризики, пов'язані із впливом діяльності людей на природне середовище. Факторами цих ризиків виступають техногенні аварії, екологічні катастрофи, забруднення, пов'язані з викидами токсичних речовин, парникових газів та інших забруднюючих речовин.

Зазначимо, що вплив цієї категорії ризиків, на страховиків, має наступні аспекти:

- екологічні події, спричинені надзвичайними ситуаціями, наприклад, аваріями з викидом хімічних речовин, або витоками нафти чи іншими катастрофами, можуть викликати значні страхові виплати, призводити до збитків;
- зазнають негативного впливу інвестиційні портфелі страхових компаній, активи яких включають в себе акції, або облігації підприємств, причетних до екологічних катаклізмів;
- зміна стандартів екологічної безпеки, законодавчі зміни щодо екології,
- впровадження нових норм до відшкодування збитків від екологічних подій, впливають на страхові компанії.

Четверта категорія включає в себе воєнні ризики, внаслідок військової агресії Росії проти України та проведенням бойових дій.

В таблиці (дод. Ж) нами зазначені фактори воєнних ризиків, що містять загрози для вітчизняних страховиків. На нашу думку, вплив зазначених ризиків на страхові компанії України характеризується наступними наслідками:

- збитками від пошкодження або знищення майна клієнтів та самих компаній;
- зменшенням попиту на певні види страхових полісів, обмеження умов страхування;
- збільшенням страхових виплат та витрат, зростанням їх впливу на фінансову стійкість компаній ;
- зміною вартості активів через воєнний стан;
- безпековими викликами щодо забезпечення діяльності персоналу.

Соціальні ризики, що увійшли до п'ятої категорії, пов'язані з рівнем безробіття в Україні та змінами у зайнятості населення; міграційними процесами, викликаними війною; демографічними змінами та здоров'ям населення; соціальними конфліктами; політичною нестабільністю.

Слід зазначити, що досліджуваний період характеризується зменшенням кількості населення: у 2014 році чисельність населення України складала 45426,2 тис. чол., станом на 01.01.2022 року зменшилась до 41167,3 тис. чол., на 4258,9 тис.

чол., або 10,3 %. У 2020 та 2021 року відбулось зростання рівня смертності населення відповідно по роках на 6,1 % та 15,8 %, а найбільшу питому вагу серед причин смерті у 2021 році мали хвороби системи кровообігу (60,2 %), новоутворення (10,4 %) та COVID-19 (12 %) [41,42]. З початком військової агресії, відбулась вимушена еміграція населення за кордон; у I півріччі 2023 року, за даними міністерства закордонних справ, перебувало за кордоном більше восьми мільйонів українців. Рівень безробіття по роках зростав: з 9,7 % за 2014 рік до 10,3% у 2021 році. Такі зміни підвищують коефіцієнт ризику страхових компаній, за рахунок зменшення кількості клієнтів, виникнення у них фінансових труднощів, що призводять до відмови від страхування, або нездатності сплачувати страхові внески.

Згідно даних щоквартального інфляційного звіту Національного банку, інфляція демонструвала значну волатильність, її рівень становив у 2022 році 26,6%, знизився у 2023 році до 5,1 %, але у 2024 знову підвищився до 12 % та на кінець 2025 року становить 8 % [9-11]. Таким чином, соціальні ризики посилились: пандемія вплинула на здоров'я населення; війна спровокувала міграційні процеси, призвела до демографічних змін та змін у зайнятості населення.

При проведенні своєї діяльності вітчизняними страховиками, дія таких ризиків проявляється, наступним чином:

- по-перше, зниження рівня зайнятості, економічні труднощі, виїзд економічно активного населення призводять до падіння попиту на різні види страхових послуг: в умовах воєнних дій змінюються пріоритети та потреби у населення, що пояснює зменшення на страховому ринку попиту на страхування життя, надходження валових страхових премій по якому у 2020 році склали 5018,5 млн грн, у 2021 році 5882 млн грн, за 2022 рік зменшились до 4812,3 млн грн, проте у 2024 році компанії із страхування життя покращили цей показник, отримавши 5724,7 млн грн, а за 9 місяців 2025 року 4281,4 млн грн;

- по-друге, старіння та погіршення стану здоров'я населення призводять до збільшення відшкодування у сферах медичного страхування та інших пов'язаних видів: рівень виплат з медичного страхування у дослідному періоді мав тенденцію

до зростання, був одним з найвищих серед видів ризикового страхування та у 2023, 2024 роках становив відповідно 49,3 % та 52,8%;

- по-третє, нестабільність соціальна та політична впливає на страхові ризики у сферах нерухомості, власності: руйнування та пошкодження нерухомості внаслідок воєнних дій посилюють ризики, а страхування нерухомого майна в умовах сьогодення є дієвим інструментом, який дозволяє їх мінімізувати;

- по-четверте, зміни у державних соціальних програмах мають вплив на виплати та відшкодування страховиків.

Шоста категорія об'єднує економічні ризики, що пов'язані з викликами внаслідок небезпечних змін у економіці та фінансовому середовищі.

Підсумовуючи проведений аналіз фінансових показників діяльності страхових компаній України за останні 10 років, слід зазначити, що економічна нестабільність, що проявляється у вигляді рецесії, економічних спадів, посилює економічні ризики, які впливають на страховиків за рахунок:

- зниження попиту на страхові продукти, у тому числі внаслідок соціокультурних змін;

- посилення інфляційного ризику, бо інфляція впливає на вартість обов'язкових резервів та страхових виплат, знижуючи реальну вартість доступну до виплат: за період з 2014 до 2024 років, сформовані компаніями страхові резерви, збільшились у 2,9 рази (з 15828 млн грн до 46269,9 млн грн на кінець 2024 року).

Такі зміни вказують на те, що у майбутньому зростуть страхові виплати, проте, реальна вартість, доступна до виплат, буде нижчою, внаслідок:

- інфляції та через зростання вартості матеріалів і обладнання, видатків на оплату праці та інших ресурсів, необхідних для надання страхових послуг;

- підвищення ризику страхових виплат;

- впливу на капітал через нестабільність на фінансових ринках;

- посилення валютного ризику, ризику зміни відсоткової ставки, що впливає на доходи страхових компаній: коливання курсу гривні до іноземних валют, її знецінення, може призвести до значних збитків страхових компаній, у разі

отримання ними прибутків в національній валюті та наявністю зобов'язань у іноземній; зі свого боку, зміни відсоткової ставки впливатимуть на доходи страховиків через їхні інвестиційні портфелі, збільшуючи вартість зобов'язань з фіксованою відсотковою ставкою.

До сьомої категорії нами віднесено технологічні ризики, які пов'язані з використанням та впровадженням нових технологій у страхову діяльність.

Ключовими факторами, що генерують зазначені ризики, на наш погляд, є кібербезпека, цифрова трансформація, використання штучного інтелекту, електронна конкуренція між страховими компаніями.

Страховики України відчувають вплив на свою діяльність технологічних ризиків наступним чином:

- зростання кількості порушень безпеки та кібертак, може призвести до фінансових втрат, витоку конфіденційної інформації, негативному впливу на клієнтів;
- перехід на цифрові технології вимагає значних інвестицій та змін внутрішніх бізнес-процесів, що викликатиме певні труднощі фінансові та управлінські;
- поява електронних страхових платформ та інтернет - технологій посилює конкуренцію та вимагає швидкого адаптування до таких змін;
- призводять до змін у попиті на традиційні види страхових послуг, сприяють впровадженню нових продуктів, наприклад, страхування кіберризиків, що потребує глибокого розуміння нових технологій та технологічних ризиків.

Восьма категорія представлена регуляторними ризиками, які виникають внаслідок змін у законодавстві, регуляторних вимог, системи нагляду. Вважаємо, що для вітчизняних страхових компаній вплив цієї категорії ризиків має актуальність на сьогодні, оскільки інтеграційні процеси страхового законодавства України до нормативної бази Євросоюзу потребують від страховиків впровадження нових нормативів платоспроможності, зміни способів управління ризиками, узгодження своєї діяльності із новими правилами та стандартами, врахування змін європейського та міжнародного законодавства та посилення вимог до

конфіденційності і захисту особистих даних клієнтів, що у кінцевому результаті впливатиме на фінансові результати функціонування вітчизняних страхових компаній. Після набрання чинності з 1 січня 2024 року нового закону «Про страхування», страховикам надавалось пів року для приведення своєї діяльності у відповідність до нових стандартів, отже, регуляторні ризики для страховиків зросли, що могло відобразитись у зміні кількості страхових компаній, які проводять свою діяльність в Україні.

Комплексний підхід до вивчення елементів внутрішнього та зовнішнього середовища страховиків дозволяють здійснити ідентифікацію, системний аналіз та оцінку впливу ризиків на їх фінансову стійкість. У свою чергу, страхова галузь функціонуючи, як складова частина фінансового сектору країни, піддається впливу ризикового середовища, що поєднує у собі макроекономічні ризики та специфічні ризики страховиків. Беручи до уваги тенденції зовнішнього середовища, регулятор визначає основні макроекономічні ризики, які відображуються в показниках, за допомогою яких відстежується процес підвищення ризиків у економіці, спричинених можливим уповільненням економічного зростання, високим борговим навантаженням держави чи бюджетним дефіцитом.

Враховуючи статистичні дані за чотирма напрямками: державні фінанси, ціни, економічна активність, ринок праці та соціальна ситуація, НБУ використовує цілий ряд індикаторів для проведення інтегральної оцінки макроекономічного ризику. До таких індикаторів належать: зміна реального ВВП та прогноз його зміни, валовий зовнішній борг до ВВП, сальдо рахунку поточних операцій до ВВП, зовнішній державний та гарантований борг до ВВП, дефіцит бюджету до ВВП, вартість суверенних єврооблігацій. На нашу думку, ці індикатори корелюють з показником ризиковості страхових компаній.

Зазначимо основні макроекономічні ризики, на яких сфокусована увага Національного регулятора у звіті про фінансову стабільність, оприлюдненому у червні 2025 року [8]. Вони мають вплив на фінансовий сектор в цілому та на страхову галузь, зокрема.

1. Безпекові ризики. Збереження високих безпекових ризиків та необхідність фінансування сил оборони. Внаслідок продовження військових дій, згідно з поточним прогнозом Національного банку, у 2025 році реальний ВВП зросте на 3,1 %, що повільніше ніж очікувалось. Економіка залишиться вразливою до безпекових ризиків, передусім через тривалу війну та невизначеність, що має вплив на розвиток-бізнесу та залучення капітальних інвестицій. На економічну активність негативно впливають як руйнування внаслідок обстрілів, так і наслідки світових торгових протистоянь та завершення дії торгових преференцій ЄС.

2. Інфляція. Індекс інфляції за 2023 рік становив 105,1 %, за 2024 рік зріс до 12 %, у травні 2025 року інфляція досягнула 15 %. Однією із умов зниження інфляційного тиску стає підтримання жорсткої монетарної політики. Пом'якшення процентної політики стане можливим тільки після зниження ризику закріплення інфляції на високому рівні.

3. Критична залежність від міжнародної допомоги та коштів донорів. Ці надходження поліпшують курсові очікування, покривають розриви платіжного балансу, сприяють нарощуванню резервів, забезпечують ліквідність.

4. Дефіцит бюджету. Спостерігається скорочення з 2023 року дефіциту державного бюджету відносно ВВП, без урахування грантів у доходах. Зростанню доходів сприяло краще адміністрування, проте на збільшення видаткової частини бюджету (у річному вимірі темп зростання становив 38%) впливають потреби оборони та відновлення країни.

Враховуючи проведений аналіз, регулятором рекомендовано страховим компаніям дотримуватися законодавства у сфері захисту прав споживачів, поліпшити управління відповідними ризиками, дотримуватись нормативів капіталу та вчасно усувати їх порушення, забезпечити якісне і своєчасне подання звітності та впровадити автоматизацію внутрішніх облікових систем.

Слід відмітити, що при формуванні регулятором остаточного переліку індикаторів фінансового сектору, враховується їх здатність завчасно сигналізувати про накопичення та реалізацію ризиків протягом року. Один ризик включає в себе від 4 до 7 індикаторів, що враховують фактичні дані, прогнозні, очікувані. Загальна

кількість індикаторів, на основі якої складається карта ризиків налічує 40 індикаторів. Для кожного з них формується шкала значень, що має діапазон із десяти порогів. Оцінка рівню ризику проводиться за шкалою від 1 до 10 із застосуванням кольорів. При ранжуванні червоний колір показує значний рівень ризику, а синій найменший. По визначеній групі оцінка рівня ризику розраховується як середнє арифметичне оцінок індикаторів, що входять до нього [12].

Національним банком, у звіті про фінансову стабільність, станом на червень 2025 року, зроблені висновки, що в умовах військового часу макроекономічний ризик у порівнянні із груднем 2024 року не змінився, зростання економіки триває, але нижчими темпами ніж прогнозувалося раніше. Бюджетний дефіцит залишається, фіксується високий державний і валовий зовнішній борг відносно валового внутрішнього продукту. У свою чергу значні обсяги міжнародної допомоги допомагають у подоланні цих викликів. Динаміка валового внутрішнього продукту України, державного й гарантованого державою боргу та співвідношення страхових валових виплат і премій у страхових компаній України представлена на рис. 2.3.

Дані рис. 2.3, наглядно відображають залежність діяльності страховиків від макроекономічних ризиків у періоди економічної нестабільності за період з 2014 року по 2024 рік. На фоні значного зростання державного боргу, у 2014–2015 роках на 88,4 % та 42,9 % відповідно, у 2020 році на 27,7 %, 2022–2023 роках на 52,4 % та 35,6 %, у 2024 році на 26,5 % , та зниження темпів зростання валового внутрішнього продукту, внаслідок військових дій, під дією інших зовнішніх і внутрішніх чинників, відбувається зростання рівня страхових виплат у співвідношенні зі страховими преміями від 18,9 до 39,3 відсотків.

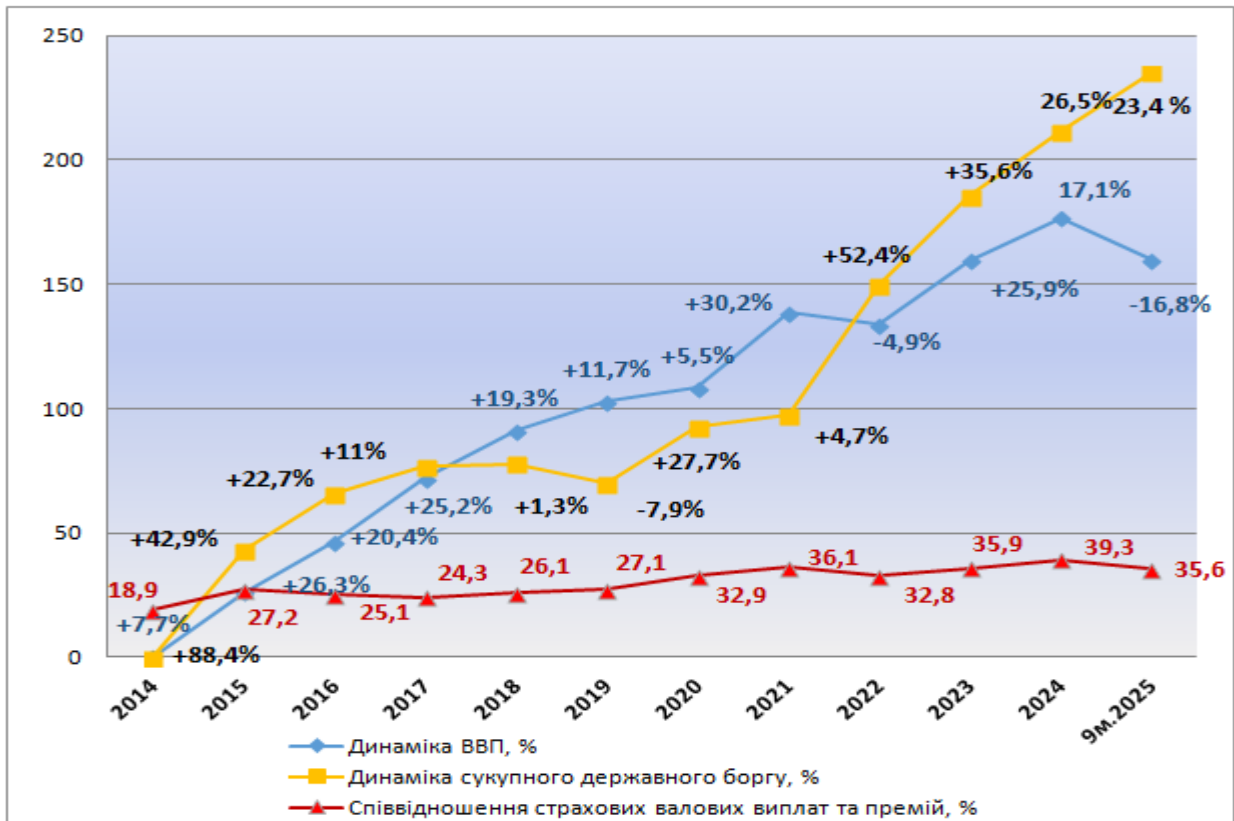

Рисунок 2.3. Динаміка ВВП, сукупного державного боргу України та співвідношення страхових валових виплат та премій у страхових компаній за період 2014 – 9міс. 2025 рр., відсотки

Джерело: побудовано автором на основі [13,27,41,42].

Слід додати, що у 2025 році зростання сукупного державного боргу продовжилось та становило 24,3 %. Оскільки на момент дослідження річний показник ВВП ще не був оприлюднений, на графіку наведено дані за 9 місяців, які менші за річні значення 2024 року.

Зростання державного боргу збільшує тиск на фінансову систему країни та посилює ризики страховиків. Дослідивши структуру державного боргу, слід зазначити, що у 2014 році зовнішній державний та гарантований державою борг складав 38792,2 млн дол., або 55,6 % від загальної суми боргу за цей рік (69794,8 млн дол. США) та щорічно зростав, особливо після початку військової агресії, у 2022 році. У 2024 року сума зазначеного боргу склала 120090,3 млн дол., що становить 72,3 % від загальної суми боргу на кінець року.

Графічне відображення державного боргу в іноземній та національній валюті наочно демонструє його зростання за рахунок зовнішнього державного боргу (рис. 2.4).

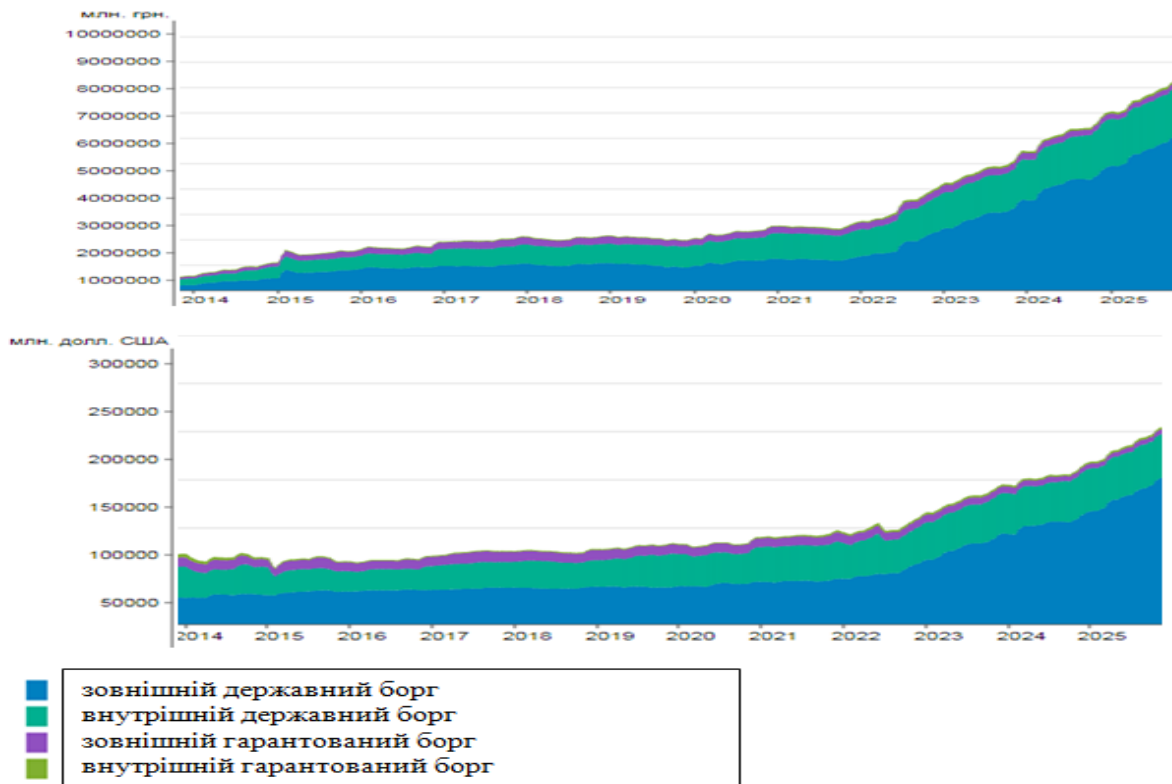

Рисунок 2.4. Динаміка державного боргу України за період 2014 – 2025 рр., млн дол. США та млн грн.

Джерело: за даними [42].

Зростання у дослідному періоді суми зовнішнього державного та гарантованого державою боргу України у 4 рази, з 38792,2 до 157102,4 млн дол. США (станом на 30.11.2025 р.) та зміни у структурі державного боргу, впливають на фінансову стійкість страховиків, оскільки зростання зовнішнього боргу збільшує ризик валютних коливань та відсоткових ставок. Ці ризики впливають на вартість портфеля страховиків, якщо страхові компанії мають зобов'язання, або інвестують у цінні папери, виражені в іноземній валюті.

Виконання державного бюджету України у дослідному періоді характеризується його дефіцитом. Зміни дефіциту бюджету у відсотках до валового внутрішнього продукту у поєднанні з обраним нами індикатором, співвідношенням

страхових виплат та премій, для виявлення впливу на страховиків наведено на рис. 2.5.

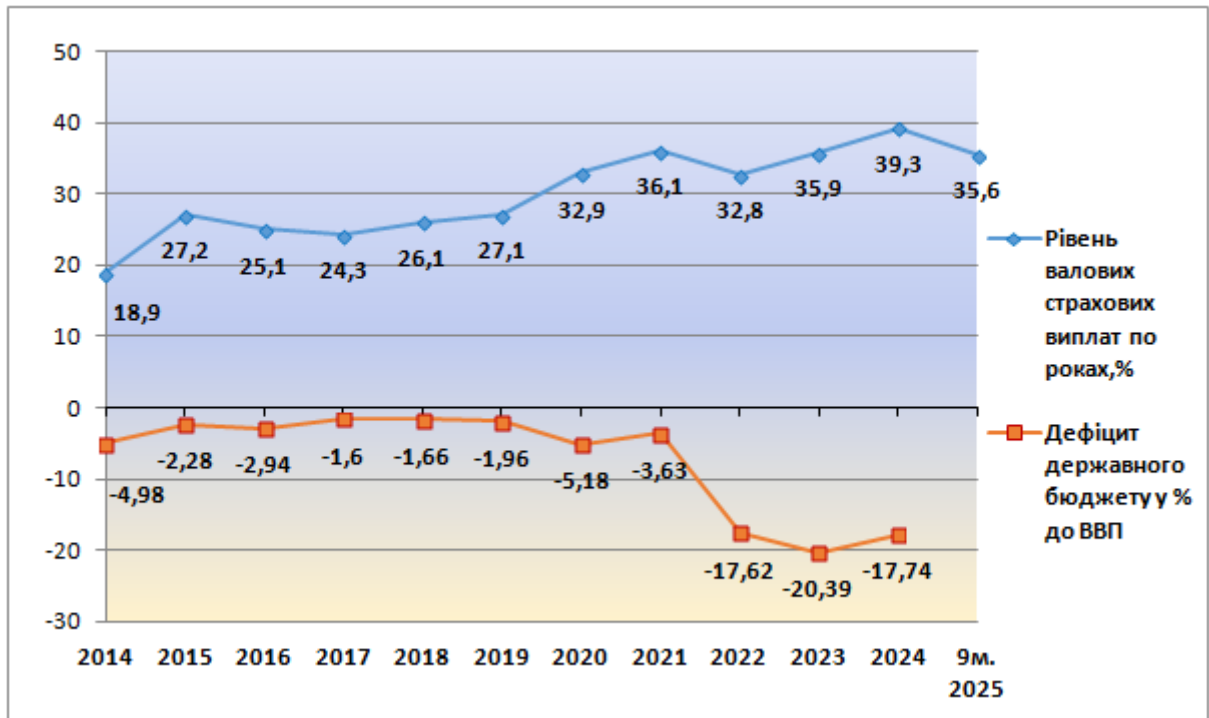

Рисунок 2.5. Дефіцит державного бюджету України у відсотках до ВВП та співвідношення валових страхових виплат та премій страхових компаній за період з 2014 – 9 міс. 2025 рр., відсотки

Джерело: побудовано автором за джерелами [27, 42].

Дані рис. 2.5 дають підставу стверджувати, що існує залежність між зростанням дефіциту державного бюджету та рівнем валових страхових виплат у співвідношенні до премій. Зазначимо, що на момент дослідження річний показник ВВП за 2025 рік відсутній.

Починаючи з 2020 року, дефіцит бюджету у відсотках до валового внутрішнього продукту зростає з 5,18 % до 20,39 % у 2023 році та до 17,74% у 2024, за цей період відбувається суттєве підвищення рівня валових страхових виплат, який перевищив 30 %, чого не спостерігалось у попередні роки. Отже, між дефіцитом державного бюджету та рівнем страхових виплат існує опосередкований зв'язок, зумовлений погіршенням макроекономічних умов, зростанням фінансових ризиків та обмеженими можливостями щодо фінансування з державного бюджету соціальних чи компенсаційних зобов'язань.

Слід зазначити, що залежність економіки України від зовнішніх фінансових операцій відображає показник сальдо рахунку поточних операцій, який характеризує здатність країни покрити свій ВВП за рахунок зовнішніх операцій та ризику для економіки. Динаміка сальдо рахунку поточних операцій України за період 2014 – 9 місяців 2025 року та рівня валових страхових виплат зазначена на рис. 2.6.

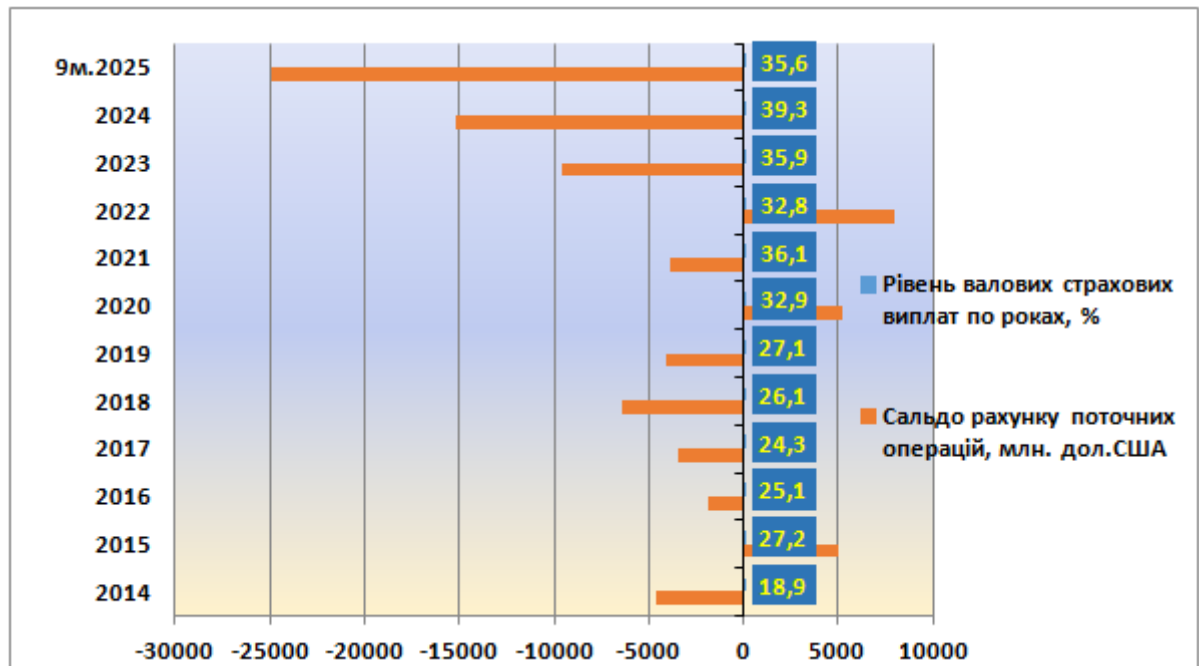

Рисунок 2.6. Сальдо рахунку поточних операцій України та співвідношення валових страхових виплат та премій страхових компаній за період 2014 – 9 міс. 2025 рр.

Джерело: побудовано автором за джерелами [27, 42].

Позитивне значення сальдо, коли дохід від експорту перевищує витрати на імпорт, показує, що країна має перевагу у торгівлі, а негативне вказує на фінансові труднощі та потребу залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Аналізуючи сальдо рахунків поточних операцій країни у досліджуваному періоді, слід визнати, що цей показник нестабільний. Він має позитивні значення у 2015 році (5035 млн дол. США), за 2020 та 2022 роки, відповідно, 5267 млн дол. та 7972 млн дол., негативні значення сальдо рахунків поточних операцій має у 2014, 2016–2019, 2021, 2023 роках та найбільші у 2024 році (-15142 млн дол. США) та за 9 місяців 2025 року (-24929 млн дол. США). Прямий вплив даного показника на збільшення рівня валових

страхових виплат не простежується, проте негативне сальдо рахунку поточних операцій може супроводжуватись зниженням економічного зростання, змінами валютного курсу, збільшенням інфляції, що підвищує ризики управління активами та пасивами вітчизняних страховиків та зменшує попит на страхові продукти.

Слід зазначити, що Україною, з метою залучення коштів в валюті проводиться випуск єврооблігацій. Ці боргові цінні папери, в іноземній валюті, сприяють зменшенню дефіциту державного бюджету та сприяють економічному розвитку країни. Найбільшими власниками єврооблігацій є американська міжнародна інвестиційна компанія BlackRock, Pimco дочірня компанія німецького концерну Allianz SE, Fidelity (США) [6].

Ризики, що виникли внаслідок воєнних дій, пов'язані з руйнуваннями об'єктів енергетики, труднощами у експорті української аграрної продукції призвели до критичного падіння у 2022 році вартості євробондів зі строком погашення у 2024 році (до 17% від номіналу), у першому півріччі 2023 року відбулось незначне зростання їх вартості до 21,5 %, а єврооблігації зі строком погашення у 2035 році знизили свою вартість до 16,25 % [3]. Проводяться переговори щодо реструктуризації боргу, проте ситуація залишається напруженою, оскільки воєнні дії тривають, ризики залишаються суттєвими, інвестори втрачають довіру.

У ході дослідження зроблено припущення, що монетарні макроекономічні показники мають вплив на діяльність страховиків та посилюють ризики. Серед таких показників оберемо індекс інфляції (або індекс споживчих цін), який характеризує зміни рівня цін на товари та послуги, та базовий індекс інфляції, що відображає економічну ситуацію в країні [42].

Для визначення впливу інфляції на функціонування страхових компаній України проаналізуємо, як змінювались індекс інфляції, базовий індекс інфляції, порівняно зі змінами рівня страхових валових виплат, у співвідношенні до премій, за період з 2014 по 9 місяців 2025 року (рис. 2.8).

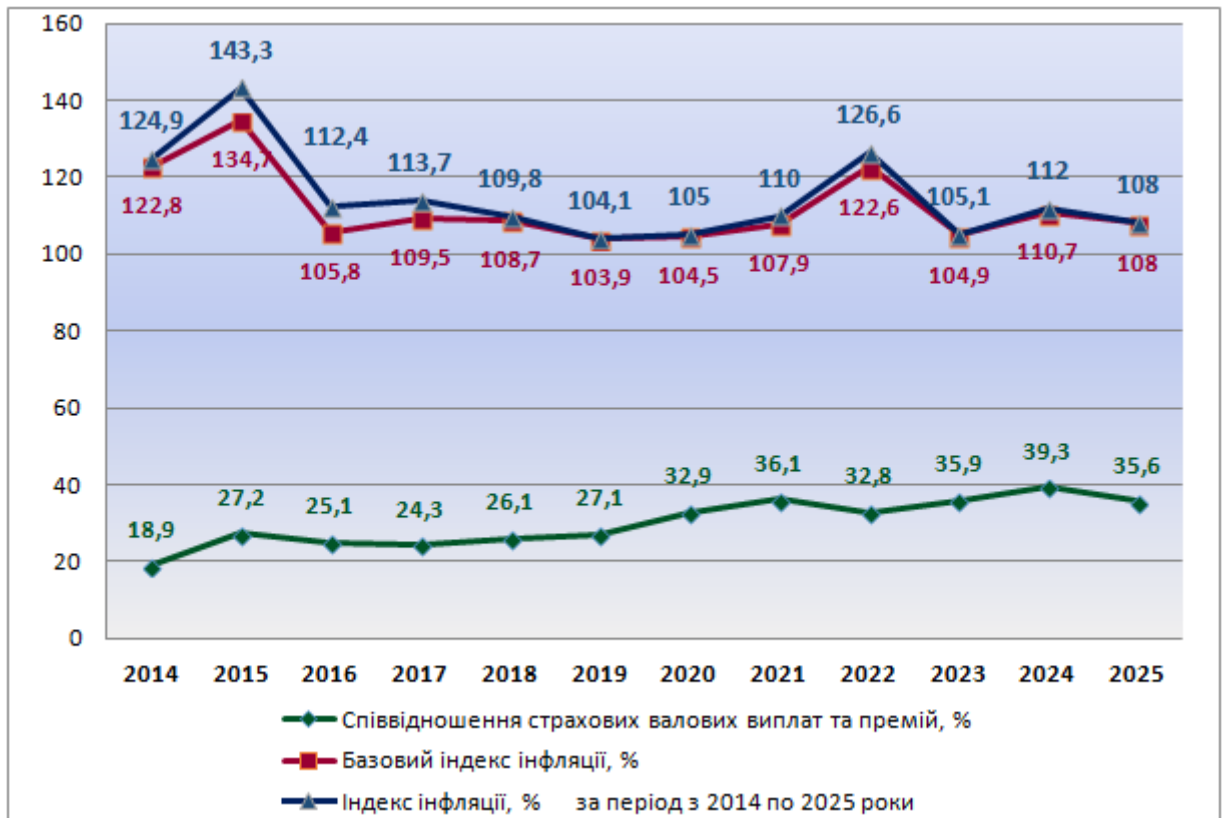

Рисунок 2.7. Індекси інфляції та співвідношення страхових валових виплат та премій страхових компаній в Україні за період з 2014 – 9 міс. 2025 рр., відсотки

Джерело: побудовано автором за джерелами [27, 41,42].

Дані рис. 2.7 свідчать, що з 2014 по 2021 роки зростання індексів інфляції призводило до зростання рівня валових страхових виплат, і навпаки. На нашу думку, така залежність пов'язана із впливом інфляційних процесів на цінову стабільність, доходи населення та економіку в цілому. У 2022 та 2023 роках ситуація змінилась, зростання індексу інфляції за 2021–2022 роки з 110 % до 126,6 % не призвело до різкого зростання рівня страхових виплат, рівень яких знизився відповідно з 36,1 % до 32,8 %. Також, слід зазначити, що зменшення у 2023 році індексу інфляції до 105,1 % не призвело до падіння рівня валових страхових виплат, що на нашу думку, може бути пов'язане з новими викликами та воєнними ризиками. Слід додати, що у 2024 році відбулось зростання індексу інфляції до 112% та рівня страхових виплат до 39,3 %, що є максимальним значенням за останні 10 років. На кінець 2025 року індекс інфляції становив 108%, що свідчить про збереження помірної інфляційного тиску, відповідно і рівень страхових валових виплат знизився до 35,6 %.

Аналізуючи динаміку відображених змін обраних нами макроекономічних індикаторів, зроблено наступні висновки:

- зниження темпів зростання ВВП може призвести до зменшення платоспроможності населення та підприємств, що впливає на попит страхових продуктів. Просліджується, що економічний спад призводить до скорочення обсягів страхових премій у співвідношенні до страхових виплат;

- інфляція впливає на фінансову стабільність страхових компаній внаслідок збільшення вартості валових витрат, зменшення обсягів прибутків, зростання обсягів необхідних резервів та витрат на перестраховування;

- зростання державного та гарантованого державою боргу (зовнішнього та внутрішнього) до ВВП, створює фінансовий тиск, призводить до посилення макроекономічних ризиків, підвищує ризик дефолту, позначається на репутації, рейтингу країни та має значний вплив на страховиків, оскільки високий рівень боргу може призвести до зниження довіри інвесторів, посилюючи інвестиційний ризик, погіршити становище страхових компаній.

Слід зазначити, що у досліджуваному періоді відбувається зростання дефіциту державного бюджету у відсотках до ВВП: у 2014 році дефіцит бюджету складав – 4,98 %, на кінець 2022 року зростає до 17,62 %, за 2023 рік склав – 20,39 %, у 2024 знизився до 17,74 %. [41,42]. На нашу думку, дефіцит бюджету негативно впливає на економічний розвиток країни та потребує збільшення податкового навантаження, що матиме вплив на страховиків, підсилюючи регуляторні ризики та може призвести до фінансових труднощів у забезпеченні функціонування компаній.

З метою проведення аналізу ризикового середовища страхових компаній України дослідимо зміни, що відбувались на українському страховому ринку та відображались у показниках звітності компаній за останні 10 років, також спробуємо з'ясувати, які ризики раніше впливали та нині справляють дію на страхові компанії України.

Відповідно до даних Національного банку України в останні 10 років кількість страхових компаній України поступово зменшувалась. Страховий ринок за період з

2014 по 9 місяців 2025 року покинуло 322 компанії, або 84,3 % від загальної кількості функціонуючих у 2014 році. Динаміку цих змін відобразимо на рис. 2.8.

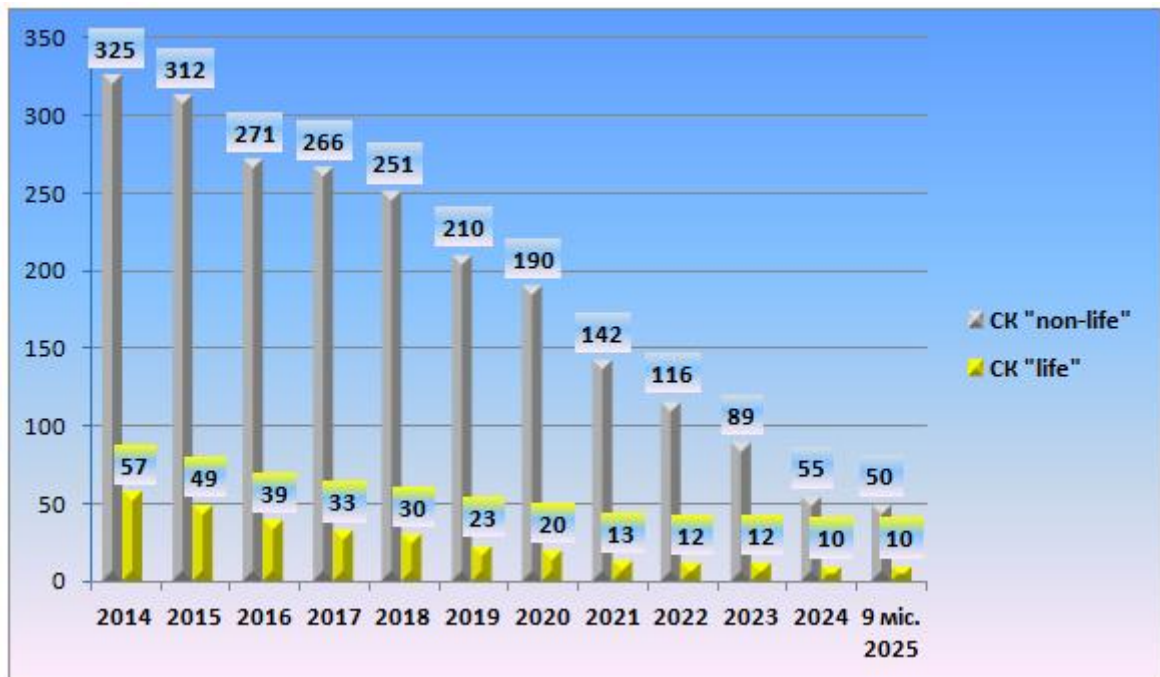

Рис. 2.8. Динаміка кількості страхових компаній в Україні за період з 2014–9 міс. 2025 рр., одиниць

Джерело: побудовано автором на основі [27].

Слід зауважити, що у 2023 – 2025 роках тенденція до припинення своєї діяльності страховиками залишалась. Чисельність зареєстрованих компаній за 9 місяців 2025 року склала 60, з них 10 проводять діяльність зі страхування життя, а 50 страховиків займаються ризиковими видами страхування. Причинами виходу суб'єктів господарювання із ринку страхування було невиконання страховиками встановлених Національним банком нормативів платоспроможності, власна їх ініціатива та неподання звітності регулятору [21,36, 37,40].

З метою виявлення тенденцій формування ризикових подій розглянемо основні показники, що характеризували стан страхового ринку України у дослідному періоді (дод. І).

Діагностика стану страхового ринку України надає підстави для наступних висновків. Впродовж 2014–2022 років страховий ринок України знаходився під впливом несприятливих подій. У період з 2023 року по 9 місяців 2025 року ситуація не змінилась.

Вважаємо, що головними факторами ризиків для вітчизняних страховиків були і залишаються військові дії, пандемія та кризові явища в економіці.

Динаміка обсягів валових страхових премій та виплат, у періоді, що розглядається, характеризується їх зростанням до 2019 року та спадом у 2020 та 2022 роках, що на нашу думку пов'язано з пандемією COVID-19 та військовою агресією (рис. 2.9).

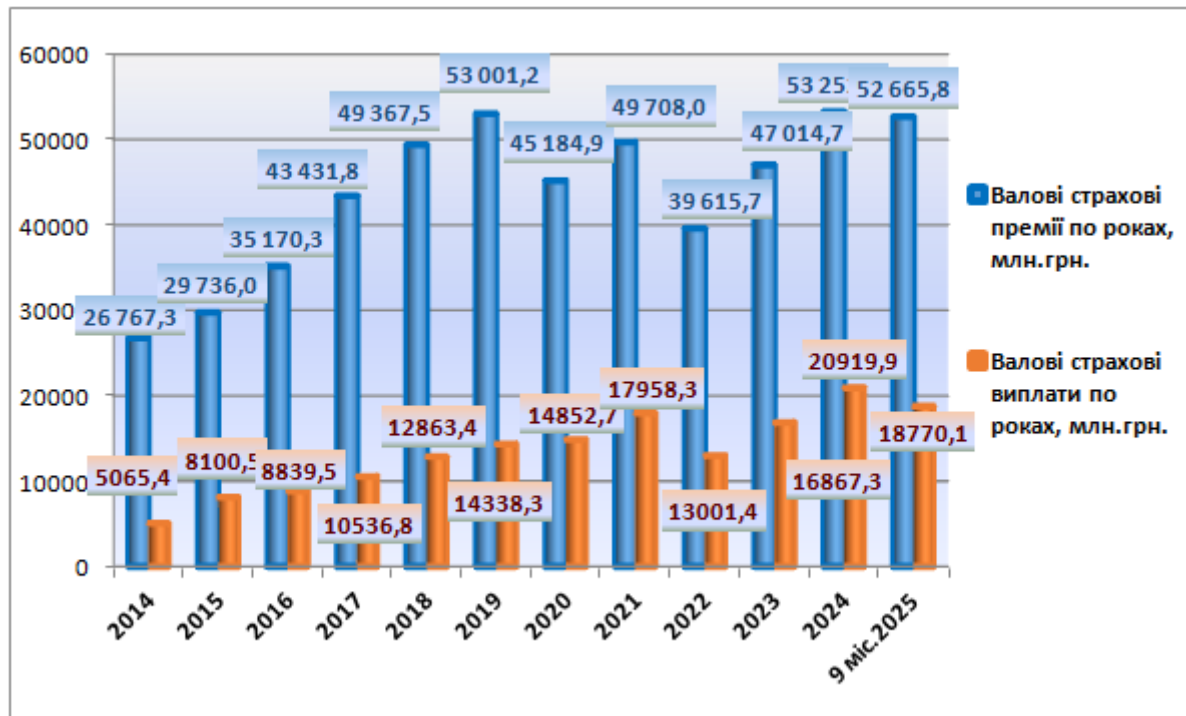

Рисунок 2.9. Динаміка обсягів валових страхових премій та виплат по роках за період 2014–9 міс. 2025 рр., млн. грн

Джерело: побудовано автором на основі [27].

На нашу думку, зменшення кількості страхових компаній, що проводять свою діяльність на українському ринку страхування, на фоні збільшення обсягів страхових виплат, вказує на виникнення значущих страхових подій, посилення їх інтенсивності та збільшення тривалості у часі страхових випадків.

Доречно зауважити, що зазначені ризикові події по різному впливали на ключові сегменти ринку страхування: страхування життя та ризикового страхування (рис. 2.10).

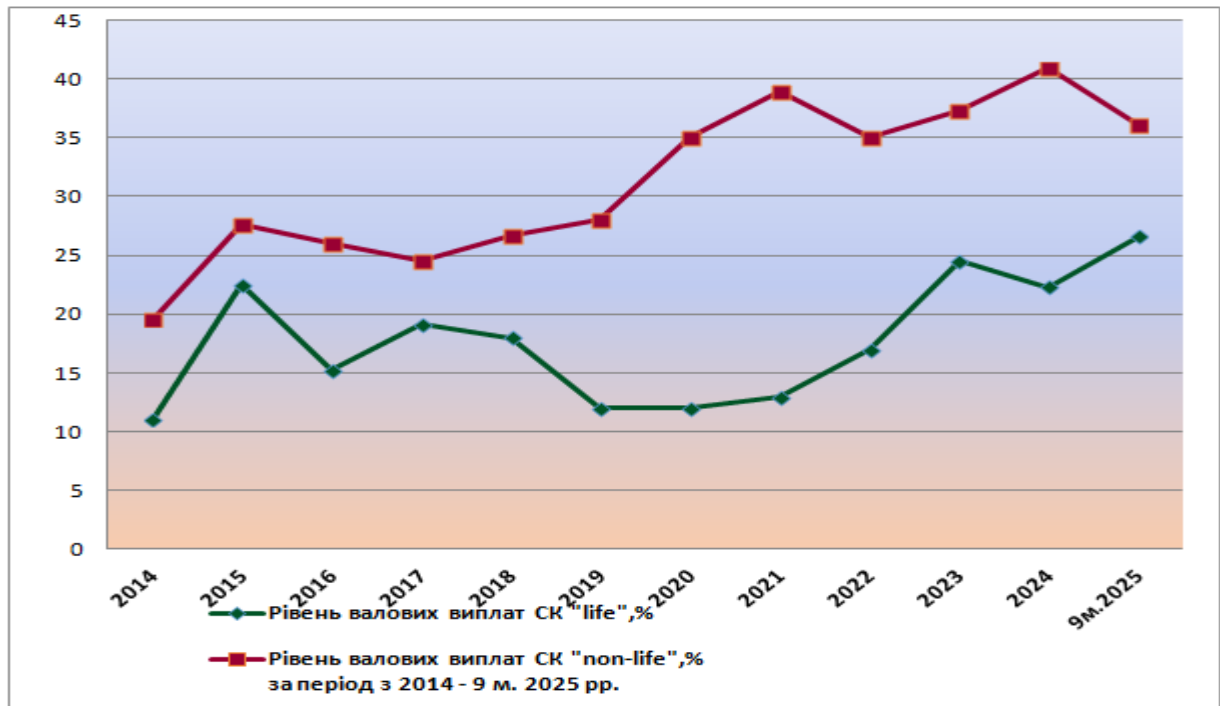

Рисунок 2.10. Динаміка співвідношення рівня валових страхових виплат до премій у розрізі ризикового страхування та страхування життя по роках за період з 2014 – 9 міс.2025 рр., відсотки

Джерело: побудовано автором на основі [27].

Дані рис. 2.10 дозволяють зробити висновок, що рівень валових страхових виплат компаній страхування життя, який коливався з 2014 року до 9 міс. 2025 року у діапазоні від 11,1 % до 26,6 %, нижчий за рівень виплат у компаній зі страхування не життя (становив у 2014 році 19,6 % та 36,1 % за 9 міс.2025 року). Така різниця у рівні виплат між сегментами ринку страхування пояснюється, по-перше, специфікою договорів страхування життя, які мають мінімальний термін дії 10 років, що може в перспективі призвести до зростання рівня таких виплат у співвідношенні до премій. Виплати з ризикового страхування у досліджуваному періоді зростали стрімко у зв'язку з реалізацією певних ризик-факторів, у тому числі пов'язаних пандемією та війною.

Дослідимо співвідношення рівня валових страхових виплат до премій у розрізі видів ризикового страхування за 2023 рік (рис. 2.11)

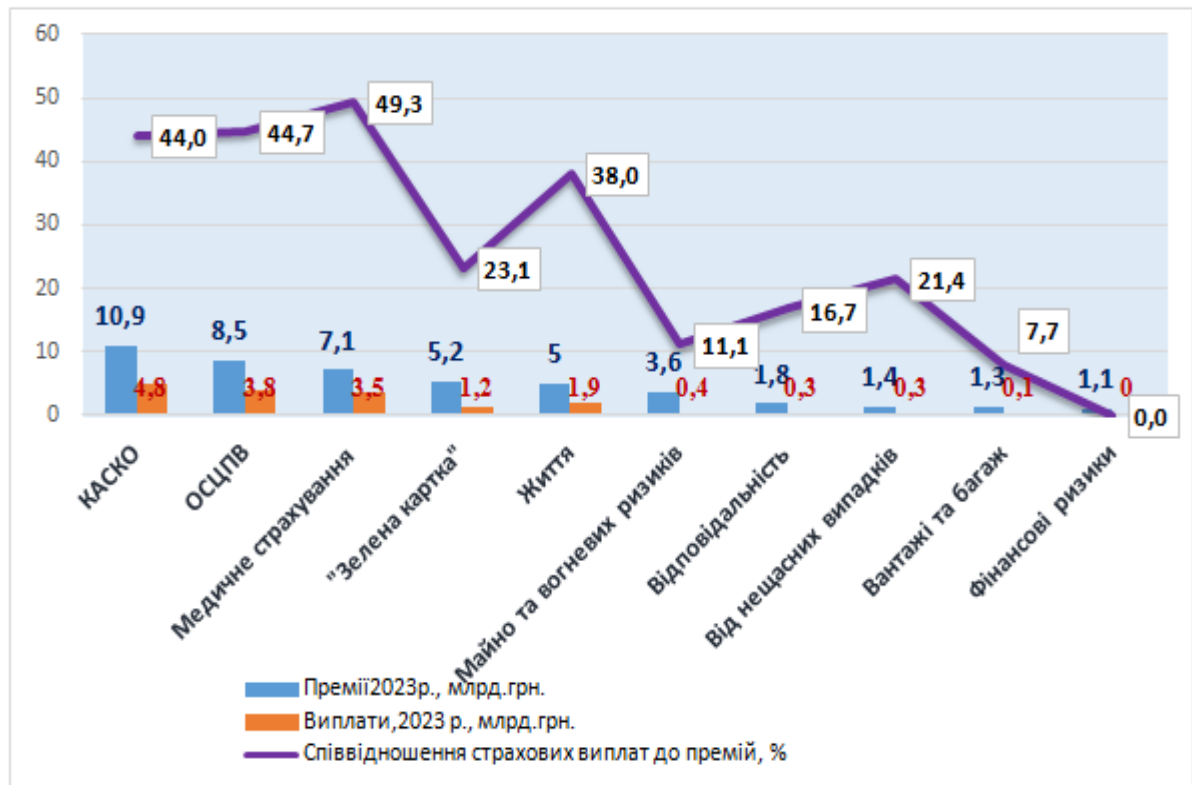

Рисунок 2.11. Співвідношення рівня валових страхових виплат до премій у розрізі видів ризикового страхування за 2023 рік.

Джерело: побудовано автором на основі [27].

Слід зазначити, що обраховані нами показники співвідношення валових страхових виплат до премій у розрізі видів ризикового страхування показали, що найбільший рівень виплат у 2023 році спостерігався за такими видами : страхування транспортного засобу від ризиків, що можуть виникати у процесі експлуатації автомобіля (КАСКО) 44 %; обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності (ОСЦПВ) 44,7 %; медичне страхування 49,3 %.

У 2024 році відбулись законодавчі зміни, та з 1 січня 2024 року страхування від нещасних випадків увійшло до класу страхування здоров'я. Співвідношення рівня страхових виплат до премій за найпоширенішими лініями бізнесу за 2024 рік представлено на рис. 2.13.

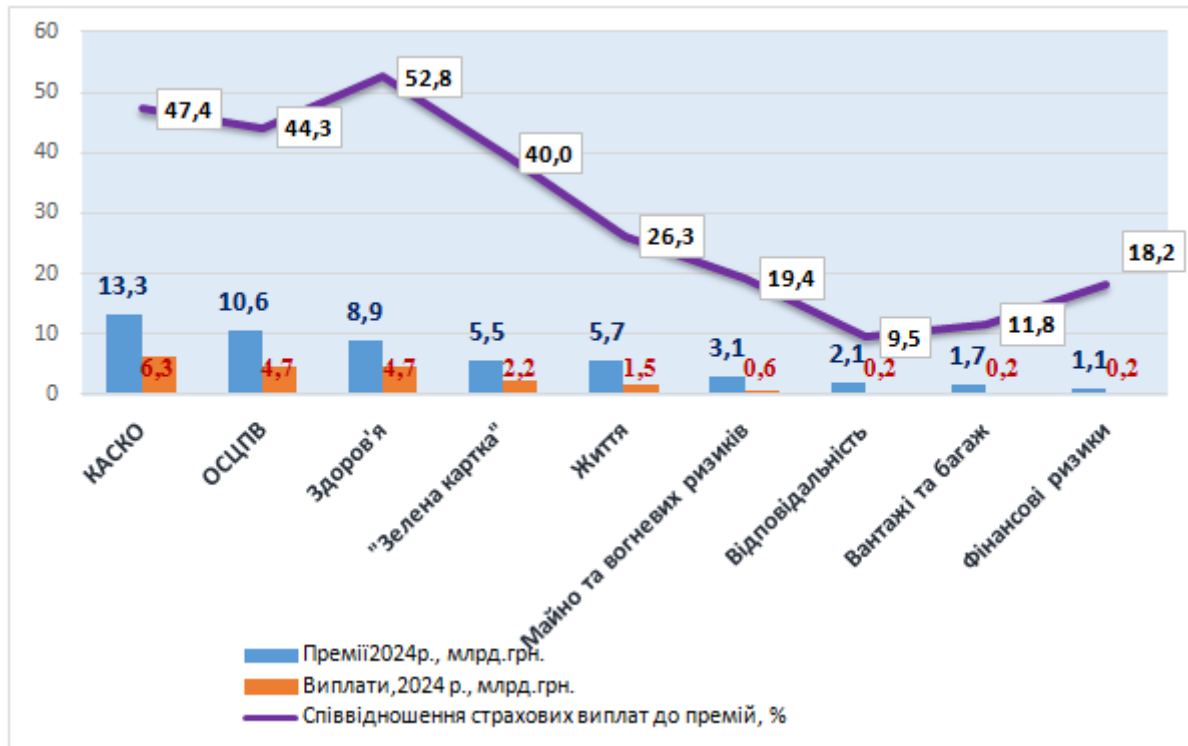

Рисунок 2.12. Співвідношення рівня валових страхових виплат до премій у розрізі ліній бізнесу за 2024 рік

Джерело: побудовано автором на основі [27].

Слід зазначити, що високий рівень виплат у співвідношенні до премій за лініями бізнесу КАСКО (47,4 %), ОСЦПВ (44,3 %) та здоров'я (52,8 %) вказує на їх ризиковість, проте значні обсяги премій свідчать про довіру клієнтів до страховиків. У 2025 році тенденція щодо високого рівня страхових виплат у зазначених сегментах збереглася.

Страхові компанії повинні володіти достатнім обсягом капіталу для здійснення діяльності та забезпечення виконання фінансових зобов'язань перед своїми клієнтами. Особлива увага Національним банком приділяється саме дотриманню законодавчих вимог до формування капіталу платоспроможності страховиків.

Проведемо аналіз змін, що відбулись в активах страховиків та обсягах сформованих страхових резервів. Відповідно до даних, зазначених у дод. И, активи страховиків мають тенденцію до зростання, попри припинення діяльності неактивними страховими компаніями.

У 2022 році, попри війну, обсяг активів за балансом вітчизняних страхових компаній зріс до 70298,3 млн грн, а страхові резерви на кінець року у порівнянні з 2021 роком зросли на 11,9 % та становили 40321,8 млн грн. За підсумками 2023 року, обсяг активів за балансом досяг 74412,2 млн грн, що на 5,8 % більше порівняно з 2022 роком. (рис. 2.13).

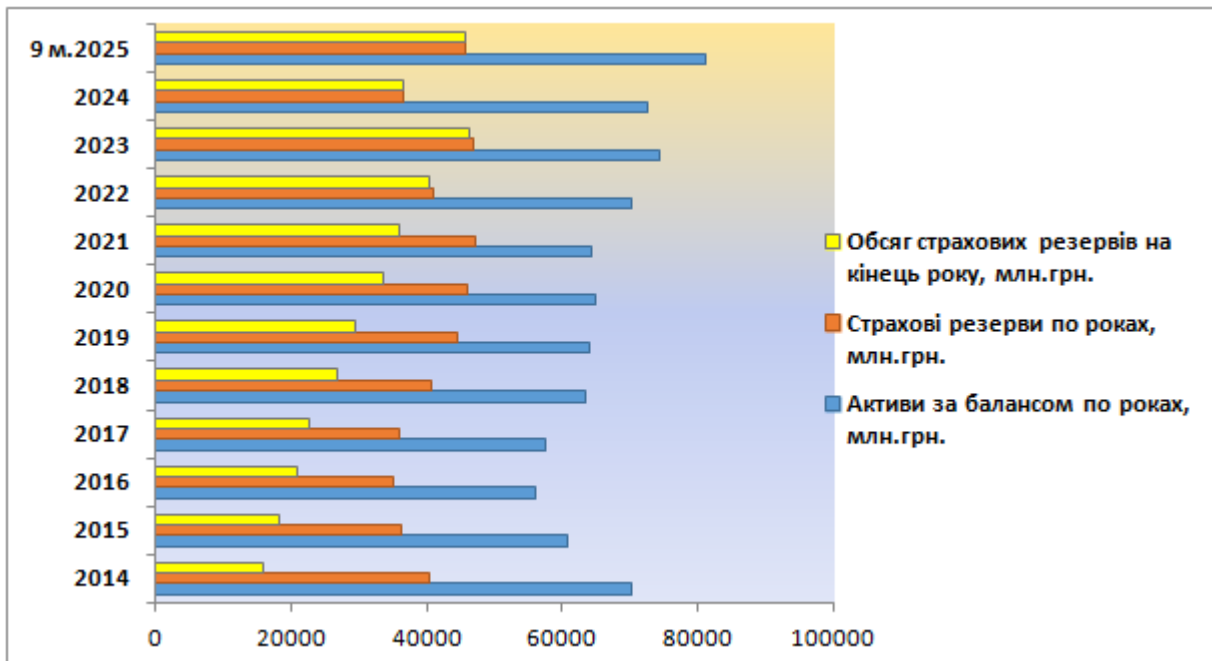

Рисунок 2.13. Динаміка активів та резервів страхових компаній України за період 2014 – 9 міс. 2025 рр., млн грн.

Джерело: побудовано автором на основі [27].

На нашу думку, така динаміка пояснюється інфляційними процесами, переоцінкою активів та необхідністю формування підвищених резервів для виконання страхових зобов'язань за договорами страхування у визначені строки в умовах підвищених ризиків. У 2023 році тенденція до зростання активів та резервів збереглася, бо страхові компанії прагнуть посилити фінансову стійкість та ліквідність в умовах тривалої військової агресії. Збільшення страхових резервів вказує, по-перше, на готовність страховиків виконувати зобов'язання, по-друге, є індикатором стабільності, що є важливим для клієнтів та регулятора.

Слід зазначити, що у 2024 році відбулося поступове впровадження оновлених вимог до структури та якості активів, які покривають страхові резерви. Починаючи зі 2024 року у звітності відображається обсяг технічних, а не страхових резервів, що

пояснює зменшення показника резервів у 2024. Важливо, що за 9 місяців 2025 року обсяг технічних резервів страхових компаній, проти показників 2024 року, збільшився на 24,5% та становить 45624,8 млн грн, а обсяг прийнятних активів для розрахунку регуляторного капіталу склав 80953,2 млн грн., або зріс на 11,6 %. Наразі вітчизняні страхові компанії приділяють значну увагу виконанню вимог регулятора, щодо прийнятного капіталу платоспроможності та переходять до більш якісної моделі управління активами, адаптуючись до нових регуляторних вимог.

З метою аналізу ризикового середовища страхових компаній, що проводять свою діяльність в Україні, дослідимо, які ризики ідентифікувалися самими страховими компаніями у фінансовій звітності. Результати аналізу проведеної нами вибірки ризиків, зазначених самими страховиками у звітах про управління та примітках до фінансової звітності відображає карта ризиків страхових компаній (дод. К). Узагальнення отриманих даних [45] довело, що у своїй діяльності вітчизняними страховиками приділяється значна роль управлінню ризиками та дозволило зробити наступні висновки:

1. Основними видами фінансових ризиків, що мають вплив на функціонування обраних для дослідження компаній, згідно оприлюднених ними даних, є ринковий, ліквідності та кредитний ризики.

2. У складі ринкового ризику більшість компаній вважають суттєвими:

- ризик процентної ставки, що пов'язаний з чутливістю вартості власних активів та зобов'язань до коливання вартості позикових коштів;
- валютний, який пов'язаний із чутливістю вартості активів, зобов'язань страховика до коливання курсу обміну валют.

3. Компаніями приділяється увага страховим ризикам, що пов'язані із можливими великими витратами внаслідок відшкодування збитків у випадку страхової події та здійснюється процес керування ними: шляхом обмеження сум; укладенням договорів перестраховування; застосування процедур прийняття ризиків.

4. Андеррайтинговий та операційний ризики не ідентифікуються компаніями як такі, що мають значний вплив, однак їх значимість зростає:

- андеррайтингового ризику внаслідок неадекватних припущень, що можуть бути зроблені під час ціноутворення та резервування;
- операційного через вплив зовнішніх факторів, допущення недоліків чи помилок при здійсненні внутрішніх процесів, або у їх організації.

5. Окремими компаніями не в повній мірі відображається у звітності інформація щодо ключових ризиків. Надається загальний перелік ризиків, які здатні впливати на їх діяльність, без визначення більш значущих.

Слід зазначити, що управління ризиками для страхового бізнесу є фундаментальним в процесі проведення ним своєї діяльності.

На підставі проведеного аналізу ризикового середовища страхових компаній, що проводять свою діяльність на страховому ринку України зроблено наступні висновки:

по-перше, відбувається структурна трансформація страхового сектору рід впливом зовнішніх чинників та регуляторних змін. Після поступового послаблення обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19 знизилась операційні ризики, пов'язані з порушенням безперервної діяльності, ризики ліквідності через скорочення пікових виплат та андерайтингові ризики внаслідок зменшення невизначеності частоти страхових випадків. Страхові компанії покращили свої показники, що підтверджується зростанням у 2021 обсягу валових страхових премій на 10 % до 49708 млн грн. та страхових резервів компаній на 5,3 % до 36021,4 млн грн. на кінець 2021 року. Проте, військова агресія стала чинником повторного погіршення фінансового стану вітчизняних страхових компаній, підвищення рівня ідентифікованих ризиків та сприяла виникненню нових воєнних ризиків;

по-друге, вплив війни посилив існуючий інфляційний тиск, що призвело до стрибка індексу інфляції у 2022 році до 26,6 %, проти 10%, за 2021 рік, та стало джерелом макроекономічного шоку. Як наслідок, підвищився рівень фінансових та не фінансових ризиків страхового сектору. У 2024 році на фоні триваючих бойових дій відбулось зростання індексу споживчих цін до 12 %, отже інфляція продовжує виступати одним з суттєвих ризик-факторів для вітчизняних страхових компаній;

по-третє, внаслідок військових дій, у порівнянні з минулими роками, змінилися зовнішні обставини та середовище в якому проводять діяльність вітчизняні страховики, що збільшило ймовірність та серйозність ризиків, з якими стикаються українські страхові компанії;

по-четверте, актуальними ризиками для страховиків, за їх оцінками, були і залишаються валютний, відсоткової ставки, кредитний, страховий та андеррайтинговий ризики;

по-п'яте враховуючи те, що страхові компанії володіють великою кількістю конфіденційних даних, серед ризиків вітчизняним страховикам слід виділяти кіберризики, що можуть посилюватись в умовах сьогодення ризиками від віддаленої роботи, спричиняти репутаційні ризики компаній, оскільки клієнти, що потребують страхових послуг мають бути впевнені, що їхні особисті дані не будуть викрадені внаслідок хакерських атак та посилення кіберзлочинності;

по-шосте, проведене дослідження показало, що вітчизняними страховими компаніями не в повній мірі розкривалася інформація про ризики, що потребувало змін. Впровадження ризик-орієнтованого підходу в управління страховими компаніями та адаптація вітчизняного страхового законодавства до європейських Директив Solvency II [4] забезпечать проведення комплексної оцінки андеррайтингового, операційного, ринкового ризиків та ризику ліквідності, які є суттєвими в діяльності страховиків.

Підсумовуючи проведений системний аналіз ризикового середовища страховиків, можна зробити висновок, що страхові компанії України проводять свою діяльність в критичному середовищі. На нашу думку, подальший розвиток військових дій, їх масштаби та інтенсивність не визначені, а наслідки війни мають суттєвий негативний вплив на фінансовий стан компаній, посилюючи всі ідентифіковані нами ризики навколишнього середовища: епідеміологічні; кліматичні; екологічні; воєнні; соціальні; економічні; технологічні та регуляторні.

2.2. Діагностика ризиків страхових компаній України на основі економіко-математичних моделей

Управління ризиками в страховій сфері є важливим елементом у реалізації страхового бізнесу. Слід визнати, що для забезпечення фінансової стійкості страхових компаній України необхідне своєчасне виявлення потенційних ризиків, що впливатимуть на фінансове становище страховиків. На нашу думку, застосування такого інструменту, як тестування, дозволяє оцінити таку стійкість та надає об'єктивну інформацію для прийняття стратегічних рішень. Результати тестування допомагають ідентифікувати ризики і сприяють у забезпеченні дотримання встановлених регуляторних стандартів страхової галузі.

Доцільно зазначити, що Національним банком України визначені критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності страховиками. Постановою НБУ від 08.11.2023 року № 143 було затверджено «Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільна важливість», яким передбачалось використання ризик-орієнтованого підходу під час оцінювання ступеня ризику. Слід доповнити, що у 2024 році, згідно з Постановою Національного банку №141 від 29.11.2024 року, були внесені зміни у зазначену постанову та затверджено «Положення про встановлення критеріїв, за якими визначається профіль надавачів фінансових послуг, їх суспільна важливість, на підставі яких визначаються наглядові дії Національного банку України»[29].

Для страхових компаній, при оцінюванні профілю ризику, регулятором виокремлюються три основні критерії:

- по-перше, це стан управління ризиками і внутрішнього контролю;
- по-друге, показники діяльності;
- по-третє, дотримання пруденційних вимог та обов'язкових критеріїв,

нормативів платоспроможності, достатності капіталу, ліквідності і прибутковості, якості активів, ризиковості операцій та інших вимог [29].

Вважаємо, що такий метод оцінки ризиків страхової діяльності є досить обґрунтованим, оскільки відповідає сучасним стандартам нагляду та регулювання в сфері страхування.

При проведенні оцінки враховується, що кожному з визначених критеріїв присвоєно відповідну вагу (рис. 2.14). Об'єктивність оцінки профілю ризику забезпечується тим, що вона базується на системі показників, закріплених за кожним критерієм, які також мають власні вагові коефіцієнти. Для кожного показника встановлено кількісні та якісні характеристики, що відповідають чотирьом балам ризику (низький, середній, високий, критичний ступінь ризику).

Рисунок 2.14. Вага критеріїв в профілі ризику для страховика в Україні.

Джерело: побудовано автором на основі [29].

Дані рис. 2.14 дозволяють зробити висновок, що дотримання нормативів, зокрема платоспроможності та достатності капіталу є найбільш вагомим критерієм при проведенні оцінки профілю ризику страхової компанії в Україні.

Відобразимо визначені Національним банком показники критеріїв та їх вагу в критерії (дод. Л.1). Ми вважаємо, що важливим є врахування при проведенні оцінки профілю ризику за показником «частка страхових премій /резерву премій за лініями бізнесу», встановлених граничних його значень в залежності від специфіки діяльності страховика (дод. Л.2).

Продовжуючи дослідження показників зазначимо, що для рівнів вхідного та вихідного перестраховування, що також характеризують критерій «показники діяльності» та мають вагу у ньому по 21% кожний, регулятором присвоєні різні ступені ризику: для рівнів перестраховування до 20 % – низький ступень ризику, від 21 % до 40 % – середній, від 41% до 60 % – високий, понад 60 % – критичний. На нашу думку, такий підхід при проведенні оцінювання ризиків свідчить про те, що оцінка ризиків страховика є індивідуалізованою та контекстною процедурою, оскільки кожна страхова компанія має свої унікальні характеристики, портфель ризиків, стратегію та управління.

Вважаємо, що надання Національним банком значної ваги показникам дотримання вимог до мінімального капіталу та капіталу платоспроможності і вимог до покриття технічних резервів страховика та частки обсягів активів з високою ліквідністю визначених у третьому, найбільш вагомому критерії оцінки, свідчить про їхню ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та надійності страховика. Вони вказують наскільки достатній рівень ліквідних активів має страхова компанія для покриття своїх зобов'язань перед клієнтами та стейкхолдерами, визначають рівень капіталу для покриття непередбачуваних витрат та потенційних збитків, відображають рівень ризику, пов'язаний з операційною діяльністю. Профіль ризику за цими показниками визначається за законодавчими нормативами, з урахуванням наявності обсягу прийнятних активів, що перевищують нормативні обсяги; профіциту обсягу прийнятних активів для виконання нормативу ризиковості. Слід зауважити, що невиконання встановлених нормативів щодо мінімального капіталу та капіталу платоспроможності оцінюється Національним банком, як критичний ступіть ризику для страхової компанії.

Оскільки оцінка результатів тестування ризиків страхових компаній України відбувається за двома ознаками: рівнем суспільної важливості та профілем ризиковості, слід зазначити, що учасників ринку страхування регулятор відносить до чотирьох груп суспільної важливості, що встановлюються з урахуванням лінії бізнесу, розміру, обсягу (частки) на ринку страхування, структури, а для розподілу за групами визначено п'ять показників з присвоєнням їм ваги.

Врахування Національним банком у нагляді рівня суспільної важливості дозволяє зосередити увагу на тих ризиках, які можуть мати найбільший вплив на суспільство та економіку в цілому. Такий підхід сприяє, як забезпеченню стійкого функціонування страхового сектору так і захисту інтересів споживачів. У свою чергу профіль ризиковості дозволяє розрізнити різні рівні загроз та пріоритезувати дії та ресурси для ефективного управління ризиками страхових компаній.

З метою діагностування ризиків страхових компаній України на основі економіко-математичних моделей нами проведено тестування, враховуючи підходи НБУ до визначення суспільної важливості вітчизняних страхових компаній. На початку тестування було визначено критерії, показники та їх вагу для кожної групи суспільної важливості страховиків (таб. 2.1).

Найбільш суспільно важливі страхові компанії при проведенні тестування нами віднесено до 1 та 2 групи, а до 3 та 4 групи, ті що мають незначний та малий вплив на суспільство та економіку. Потім, застосовуючи обрані нами критерії та показники (табл. 2.1) зроблено ранжування страхових компаній України з урахуванням їх суспільної важливості за групами.

Таблиця 2.1.

Критерії дослідження суспільної важливості страховиків в Україні станом на 01.01.2024 року

Показник розподілу та його вага, %		Група та ступінь важливості			
		1 група (значний)	2 група (середній)	3 група (незначний)	4 група (малий)
Обсяг сформованих страхових резервів, млн грн	40 %	Більше 200	Від 40 до 200 (включно)	Від 20 до 40 (включно)	Менше 20 (включно)
Балансова вартість активів страховика, млн грн.	20 %	Більше 300 (включно)	Від 100 (включно) до 300	Від 50 (включно) до 100	Менше 50

<i>Продовження таблиці 2.1</i>					
Частка зароблених страхових премій у їх загальному обсязі, %	40 %	3 % (включно) і більше	Від 2 % (включно) до 3 %	Від 0,5 % (включно) до 2 %	Менше 0,5 %

Джерело: розроблено автором.

Визначення ступеня суспільної важливості та ранжування за ступенем важливості у розрізі страхових компаній, враховуючи обрані нами показники їх діяльності, наведено у додатках Л.3 та Л.4.

Аналізуючи отримані результати, можна зробити такі висновки:

– із 97 страхових компаній, що проводили свою діяльність на страховому ринку України, станом на 01.01.2024 року, значний та середній ступінь суспільної мають 40,2 % страховиків (у тому числі 6 компаній значний, 33 середній). Відповідно, знезначним, або малим ступенем суспільної важливості, налічувалось 58 страхових компаній, або 59,8 % від загальної їх кількості. Отже, більшість страховиків, що проводять свою діяльність в Україні, враховуючи обрані нами критерії оцінки, мають низький ступінь суспільної важливості; страхові компанії України, що мають значний та середній ступінь важливості володіють значним обсягом ресурсів, що дозволяє їм впливати на ринок та конкурувати з іншими учасниками, маючи велику кількість клієнтів, обсяг страхових сум, або широкий спектр страхових послуг.

Згідно проведених нами розрахунків, встановлено, що станом на 01.01.2024 року 88,3 % активів, 93,1 % страхових резервів, 83,2 % чистих зароблених премій та 80,4 % страхових виплат та відшкодувань від загального обсягу вказаних показників належить 39 компаніям, що мають значний та середній ступінь важливості за підсумками проведеного нами тестування.

Беручи до уваги суттєве зменшення кількості страхових компаній на страховому ринку України, в останні роки, та враховуючи вагомість страхових компаній з високим та середнім ступенем суспільної важливості для економіки та суспільства; актуальність дотримання ними показників стійкості і надійності,

проведемо аналіз ризиків компаній, віднесених нами до 1 та 2 групи суспільної важливості.

З метою забезпечення коректності результатів кореляційного аналізу та збереження порівнюваності статистичних даних у динаміці, для проведення тестування було використано показники, оприлюднені до 2024 року. Це зумовлено тим, що у 2024 році відбулись зміни законодавства, зокрема посилились вимоги щодо капіталу платоспроможності страхових компаній за лініями бізнесу, технічних резервів, управління ризиками, відбувається перехід до оновлених форм звітності, який супроводжується зміною структури та методології формування окремих показників, що унеможлиблює їх безпосереднє зіставлення з даними попередніх періодів.

На першому етапі, для тестування ризиків скористаємось квартальними показниками діяльності 39 компаній маючих високий та середній ступінь суспільної важливості, згідно проведеного нами дослідження, на основі аналітики, що оприлюднювалась страховими компаніями у формі відкритих даних на виконання Постанови НБУ від 21 жовтня 2015 року № 835 [24] за 2021–2023 роки.

На другому етапі дослідження зробимо прогноз ризиків у діяльності обраної групи страховиків, враховуючи прогнозні показники макроекономічного розвитку України на наступні роки.

Вважаємо, що такі показники, як активи (власні і зобов'язання); страхові резерви; чисті зароблені премії, підписані, передані у перестраховування; страхові виплати та страхові відшкодування, обрані нами для тестування відображають фінансову стійкість страхових компаній та надають можливість оцінити масштаби діяльності, ідентифікувати андеррайтинговий ризик і визначити рівень збитковості.

Крім того, обрахуємо раніше визначений нами індикатор ризику страховиків: співвідношення страхових виплат та страхових премій у обраних нами компаній, який на нашу думку, є сукупним (спільним) для страхової галузі та у кореляції з обраними нами показниками допоможе дослідити ризиковість компаній з високим рівнем суспільної важливості.

Для проведення тестування побудуємо багатофакторну економіко-математичну модель. По-перше, оберемо залежну та факторну ознаки:

- залежною змінною (Y) буде виступати співвідношення страхових виплат та страхових премій;
- до факторів впливу (X_n) на визначену нами змінну можна віднести показники страхових резервів, власного капіталу та активів страхових компаній.

Враховуючи проведений нами аналіз навколишнього ризикового середовища страхових компаній, доцільно до факторів впливу долучити такі показники: облікову ставку НБУ; валютний курс гривні до долара; індекс споживчих цін. Серед причин обрання зазначених показників, можна виділити наступне:

- по-перше, облікова ставка НБУ є ключовим інструментом монетарної політики та впливає на вартість запозичень вітчизняної економіки, отже, вона впливає на страховиків в Україні, змінюючи вартість капіталу, впливаючи на відсоткові ставки за кредитами і депозитами, доходність інвестицій компаній та на інфляційні очікування посилюючи ризик відсоткових ставок, а також ринковий, ліквідності та кредитний ризику;
- по-друге, валютний курс є важливим макроекономічним показником, що відображає вартість національної валюти та відчутно впливає на страхові компанії, що мають зобов'язання в іноземній валюті, використовують міжнародні перестраховальні програми, посилюючи валютні ризику;
- по-третє, індекс споживчих цін є головним показником інфляції, та впливає на вартість страхових виплат, перегляд тарифів та попит страхових продуктів, посилюючи ринковий, андеррайтинговий, операційний ризику та ризик ліквідності.

Вибірка показників діяльності 39 компаній, обраних нами для проведення тестування ризиків, за період з 2021 по 2023 роки за кварталами, представлена у додатку Л.5.

Опрацювавши дані вибірки, сформуємо масив статистичних даних, який використаємо для тестування ризиковості страховиків (табл. 2.2).

Слід зазначити, що існують різні підходи до інтерпретації коефіцієнта кореляції, враховуючи умовність у визначенні критеріїв при обранні показників в залежності від мети та контексту дослідження.

Таблиця 2.2

Масив статистичних даних за 2021–2023 рр. по кварталах

Звітна дата / Показник	Співвідношення страхових виплат	Активи, млн грн	Страхові резерви, млн грн	Власний капітал, млн грн.	Облікова ставка НБУ, %	Курс валюти, грн./дол.	Індекс споживчих цін, %
	Y	X	X	X	X	X	X
01.04.2021	52,9	43219,8	28669,4	10626,7	6,5	27,793	101,7
01.07.2021	51,3	44487,5	29468,7	10677,7	7,5	27,219	100,2
01.10.2021	51,8	45361,5	30110,3	11024,4	8,5	26,217	101,2
01.01.2022	47,9	46161,6	30943,0	10972,5	9	27,213	100,6
01.04.2022	34,3	46591,3	31140,0	11370,6	10	29,255	104,5
01.07.2022	34,6	48443,9	31831,5	12188,3	25	29,255	103,1
01.10.2022	36,7	52850,3	35032,6	12895,4	25	36,569	101,9
01.01.2023	37,1	54,917,3	36324,4	13372,9	25	36,569	100,7
01.04.2023	44,2	57330,0	37529,2	14309,7	25	36,569	101,5
01.07.2023	44,9	59660,7	38934,1	14991,7	25	36,569	100,8
01.10.2023	43,8	63093,3	41152,7	15851,8	20	36,569	100,5
01.01.2024	44,0	65474,5	43436,8	15910,4	15	37,152	100,7
Коефіцієнт кореляції		-0,228110488	-0,254597651	-0,263497386	-0,629624225	-0,415669529	-0,6085926

Джерело: сформовано автором за даними [20,24, 41,42].

Обрані як макроекономічні та монетарні показники, так і власне страхових компаній.

Значущість кореляції характеризується наступними показниками :

- відсутня: від -0,09 до 0 (негативна) та від 0 до 0,09 (позитивна);
- низька: від -0,3 до -0,1 (негативна) та від 0 до 0,09 (позитивна);
- середня: від -0,5 до -0,3 (негативна) та від 0,3 до 0,5 (позитивна);
- висока: від -1 до -0,5 (негативна) та від 0,5 до 1 (позитивна) [46].

Обраховані нами коефіцієнти кореляції (табл. 2.2) мають від'ємні значення, що вказує на негативну кореляцію між обраними показниками, тобто, при збільшенні показників факторів впливу зменшується залежна змінна (Y), і навпаки.

Аналізуючи отримані коефіцієнти кореляції, з метою визначення зростання ступеня ризику від збільшення обсягів страхових виплат у співвідношенні до страхових премій страховими компаніями України, які мають високий та середній ступінь суспільної важливості, слід зазначити, що кореляційна залежність обраних нами фінансових показників діяльності страховиків низька.

Беручи до уваги отримані результати, можна зробити висновок, що ризики пов'язані із зростанням страхових виплат у співвідношенні до страхових премій не мали впливу на обсяги страхових резервів, активів та власного капіталу у дослідному періоді, оскільки не відбувалось критичного зростання обсягів страхових виплат.

У свою чергу, коефіцієнт співвідношення страхових виплат до страхових премій має кореляційну залежність із обраними нами макроекономічними показниками:

- високу, з індексом споживчих цін (або інфляції) та обліковою ставкою Національного банку України;
- середню, з показником курсу долара до гривні.

Підсумовуючи, зазначимо:

- по-перше, висока інфляція може впливати на обсяги премій, страхових виплат, через збільшення цін на товари та послуги;

- зростання облікової ставки збільшує витрати на капітал страхової компанії та посилює операційний ризик;
- по-друге, через зміни курсу валют зростає валютний ризик, особливо у компаній, що мають зобов'язання, або інвестиції в іноземній валюті.

Таким чином, нами встановлено, що вплив навколишнього ризикового середовища та макроекономічних факторів на діяльність суспільно важливих страхових компаній України є більш суттєвим, на відміну від внутрішніх факторів.

Продовжуючи тестування ризиків страхових компаній, слід зазначити, що в зарубіжній літературі багато досліджень присвячено темі ключових показників ризиків (KRI) при тестуванні ризиків страховиків. Так, науковці Фелан І., Восвенієкс Ф., Глісон К., Стек У. та Магер Г., приділяючи увагу розробці, калібруванню та звітності щодо ефективних ключових індикаторів ризику, зазначають що їх мета полягає у служінні індикаторами раннього попередження про те, що профіль ризику компанії може потенційно відхилитися від допустимих меж ризику в майбутньому [57].

Слід зауважити, що одним із важливих індикаторів ризикового профілю страховика є показник співвідношення страхових резервів до капіталу, оскільки показує який обсяг капіталу має страховик для покриття можливих збитків та скільки резервів має для виконання зобов'язань, включаючи технічні резерви несплачених збитків, незароблених премій та резерви перестраховування. Високий показник співвідношення страхових резервів до капіталу свідчить про надійність, консервативний підхід в управлінні ризиками, а високий рівень резервів перестраховування забезпечує зниження власного ризику компанії.

Для тестування ризиків, обраних нами для дослідження 39 суспільно важливих страхових компаній, розрахуємо фінансові коефіцієнти, які на нашу думку, розкривають рівень ризику страховиків:

- платоспроможності (співвідношення власних активів до зобов'язань),
- покриття резервів (співвідношення страхових резервів до зобов'язань),
- перестраховування (співвідношення переданих у перестраховування премій та підписаних),

– збитковості (співвідношення страхових виплат та чистих зароблених премій).

Вважаємо, за доцільне врахувати той факт, що критерії значимості страховика в Україні за оновленим законодавством [31] встановлюються в залежності від обсягів діяльності та напрямів діяльності (рис. 2.15).

Рисунок 2.15. Критерії значимості страхової компанії в Україні.

Джерело: побудовано автором на основі [31].

На нашу думку, встановлення різних критеріїв значимості для страховиків життя та не життя надає можливість продуктивно керувати ризиками та забезпечувати стабільність функціонування усього страхового сектору України.

Враховуючи законодавчі новації, для подальшого тестування ризиків, виділимо серед визначених нами суспільно важливих компаній дві групи, в залежності від їх лінії бізнесу: тих, що займаються страхуванням життя та не життя, а зазначені коефіцієнти розрахуємо окремо за кожною групою (дод. Л.6).

Аналізуючи значення розрахованих коефіцієнтів, слід відмітити наступне:

– коефіцієнти платоспроможності страховиків, в залежності від виду основної діяльності, різняться; у страховиків життя значення цього показника коливаються за три останні роки у діапазоні від 11,3 до 15,28 %, у страховиків інших видів страхування ніж життя від 43,16 до 49,3 %, що свідчить про те, що страховики

які займаються страхуванням життя мають обмежений капітал для покриття своїх зобов'язань та більш високий ризик андеррайтингу. Найнижчі значення коефіцієнтів платоспроможності (11,3 %, 12,69 %) у страховиків життя фіксувались у 2022 році, що на нашу думку, відображає вразливість цих компаній до фінансових ризиків, під впливом зовнішніх факторів, пов'язаних з війною. Страховики не життя свою платоспроможність посилили та мають більшу стійкість до таких ризиків;

- коефіцієнт резервів у дослідному періоді значних коливань не зазнавав та для страховиків життя складав від 94 до 95 %, у страховиків інших ніж страхування життя його значення коливалось від 81 до 83%, що вказує на більший ризик недофінансованості, у майбутньому, цих видів страхування; зазначимо, що високі значення обраного коефіцієнта свідчать про низький кредитний ризик;

- коефіцієнт перестраховування для страховиків життя коливався від 2,5 до 3,1 % та є низьким, що свідчить про недостатність захисту від ризиків страхування життя, у страховиків не життя він зменшився з 20,86 % за 1 квартал 2021 року до 11,15 % на кінець 2023 року, що свідчить про зростання страхових ризиків у разі масштабних страхових випадків та посилення регуляторних ризиків;

- коефіцієнт збитковості у страховиків життя зріс із 15,5 до 26,2 %, що вказує на посилення ризиків, зменшення прибутковості, оскільки страховиками витрачається більше коштів на відшкодування страхових випадків відносно до отриманих премій. У страховиків не життя обраний індикатор вказує на зниження ризиків, оскільки коефіцієнт збитковості зменшився з 61,7 до 47 %.

Підсумовуючи, можна припустити, що страховики життя мають більшу схильність до ризиків, оскільки стикаючись з фінансовими викликами мають обмежений капітал, низький рівень перестраховування, що ставить їх у більш вразливе становище у ринкових умовах.

Слід зазначити, що визначення системно важливих фінансових установ в Україні наразі здійснюється тільки для банків. Враховуючи інтеграцію вітчизняного страхового ринку в міжнародний фінансовий, наявність на страховому ринку України компаній, які представляють міжнародні фінансові групи та ризики з якими нині стикаються страховики, для спрощення процедури проведення з

перестраховання за кордон, відповідно до вимог постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» (зі змінами) [32], Національним банком створено перелік страховиків, які мають право здійснювати сплату страхових платежів перестраховикам нерезидентам. На нашу думку, компанії, що входять до даного переліку можуть піддаватися валютному ризику. Побудуємо модель, що дозволить нам оцінити вплив цього ризику на групу страховиків, що мають право здійснювати таку сплату. Загалом, до переліку Нацбанку входило 35 страхових компаній, протягом 2023 року було виключено 3, таким чином, для моделювання скористаємось звітними даними 32 компаній.

Вхідними даними моделі оберемо наступні показники, за період з 2021 по 2023 роки за кварталами:

- активи страхових компаній в національній валюті;
- волатильність валютного курсу долару до гривні за період;
- премії, передані у перестраховання.

Волатильність курсу долара до гривні розрахуємо, попередньо обрахувавши зміни курсу та середню зміни курсу по кварталам у дослідному періоді (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Дані страховиків, які мають право здійснювати сплату страхових платежів перестраховикам нерезидентам та волатильність валютного курсу гривні до долара за 2021–2023 рр. по кварталах

Звітна дата	Показник			
	Активи, млн грн (на кінець кварталу)	Премії, передані у перестраховання за квартал, млн грн	Середня зміна курсу валюти за квартал, грн/дол.	Волатильність валютного курсу грн/дол. за квартал, %
I квартал 2021року	36399,7	1232,0	0,995560	0,42
II квартал 2021року	37678,7	2748,0	0,991457	0,35
III квартал 2021року	38479,4	3881,9	0,992592	0,56
<i>Продовження таблиці 2.3</i>				

IV квартал 2021 року	38999,9	4991,9	1,008015	2,16
I квартал 2022 року	39211,3	970,7	1,024765	2,99
II квартал 2022 року	40791,8	1749,4	1,000000	0
III квартал 2022 року	44535,7	2625,0	1,083333	14,43
IV квартал 2022 року	46438,2	3181,7	1,000000	0
I квартал 2023 року	48466,5	1182,0	1,000000	0
II квартал 2023 року	50421,1	2051,0	1,000000	0
III квартал 2023 року	53589,9	3094,9	1,000000	0
IV квартал 2023 року	55733,3	3774,3	1,014813	2,54

Джерело: сформовано автором за даними [10, 24].

Аналізуючи розрахований нами показник волатильності валютного курсу, слід зазначити, що даний показник відображає стабільність курсу валюти, чим більше показник волатильності тим більше валютний ризик, оскільки існує велика ймовірність, що вартість активу може змінитись [48].

Отримані нами значення волатильності показали, що валютний ризик значно посилювався у IV кварталі 2021; I та III кварталах 2022 року; у останньому кварталі 2023 року, проте, активи обраної групи страхових компаній, у дослідному проміжку часу, зростали поступово, не зазнаючи різких коливань, що свідчить про те, що активи цих компаній не піддавались значному впливу валютного ризику. Щодо обсягів премій, переданих у перестраховання, слід зазначити, що простежуються нестабільність передачі ризиків у перестраховання, їх значення варіюються від 970,7 до 4991,9 млн грн. Вважаємо, що така нестабільність у обсягах премій, переданих на перестраховання, може посилюватись валютним ризиком, оскільки страховик при сплаті перестраховальних премій в іноземній валюті, внаслідок валютних коливань, може отримати більше премій у національній валюті і навпаки.

Таким чином, валютний ризик має вплив на фінансовий стан страховиків, які мають право здійснювати сплату страхових платежів перестраховикам нерезидентам.

Для прогнозування ризиків у діяльності вітчизняних страхових компаній розглянемо прогнози макроекономічних показників економічного та соціального розвитку України, які затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 року № 1315 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2024–2026 роки» та від 28.06.2024 № 780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки» [34,35].

Слід зазначити, що у дані прогнози сформовані з урахуванням базового та альтернативних сценаріїв розвитку та враховують негативний вплив військового вторгнення, що розпочалось у лютому 2022 року та триває у 2024 році. Прогнозні розрахунки охоплюють заходи, направлені на усунення негативного впливу війни на економіку і населення з урахуванням фінансової допомоги, що надається Україні від міжнародних партнерів. Водночас, у прогнозах враховується економічне відродження країни, вже починаючи з 2024 року, та майбутнє відновлення інфраструктури та зруйнованих виробничих потужностей, за рахунок сприяння інвестиційної активності та продовження співпраці з міжнародними партнерами та фінансовими організаціям, базуючись на євроінтеграційному курсі країни. Прогнозується обсяг валового внутрішнього продукту 8466,3 млрд грн за 2025 рік та його зростання до 10123,2 млрд грн у 2026 році та до 11782,8 млрд грн у 2027 році (відповідно 102,7 %, 107,5 %, 106,2% до попереднього року); зростання індексу споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) 109,5 % у 2025 році, 110,4 % у 2026 році, 105,9 % у 2027 році [35].

Базовий сценарій макроекономічного прогнозу Національного банку України на 2024–2026 роки [9] ґрунтувався на заходах, метою яких є забезпечення макрофінансової стабільності України, виконанням нею покладених зобов'язань перед міжнародними партнерами з урахуванням фінансової міжнародної підтримки. Оновлений прогноз НБУ на 2025–2027 роки [11] враховує два сценарії: припущенні про повільне повернення економіки до нормальних умов функціонування та альтернативний сценарій, що виходить із припущення швидшого зниження безпекових ризиків.

Зростаючі втрати бізнесу, погіршення прогнозів врожаїв призвели до зростання показника інфляції у 2025 році. Очікується, що завдяки заходам монетарної політики та достатності міжнародного фінансування ситуація буде стабілізована. Робиться припущення, що безпекові ризики знизяться з 2026 року, інфляція сповільниться і на кінець 2026 року складатиме 6,6 %, а вже у 2027 році прогнозується повільне її зниження до позначки 5 %. Оскільки оновлений базовий сценарій НБУ передбачає поступове повернення економіки до нормальних умов функціонування, прогнозується у 2026–2027 роках економічне зростання на рівні 2 – 3 % на рік, завдяки значним фіскальним стимулам та пожвавленню приватних інвестицій і споживання. Це призведе до поліпшення, як споживчих, так і інвестиційних настроїв, а курсова стійкість забезпечуватиметься за рахунок міжнародної фінансової підтримки та власного фінансового ресурсу, при зменшенні безпекових ризиків, що позитивно вплине на вітчизняні страхові компанії.

Слід відмітити, що облікова ставка на кінець 2025 року зберігалася Національним банком на рівні 15,5 % (на кінець 2024 року становила 13,5 %), проте слід зазначити, що рішення щодо облікової ставки залежатимуть від динаміки інфляції, стану валютного ринку, передбачуваності та регулярності надходження фінансової допомоги з боку міжнародних партнерів, а також зниження безпекових ризиків. Регулятором зазначається, що подальше утримання облікової ставки на поточному рівні підтримає стійкість валютного ринку, контрольованість інфляційних очікувань [11], що відповідає стратегічній цілі досягнення інфляції на рівні 5 % у 2027 році.

За результатами проведеного тестування ризиків суспільно важливих страхових компаній та прогнозних очікувань, враховуючи тенденції макроекономічних прогнозів на 2026 та 2027 роки можна зробити висновки:

- по-перше, зменшення ризиків надходження міжнародної фінансової допомоги та сповільнення споживчої інфляції впливає на фінансову стійкість страховиків, зменшуючи вартість зобов'язань та забезпечуючи стабільне середовище та зменшення ризиків їх діяльності;

– по-друге, покращення прогнозу інфляції у 2026–2027 роках та її зниження до 5%, сприятиме фінансовій стабільності та підвищенню попиту на страхові послуги;

– по-третє, планове зниження облікової ставки Національним банком з 2026 року сприятиме зниженню витрат на капітал страховиків, посилить економічну стабільність компаній, зменшуючи операційний ризик.

Підсумовуючи, зазначимо, що на фоні окреслених тенденцій та врахування макроекономічних прогнозів, можна очікувати покращення фінансової ситуації та зниження ризиків у діяльності суспільно важливих страхових компаній в Україні протягом 2026 року та наступних років.

2.3 Аналіз ризиків та прибутковості бізнес-моделей страхових компаній

Своєчасне виявлення ризиків дозволяє пом'якшити, або нівелювати їх вплив на страховий бізнес, забезпечити його фінансову стійкість, контрольованість та передбачуваність ведення.

Слід зазначити, що ризики та прибутковість завжди перебувають у певному балансі. В економічній літературі зазначається, що можна вибрати рішення, яке містить менше ризику й при цьому буде отриманий і менший прибуток, більш високий ризик найчастіше пов'язаний з одержанням і більш високого прибутку [15].

Враховуючи існуючий зв'язок, можна зробити висновок, що для страховика високий ризик може генерувати високий прибуток, але також може призвести до значних втрат у майбутньому. У свою чергу, низький ризик може забезпечувати стабільність, але й обмежувати страховій компанії прибутковість.

Вітчизняними вченими переважно досліджуються питання, які стосуються тематики:

– управління окремими видами ризиків: Морозова Л., Савченко Н., Кукурудз О. [19] Сороківська М. [39], Атюшкіна В.[1];

– моделей та показників виміру ризиків: Великоіваненко Г., Бесчасна Г.[2], Орлова О.[25], Доценко І., Матвійчук Л.[5];

– напрямів аналізу прибутковості, оцінці діяльності страхових компаній Тютюнник Ю. та ін. [44], Мельничук І. та ін. [17], визначення їх платоспроможності Морозова Л. [18], забезпечення фінансової стійкості Татар М. та ін. [43], визначення факторів впливу на рівень фінансової безпеки страховиків Смоляк В.[38], оцінці їх фінансової стійкості в умовах нових викликів Приказюк Н. та ін. [26].

Проблематика функціонування бізнес-моделей страхових компаній та розкриття їх особливостей зустрічаються у працях зарубіжних вчених, які:

- досліджують вплив бізнес-моделі на фінансову ефективність страхових компаній Ламент М., Букоський С.[55];
- аналізують фактори, що впливають на вибір бізнес - моделі Insur Tech (страхових технологій) Олецкий Т.[56].

Слід визнати, що питання визначення ризиків та прибутковості діяльності страхових компаній в Україні в залежності від бізнес-моделі малодосліджене та потребує проведення відповідного аналізу.

У процесі дослідження було висунуто наступні припущення:

- страхові компанії відмінних бізнес-моделей, мають різні рівні ризиків та прибутковості;
- існує залежність між організаційно-правовою формою здійснення страхової діяльності та ризиковістю страховика.

Слід підкреслити, що відповідно до діючого законодавства України, система управління є різною для страховиків, що підпадають під статус значимих та тих, які не є значимими, крім того, вона враховує сферу діяльності страховика [31].

Законом «Про страхування» визначені організаційно-правові форми діяльності страхових компаній в Україні: акціонерне товариство та товариство з додатковою відповідальністю (крім філій страховиків-нерезидентів) [33].

За своєю спеціалізацією страховики поділяються на здійснюючих страхування життя та загальне (ризикове) страхування. У процесі дослідження була висунута гіпотеза, що ризики та прибутковість залежать від виокремлених бізнес-моделей, до яких віднесено страхування життя (life) та страхування інше ніж страхування життя (non-life).

Аналіз публічної інформації, оприлюдненої на сайті НБУ у розрізі 97 страховиків, які станом на 01.01.2024 року подали звітність про основні показники своєї діяльності, у тому числі 12 компаній бізнес-моделі life та 85 страховиків non-life, показав, що страхові організації України, в обох бізнес-моделях, створені у вигляді акціонерних товариств (АТ), або товариств з додатковою відповідальністю (ТДВ) (рис. 2.16).

Страховики life

Страховики non-life

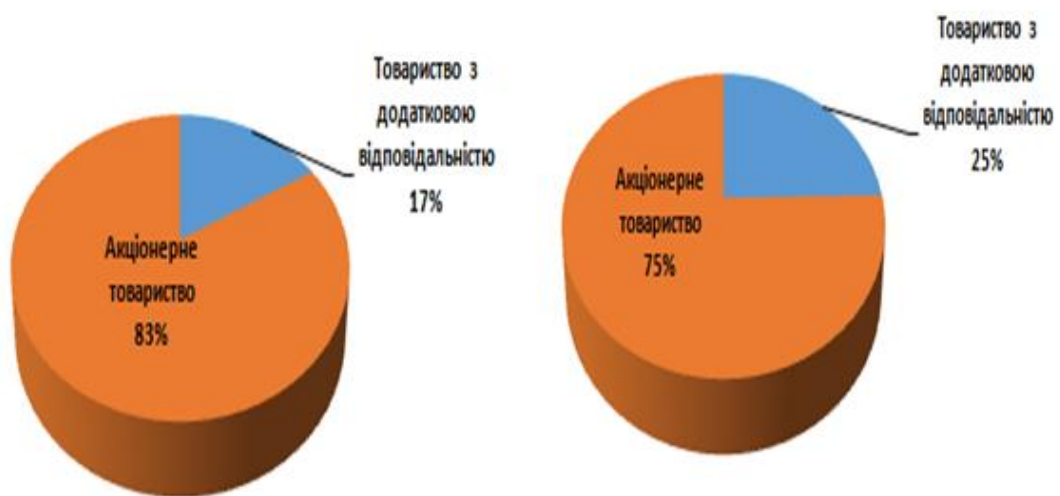

Рисунок 2.16. Організаційно-правові форми діючих страховиків в Україні та їх питома вага за бізнес-моделями станом на 01.01.2024 року.

Джерело: побудовано автором за даними [24].

За даними рис. 2.16 можна зробити висновок, що в Україні переважна більшість страховиків має форму акціонерних товариств: 83% бізнес - моделі life та 75% non-life. На нашу думку, вибір компаніями різних бізнес-моделей ведення своєї діяльності у формі акціонерного товариства, може вказувати на бажання бізнесу охопити ширші ринкові можливості, або вийти на більш масштабні сегменти ринку страхування, залучати інвестиції, дотримуватись високих стандартів прозорості, враховуючи євроінтеграційні процеси.

Для подальшої діагностики ризиків страховиків за обраними бізнес-моделями страхування життя та не життя, проведемо групування показників прибутковості та ризиків акціонерних товариств та товариств з додатковою відповідальністю для

підтвердження, або спростування нашого припущення. Обрання показників для оцінювання ризиків та прибутковості страховиків у розрізі двох бізнес-моделей базувалося на наступних міркуваннях:

По-перше, чистий прибуток (NP) виступає ключовим показником фінансової результативності незалежно від бізнес-моделі страховика.

По-друге, достатність капіталу для покриття зобов'язань перед клієнтами є важливим показником ризику, адже навіть у випадку значних страхових виплат, знижується ризик банкрутства страховика. Коефіцієнт платоспроможності (SR) ілюструє здатність страхової компанії виконати свої зобов'язання перед клієнтами.

По-третє, коефіцієнт резервів (RR), відображаючи співвідношення страхових резервів до страхових премій, свідчить про достатність у компанії коштів на покриття майбутніх страхових зобов'язань та її здатність до збільшення, або зменшення ризику майбутніх страхових виплат.

По-четверте, одним із важелів, що забезпечує зниження ризиків великих страхових виплат, є перестраховування. Коефіцієнт перестраховування (RS) показує частку ризиків, передану страховиком іншій компанії через перестраховування. Високий коефіцієнт перестраховування може свідчити про зниження ризиків страховика, обережний підхід до управління ними, що у свою чергу має вплив на прибутковість компанії.

По-п'яте, коефіцієнт покриття зобов'язань (RLR) відображає ризики через здатність компанії виконувати свої зобов'язання перед клієнтами за рахунок резервів.

По-шосте, показник рентабельності активів (ROA) показує наскільки страховик ефективно використовує свої активи для отримання прибутку.

По-сьоме, показник рентабельності капіталу (ROE) відображає ефективність використання власного капіталу страховою компанією для забезпечення прибутковості і зниження фінансових ризиків.

Для проведення розрахунку обраних показників було використано оприлюднені НБУ щоквартальні дані щодо обсягів активів, зобов'язань, власного капіталу страхових виплат, страхових премій, премій переданих у перестраховування,

чистих страхових премій, чистого прибутку 97 страхових компаній за 12 періодів з 2021 по 2023 роки.

Проведений статистичний аналіз обраних показників за бізнес-моделями з урахуванням організаційно-правової форми дозволив зробити наступні висновки (дод. М):

по-перше, страховики, які функціонують у формі акціонерних товариств мають вищі середні та медіанні значення чистого прибутку (бізнес-модель страхування життя відповідно 366177,2 тис. грн, 314317,3 тис. грн; не життя 1268365,1 тис. грн, 1106614,0 тис. грн), проти показників товариств з додатковою відповідальністю (зі страхування життя 25586,8 тис. грн, 19395,23 тис. грн; не життя 137057,0 тис. грн, 127509,9 тис. грн). Це свідчить про більш масштабну діяльність акціонерних товариств, та охоплення ними страхового ринку. Слід зазначити, що у акціонерних товариств зі страхування не життя у показниках спостерігається більша варіативність, що вказує на вищу ризиковість, більшу диверсифікацію їх діяльності. У свою чергу, товариства з додатковою відповідальністю у обох бізнес-моделях мають меншу варіативність, нижчі середні показники, що може свідчити про менш масштабну діяльність, стабільність та нижчу ризиковість;

по-друге, рентабельність активів компаній зі страхування не життя (середня 3,4 % АТ; 3,2 % ТДВ) значно вища ніж у акціонерних товариств бізнес-моделі страхування життя (середня 1,8 %). Слід зазначити, найвищий середній показник ROA (7,1 %) мають товариства з додатковою відповідальністю моделі страхування life, що вказує на більш ефективне використання ними активів для генерації прибутку, а висока варіативність у обох формах організації страховиків життя свідчить про можливі суттєві відмінності у ефективності діяльності окремих компаній у межах однієї бізнес-моделі;

по-третє, рентабельність капіталу в Україні найвища у страховиків життя, що створені у формі ТДВ (середня 13 %). Показово, що ці компанії в структурі власності мають тільки іноземний капітал. У компаній, які діють у формі акціонерних товариств показник ROE значно різниться: у АТ non-life середній 9,8%, проти 0,2 % life, що на нашу думку пов'язане з відмінностями у двох типах

страхування, оскільки для компаній страхування non-life характерним є укладання короткострокових контрактів майна, відповідальності та дозволяє швидше отримати прибуток і реінвестувати отримані кошти. У свою чергу, модель life пов'язана з довгостроковими контрактами, що вимагає формування більших резервів та справляє прямий вплив на показник ROE, оскільки прибуток при розрахунку ділиться на більший обсяг капіталу, при цьому, слід зазначити, що компанії з великими резервами можуть мати менший ROE навіть при значних прибутках;

по-четверте, вищі середні значення коефіцієнту резервів мають страховики у формі акціонерних товариств у обох моделях. Натомість у страховиків life цей показник вище у 3,5 рази, що пов'язано з вищезазначеними особливостями функціонування цієї бізнес-моделі. Слід зауважити, що найнижчий показник мають товариства з додатковою відповідальністю бізнес-моделі life, що на нашу думку, може бути обумовлено іншими підходами іноземних інвесторів до покриття ризиків, наприклад, за рахунок реінвестування та швидшого реагування на зміни;

по-п'яте, вищий коефіцієнт перестраховування мають компанії бізнес-моделі страхування не життя (середнє значення у АТ 16,2 %, ТДВ 10,8%), що демонструє активне використання ними перестраховування для управління ризиками за рахунок передачі значної частини їх перестраховикам, дозволяючи знизити власні зобов'язання під впливом великих, або непередбачуваних ризиків. Висока варіативність у компаній АТ цього показника свідчить про відмінності у підходах до перестраховування, оскільки деякі страховики більше покладаються на перестраховування ніж інші. Нижчі коефіцієнти перестраховування у страховиків життя вказують на те, що компанії, які відносяться до даної бізнес-моделі менше використовують перестраховування, можливо через більш прогнозований характер ризиків та достатність власного капіталу для їх покриття. Мінімальний середній коефіцієнт перестраховування 0,2 % мають ТДВ life. Це на нашу думку, свідчить, що компанії з іноземним капіталом покладаються на власні ресурси, або співпрацюють з менш ризиковими клієнтами;

по-шосте, аналіз коефіцієнта платоспроможності показав, що вищі його значення мають товариства з додатковою відповідальністю обох бізнес-моделей.

Проте, у ТДВ life найвище середнє значення цього показника (54,5 %). Акціонерні товариства life, навпаки, мають найнижче його значення 12%, а низька дисперсія та стандартне відхилення (0,77 та 0,92 відповідно) вказують на схожий рівень їх платоспроможності. На нашу думку, акціонерні товариства бізнес-моделі life виглядають більш ризиковими з точки зору платоспроможності, а товариства з додатковою відповідальністю, як зі страхування життя, так і не життя є менш ризиковими;

по-сьоме, за обраними бізнес-моделями більший середній рівень покриття зобов'язань мають товариства з додатковою відповідальністю, що знижує їх ризиковість; у свою чергу акціонерні товариства мають менший запас резервів щодо зобов'язань та більшу їх варіативність, особливо у бізнес-моделі non-life, що підвищує її ризики.

Підсумовуючи проведений аналіз статистичних показників за бізнес-моделями страхових компаній, з урахуванням їх сфери діяльності та організаційно-правової форми функціонування, можна зробити висновок, що в Україні, враховуючи показники платоспроможності, рентабельності активів та капіталу, менш ризиковими є страхові компанії у формі товариств з додатковою відповідальністю за бізнес-моделями life та non-life; а більш ризиковими, на нашу думку, є акціонерні товариства бізнес-моделі life, маючи низьку платоспроможність та показник покриття зобов'язань.

Беручи до уваги обраховані статистичні показники, слід визнати, що більш прибутковими є компанії у формі акціонерного товариства.

Продовжуючи аналіз ризику та прибутковості страховиків України за бізнес-моделями, з урахуванням організаційно-правової форми їх діяльності, обрахуємо існуючу кореляційну залежність між залежною та незалежними змінними (дод. М).

Залежною змінною виступатиме виділений нами індикатор ризиків, співвідношення страхових виплат до страхових премій, а незалежними змінними обрані показники прибутковості та ризику:

– чистий прибуток (NP); коефіцієнти платоспроможності (SR), резервів (RR), перестраховання (RS), покриття зобов'язань (RLR); рентабельність активів (ROA) і капіталу (ROE).

У табл. 2.4. відображені отримані нами коефіцієнти кореляції за бізнес-моделями та формою діяльності 97 страхових компаній в Україні, за 2021–2023 роки [47].

Таблиця 2.4.

Коефіцієнти кореляції ризиковості страхових компаній України за бізнес-моделями та організаційно-правовою формою за 2021–2023 роки

Незалежна змінна	Коефіцієнти кореляції			
	Бізнес-модель/ організаційно-правова форма			
	страхування життя (life)		страхування не життя (non-life)	
	Акціонерне товариство	Товариство з додатковою відповідальністю	Акціонерне товариство	Товариство з додатковою відповідальністю
NP (чистий прибуток)	0,66286796	0,527522233	-0,569809564	-0,51852586
ROA (рентабельність активів)	0,553316096	0,396098921	-0,565096243	-0,551352269
ROE (рентабельність капіталу)	0,488177106	0,406859518	-0,53846452	-0,52508661
RR (коефіцієнт резервів)	-0,029065138	-0,193885391	0,447822806	0,17958212
RS (коефіцієнт перестраховання)	0,635074508	0,427419329	0,619183911	0,61333784
SR (коефіцієнт платоспроможності)	0,147043989	-0,223931655	-0,865737004	-0,159425788
RLR(коефіцієнт покриття зобов'язань)	-0,41624181	-0,418067681	0,607632907	0,718036183

Джерело: розраховано автором на основі даних [24].

Аналіз кореляційних залежностей (табл. 2.4) дозволив зробити наступні висновки.

По-перше, у бізнес-моделі life позитивні високі та помірні кореляції індикатора ризиків з прибутковістю, рентабельністю активів та капіталу у обох

формах товариств. Це свідчить, що навіть при зростанні співвідношення виплат до премій зростають прибутки, оскільки компанії ефективно керують видатками, раціонально використовують ресурси для зниження операційних витрат, оптимізують управління резервами, або інвестують в дохідні активи. Слід зазначити, що у товариств з додатковою відповідальністю цей зв'язок менш виражений. Негативні помірні та слабкі кореляції з коефіцієнтами платоспроможності, резервів (слабка) та покриття зобов'язань (помірна) можуть вказувати на певні фінансові ризики, які пов'язані із зростанням страхових виплат.

По-друге, страховики бізнес-моделі non-life у формі АТ та ТДВ мають негативну помірну кореляцію з показником чистого прибутку, що може вказувати на зниження рентабельності та зростання фінансових ризиків при зростанні коефіцієнта співвідношення страхових виплат до премій; показники ROA та ROE цих компаній також демонструють негативну помірну кореляційну залежність (0,5) з індикатором ризиків, тобто при зростанні виплат страховики отримують менше прибутку на кожен гривню активів та капіталу, що може свідчити про менш ефективне їх використання внаслідок збільшення витрат, недостатню диверсифікацію, зростання резервів, повільну адаптацію на ринку. У акціонерних товариств бізнес-моделі страхування не життя коефіцієнт платоспроможності має найбільшу негативну кореляційну залежність з індикатором ризиковості (-0,8). Тобто, при зростанні страхових виплат знижується платоспроможність компанії, що є серйозним ризиком для фінансової стабільності страховика. У свою чергу, сильна позитивна кореляція з коефіцієнтом перестраховування (0,6) вказує на те, що із зростанням виплат зростає і перестраховування, а компанії non-life активно перекладають ризики на перестраховувальників.

Результати аналізу кореляційних залежностей доводять правильність зробленого нами припущення про те, що компанії бізнес-моделей life та non-life, мають різні рівні ризиків, в залежності від їх організаційно-правової форми.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що серед страхових компанії України:

– найризиковішими є акціонерні товариства бізнес-моделі non-life, оскільки сильна негативна кореляція з платоспроможністю робить їх більш уразливими до фінансових потрясінь, проте значно вищий показник рентабельності капіталу свідчить про їх високу прибутковість;

– товариства з додатковою відповідальністю non-life, на нашу думку, можна віднести до помірно ризикових, бо вони мають негативні кореляції з рентабельністю, які менш виражені, крім того, сильна позитивна кореляція з покриттям зобов'язань знижує їх ризиковість;

– акціонерні товариства бізнес-моделі life є ризиковими, оскільки мають помірні негативні кореляції, менш виражені ніж у страховиків non-life, можливо завдяки стабільності довгострокових контрактів;

– найменш ризиковими компаніями в Україні є товариства з додатковою відповідальністю бізнес-моделі life, оскільки мають мінімальну негативну кореляцію з рентабельністю та платоспроможністю та значну позитивну кореляцію з покриттям зобов'язань, що свідчить про високу стабільність та передбачуваність, ефективне управління ризиками. Проте, найнижчий показник рентабельності вказує на меншу їх прибутковість. Слід зазначити, до цієї групи входять страхові компанії з іноземним капіталом.

Підсумовуючи слід зазначити, що кореляційний аналіз показав: вищі рівні прибутковості не завжди означають вищі ризики. Наприклад, у бізнес-моделі non-life спостерігається негативна кореляція між чистим прибутком та співвідношенням страхових виплат до премій. Це свідчить про те, що компанії з кращими показниками прибутковості мають нижчий рівень ризиків щодо страхових виплат. Такі ж показники страховиків бізнес-моделі life, демонструють позитивну кореляцію, отже, при прагненні компаній цієї моделі до збільшення прибутку, їхні ризики щодо страхових виплат зростатимуть.

Слід зауважити, що процес ефективного управління ризиками бізнес-моделей life та non-life потребує швидкого їх виявлення та ідентифікації, що може забезпечуватись за рахунок інформаційної моделі з використанням програмних продуктів, які допомагають оцінювати ризики.

На нашу думку, пропозиції сучасного ринку різноманітні, а зарубіжними компаніями представлено багато продуктів, що надають можливість страховим компаніям управляти ризиками, досягаючи прибутковості, прогнозувати їх, дотримуватись нормативних вимог, у тому числі із застосуванням програм з використанням штучного інтелекту.

Наведемо, окремі сучасні програми з управління ризиками страхових компаній, представлені на ринку, з зазначенням їх основних характеристик та можливостей (дод. Н).

Програмне забезпечення для управління ризиками, зокрема Quantivate Enterprise Risk Management (ERM), Predict 360, Rick Watch та Glass, надає страховим компаніям широкий набір інструментів для ефективного контролю та зниження ризиків, що у свою чергу може підвищити їх прибутковість [54,49,58,50].

Наприклад, продукт Quantivate ERM дозволяє страховиками створювати теплові карти ризиків, керувати збитковими подіями, проводити аналітику ризиків і контролювати ключові показники ефективності (KPI) та ризиків (KRI). У свою чергу платформа Predict 360, що базується на штучному інтелекті, надає необхідні статистичні дані в реальному часі, з урахуванням законодавчих змін, для аналізу ризиків, що забезпечує проактивне виявлення ризиків та допомагає швидко реагувати на інциденти.

Слід відмітити програмне забезпечення Rick Watch, яким підтримується 40 нормативних інструкцій та проводиться комплексна оцінка ризиків в режимі реального часу, що дозволяє страховим компаніям різних бізнес-моделей знижувати критичні ризики завдяки автоматизації та стандартизації процесів.

Інструмент Glass надає можливість оптимізувати інвестиційні стратегії завдяки генератору економічних сценаріїв і моделюванню активів та пасивів, що на нашу думку допомагає страховикам оцінювати короткострокові та довгострокові ризики та свою прибутковість.

Загалом, за допомогою зазначеного програмного забезпечення, страхові компанії мають можливість зменшувати свої ризики, що дозволяє робити їм більш

вдалі прогнози своєї фінансової діяльності, забезпечувати скорочення витрат, що у кінцевому підсумку призводить до зростання прибутковості.

Вважаємо, що застосування вітчизняними страховими компаніями у своїх бізнес-моделях, програмного забезпечення для управління ризиками посилить їх фінансову стійкість та прибутковість, значно полегшуючи процеси оцінки, аналізу ризиків та контролю.

Висновки до розділу 2

Другий розділ дисертаційної роботи присвячений діагностиці управління ризиками страхових компаній України. У даному розділі отримано такі основні наукові результати:

1. У процесі дослідження встановлено, що системні ризики мали вплив на діяльність страхових компаній України. Простежується зростання рівня валових страхових виплат у співвідношенні до премій при зростанні індексу фінансового стресу. Це обумовлено тим, що в умовах фінансового стресу, внаслідок дії системних ризиків, підвищується ймовірність страхових подій та збільшується обсяг страхових виплат.

2. Сформована феноменологія навколишнього ризикового середовища страхових компаній України із визначенням зовнішніх ризиків, епідеміологічних; кліматичних; екологічних; воєнних; соціальних; економічних; технологічних, регуляторних. Проведене дослідження ризикового середовища страхових компаній України у відповідності до запропонованої феноменології дозволило зробити висновок, що війна, пандемія та економічні ризик-фактори є ключовими тригерами, що підтверджується коливаннями індикатору співвідношення рівня валових страхових виплат до премій.

3. Встановлено, що за період з 2014 по 9 місяців 2025 року страховий ринок залишило 322 компанії, тобто відбулось скорочення чисельності страховиків у 6 разів. Причинами виходу страховиків із ринку стали невиконання встановлених регулятором нормативів платоспроможності, власна їх ініціатива та неподання звітності. Це означає, що регуляторні ризики мають суттєвий вплив на вітчизняних страховиків через посилення регуляторних вимог до мінімального капіталу та капіталу платоспроможності, прозорості власників та достовірності звітності.

4. Проведений аналіз звітності страхових компаній дозволив виявити ризики, що ідентифікуються самими страховиками, на основі яких було складено карту ризиків. Узагальнивши отриману інформацію, виділено основні види ризиків, що мають вплив на вітчизняних страховиків, а саме ринковий (у тому числі ризик

процентної ставки та валютний), ліквідності та кредитний. Актуальними також залишаються страховий та андеррайтингові ризики.

5. Проведено ранжування страхових компаній України за рівнем суспільної важливості на основі критеріїв, визначених НБУ. Здійснено кореляційний аналіз залежності, з однієї сторони, між макроекономічними, монетарними показниками (обліковою ставкою НБУ, валютним курсом, індексом споживчих цін), внутрішніми показниками страховиків (страховими резервами, активами, власним капіталом) та, з іншої сторони – обраним індикатором ризиків на прикладі 39 страхових компаній України, які мають різну суспільну важливість. За результатами дослідження встановлено, що переважний вплив на компанії з високим та середнім рівнем суспільної важливості мають макроекономічні фактори навколишнього середовища.

6. Проведене тестування ризиків суспільно важливих компаній із застосуванням фінансових коефіцієнтів платоспроможності, покриття резервів, перестраховування, збитковості для страховиків життя та не життя показало, що страховики життя мають більшу схильність до ризиків, це підтверджується зростанням коефіцієнту збитковості з 15,5 до 26,2 % у період з 2021 – 2023 років.

На основі економіко-математичної моделі виявлено вплив валютного ризику на страхові компанії, що увійшли до переліку страховиків, які мають право здійснювати сплату страхових платежів перестраховикам нерезидентам.

7. У процесі дослідження на основі кореляційного аналізу встановлено, що в Україні менш ризиковими є страхові компанії у формі товариств з додатковою відповідальністю за бізнес-моделями life та non-life, тоді як вищий рівень ризику демонструють акціонерні товариства, що функціонують за бізнес-моделлю life. Результати кореляційного аналізу дозволяють стверджувати, що вищі рівні прибутковості не завжди корелюють із підвищеним рівнем ризику. Зокрема, для страховиків із бізнес-моделлю non-life виявлено негативну кореляцію між чистим прибутком та співвідношенням валових страхових виплат до премій. Це свідчить про те, що компанії з кращими показниками прибутковості характеризуються нижчим рівнем ризиків за страховими виплатами. Натомість у страховиків із бізнес-

моделлю life спостерігається позитивна кореляція між відповідними показниками, що вказує на зростання ризиків за страховими виплатами в разі прагнення таких компаній до збільшення прибутку.

В умовах військової агресії, при посиленні негативного впливу зовнішнього середовища, українські страховики, незалежно від обраної ними бізнес-моделі та організаційної форми створення, мають бути готовими до появи нових видів ризиків, які впливатимуть на результати їх діяльності та потребуватимуть впровадження інноваційних підходів до управління ризиками, на основі європейського досвіду та власних ґрунтовних прогнозів ризикових подій.

Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться у другому розділі дисертаційної роботи знайшли своє відображення у наступних публікаціях [16, 47].

Список використаних джерел до розділу 2

1. Атюшкіна В.В. Методи зниження маркетингових ризиків страхової компанії. *Маркетинг і цифрові технології*. 2020. №1 (4). С.73-87. URL: <https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/94>
2. Великоіваненко Г.І., Бесчасна Г.О. Аналіз рівня стійкості та визначення рейтингів страхових компаній України. *КНЕУ*. 2018. С. 65-81.
3. Гойлов А. Аналітик RoboForex: курси українських євробондів знижуються. *Мінфін*. URL: minfin.com.ua/ua/2023/05/15/
4. Директива ЄС 2009/138/ЄС/.Європейський парламент та рада: офіційний сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj>
5. Доценко І.О., Матвійчук Л.О. Рейтингове оцінювання як інструмент управління ризиками страхової компанії. *Економіка і суспільство*. 2021. № 26. С.1-5. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/396>
6. Єврооблігації України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/eurobonds/> (дата звернення: 20.06.2025р.)
7. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2024. Національний банк: *офіційний сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2024-roku>
8. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2025 р. *Національний банк України*. 2025. С. 1-48. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-N1.pdf
9. Інфляційний звіт України липень 2025. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q3.pdf?v=14
10. Інфляційний звіт України квітень 2024. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7
11. Інфляційний звіт України жовтень 2025. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q4.pdf
12. Карта ризиків фінансового сектору України. 22 жовтня 2021 року. *Національний банк України*. 2021 С. 1-11. URL:

https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/273263/mod_resource/content/1/Risk_map_2021.pdf (дата звернення 20.12.2023р.)

13. Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у III кварталі 2025 року. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-iii-kvartali-2025-roku>

14. Корват О.В. Ризики діяльності страховика. Харків. 2008. С.12-14. (Препринт. ХДТУБА)

15. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посібник. Одеса. 2011. С.24-25.

16. Майданик Є.Г. Вплив ризиків зовнішнього середовища на діяльність страхових компаній України. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: тези доп. II Міжнар. наук-практ. інтернет – конф. (Кам'янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.)*/ ред. кол. М.Тріпак, І.Гуменюк - Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. - С.376-378.

17. Мельничук І.І., Надієвіць Л.М., Заболотний Д.А. Прибутковість страховика: оцінка та управління в сучасних умовах. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 5. С. 90-93. URL: <https://transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/70>

18. Морозова (Селіверстова) Л.С. Підходи до визначення платоспроможності страхових компаній. *Інфраструктура ринку*. 2021. №51. С.268-277. URL: <http://doi.org/10.32843/infrastruct51-43>

19. Морозова Л.С., Савченко Н.Г., Кукурудз О.М. Підходи до управління фінансовими ризиками страхових компаній. *Економіка і суспільство*. 2025. №79. URL: <http://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-85>

20. Облікова ставка, прогноз. Інфляція, прогноз. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zniziv-oblikovu-stavku-do-135> (дата звернення 08.05.2024р.)

21. Огляд небанківського фінансового сектору. Національний банк: *офіційний сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/news?page=11&perPage=5>

22. Опитування про системні ризики фінансового сектору. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Risk_Survey_2023 (дата звернення 11.12.2023р.)
23. Опитування про системні ризики фінансового сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/opituvannya-pro-sistemni-riziki-finansovogo-sektoru-listopad-2024-roku> (дата звернення 10.03.2025р.)
24. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ). *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
25. Орлова О. В. Моделювання і оцінка ризиків управління платоспроможністю страховика. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. С. 290-293. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/10-2015/65.pdf>
26. Приказюк Н.В., Щука Ю. Оцінка фінансової стійкості страхових компаній в Україні в умовах нових викликів. Економічний аналіз. 2023. (33). №2. С.110-120. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/5664/>
27. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>
28. Про індекс фінансового стресу. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/fsi> (дата звернення 10.03.2025р.)
29. Про затвердження Положення про встановлення критеріїв, за якими визначається профіль ризику надавачів фінансових послуг, їх суспільна важливість, на підставі яких визначаються наглядові дії Національного банку України. Постанова Національного банку України від 08.11.2023 р.143. *Національний банк України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0143500-23#Text> (дата звернення 10.06.2025р.)
30. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика. Постанова Національного банку України від 29 грудня 2023 року № 201. *Національний банк України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text> (дата звернення 10.06.2025р.)

31. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика. Постанова Національного банку України від 23.12.2023 № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text>

32. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. (зі змінами) . Постанова Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18. *Національний банк України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

33. Про страхування. Закон України від 18 лист.2021 р. №1909-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

34. Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 року № 1315. *Верховна рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-2023-%D0%BF#n8>

35. Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. №780. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2024-%D0%BF#n8>

36. Річний звіт Національного банку України за 2023 рік. *Національний банк України*.2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2023-rik-vid-strategiyi-vijivannya-do-strategiyi-vidnovlennya>

37. Річний звіт Національного банку України за 2024 рік. *Національний банк України*.2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2024-rik-stiykist-yak-fundament-dlya-vidnovlennya-ekonomiki>

38. Смоляк В. А. Визначення факторів впливу на рівень фінансової безпеки страхової компанії. Ефективна економіка. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. 2016. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4981>

39. Сороківська М.В. Методи аналізу та оцінювання фінансових ризиків страхових компаній. *Науковий вісник ЛНТУ*. 2011. С. 341-348.

40. Стан фінансового сектору України та його готовність до впровадження нових регуляторних вимог, 23 травня 2024. *Національний банк України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/stan-finansovogo-sektoru-ukrayini-ta-yogo-gotovnist-do-vprovadjennya-novih-regulyatornih-vimog-23-travnnya-2024-roku>
41. Статистична інформація. *Сайт Державної служби статистики*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
42. Статистичні показники. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/>
43. Татар М.С., Гребенікова О.В., Ковальчук І.Г. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в умовах глобальних викликів. *Бізнес інформ*. 2020. №11. С. 371-378. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_11_0_371_378
44. Тютюник Ю.М., Тютюник С.В., Зоря С.П. Напрями аналізу прибутковості діяльності страхової компанії. *Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок*. 2024. № 76. С. 81-85. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2024/76_2024/15.pdf
45. Фінансова звітність страхових компаній. Веб – сайти страхових компаній України. URL: <https://colonnade.com.ua/storage/files/file20220609123008.pdf>
<https://universalna.com/documents/zvitnist/finansova>
<https://uniqa.ua/content/uploads>
<https://kniazha.ua/documents/report>
<https://vuso.ua/informations>
<https://www.usg.ua/about/financial-information/financial-statements>
<https://arx.com.ua/publiczna-ta-finansova-informatsiya>
<https://www.pzu.com.ua/ru/about/finance/reports.html>
<https://krayina.com/page/finansova-zvitnist> (дата звернення 20.05.2024р.)
46. Чернінський А.О. Аналіз узгодженості двох рядів даних. *Енциклопедія мозку*. URL: <https://blacknick.info/index.php?subj=stat13>
47. Шульга Н., Майданик Є. Ризики та прибутковість бізнес-моделей страхових компаній. *Scientia Fructuosa*. 2024. № 4. С. 141-154 URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2133>

48. Як керувати валютним ризиком у часи волатильності. KNOWLEDGE CENTER. Damalion. 28 червня .2022. URL: <https://www.damalion.com/2022/06/28/?lang=uk>
49. AI- Powered Risk, Compliance, and Data Analytics Platform for Insurers.360factors. URL: <https://www.360factors.com/industry-solutions/insurance-risk-compliance-management-software/>
50. GLASS for Insurance. Ortec Finance. URL: <https://www.ortecfinance.com/en/insights/product/glass-insurance>
51. Global Insurance Market Report (GIMAR) December 2023. *International Association of Insurance Supervisors*. URL: <https://www.iais.org/uploads/2023/12/Global-Insurance-Market-Report-2023.pdf>
52. Global Insurance Market Report (GIMAR) December 2024. *International Association of Insurance Supervisors*. URL: https://www.iais.org/2024/12/iais-global-insurance-market-report-2024-highlights-key-risks-and-trends-facing-the-global-insurance-sector/?utm_source=chatgpt.com
53. Holistic Framework for Systemic Risk the Insurance Sector. Global Monitoring Exercise. *IAIS*. URL: <https://www.iais.org/2025/11/iais-publishes-gme-document-2025/>
54. Insurance Enterprise Risk Management (ERM) Software.Quantivate an ncontracts company. URL: https://quantivate-com.translate.goog/industries/insurance/insurance-enterprise-risk-management-software/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto
55. Lament M. Business Model Impact on the Financial Efficiency of Insurance Companies./Marzanna Lament, Slawomir Bukowski//European Research Studies Journal Volume.-2021.-Vol. XXIV, Sp. Issue 4. pp. 237-247.
56. Oletskyi T. InsurTech in the United States and Germany - What is driving the different business models? Risk Management and Insurance Review. 2024. Vol. 26 (4). pp. 485-511. URL: https://onlinelibrary-wiley-com.translate.goog/doi/full/10.1111/rmir.12254?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc

57. Phelan I., Vosvenieks F., Gleason K. Development, calibration and reporting of effective key risk indicators. 17 november. 2020. URL: https://us.milliman.com/en/?_x_tr_sl&_x_tr_tl&_x_tr_hl (дата звернення 10.05.2024р.)

58. Risk Management Solvare for Incurance. RiskWatch. URL: https://www-riskwatch-com.translate.google/risk-management-software-for-insurance/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc (дата звернення 10.05.2024р.)

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПІД ВПЛИВОМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

3.1. Управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародних регуляторних вимог

Процес інтеграції страхової галузі України у міжнародний фінансовий простір нині перебуває на етапі впровадження оновленої законодавчої бази щодо страхування та приведення її у відповідність до діючих стандартів Євросоюзу та міжнародних регуляторних вимог. Стратегією розвитку фінансового сектору України передбачається імплементація цілої низки актів європейського законодавства, серед яких Директиви щодо страхування від цивільної відповідальності стосовно використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності; про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II); про реалізацію страхових продуктів та «Основні принципи страхування» Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (International Association of Insurance Supervisors) [36].

Це відкриває нові перспективи для розвитку страхових компаній та створює умови для впровадження передових практик ризик-менеджменту, зокрема формування страховиками капіталу відповідно до вимог Solvency II. Однак перехід на нові стандарти є складним процесом, що обумовлює необхідність розв'язання ряду важливих питань. Для їх вирішення було висунуто низку наукових гіпотез.

Перша гіпотеза зводиться до того, що впровадження Solvency II сприятиме зміцненню платоспроможності страховиків та їх фінансової стійкості через запровадження ризик-орієнтованого підходу до управління капіталом. Апробацію даної гіпотези на прикладі страхових компаній України здійснити не можливо. Це пов'язано з тим, що тільки з 2024 року розпочався перехід вітчизняних страховиків на нові регуляторні стандарти внаслідок чого обмежено доступ до репрезентативних

даних для проведення емпіричного дослідження. Враховуючи зазначене апробацію висунутої гіпотези здійснено на основі публічних даних щодо показників платоспроможності страхових компаній країн Європи, які, починаючи з 2016 року та дотепер пройшли повний цикл імплементації Solvency II.

Для підтвердження чи спростування висунутої гіпотези було проаналізовано показники співвідношення наявного та необхідного запасу платоспроможності, власних прийнятних коштів, капіталу платоспроможності та мінімального капіталу у страховиків життя та не життя європейських страхових компаній до та після впровадження нормативів Solvency II.

Базуючись на інформації розміщеній на сайті наглядового органу «Європейське управління з нагляду за страховою справою та пенсійним забезпеченням» (European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)[53] для виявлення змін у платоспроможності та фінансовій стійкості страховиків, по-перше, були згруповані вихідні дані по європейським країнам та за бізнес-моделями life і non-life; розраховані середні коефіцієнти обраного індикатора: співвідношення наявного та необхідного запасу платоспроможності за період з 2005 по 2015 роки (дод. П).

Слід зазначити, що до впровадження Solvency II європейські страховики life мали коефіцієнт співвідношення наявного та необхідного запасу платоспроможності від 2,54 до 3,08 (середній 2,92), страховики non-life від 3,32 до 3,99 (середній 3,66) (дод. У), тобто власного капіталу у страхових компаній було більше, ніж вимагав регулятор, що забезпечувало їм достатній запас міцності у період з 2005 – 2015 рр., проте без урахування ризиків.

Задля апробації гіпотези, по-друге, проведено аналіз показників власних прийнятних коштів, капіталу платоспроможності та мінімального капіталу у страховиків життя та не життя з 2016 – 2024 рр., використовуючи дані оновленої регуляторної звітності страхових компаній, що впроваджена у Європі (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Показники платоспроможності європейських страхових компаній в контексті регуляторних вимог Solvency II за період 2016–3м. 2024 рр.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік 3 міс.
Співвідношення прийнятних власних коштів до платоспроможного капіталу (Ratio of Eligible own funds to SCR)	Страховики життя (Life undertakings)								
	2,37	2,52	2,51	2,35	2,26	2,30	2,38	2,47	2,43
	Страховики не життя (Non-Life undertakings)								
	2,20	2,23	2,26	2,19	2,26	2,22	2,22	2,26	2,25
Співвідношення прийнятних власних коштів до мінімального капіталу платоспроможності (Ratio of Eligible own funds to MCR)	Страховики життя (Life undertakings)								
	5,59	5,96	5,61	5,67	5,51	5,84	6,29	6,39	6,61
	Страховики не життя (Non-Life undertakings)								
	5,96	6,08	6,15	6,00	6,17	6,18	6,13	6,19	6,21

Джерело: сформовано автором за даними [53].

Дані табл. 3.1 демонструють, що після оновлення нормативів, європейські страховики мають достатній обсяг власних коштів для виконання вимог платоспроможності. Доречно звернути увагу на те, що у зарубіжному законодавстві відбулися зміни вимог до розміру мінімального необхідного капіталу. Абсолютне значення MCR для страховиків життя становить 4 млн євро (зросло на 0,8 млн євро за період з 2016 – 2024 рр.), для страховиків не життя 2,7 млн. євро та не менше 4 млн. євро за окремими класами страхування (зросло відповідно на 0,5 та 0,8 млн. євро за період з 2016–2024 рр.). Слід зазначити, що такі зміни в законодавстві ЄС пов’язані з інфляційними коригуваннями, зростанням ризиків та направлені не тільки на забезпечення фінансової стійкості страховиків, але й на посилення захисту клієнтів.

Результати аналізу свідчать, що законодавчі зміни призвели до зростання коефіцієнтів співвідношення прийнятних власних коштів до мінімального капіталу платоспроможності за період 2016-2024 роки у страховиків життя з 5,59 до (6,61 середній 5,94), або на 19,7 %; не життя з 5,96 до 6,21 (середній 6,12), або на 4,2% (табл.3.1). Це свідчить про збільшення запасу капіталу у страховиків обох бізнес-моделей внаслідок більш жорстких вимог до мінімального капіталу та капіталу необхідного для покриття втрат внаслідок настання ризиків.

Від початку дії Solvency II, з 2016 року, коефіцієнти співвідношення прийнятних власних коштів до SCR та MCR, зростали поступово як у страховиків життя так і не життя. Проте, у 2020 році вказані показники для страховиків життя знизились із 2,35 до 2,26 (SCR) та із 5,67 до 5,51 (MCR). На нашу думку, такі зміни пов'язані з впливом пандемії COVID - 19, наслідки якої призвели до підвищення рівня ризиків та дещо негативного впливу на фінансову стійкість страхових компаній. Натомість, протягом 2020 – 2024 років, простежується тенденція до зростання обсягів власних коштів страхових компаній life для виконання вимог платоспроможності, зокрема через рекапіталізацію у відповідь на оновлені регуляторні норми, що призвело до збільшення капіталу. Страховики не життя мали зниження індикаторів, зокрема коефіцієнту співвідношення прийнятних власних коштів до MCR у 2019 та 2022 роках від 0,8% до 2,4 %, що було зумовлено початковими проявами економічної нестабільності, пов'язаної пандемією та повномасштабним військовим вторгненням. Слід підкреслити, що співвідношення прийнятних власних коштів до мінімального капіталу платоспроможності у страховиків не життя, починаючи з 2017 року, становить більше 6, що вказує на значний запас капіталу, який страховики мають понад мінімальні вимоги. У страховиків життя таке зростання відбулось тільки починаючи з 2022 року і свідчить про накопичення резервів цими компаніями, враховуючи специфіку їх діяльності та довгостроковий характер зобов'язань. Таким чином, рівень капіталізації у європейських страхових компаній щодо MCR підвищується.

Отже, за результатами апробації першої гіпотези дійшли висновку, що законодавчі зміни в рамках Директиви Solvency II щодо впровадження ризико-

орієнтованого підходу до управління капіталом страхових компаній, справили позитивний вплив на зміцнення їх фінансової стійкості. Цей ефект підтверджується емпіричними даними щодо показників платоспроможності європейських страхових компаній.

Незважаючи на загальний позитивний вплив впровадження в контексті Solvency II ризико-орієнтованих регуляцій, перехід до аналогічних норм страхових компаній України, ініційований НБУ, створює певні виклики. У зв'язку з цим виникла потреба у формулюванні другої гіпотези, а саме: посилення вимог до капіталу (SCR) та мінімального капіталу (MCR) зі сторони НБУ може призвести до того, що не усі вітчизняні страховики зможуть повною мірою відповідати встановленим вимогам Регулятора, що призведе до подальшого зменшення кількості страхових компаній в Україні. Слід зазначити, вітчизняні страхові компанії перебувають на складному перехідному етапі поступового впровадження законодавчих новацій у свою діяльність.

Станом на 01.01.2024 року, на вітчизняному страховому ринку працювало 102 страхові компанії, з них 89 страховиків бізнес-моделі non-life, 12 страховиків life та одна компанія зі спеціальним статусом.

За 10 місяців 2024 року кількість страховиків зменшилась на 31,7%, до 70 компаній, з яких 58 non-life, 11 life та одна зі спеціальним статусом (рис. 3.1).

Дослідивши оприлюднену інформацію НБУ про реєстрацію та ліцензування, встановлено, що причинами виходу 32 компаній з вітчизняного ринку страхування стали:

- добровільне анулювання НБУ ліцензій 22 страховикам, на підставі поданих ними заяв, з яких 1 компанія life та 21 non-life;
- примусове анулювання ліцензій, як захід впливу регулятора 10 страховим компаніям non-life [24].

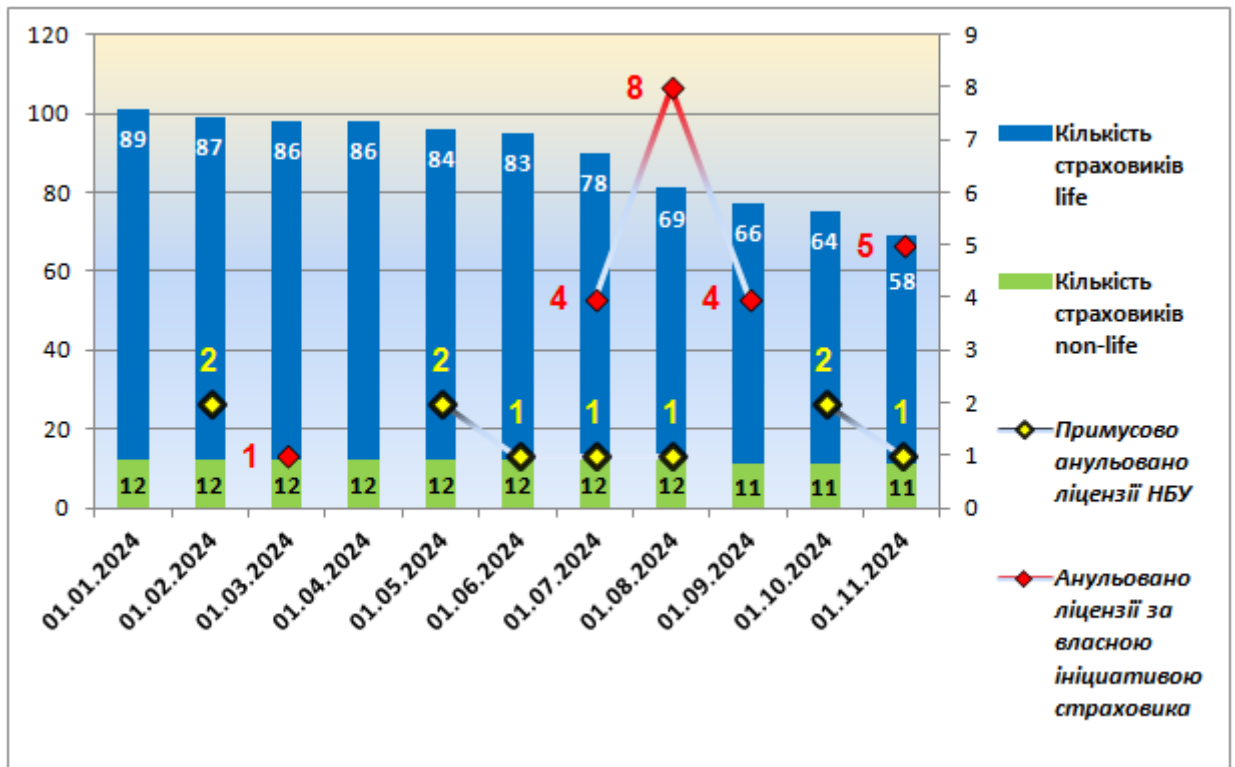

Рисунок 3.1. Помісячна динаміка та причини виходу страхових компаній з вітчизняного ринку страхування у 2024 році.

Джерело: побудовано автором за даними [24].

Дані рис. 3.1 дозволяють зробити висновок, що нові вимоги мають вплив на страховиків та спричиняють вихід компаній з вітчизняного ринку страхування.

Законодавством передбачалось, що до 30 червня 2024 року страховики зобов'язані привести свою діяльність у відповідність Закону України «Про страхування» щодо забезпечення платоспроможності на інвестиційної діяльності [31,32]. Показовим є той факт, що саме у другому півріччі 2024 року відбувається різке зменшення кількості страховиків та вихід їх з ринку страхування за власною ініціативою.

На нашу думку, однією з причин припинення діяльності є те, що не усі страхові компанії мають змогу виконати нові вимоги регулятора, а особливо невеликі компанії, що мають обмежений фінансовий ресурс, незважаючи на створення НБУ сприятливіших умов для малих та середніх компаній.

На основі узагальнення даних НБУ щодо співвідношення прийнятих активів та нормативного запасу (капіталу) платоспроможності по страховим компаніям України (рис. 3.2) зроблено висновки.

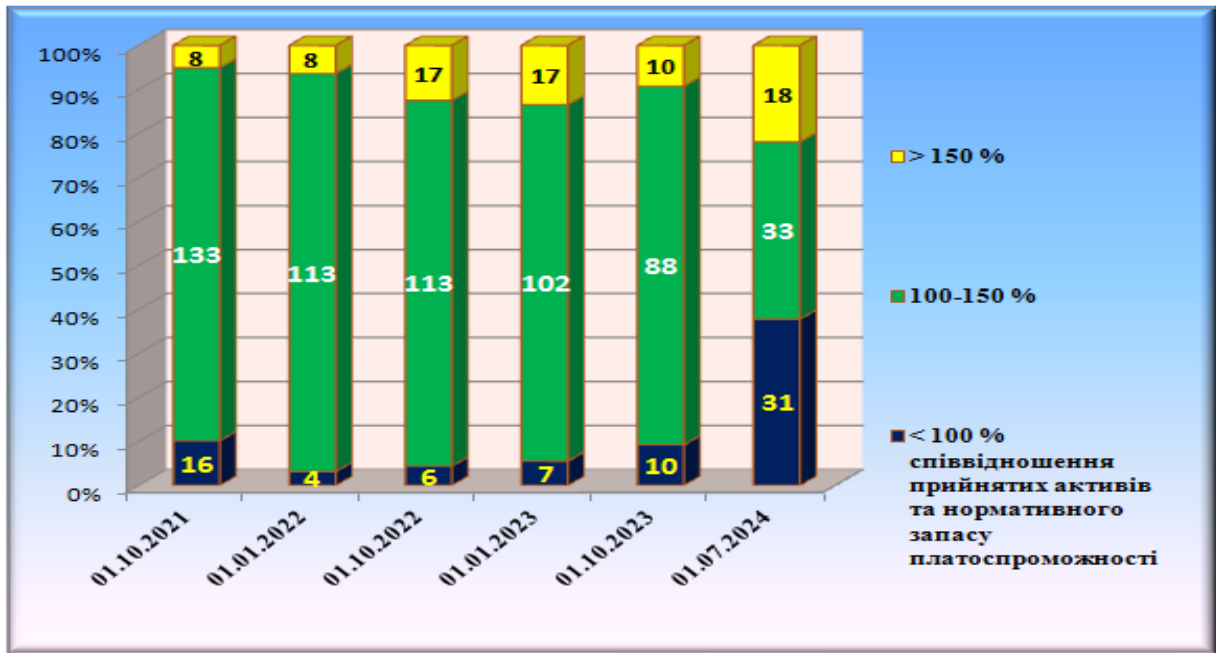

Рисунок 3.2. Кількість компаній за співвідношенням прийнятих активів та нормативного запасу платоспроможності (SCR) в Україні за період 01.10.2021 – 01.07. 2024 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [25, 27].

По-перше, зростає кількість компаній, які мають високий (більше 150 %) рівень співвідношення прийнятих активів та нормативного запасу платоспроможності у 2021–2023 роках та SCR у 2024 році, що демонструє їх готовність до прийняття непередбачуваних фінансових ризиків. Питома вага таких компаній у загальній кількості страховиків станом на 01.07.2024 року склала 22 %, хоча у минулі роки коливалась в діапазоні від 5 до 13,5 %, що вказує на позитивні зміни у фінансовій стійкості компаній, ринку страхування та зростання рівня їх капіталізації;

по-друге, збільшується кількість страховиків, які порушили вимоги щодо капіталу платоспроможності у 2024 році, майже у 3 рази, і станом на 01.07.2024 року налічується 31 така компанія, або майже 40 % від їх загальної кількості.

На нашу думку, незважаючи на те, що окремими компаніями виконуються погоджені НБУ плани відновлення діяльності або фінансування, такий показник може сигналізувати про наявність:

– проблем в галузі страхування через негативний вплив макроекономічних факторів, зокрема посилення інфляції (починаючи з 01.10.2021 року базовий індекс інфляції наростаючим підсумком, що складав 241 % поступово підвищується до 324,1 % станом на 01.07.2024 року), зростання державного боргу (від початку 2024 року збільшився на 648,4 млрд грн, або 11,7% та станом на 30.06.2024 становить 6167,9 млрд грн);

– складної адаптації вітчизняних страховиків до нових регуляцій. НБУ до 30 червня 2024 року надавав страховикам перехідний період для приведення своєї діяльності у відповідність до оновленого законодавства.

Отже, внаслідок невиконання нормативних вимог, в подальшому частина компаній може припинити свою діяльність та вийти з ринку страхування, оскільки не матиме достатньо капіталу для ефективного управління ризиками. Натомість окремі компанії, переважно великі, демонструватимуть надлишкову платоспроможність, яка є ключовим індикатором здатності страховика виконувати фінансові зобов'язання перед страхувальниками [6].

За даними «Звіту про фінансову стабільність» [10], оприлюдненому НБУ у грудні 2024 року страховий ринок вже покинули страховики, що не здійснювали виплати належним чином, спеціалізувалися на «схемному» страхуванні. Згідно оприлюднених регулятором показників, платоспроможність страхового сектору внаслідок оновлення законодавчих норм зросла, а медіана співвідношення доступного регулятивного капіталу та капіталу платоспроможності страхових компаній у жовтні 2024 року склала 138 % , тобто на 38 % більше мінімальної вимоги [15].

Слід зазначити, що станом на 01.10.2024 року відбулись зміни в активах страхових компаній: прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу зросли від першого кварталу 2024 року на 11047,2 млн грн, або 20,9 % [27]; змінюється якість активів за рахунок зростання частки високоліквідних складових

до 74,6 % строкових вкладів в банках, коштів на поточних рахунках, облігацій внутрішніх державних позик України (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу страхових компаній України за період 01.04 – 01.10.2024 року.

Показник	Сума, тис. грн на:			Темп зростання на кінець звітного періоду, %	
	01.04.2024	01.07.2024	01.10.2024	01.07.2024	01.10.2024
Активи для розрахунку регулятивного капіталу, з них:	52958,8	57303,8	64006,0	8,2	11,7
грошові кошти на поточних рахунках	4006,3	4564,4	4350,1	13,9	-4,7
банківські вклади (депозити)	15681,3	17558,5	21716,7	12,0	23,7
цінні папери в активах страховиків, що емітуються державою	19533,3	20721,2	21686,5	6,1	4,7

Джерело: побудовано автором за даними [27].

Дані табл. 3.2 свідчать про позитивну динаміку фінансової стійкості вітчизняних страховиків. Темпи зростання активів з 8,2 % до 11,7 % відображають стійке нарощування активів регулятивного капіталу компаніями у 2024 році та перерозподіл їх на користь більш стабільних фінансових інструментів (депозитів, державних облігацій). Зменшення обсягу грошових коштів на рахунках на 4,7 %, на нашу думку, пов'язане з вкладенням ліквідних коштів в інші активи, збільшенням страхових виплат на 80,9 млн грн, або 1,6% у третьому кварталі 2024 року порівняно з другим, зміною регуляторних вимог та іншими чинниками.

Враховуючи наведену динаміку активів страховиків, їх структурні зміни, можна зробити висновок, що українські страхові компанії адаптуються до змін регуляторного середовища, нарощують активи, щоб забезпечити відповідність

нормативам платоспроможності, підвищують свою здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами.

Дослідження свідчать, що 40 % компаній України потенційно не відповідали новим вимогам, хоча надавався шестимісячний перехідний період на адаптацію, що могло спричинити вихід деяких гравців зі страхового ринку та подальшу консолідацію сектору. Результати аналізу дозволяють стверджувати, що окремі компанії не досягають необхідних значень показників, попри загальну тенденцію дотримання індикаторів SCR та MCR у другому кварталі 2025 року. Це підтверджує гіпотезу про нерівномірну адаптацію вітчизняних страховиків до жорсткіших регуляцій, що може посилити фінансову стійкість сектору в цілому, але за рахунок скорочення кількості учасників. Отже, друга висунута нами гіпотеза знайшла своє підтвердження, оскільки незважаючи на існуючі виклики вітчизняні страхові компанії посилюють фінансову стійкість, демонструючи стійке нарощування прийнятних активів для розрахунку регулятивного капіталу та перерозподіл їх на користь більш високоліквідних складових. Натомість, кількість страхових компаній в Україні зменшується, від початку впровадження законодавчих змін, адже слабкі компанії виходять з ринку, про що свідчить динаміка виходу страховиків з вітчизняного ринку страхування із власної ініціативи, або через примусове анулювання ліцензій регулятором.

Третя гіпотеза полягає у припущенні, що на страховому ринку України роль іноземного капіталу посилиться, враховуючи низькі конкурентні можливості вітчизняних страхових компаній. Дослідивши структуру власності страхових компаній, що функціонували на страховому ринку України [10, 26, 37] ми зробили висновок, що із 82 компаній, якими була надана звітність НБУ станом на 01.07.2024 року 31 страхова компанія (або 37,8 %) має в структурі власності іноземний капітал або його частку. Зазвичай, великі іноземні компанії мають більший досвід щодо впровадження нормативів Solvency II, оскільки мають для цього кваліфікований персонал, більш потужні фінансові ресурси та можливості для інвестування у розробку сучасних технологій та інструментів виміру ризиків.

Слід зазначити, що загалом страхові компанії, які працюють у країнах Європи, поділяються за категоріями: національні страхові компанії, що зареєстровані та діють у своїй країні; компанії, що працюють у межах Європейської економічної зони (ЄЕЗ) без фізичної присутності, на основі свободи надання послуг; філії страховиків із країн ЄЕЗ, що працюють в конкретних країнах; філії створені в інших країнах ЄЕЗ та філії страхових компаній із третіх країн.

Для аналізу структури національних ринків страхових послуг у країнах ЄС було сформовано вибірку, що охоплює загальну кількість страховиків, які проводили свою діяльність у 27 країнах Євросоюзу станом на вересень 2024 року [11]. На основі отриманих даних для кожної країни було розраховано питому вагу національних страхових компаній (зареєстрованих та які діють у юрисдикції відповідної країни) у загальній кількості операторів страхового ринку (дод. Р). Слід зазначити, що найбільшу кількість страхових компаній серед країн ЄС мають Франція (1550), Німеччина (1351) та Іспанія (1080). Національні страхові установи переважають у загальній кількості страховиків таких країн, як Франція (41,1 %), Німеччина (37,5 %), Люксембург (27,5 %), Швеція (21,9 %). У країнах з високою питомою вагою національних страховиків (Франція, Німеччина) домінують національні акціонерні компанії, страхові кооперативи, що створюють сильну конкуренцію іноземним гравцям. Найменшу питому вагу обрана нами категорія має в країнах: Естонія (1,6 %), Литва (1,2 %), Латвія (1,2 %), Словаччина (1,3 %) (дод. Ф), що на нашу думку, свідчить про недостатній розвиток національного страхового сектора, домінування філій або дочірніх компаній великих міжнародних страхових груп у цих країнах, залежність від іноземних інвестицій.

Великі страхові групи активно використовують такі країни як платформу для свого розширення в межах ЄС, оскільки регуляторні бар'єри тут нижчі. На нашу думку, враховуючи інтеграційні процеси, що відбуваються, в майбутньому така ситуація може виникнути також в Україні.

Наведені дані свідчать про суттєві відмінності у структурі страхового ринку різних країн Європи та підтверджують висунуту нами гіпотезу щодо збільшення у перспективі ролі іноземного капіталу та зменшення частки вітчизняних компаній на

страховому ринку України через складнощі витримати конкуренцію з великими іноземними компаніями, які швидше впроваджують нові стандарти, оскільки мають більше досвіду і ресурсів та вищий рівень довіри зі сторони споживачів страхових продуктів, чим посилюють ключові виклики для страховиків України. Логічним продовженням цього висновку є наступна гіпотеза, яка ґрунтується на тому, що подальша інтеграція та зростання частки іноземного капіталу вимагатимуть не уніфікації, а диференційованого підходу до регулювання страховиків. До того ж, слід враховувати, що яскравим прикладом реалізації такого підходу в рамках Solvency II є положення щодо малих страховиків, згідно з яким інтенсивність регулювання має здійснюватися пропорційно масштабам діяльності та профілю ризиків страхових компаній.

Важливим є той факт, що під вимоги Solvency II підпадають європейські страхові компанії, які відповідають протягом трьох років поспіль певним критеріям (табл. 3.3). У свою чергу, згідно з оновленим українським законодавством вітчизняні страховики застосовуватимуть з 01.01.2027 року базовий підхід при виконанні протягом трьох календарних років хоча б одного з наведених критеріїв.

Таблиця 3.3

Порівняння основних критеріїв застосування страховими компаніями вимог Solvency II та законодавства України

Критерії	Solvency II (Євросоюз)	Українське законодавство (з 01.01.2027 р.)	Відхилення від норм ЄС
Валові страхові премії	≤5,4 млн євро протягом трьох років поспіль	>200 млн грн. протягом року (еквів. станом на 08.11.2024 р. 4,48 млн євро)	нижче на 17 %
Обсяг вхідного перестраховування	≤0,6 млн євро валового доходу від премій	>20 млн грн. (еквів. станом на 08.11.2024 р. 0,44 млн євро) або >10% валових страхових премій	нижче на 26,7 %

<i>Продовження таблиці 3.3</i>			
Технічні резерви (включаючи вхідне перестраховання без вирахування вихідного)	≤ 26,6 млн євро	>700 млн грн. на кінець календарного року (еквів. станом на 08.11.2024 р. 15,7 млн євро)	нижче на 41,0 %
Технічні резерви за договорами вхідного перестраховання	≤ 2,7 млн євро (без урахування сум, що підлягають відшкодуванню за договорами перестраховання)	>70 млн грн. (еквів. станом на 08.11.2024 р. 1,6 млн євро) або >10% загальної суми технічних резервів	нижче на 40,7 %
Умови застосування	Страхова компанія три роки поспіль відповідає заданим критеріям	Страхова компанія три роки поспіль виконує хоча б один з наведених критеріїв	

Джерело: сформовано автором на основі даних [5, 32].

Проаналізувавши наведені дані (табл. 3.3) можна зробити висновок, що у вітчизняному законодавстві використовуються значно нижчі пороги для застосування страховиками базового підходу при оцінці платоспроможності. Національним банком України враховані менші масштаби ринку страхування в Україні, який ще не досяг європейського рівня, маючи низьку капіталізацію та невеликі обсяги. Нижчий на 41 % за європейські стандарти поріг технічних резервів для вітчизняних страхових компаній дозволяє проводити діяльність страховикам з обмеженим фінансовим ресурсом.

Підсумовуючи, зазначимо, що малі страхові компанії в ЄС, з невеликим обсягом активів та страхових зобов'язань, також не підпадають під регулювання Solvency II і регулюються національним законодавством держав-членів, які мають право використовувати власні норми щодо таких страховиків. Наприклад, в Німеччині Федеральне відомство фінансового нагляду (BaFin) застосовує спрощені вимоги до мінімального капіталу та капіталу платоспроможності для таких

страховиків. Так, статтею 213 Закону «Про страховий нагляд» (VAG) визначено, що у малих страхових компаній 1/3 SCR становить MCR [8].

Таким чином, виключення малих страхових компаній з-під вимог Solvency II дозволяє європейським компаніям знизити регулятивне навантаження в частині подання складної звітності, підтримки відповідності встановленим жорстким нормативам. Враховуючи обмеженість таких компаній у фінансових та людських ресурсах спрощений підхід дозволяє більшу увагу приділяти своїй основній діяльності.

Слід зазначити, що нині в Україні використовується спрощений підхід до оцінки платоспроможності страховиків, а діючим законодавством не передбачено надання окремих преференцій або пільг, що були б спрямовані виключно на підтримку малих страхових компаній, тому їм приходится конкурувати з великими страховиками на рівних умовах, забезпечуючи відповідність усім новим регуляторним вимогам та стандартам. На нашу думку, враховуючи такі рішення регулятора, малі страхові компанії стикатимуться з труднощами у виконанні вимог до капіталу платоспроможності, зростанням адміністративних витрат та виникненні потреби у експертних знаннях та посиленні воєнних ризиків.

Очевидно, до категорії «малих страховиків» слід відносити компанії, що мають деякі зі зазначених критеріїв:

- низькі обсяги валових страхових премій (до 100 млн грн на рік);
- обслуговують обмежені ринки (регіональні), або нішеві сегменти страхування, орієнтовані на специфічні ризики, або обмежене коло споживачів, наприклад, страхування професійної відповідальності, аграрне страхування;
- володіють обмеженим капіталом, розмір якого наближається до мінімального регуляторного рівня;
- не використовують складних схем перестрахування;
- мають обмежений асортимент страхових продуктів зокрема, туристичне страхування чи обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

З метою подолання викликів для невеликих страхових компаній України, які обслуговують обмежені ринки, в контексті нових регуляторних вимог, пропонуємо застосовувати диференційований підхід та використовувати для них наступні преференції:

- передбачити тимчасове звільнення від виконання окремих економічно обтяжливих та складних вимог, наприклад, створення внутрішніх моделей ризику для розрахунку ліквідності без детального сценарного аналізу та запровадити використання стандартних коефіцієнтів замість складних внутрішніх розрахунків при оцінці ризиків;

- впровадити спрощені вимоги щодо складання звітності за новими стандартами, зменшивши обсяг інформації, який потрібно подавати щоквартально. Враховуючи наведений у дод. С перелік звітності, який нині страховикам необхідно кожного кварталу направляти до НБУ [30], пропонуємо щокварталу надавати дані лише про основні фінансові та ризикові показники, а звітність, яка не є критичною для щоденного моніторингу і містить стратегічні та довгострокові показники, подавати за півріччя. До такої звітності можна віднести: дані про розвиток збитків та інших показників страховика (трикутники) (IR 19), оскільки її аналіз потребує накопичення даних про кількість та величину заявлених і виплачених збитків, неврегульованих вимог, зароблених премій та їх динаміки у розрізі періодів; дані про операції з пов'язаними зі страховиком особами (IR 23), якщо немає суттєвих нових угод; операції з придбання/продажу державних цінних паперів (IR 24), які не відбуваються, як правило, кожний квартал; дані про субординований борг та позабалансові зобов'язання (IRB 4) та зобов'язання, інші ніж зобов'язання за договорами страхування (перестраховування), що забезпечені активами страховика (IR 26) важливі для аналізу стабільності, проте їхні зміни відбуваються не часто, тому ці показники можна оновлювати раз на півріччя. У пояснювальній записці деталізацію інформації про судові позови, зміни у звітності пов'язані з макроекономічними факторами робити раз на півріччя, водночас моніторинг даних проводити постійно;

- застосовувати менш жорсткі нормативи для резервів малих компаній, більш спрощені вимоги регулятора до звітності та капіталу страхових компаній

працюючих в узькому сегменті, які не пропонують складних страхових продуктів, що сприятиме зниженню адміністративного тиску на їх діяльність, зокрема через використання стандартних коефіцієнтів замість внутрішніх моделей, спрощених підходів до розрахунку капіталу платоспроможності;

– встановити податкові пільги для малих страховиків та компаній з вітчизняним капіталом за рахунок застосування зниженої ставки податку на прибуток 10 % замість 18 % для компаній, що генерують витрати, пов'язані з цифровізацією управління ризиками, у тому числі на впровадження автоматизованих систем ризик-менеджменту, використання хмарних технологій, зовнішніх платформ аналітики на основі великих даних (Big Data) та кібербезпеку, закупівлю програмних продуктів для прогнозування ризиків та управління страховим портфелем;

– надання технічної підтримки зі сторони Національного банку України, а також розробку навчальних програм щодо адаптації страховиків до нових стандартів звітності, проведення персональних онлайн-консультацій для страхових компаній на постійній основі.

На нашу думку, запровадження інтегрованої системи управління ризиками у вітчизняних страхових компаніях в контексті міжнародних регуляторних вимог з формуванням єдиної основи управління ризиками, що охоплює процеси ідентифікації, оцінки, моніторингу ключових фінансових, операційних, воєнних ризиків:

по-перше, матиме вплив на страхові компанії, що не здатні покривати свої зобов'язання та порушують нормативи платоспроможності, оскільки підвищення вимог до капіталу та якості активів призводить до необхідності залучення страховиками додаткових ресурсів або навіть до їх виходу з ринку, призупинення діяльності чи об'єднання з більш потужними компаніями;

по-друге, сприятиме накопиченню активів прийнятних для розрахунку власних коштів компаніями для відповідності новим стандартам, що підтверджується нашим дослідженням щодо позитивної динаміки співвідношення показників власних прийнятних коштів, капіталу платоспроможності та

мінімального капіталу європейських компаній до та після впровадження Solvency II з 2016 року, а також зростанню рівня капіталізації внаслідок підвищених вимог до платоспроможності;

по-третє, потребуватиме реформування бізнес-моделей, оскільки зростатимуть витрати на капітал, резерви, маркетинг та адаптацію продуктів до поведінкових змін страхувальників через військову агресію, що створюватиме необхідність зміни підходів до формування тарифів та ризик-орієнтованого ціноутворення; забезпечення впровадження сучасних автоматизованих систем для розширення функцій управління ризиками, обліку та звітності, навчання персоналу та формування культури управління ризиками;

по-четверте, дозволить виявити фінансово вразливих учасників страхового ринку України завдяки завчасному виявленню та оцінці ризиків, формуванню обґрунтованого рівня ризик-апетиту страхових компаній та застосуванню проактивних заходів управління ризиками;

по-п'яте, через обмежений доступ до автоматизованих платформ для моделювання сценаріїв настання ризиків та сучасного програмного забезпечення, українські страхові компанії можуть стикатися з труднощами при оцінці платоспроможності, розрахунку страхових резервів, тестування фінансової стійкості, тому інноваційні технологічні інструменти, що забезпечують автоматизований збір даних, аналіз ризиків у режимі реального часу, цифрову підтримку процесів прийняття рішень мають бути інтегровані в систему управління ризиками страховиків.

Враховуючи сучасні тенденції, можна зробити висновок, що інтеграція вітчизняного страхового ринку до європейських стандартів надалі потребуватиме поступового впровадження подальших законодавчих змін з урахуванням диференційованого підходу до учасників страхового ринку та коригування вимог до платоспроможності вітчизняних страховиків, особливо в умовах економічної нестабільності та посиленні воєнних, катастрофічних, кліматичних та інших зовнішніх ризиків.

3.2 Трансформація інфраструктури управління ризиками страхових компаній України під впливом інновацій

Діяльність страхових компаній залежить від ефективної взаємодії компонентів, які наповнюють інфраструктуру управління ризиками, що поєднує у собі організаційні, методичні, інформаційні, програмно-технічні та інструментально-аналітичні блоки підтримки ризик-менеджменту [16]. Слід зазначити, що формування ефективної інфраструктури управління ризиками неможливо без функціонування основних складових компонентів кожного із зазначених блоків, які структуровані у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Інфраструктура управління ризиками страхових компаній

Блок підтримки управління ризиками	Основні складові компоненти
Організаційний	Організаційна структура підрозділів з управління ризиками Встановлення чіткої відповідальності та повноважень співробітників у процесі управління ризиками
Методичний (наявність політик, процедур та регламентів)	Нормативна база управління ризиками Лімітна політика страховика Положення щодо управління окремими видами ризиків страховика (кредитним, ліквідності, процентним тощо) Регламенти та інші внутрішні документи з управління окремими видами ризиків
Інформаційний	Бази даних про ризики (внутрішні та зовнішні) Системи моніторингу та звітності Внутрішні та зовнішні інформаційні потоки Аналітична звітність з управління ризиками
Програмно-технічний	Програмне забезпечення (спеціалізовані платформи та системи) Автоматизовані системи обробки інформації Кіберзахист, використання ШІ
Інструментально-аналітичний	Моделі оцінки ризиків (VaR, стрес-тестування, сценарний аналіз), дюрація, індикатори оцінки ризиків Алгоритми прогнозування ймовірності настання ризиків Системи управління капіталом, ліквідністю, платоспроможністю Прогнози потенційних втрат внаслідок настання ризиків

Джерело: розроблено автором на основі джерела [29].

Завдяки узгодженості процесів ідентифікації, оцінки, мінімізації ризиків, що підтримуються дієвою інфраструктурою управління ризиками, досягається підвищення його ефективності в страхових компаніях. Проте, сучасні виклики, пов'язані з воєнними, геополітичними, екологічними, регуляторними ризиками та кіберризиками зумовлюють необхідність трансформації наявної системи управління ризиками на основі інноваційних рішень та сучасних цифрових технологій, що охопить усі виділені нами блоки підтримки управління ризиками (табл. 3.4).

Слід підкреслити, що українські страхові компанії нині перебувають на етапі формування своєї інфраструктури управління ризиками, яка має відповідати сучасним трендам ризик-менеджменту та вимогам регуляторів.

З огляду на євроінтеграційний курс України, вітчизняним страховикам НБУ запропонована до впровадження модель організації управління ризиками, викладена у Постанові Національного Банку від 27.12.2023 р. № 194 «Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика» [29], що забезпечує імплементацію у чинне законодавство європейських норм та передбачає цілу низку важливих заходів, які сприятимуть трансформації інфраструктури управління ризиками страхових компаній.

Враховуючи зарубіжний досвід управління ризиками нами виділені основні заходи, поступове виконання яких дозволить провести трансформацію вітчизняної інфраструктури управління ризиками страхових компаній (рис. 3.3).

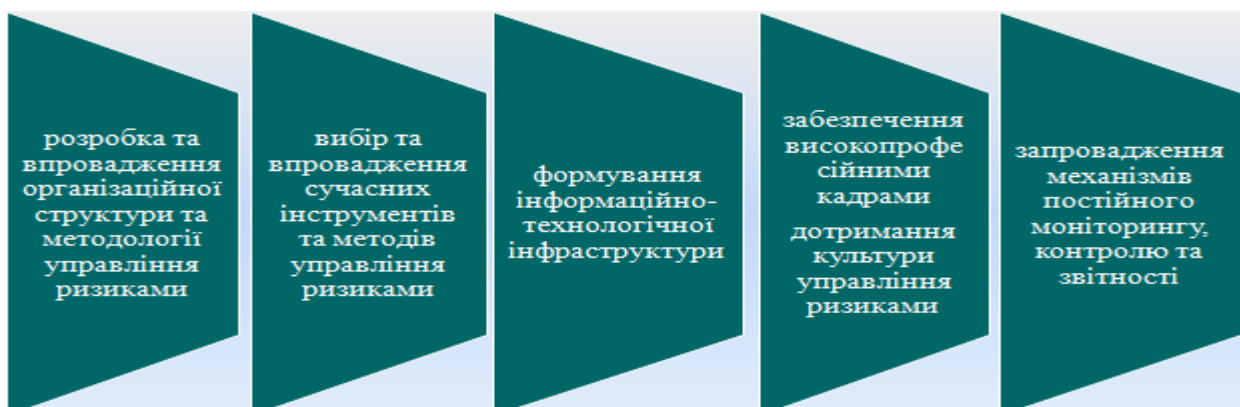

Рисунок 3.3. Компоненти формування інфраструктури управління ризиками в страхових компаніях.

Джерело: побудовано автором на основі [5,17,32,54,69].

Дані звітності про органи управління, створені комітети, організаційну структуру та наявність підрозділів з управління ризиками, обраних нами страхових компаній оприлюдненої на їх власних сайтах станом на 01.01.2024 року представлено в дод. Т. Зважаючи на зміни кількості страховиків, що відбулись на страховому ринку України для проведення аналізу доцільно розглянути лише ті компанії, які станом на 01.10.2024 року продовжили свою діяльність. Узагальнюючи дані щодо особливостей структури управління страхових компаній в Україні доречно зазначити наступне.

Значущими компаніями, з великими обсягами підписаних премій (більше 1000 млн грн), приділяється більша увага управлінню ризиками: створюються комітети з управління ризиками, призначені головні ризик-менеджери та сформовані відповідні підрозділи. Як правило, ці компанії входять до складу зарубіжних страхових груп, що вже мають досвід впровадження Solvency II, наприклад ПрАТ СК «ПЗУ Україна», ПрАТ «УСК «КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП», АТ СК «ІНГО».

Зазначимо, що у опрацьованій нами фінансовій звітності, компанії ПрАТ «СК «ВУСО», ПрАТ СК «ПЗУ Україна», ПрАТ «СК «Раритет», ПрАТ «СК «ІНТЕР-ПЛЮС» наголошують про використання системи внутрішнього контролю зі застосуванням моделі трьох ліній захисту, у той час як більшість страхових компаній України почали впроваджувати таку систему внутрішнього контролю лише з 2024 року. В зарубіжній практиці, враховуючи інформацію Міжнародної актуарної організації щодо аспектів ERM (управління корпоративними ризиками) [54], модель «трьох ліній захисту» використовується успішно. Вважаємо, що трансформація організаційної складової управління ризиками, зокрема впровадження моделі, що базується на трьох лініях захисту, дозволить забезпечити використання ризикоорієнтованого підходу у діяльності вітчизняних страховиків та сприятиме підвищенню транспарентності їх звітності. Проте, слід враховувати, що страхові компанії України, маючи низький рівень цифровізації процесів управління ризиками, підпадають під значний вплив зовнішнього середовища та потребують оперативного реагування на нові види ризиків: воєнні, кіберризики, пандемії, геополітичні.

Слід підкреслити, що наразі організаційна та методична складова інфраструктури управління ризиками приводиться страховими компаніями України у відповідність до нормативно-правових актів НБУ, проте у невеликих страхових компаніях України спостерігаються певні проблеми в організації управління ризиками. Вони зумовлені обмеженими фінансовими ресурсами малих страхових компаній, низькими можливостями щодо їх технічного забезпечення, недостатнім рівнем автоматизації процесів управління ризиками та підсилюються браком кваліфікованих фахівців. Саме тому, для вирішення зазначених проблем, доцільно запровадити організаційну модель ризик-менеджменту, що враховує специфіку бізнес-процесу малих страхових компаній та їх ресурсні можливості.

У малій страховій компанії неможливо мати окремі підрозділи з ризик-менеджменту, тому пропонуємо розподілити ці функції між ключовими фахівцями страховика. Організація управління ризиками при такому розподілі передбачатиме виконання функцій керівника «віртуального» підрозділу менеджером з ризиків, який координуватиме роботу страхової компанії за основними напрямками з урахуванням профілю ризиків компанії (дод. У). Отже, у рамках невеликої страхової компанії ризик-менеджмент як функція реалізується через синтез аналітичної та координаційної діяльності. Менеджер з ризиків виступає не лише як аналітик, але й як координатор, що забезпечує інтеграцію процесів управління ризиками в діяльність усіх структурних ланок шляхом організації постійної взаємодії з профільними фахівцями та топ-менеджментом.

Для вітчизняних страховиків, що за обсягами своєї діяльності, складності бізнесу та спеціалізації підпадатимуть під критерії суспільно значимих страхових компаній, пропонуємо при формуванні організаційної структури управління ризиками впровадити адаптивну модель структури ризик-менеджменту, комбінуючи централізований рівень для стратегічного управління ризиками та децентралізовані команди фахівців з гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту на операційному рівні (рис. 3.4). Запропонований підхід дозволить вітчизняним страховикам швидко реагувати на нові виклики та враховувати їх в процесі власної діяльності.

Створені страховиками комітети з управління ризиками на рівні наглядової ради ухвалюватимуть рішення, політики, визначатимуть ризик-апетит компанії, пріоритети щодо стратегічного управління ризиками та забезпечуватимуть узгодженість з вимогами НБУ.

Рисунок 3.4. Адаптивна модель структури ризик-менеджменту для суспільно значимих страхових компаній України.

Джерело: розроблено автором.

Децентралізовані невеликі команди фахівців з гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту або підрозділи (рис. 3.4) проводитимуть на операційному рівні ідентифікацію, оцінку існуючих та нових ризиків, розробку сценаріїв швидкого реагування з використанням платформ з аналітикою, Big Data та AI і відповідатимуть за оперативне реагування на ризик-фактори. Наприклад, команда воєнних ризиків відповідатиме за розробку плану реагування на блекаути та воєнні події, що впливають на страхові портфелі; команда кіберризиків – план кіберзахисту та реагування на хакерські атаки; команда ризиків пандемії, катастроф – моделювання сценаріїв настання масових хвороб, природних катастроф; команда фінансових ризиків – контроль стану ліквідності, платоспроможності страхових

компаній під час кризових ситуацій. До складу сформованих команд можуть входити ризик-менеджер, актуарій, фахівець з комплаєнсу, фінансовий аналітик, аудитор, IT- фахівець, в залежності від типу ризику. Використання запропонованої адаптивної організаційної моделі структури ризик-менеджменту дозволить вітчизняним страховим компаніям швидше реагувати на зовнішні виклики та проактивно управляти ризиками завдяки функціонуванню команд фахівців з гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту, які оперативно аналізуватимуть наявні та нові ризики, визначатимуть їх рівень, знаходитимуть способи їх мінімізації, нівелювання або уникнення. Слід зазначити, що для українських страхових компаній набуває вирішального значення забезпечення високопрофесійними кадрами, навчання та підвищення кваліфікації персоналу для виконання функцій ризик-менеджменту. Крім того, невід'ємним процесом в управлінні страхової компанії стає дотримання культури управління ризиками на всіх ієрархічних рівнях реалізації страхової діяльності, інтеграції в бізнес-процеси компанії розуміння суті, методів оцінки ризиків та їх контролю.

Реалізація вимог сучасних стандартів управління ризиками (таких як ERM, ORSA, Solvency II) вимагатиме від страхових компаній додаткових фінансових ресурсів. Створення нових структурних підрозділів потребуватиме залучення кваліфікованих фахівців, врахування незабезпеченості вітчизняних страхових компаній автоматизованими системами моніторингу ризиків, що посилює роль технологічних викликів. Для невеликих страховиків ці фактори посилюють фінансове навантаження, оскільки вимагають одночасної інвестиції у персонал, розробку методик та технологій.

З метою оцінювання необхідних фінансових ресурсів нами складено орієнтовний річний кошторис впровадження організаційної структури ризик-менеджменту у невеликих страхових компаніях України (табл. 3.5), що враховує використання модулів ризик-менеджменту для допомоги у виявленні ризиків, оцінки їх впливу на діяльність страхової компанії, моніторингу змін рівня ризиків із часом, розробки заходів зниження їх рівня та формування звітності.

Наведені у кошторисі дані надають змогу визначити обсяг додаткових коштів, які необхідні невеликій страховій компанії для формування інфраструктури управління ризиками.

Таблиця 3.5

Орієнтовний кошторис витрат, пов'язаних із впровадженням системи ризик-менеджменту для невеликої страхової компанії України

Статті витрат	Річна сума, грн	Примітки (розшифровка витрат)
1.Персонал - заробітна плата 1 ризик-менеджера (50 тис. грн. в місяць) - навчання персоналу (керівники підрозділів, фахівці), підвищення кваліфікації	600000 120000	Середня місячна зарплата менеджера становить 40-60 тис. грн в залежності від масштабів діяльності компанії Вартість вітчизняних курсів ризик-менеджменту від 9 до 15 тис. грн міжнародних курсів від 850 до 2600 фунтів. стерл.(еквів.47-143,7 тис. грн)
2.Програмні рішення - модуль ризик-менеджменту - налаштування , - технічна підтримка та оновлення програмного середовища	800000 250000 160000	Використання щомісячної підписки за користування модулем ризик-менеджменту на платформах (від 5 до 50 тис. дол. на рік, еквівал. 210,2-2101,7тис. грн на 01.11.2025 р.) Інтеграція модулю в систему управління, налаштування форм звітності Технічна підтримка становить 10-20% базової вартості модуля ризик - менеджменту на рік
3.Централізована база даних	700000	Технічна підтримка, ІТ – фахівець 0,5 ставки, закупівля серверного обладнання, кібербезпека
4.Консалтинг	200000	Юридичний консалтинг, ІТ- консалтинг
Усього	2830000	х

Примітка. Розрахунки проведені за цінами на 01.11.2025 року.

Джерело: побудовано автором на основі [2, 9,12, 14, 63].

Проведений нами аналіз прибутковості невеликих вітчизняних страхових компаній за 2024 рік на основі наглядової звітності НБУ (дод. Ф) дозволив нам зробити такі висновки.

Серед 23 «малих» страхових компаній (з обсягом страхових премій за рік до 100 млн грн) 20 страховиків отримати прибуток середній розмір якого становив 7216,7 тис. грн. Мінімальний показник зафіксовано у сумі 2,7 тис.грн (ПрАТ «СК

«ПЕРЕМОГА»), максимальний у сумі 29560,9 тис. грн (ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»).

За таких умов витрати на впровадження системи ризик-менеджменту у невеликих страховиків з урахуванням розрахованого кошторису можуть становити до 100 % їх річного прибутку або навіть перевищувати його (табл. 3.6).

Таблиця 3.6.

Частка витрат складеного кошторису у річному прибутку невеликих страхових компаній України

Діапазон частки витрат на впровадження системи ризик-менеджменту у річному прибутку страхових компаній	До 25%	25-50%	50-100%	Понад 100%
Кількість страхових компаній	5	5	2	8
Частка страхових компаній у вибірці, %	25	25	10	40

Джерело: побудовано автором на основі [26].

Проведені розрахунки свідчать, що для 40 % невеликих страхових компаній витрати на впровадження системи ризик-менеджменту перевищують річний обсяг їх прибутку, що вказує на суттєве фінансове навантаження та обмеженість ресурсів для модернізації процесу ризик-менеджменту у таких компаній.

Окремим важливим аспектом при формуванні інфраструктури управління ризиками стає інформаційний блок. Інформаційне забезпечення поєднує комплекс заходів і ресурсів спрямованих на реалізацію управлінських рішень. У свою чергу, принципи якості інформації враховують законодавство України, нормативно-правові акти Національного банку України, внутрішні документи страховика і стосуються як загальнодоступної інформації так і з обмеженим доступом.

Відповідно до чинного законодавства інформаційні цілі діяльності страховика передбачають:

– забезпечення достовірності, цілісності та повноти фінансової, управлінської документації, яка використовується для ухвалення управлінських рішень;

– створення інформаційних потоків за вертикаллю та горизонталлю організаційної структури страховика [29].

Зауважимо, що інформаційний блок, формуючи основу для прийняття рішень, має тісний зв'язок із програмно-технічним, який забезпечує автоматизовану обробку даних, автоматичне формування звітності та проведення її аналізу. Слід додати, що при переході з 01.01.2023 року на обов'язкове формування страховими компаніями фінансової та консолідованої звітності згідно з МСФЗ 17, вітчизняні страховики проводили оновлення своїх ІТ-систем. Натомість, підготовка звітності відповідно до стандартів Solvency II стала для вітчизняних страховиків ще одним викликом.

На нашу думку, в сучасних умовах, враховуючи зарубіжний досвід, посилюється роль транспарентності звітності страхових компаній про ризики.

Проведене нами дослідження звітності страхових компаній України дозволило зробити такі висновки.

По-перше, у примітках (пояснювальних записках) до річної фінансової звітності та у Звітах про управління більшість вітчизняних страхових компаній окреслюють свою політику в сфері управління ризиками; надають характеристику впровадженій ними системи управління ризиками; ідентифікують основні фінансові ризики та проводять їх оцінку і аналіз (деякі компанії розкривають також і нефінансові ризики), демонструють результати стрес-тестування, якщо воно проводилось, та заходи з управління ризиками. Проте, розкриття страховиками інформації про ризики містить певні недоліки, що виражаються у відсутності деталізації методів вимірювання ризику, допустимих лімітів та використаних моделей. Наприклад, зазначається, що проводиться оцінка ринкових ризиків, але не вказується за якою методикою і як результати впливають на управлінські рішення; більшість компаній описують лише фінансові ризики, а ризики репутаційні, стратегічні, кіберризики не розглядаються; рідко оприлюднюється кліматичні ризики, результати стрес-тестування або сценарного аналізу з числовими даними та аналітичними висновками. Зазначимо, що наряду з недостатністю кількісної аналітики вітчизняними страховими компаніями розкривається мінімум інформації про взаємодію функцій ризик-менеджменту з фінансовим та стратегічним

управлінням, оскільки не зазначається як ризик-профіль компанії впливає на стратегію розвитку, політику, тарифоутворення страховика, чи враховуються результати оцінки ризиків при формуванні структури активів і зобов'язань компанії, прийнятті інвестиційних рішень.

По-друге, окремі компанії не розміщують на своїх сайтах примітки до річної звітності, що знижує її прозорість, оскільки у поясненнях до звіту має міститися цінна інформація для стейкхолдерів.

Враховуючи інформацію, оприлюднену у звітності вітчизняних та європейських страхових компаній порівняємо їх прозорість за окремими напрямками та параметрами (дод. X).

Слід визнати, що оприлюднена звітність провідних європейських компаній має високий рівень прозорості та деталізації: страховики публікують квартальні та річні звіти, детально розкривають інформацію про ризики, оприлюднюючи результати стрес-тестування, власної оцінки ризиків і платоспроможності, аналізу впливу змін ринкових факторів на фінансову стабільність (наприклад, компанії AXA, Allianz, Generali), враховують ESG-фактори ризиків, а також культуру управління ризиками.

Узагальнені дані дод. Ю дозволяють нам зробити висновок, що українські страховики мають нижчий рівень прозорості, проте вже відбуваються зміни, направлені на забезпечення розкриття інформації про ризики та платоспроможність страхових компаній та її прозорість.

Зауважимо, що відповідно до оновленого вітчизняного законодавства система управління екологічними та соціальними ризиками є важливим компонентом забезпечення сталого розвитку компанії, а її стратегія може включати оцінку впливу екологічних, соціальних та управлінських факторів на довгострокову стійкість для мінімізації їх негативного впливу на діяльність страхової компанії [29].

Зростання інвестиційної ваги сталих фінансових інструментів, поява вимог до розкриття ESG-інформації змінюють підходи до управління ризиками [35]. Інтеграція ESG-факторів у звітність зарубіжних компаній є обов'язковим елементом прозорості, тож розміщення у звітності вітчизняними страховими компаніями такої

інформації набуває особливого значення. Слід зазначити, що у звітності вітчизняних страховиків така інформація поки не відображується. Пропонуємо оприлюднювати на сайтах вітчизняних компаній щорічний звіт про сталий розвиток, в якому ключовою детермінантою є ESG-ризиками, або доповнити річний фінансовий звіт відповідним розділом.

Структура розробленого нами звіту зі сталого розвитку страхових компаній України наведена у табл. 3.7.

Таблиця 3.7.

Структура звіту зі сталого розвитку для страхових компаній України

Розділ	Зміст, що пропонується до розкриття
I Профіль страхової компанії	Основна спеціалізація страхової компанії, організаційно-правова форма, масштаби діяльності (філії, кількість працівників, активи, обсяги зароблених премій) Місія, принципи, стратегічні цілі сталого розвитку
II Управління сталим розвитком	Організаційна структура корпоративного управління страховою компанією, політика ризик-менеджменту та відповідальність керівництва щодо управління ESG-ризиками
III Економічна сталість	Фінансова стабільність, платоспроможність (відображення показників ROE, SR, SCR), інвестиційна політика щодо ESG- інвестицій
IV Екологічна відповідальність	Екологічні ініціативи, енергоефективність (скорочення викидів вуглецю, «зелені» страхові продукти, вплив на довкілля офісної інфраструктури компанії та її партнерів)
V Соціальна відповідальність	Політика щодо персоналу (гендерна рівність, гідність та безпека щодо умов праці, навчання) та клієнтів компанії (прозорість умов та захист прав), участь у соціальних програмах, доброчинність
VI Управління ESG -ризиками	Ідентифікація, моніторинг ESG-ризиків (відображення інтеграції ESG- ризиків у систему управління ризиками (ERM)
VII Результати сталого розвитку	Досягнення за звітний рік та плани на наступний період, кількісні індикатори ESG
Додатки	довідкові матеріали, таблиці

Джерело: складено автором на основі [1,35].

Запропонована структура звіту (табл. 3.7) враховує зарубіжний досвід розкриття у звітах зі сталого розвитку інформації про ESG-ризиками та може використовуватись для підготовки ESG-звітності страховими компаніями України на добровільній основі, оскільки звіти зі сталого розвитку наразі не є обов'язковими для вітчизняних страховиків.

Базуючись на проведеному дослідженні існуючої інфраструктури управління ризиками підведемо підсумки, із застосуванням матриці SWOT-аналізу [4], виділивши сильні та слабкі сторони трансформації інфраструктури управління ризиками вітчизняних страховиків враховуючи загрози та можливості (дод. Ц).

Нині вітчизняні страховики у оприлюдненій фінансовій звітності не розкривають інформацію щодо використання сучасного програмно-технічного забезпечення. Проте, у них виникає гостра необхідність у розширенні функціональних можливостей програмно-технічної складової системи звітності, що передбачає автоматизацію збору, аналізу даних, використання цифрових інструментів для прогнозування та формування звітності відповідно до оновлених законодавчих вимог.

Слід зазначити, що в системі ризик-менеджменту страховика потребують оцінки, аналізу та моніторингу дані фінансової звітності, операційних показників діяльності (частоти страхових випадків, тривалості врегулювання збитків), інформації про інциденти, кіберризиками, шахрайство, макроекономічні показники. Це зумовлює необхідність інтеграції програмного забезпечення із зовнішніми інформаційними та статистичними джерелами, зокрема з даними НБУ, міжнародних фінансових організацій, рейтингових агентств, геополітичної аналітики.

Виділимо основні чинники впливу та визначимо головні напрями модернізації програмно-технічного блоку інфраструктури управління ризиками вітчизняних страхових компаній (рис. 3.5).

Модернізація програмно-технічної складової управління ризиками сприятиме підвищенню ефективності ризик-менеджменту у вітчизняних страхових компаніях, але їм прийдеться здійснювати пошук додаткового фінансового ресурсу для впровадження технологічних інновацій.

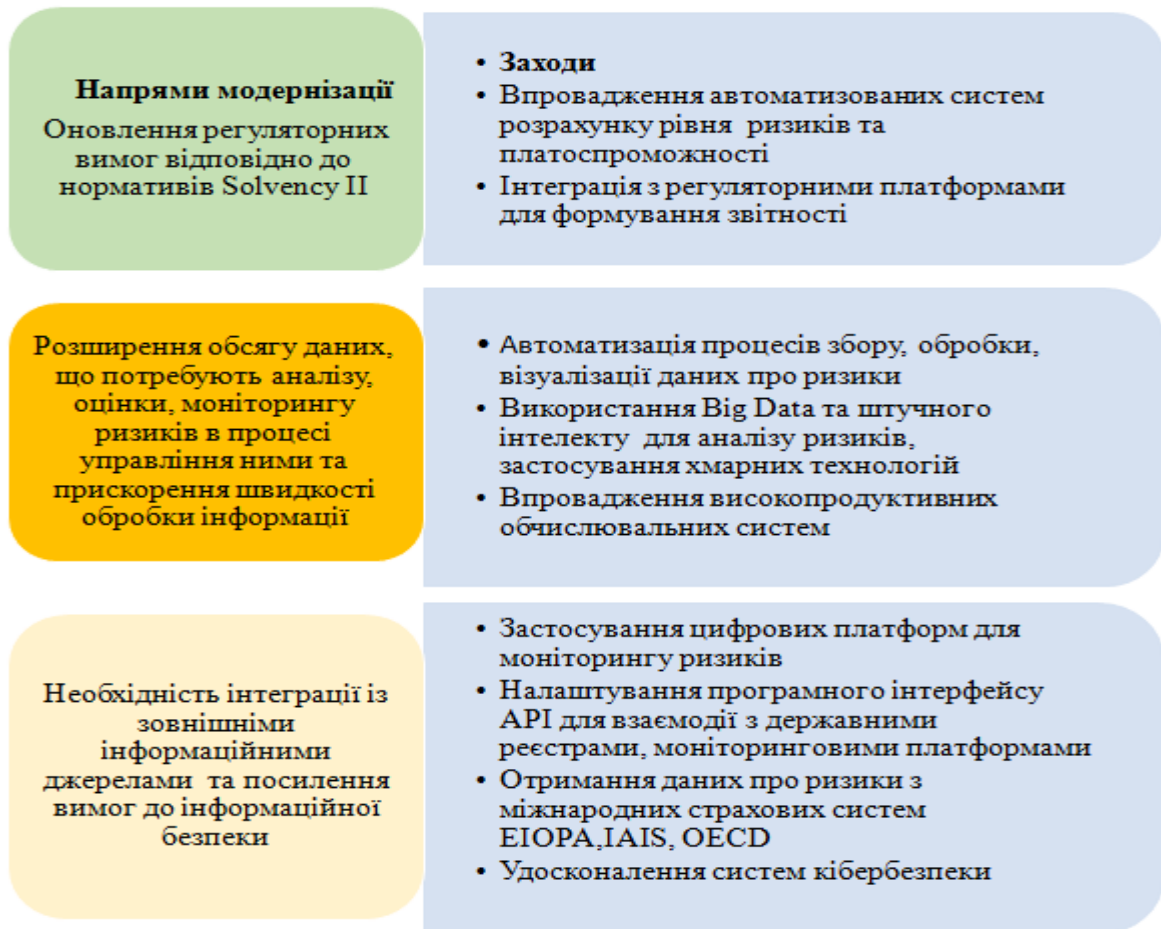

Рисунок 3.5. Рекомендовані напрями та заходи щодо модернізації програмно-технічного блоку інфраструктури управління ризиків страхових компаній України.

Джерело: складено автором.

Слід зазначити, використання сучасних інформаційних систем є необхідним кроком в процесі формування інфраструктури управління ризиками. Беручи до уваги зарубіжний досвід, доречно звернути увагу та те, що зарубіжні компанії при застосуванні платформ управління ризиками враховують масштаби своєї діяльності, тип платформи та її функціональність, необхідність покупки ліцензії та технічну підтримку (оновлення і обслуговування). Орієнтовна вартість впровадження таких продуктів доволі висока. Для її оцінки наведемо ціни на окремі продукти, які представлені на сучасному ринку:

– у систем, що налаштовуються під конкретну компанію (Logic Manager, SAS Risk Management, Metric Stream) плата за користування платформою складає

від 20 до 200 тис. дол. США, щорічна підтримка та оновлення 10-20 % від загальної суми витрат, впровадження та налаштування від 10 до 50 тис. дол.;

– при підписці на платформи без необхідності придбання ліцензії (SAP GRC, IBM Open Pages, Risk Watch), щомісячна вартість складає від 5 до 50 тис. дол. [43,52,61,62,76, 90].

До того ж окрім зазначених основних витрат у страховиків виникають і додаткові, які пов'язані із навчанням персоналу, інтеграцією обраного програмного забезпечення з іншими інформаційними системами компанії та забезпеченням кібербезпеки.

Слід зазначити, що використання сучасних технологічних інструментів управління ризиками дороговартісне, проте існує можливість обрати такий продукт з урахуванням потреб та фінансових можливостей окремого страховика. Вітчизняним страховикам необхідно відповідно з огляду своїх фінансових можливостей обирати безкоштовні або відносно недорогі інструменти для прогнозування ризиків, наприклад Python, Power BI; використовувати хмарні платформи на основі передплати, співпрацювати з фінтех-компаніями чи стартапами.

Страховий ринок України трансформується під впливом цифровізації [22]. У свою чергу, цифровізація управління ризиками у вітчизняних страхових компаніях має супроводжуватися залученням зовнішніх джерел інформації (реєстрів, платформ, даних міжнародних страхових систем), тому існує ймовірність зростання кіберризиків, які в Україні підсилюються воєнними ризиками.

Враховуючи кіберзагрози українські страхові компанії мають приділяти більше уваги кіберзахисту своїх інформаційних систем та операційних процесів задля уникнення витоку даних та попередження збоїв у роботі компаній. На нашу думку, кіберзахист стає важливим напрямком у трансформації програмно-технічного блоку управління ризиками, оскільки стимулює використання новітніх технологій для зниження рівня кіберризиків, наприклад, використання технологій блокчейн для зберігання конфіденційних даних щодо діяльності страхових компаній та клієнтів, передачі та обміну ними на спільних платформах з банками,

перестраховими компаніями для перевірки платоспроможності та зниження рівня ризиків. У свою чергу, формування локальних баз даних кіберінцидентів і пов'язаних із ними збитків надасть можливість проводити більш точні розрахунки та прогнозування ризиків [34].

Слід додати, що впровадження нормативів Solvency II генерує зміни та перезавантаження всієї галузі страхування, тому виникає гостра необхідність стимулювання інновацій на страховому ринку України. Слід зазначити, що в НБУ створено регуляторну платформу «пісочницю або sandbox » для стимулювання розвитку діджитал-інновацій у фінансовому секторі, виходу на ринок інноваційних продуктів під наглядом регулятора [13]. Наразі, жодна страхова компанія України не брала участь у тестуванні інноваційних продуктів в межах «пісочниці» НБУ, що пояснюється початковим етапом цієї ініціативи.

Зарубіжними компаніями вже активно використовуються такі регуляторні платформи. Зокрема британська sandbox FCA надає можливість тестування фінансових продуктів та сервісів, а саме використання штучного інтелекту для оцінювання страхових ризиків, Blockchain для автоматизації виплат у страхуванні. У пісочниці MAS (Сингапур) тестувались рішення з управління інвестиціями, страхування та надавалися фінансові консультації. Натомість, банком Литви тестується страхова платформа P2P, яка базується на принципах економіки спільного використання, а саме формуються групи фізичних та/або юридичних осіб для захисту від втрат, які самостійно ухвалюють рішення про відшкодування збитків, покриття ризиків за рахунок колективних внесків використовуючи спільні кошти і отримують назад невикористані якщо за певний період часу страхових випадків не було [13].

Європейський орган з нагляду за страхуванням та пенсійним забезпеченням підтримує тестування нових страхових продуктів за рахунок використання регуляторної пісочниці для впровадження інноваційних технологій у страхування (Insur Tech).

Враховуючи зарубіжний досвід пропонуємо в межах «пісочниці» НБУ вітчизняним страховим компаніям долучатись до тестування нових або

інноваційних онлайн - страхових продуктів, що відповідають класу страхування, на який компанія має ліцензію. Оформлення, оплата, врегулювання такого продукту, наприклад, страхування побутової техніки з фотофіксацією її стану при укладанні страхового поліса, або мікрострахування окремих пристроїв, активів, цінних речей на короткий період, проводитиметься онлайн. Страхувальник вводить дані, робить фото об'єкта, підписує поліс електронним підписом, все фіксується в блокчейні. Оплата здійснюється банківською картою, а у разі настання страхового випадку виплата автоматично зараховується на карту клієнта.

Алгоритм цього тестування передбачатиме, що вітчизняні страхові компанії при подачі заявки надаватимуть опис продукту, технології, ризиків та очікуваних результатів. (рис. 3.6)

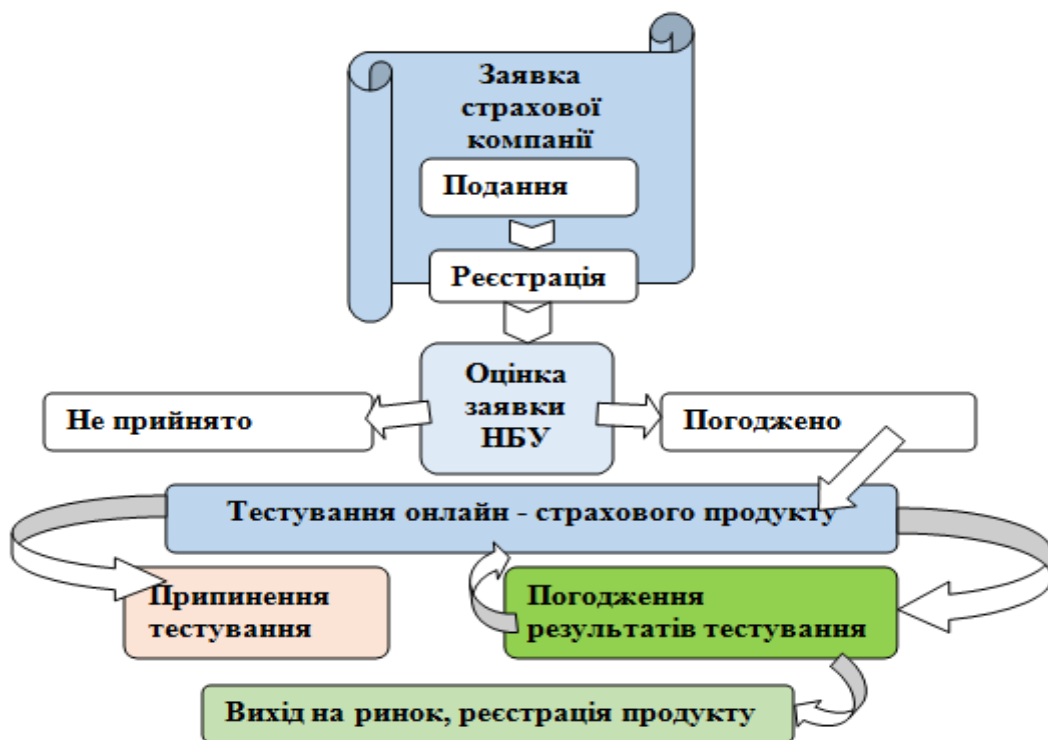

Рисунок 3.6. Алгоритм тестування страхових компаній України за допомогою «sandbox».

Джерело: розроблено автором за даними [13].

Після оцінки НБУ доцільності, рівня ризику та готовності страховика до тестування заявка погоджується або не приймається. У разі погодження відбуватиметься тестування онлайн-страхового продукту з обмеженим колом клієнтів. По завершенню тестування проводитиметься оцінка результатів (ризиків,

ефективності, відгуків клієнтів) та приймається рішення про припинення або погодження результатів тестування; продовження тестів або вихід нового продукту на страховий ринок (рис.3.6).

Слід зауважити, що наразі страхові компанії відповідно до чинного законодавства самі обирають інструменти і моделі для вимірювання та оцінки ризиків, тому інструментально-аналітичний блок набуває вагомості під час трансформації інфраструктури управління ризиками.

В зарубіжній літературі зазначається, що стратегія ризик-менеджменту страховика повинна враховувати його бізнес-цілі, фінансові та інші ресурси, включно з експертними знаннями, а політика управління ризиками має визначати, як розглядати кожен категорію ризику [42]. На нашу думку, наразі при формуванні інфраструктури управління ризиками слід враховувати досвід зарубіжних компаній щодо особливостей функціонуючих у них систем управління ризиками та застосування інструментарію оцінки ризиків.

Для діагностики зарубіжного досвіду щодо управління ризиками, нами проведено дослідження звітності провідних європейських компаній зі страхування життя та не життя : Allianz SE (Німеччина) [44], Mapfre (Іспанія) [67], Generali Group (Італія) [59], AXA Group (Франція) [47], Vienna Insurance Group (Австрія) [88], PZU Group (Польща) [73], Zurich Insurance Group (Швейцарія) [91], Tryg (Данія) [86], Swiss (Швейцарія) [79,80], Topdanmark (Данія) [85], ERGO Group (Німеччина)[56].

Узагальнюючи інформацію розміщену на офіційних сайтах обраних компаній, було виявлено основні особливості систем управління ризиками, ключові інструменти, які використовуються для оцінки ризиків (дод. Ш. 1). Проведений аналіз звітності європейських страхових компаній дозволив зробити висновок про успішну реалізацію ризик-орієнтованого підходу до управління ризиками та наявність певних особливостей у різних компаніях в залежності від їхніх бізнес-моделей, ринкових умов, регуляторного середовища. Для оцінки ризиків зарубіжні страховики переважно використовують такі інструменти:

- ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) перекласти, що дозволяє страховикам самостійно оцінювати ризики та платоспроможність, враховуючи специфіку бізнесу, довгострокові фінансові та стратегічні цілі;
- стрес-тестування та сценарний аналіз для перевірки стійкості до макроекономічних та ринкових змін та аналізу впливу екстремальних, але можливих подій на діяльність страховика;
- моделі VaR (Value at Risk), TVaR (Tail Value at Risk) для оцінки економічного капіталу з метою визначення рівня капіталу, необхідного для покриття усіх суттєвих ризиків;
- комплексні математичні моделі для оцінки ризиків та зобов'язань з використанням сучасних інформаційних систем (цифрових платформ), цифрових технологій (Big Data) для їх аналізу та моніторингу.

Зарубіжні страховики використовують метод стрес-тестування який є сучасним, економічно ефективним та доступним інструментом оцінки ризиків.

Узагальнені дані щодо основних параметрів стрес-тестування по страховим компаніям зарубіжних країн (Франція, Німеччина, Велика Британія, Австралія, Японія, Казахстан, Швейцарія, США, Канада) нами наведені у дод. Ш. 2. Досвід використання методу стрес-тестування зарубіжними страховиками дозволяє нам зробити висновок, що цей інструмент надає компаніям можливість визначити здатність витримати екстремальні, але вірогідні ризикові події, що виникають внаслідок різних несприятливих причин: економічних криз, макроекономічних шоків, катастроф, які спричиняють гіперінфляцію, девальвацію та призводять до масштабних збитків; забезпечити свою платоспроможність та стабільність страхових виплат в ризикових умовах.

На нашу думку, ґрунтуючись на міжнародній практиці застосування стрес-тестування, вітчизняним компаніям необхідно при формуванні сценаріїв тестування приділяти увагу наступним групам ризиків:

- воєнним ризикам, що наразі спричиняють масові страхові випадки, пов'язані зі страхуванням життя та не життя, призводять до зростання смертності, погіршення здоров'я громадян України, руйнування інфраструктури, житла,

супроводжуються збільшенням частоти, масштабів завданих збитків і зростанням виплат на врегулювання;

- макроекономічним ризикам, які спричинені падінням ВВП України, зростанням Державного боргу, інфляцією, девальвацією гривні, безробіттям та міграційними процесами;
- ринковим ризикам, виникаючим внаслідок коливання процентних ставок, падінням вартості інвестиційного портфеля;
- операційним ризикам, що посилюються за рахунок кібератак, відключень електроенергії.
- ESG-ризикам, увага до яких зростає у зв'язку із інтеграційними процесами.

Нами сформовано блок-схему стрес-тестування ризиків страхових компаній України (рис. 3.7) враховуючи важливість використання цього інструменту в управлінні ризиками.

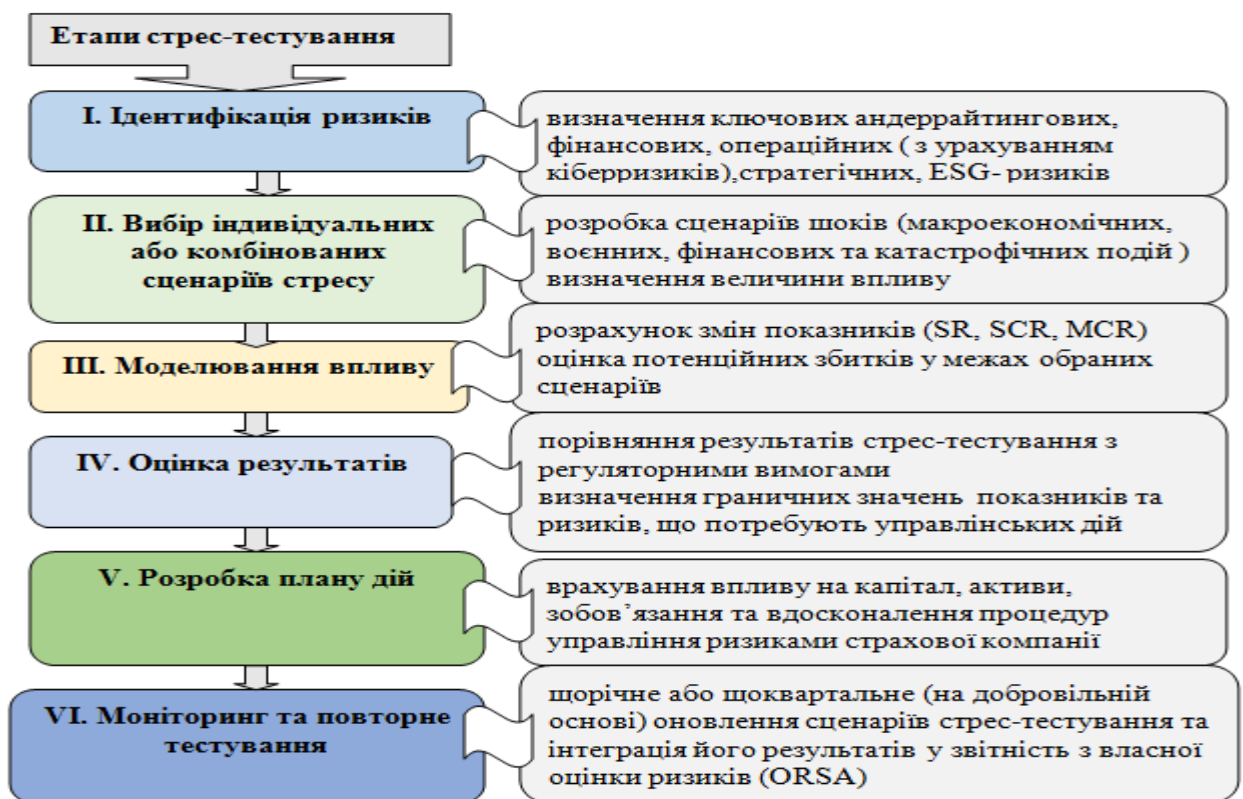

Рисунок 3.7. Блок-схема стрес-тестування ризиків страхових компаній України.

Джерело: побудовано автором на основі [5].

Побудована нами блок-схема стрес-тестування ризиків страхових компаній України відображає процес оцінки ризиків, який структурований поетапно та враховує потребу постійного оновлення даних. На нашу думку, завдяки блок-схемі (рис. 3.7) можна визначити на якому етапі вітчизняним страховикам необхідно прийняти управлінські рішення щодо формування та коригування політики управління ризиками, забезпечення дотримання вимог Нацбанку та підвищення рівня культури управління ризиками в страховій компанії. Використання такої схеми на практиці сприятиме узгодженості дій усіх підрозділів страхової компанії та інтеграції процедур стрес-тестування у внутрішні нормативні документи страховика. Слід зазначити, що наразі існують проблеми, що заважають впровадженню стрес-тестування ризиків вітчизняними страховими компаніями на постійній основі. У табл. 3.8 нами визначені ключові проблеми та окреслені можливі шляхи їх розв'язання.

Таблиця 3.8.

Проблеми впровадження стрес-тестування ризиків страховими компаніями України та шляхи їх вирішення

Проблеми впровадження стрес-тестування ризиків	Шляхи вирішення
Відсутність єдиної методології проведення стрес-тестування для страховиків в Україні	Розробка регулятором оновлених методичних рекомендацій з урахуванням адаптації до вимог SolvencyII
Недостатність історичних баз даних про настання ризиків, статистичних даних (щодо кіберризиків, поведінки страхувальників) та необхідність врахування воєнних ризиків	Формування регулятором відповідних баз ризиків (страхових, фінансових, макроекономічних) та забезпечення обміну даними про ризики учасниками страхового ринку (частоту і характер настання ризиків, шахрайство, кібер-інциденти)
Недостатність практичного досвіду проведення сценарного аналізу, моделювання стресових ситуацій та нестача фахівців	Впровадження страховими компаніями внутрішніх політик з регулярного тестування стресових сценаріїв, навчання персоналу сучасним методам оцінки ризиків
Низький рівень автоматизації процесів ризик-менеджменту	Використання ІТ- платформ для моделювання втрат через реалізацію ризиків, стимулювання регулятором цифровізації

Джерело: складено автором.

Успішне впровадження законодавчих нововведень, які ґрунтуються на нормативах Solvency II, пов'язане з модернізацією та впровадженням новітніх цифрових технологій в процесі управління ризиками. Українським страховим компаніям необхідно залучити додаткові ресурси для виконання регулятивних вимог, тому нами пропонуються наступні механізми формування додаткових фінансових ресурсів для забезпечення операційної діяльності, виконання нормативних вимог та успішної розбудови невеликими страховими компаніями своєї інфраструктури управління ризиками:

- спільне використання інформаційних ресурсів та аналітики, наприклад, Національна асоціація страховиків України вже приєдналася до ініціативи Open API Group, що спрямована на розробку та впровадження стандартів API для фінансового та платіжного ринків України [23];
- використання спільних ІТ- платформ, що дозволить отримати доступ до сучасного інструментарію оцінки ризиків без значних інвестицій;
- застосування аутсорсингу для виконання некритичних бізнес-функцій (наприклад, правового забезпечення діяльності страхової компанії та ІТ- супроводу), цифровізація страхових послуг, що зменшує витрати на офісну інфраструктуру;
- об'єднання зусиль у створенні спільних платформ для моніторингу ризиків; вступ до страхових пулів та співпраця з експертами, що можуть надавати аналітичну, консультаційну підтримку;
- розвиток партнерства з банками для залучення додаткового фінансового ресурсу, зокрема залучення кредитних ліній для поповнення обігових коштів у разі стійкої бізнес-моделі та враховуючи дотримання страховиком регуляторних вимог щодо нормативів платоспроможності, резервів, ліквідності, інвестицій в розвиток операційної діяльності (придбання обладнання, комп'ютерної техніки, нерухомість для розміщення страхового бізнесу); співпраця з перестраховиками для зменшення навантаження на власний капітал;
- співпраця з НБУ та міжнародними фінансовими установами і фондами для отримання грантів на адаптацію до нового механізму регулювання; участь у державних програмах кредитування малого та середнього бізнесу.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що трансформація інфраструктури управління ризиками під дією організаційних та технологічних інновацій стає основою для ефективного управління ризиками страховиків в Україні та є одним із підґрунтя у розробленні дорожньої карти страхових компаній України. Слід додати, що саме гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами та врахування досвіду зарубіжних страховиків, дозволять сформувати прозору та стабільну страхову галузь України.

3.3 Концептуальна модель дорожньої карти управління ризиками вітчизняних страхових компаній в умовах євроінтеграції

Трансформація страхової галузі України, що наразі відбувається в інфраструктурній та регуляторній сферах, базується на зміні підходів до управління та враховує євроінтеграційний вектор розвитку.

Слід зазначити, що увага НБУ зосереджена на реалізації стратегічних ініціатив враховуючих «фокус спротиву», що об'єднує короткострокові заходи, індикатори, інструменти спрямовані на забезпечення стабільності та недопущення погіршення ситуації у фінансовій системі, економіці та «фокус відновлення», який передбачає виконання середньострокових заходів для впровадження перетворень, що забезпечать майбутнє зростання економіки та складуть основу її відбудови [40]. Для страхового ринку вже впроваджено ризик-орієнтовний нагляд, проводяться короткострокові заходи щодо забезпечення прозорості структур власності, посилення контролю за виконанням пруденційних вимог. В рамках «фокусу відновлення», впроваджено нові вимоги до звітності та проводиться поетапна імплементація вимог директиви Solvency II, зокрема в частині управління ризиками, корпоративного управління та нового Закону «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [33]. Окремими індикаторами виконання передбачених змін по галузі страхування у короткостроковій перспективі виступатимуть: рівень проникнення страхування

більше 1% ВВП, частка страхування життя в загальному обсязі отриманих чистих страхових премій більша 13% [40,18].

Реалізація стратегій розвитку страхових компаній України на сучасному етапі реформування страхової галузі має враховувати: підвищення ролі страхових компаній в архітектурі майбутнього відновлення економіки країни, забезпечення їх стійкості до зовнішніх викликів; організацію діяльності вітчизняних страхових компаній та нагляду за їх ризиками відповідно до євроінтеграційних вимог. Важливим елементом стабільності та довгострокового успіху на страховому ринку стає фінансова безпека страхової компанії, що включає комплексний підхід до управління ризиками, ефективне фінансове планування, інвестиційну діяльність та високий рівень довіри з боку клієнтів та інвесторів [7].

Пропонуємо вітчизняним страховикам при формуванні своїх стратегій розвитку орієнтуватись на активну участь у фінансуванні процесів післявоєнного відновлення, зокрема завдяки страхуванню інфраструктурних проєктів, аграрного сектору, малого та середнього бізнесу за участю міжнародних перестраховиків та враховуючи практики провідних європейських страхових компаній. Також вважаємо, що заохочення, стимулювання довгострокового страхування життя, пенсійного та медичного страхування забезпечуватиме акумуляцію інвестиційного потенціалу для економіки України.

У свою чергу, важливим інструментом, необхідним для досягнення вітчизняними страховиками поставлених цілей, на нашу думку, стає формування дорожньої карти, що містить поетапний план реалізації управління ризиками страхових компаній, враховує вимоги НБУ та узгоджується з європейською практикою.

Враховуючи процес інтеграції вітчизняних страхових компаній України у європейський фінансовий простір, виділимо ключові напрями його реалізації в контексті управління ризиками (рис. 3.8).

Рисунок 3.8. Напрями управління ризиками страхових компаній України в контексті євроінтеграційного курсу.

Джерело: складено автором на основі [19,40].

Кожен з зазначених напрямів має стратегічне значення для вітчизняних страховиків. Запровадження підходів, сумісних із європейськими стандартами Solvency II, дозволить акцентувати увагу на внутрішньому контролі та побудові системи управління ризиками, що сприятиме переходу від формального контролю до реальної оцінки ризик-профілю страховика та його платоспроможності, підвищення прозорості діяльності, технологічній модернізації.

Для реалізації зазначених напрямів (рис.3.8) вітчизняним страховим компаніям необхідне посилення ролі функцій ризик-менеджменту через інтеграцію ризик-орієнтованого підходу в стратегічне планування та розширення повноважень ризик-менеджера у процесах контролю за капіталом, формуванням страхових резервів, оцінювання ризик-профілю компанії та за рахунок запровадження автоматизованого моніторингу ризиків і створення єдиної методології їх оцінки.

Окремим важливим напрямом для страхової галузі стає інтеграція екологічних, соціальних, управлінських ризиків у регуляторну політику, що окреслено у оприлюдненій Нацбанком 23 квітня 2025 року «Білій книзі з управління ESG ризиками»[3]. Слід зауважити, що для вітчизняних страхових компаній

запровадження у перспективі вимог до розкриття ESG ризиків за новими стандартами, зокрема Директивою ЄС щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (CSRD), Цільової групи з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD), потребуватиме додаткових витрат на придбання або самостійну розробку програмного забезпечення для збору, моніторингу та звітності ESG-даних, залучення кваліфікованих кадрів, навчання власного персоналу компаній та виконання інших заходів, пов'язаних із дотриманням нових регуляторних вимог. Принципи ESG безумовно збільшать нормативний тягар та ризики вітчизняних страхових компаній, проте, при правильному використанні в управлінських цілях та ефективному впровадженні на етапах ланцюжку створення вартості, вони можуть відкрити можливості, зокрема посиливши конкурентні переваги страховика на ринку [28].

На нашу думку, при формуванні дорожньої карти існує нагальна потреба щодо врахування страховими компаніями ймовірних ризиків, що виникатимуть в процесі їхньої діяльності. При цьому, доречно зважати на досвід та тенденції розвитку страхової галузі в країнах Європи. Слід зазначити, що європейські регуляторні органи постійно вдосконалюють законодавство для підвищення ефективності регулювання страхової галузі.

При формуванні вітчизняними страховими компаніями дорожніх карт щодо впровадження політики з управління ризиками, важливим є врахування європейського досвіду, що обумовило потребу в проведенні відповідного дослідження по двадцяти провідним європейським страховим компаніям (в подальшому фокус-групі): AXA (Франція) [48], MAPFRE (Іспанія) [68], Tryg (Данія) [60,87], PZU (Польща) [72], Generali Group (Італія) [58,66], Vienna Insurance Group (Австрія) [89], Allianz (Німеччина) [45], Zurich Insurance Group (Швейцарія) [92], Topdanmark (Данія) [84], Swiss Re (Швейцарія) [81], ERGO Group (Німеччина) [55], Achmea (Нідерланди) [41], Talanx Group (Німеччина) [83], CNP Assurances (Франція) [51], Swiss Life Hldg (Швейцарія) [79], NN Group N.V.(Нідерланди) [71], BNP Paribas Cardif (Франція) [49], EUROINS (Болгарія) [57], Seesam (Естонія) частина групи VIG (Австрія) [77], R+V Versicherung (Німеччина) [75].

Узагальнення інформації щодо ключових напрямів розвитку страховиків фокус-групи (дод. Ш. 3) дозволило нам дійти висновку, що вони у перспективі (2027–2030 рр.) прагнуть:

- забезпечити свою стабільність та прибутковість за рахунок розширення присутності на нових ринках в межах Євросоюзу та країн, що розвиваються (компанії AXA, EUROINS, Seesam, Talanx Group);

- розвивати онлайн – сервіси, запускати нові платформи для покращення якості консультацій в мережі, наприклад, компанія CNP Assurances (Франція) вже використовує 80 сервісів зі штучним інтелектом через платформу CNP AI, а також оптимізувати свої внутрішні операційні процеси за рахунок діджиталізації і автоматизації, наприклад, використання внутрішньої платформи для обробки даних Domino компанією BNP Paribas Cardif (Франція);

- налагоджувати тісну взаємодію з клієнтами, фокусуватися на їх добробуті, здоров'ї, якісному обслуговуванні, використовуючи клієнтоорієнтовані цифрові платформи, персоналізовані пропозиції; постійно нарощувати частку обсягу продажів страхових продуктів через цифрові канали самообслуговування;

- збільшувати свій капітал та резерви відповідно до вимог Solvency II для гарантування платоспроможності. Страховики прогнозують мати коефіцієнт платоспроможності: від 150 до 200 % Vienna Insurance Group (Австрія), понад 200% Swiss Life (Швейцарія), MAPFRE (Іспанія) 200%+/-25%, більше 230% CNP Assurances (Франція). Це дозволить їм в умовах впливу суттєвих ризиків забезпечити клієнтам безперервність страхових виплат. Компаніями декларується, що базова рентабельність власного капіталу (ROE) перебуватиме в межах 11-12 % (MAPFRE), від 14-16 % (AXA), 17-19% (Swiss Life), не менше 17% (Allianz), 19% (PZU), понад 23% (Zurich Insurance Group) та підтримуватиме високу дохідність капіталу за рахунок ефективного використання власних фінансових ресурсів.

Слід зазначити, що практика досліджуваних страховиків фокус групи демонструє інтеграцію ESG-факторів в їх системи управління ризиками, про що свідчить рис. 3.9.

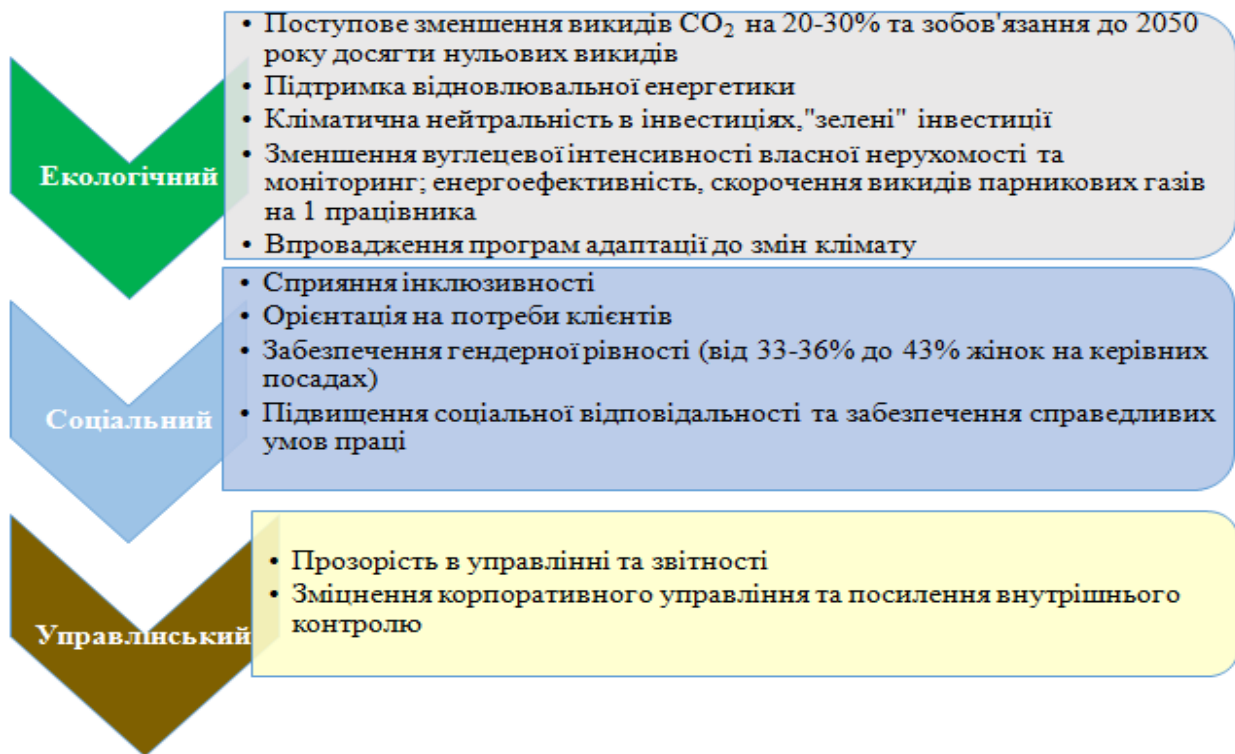

Рисунок 3.9. Інтеграція ESG – факторів ризиків у діяльність європейських страхових компаній згідно прогнозу на майбутнє.

Джерело: побудовано автором на основі [41,51,55,60,75,77,79,81,83,84,92].

Підсумовуючи наведену інформацію (рис. 3.9.), зазначимо, що європейськими страховими компаніями самостійно визначаються індивідуальні напрями реалізації ESG-ризик-факторів. Зокрема, застосовуються спеціальні умови для страхування екологічних транспортних засобів, приділяється увага зниженню викидів CO₂ у автострахованні, підтримується відновлювальна енергетика за рахунок забезпечення страхового покриття, здійснюються інвестиції у проєкти зеленої енергетики та пом'якшення зміни клімату; в процесі врегулювання збитків зменшується використання нових матеріалів.

Слід підкреслити, що увага зарубіжних страхових компаній також зосереджена на врахуванні соціальних факторів ризиків, що проявляється у прагненні забезпечити доступ до страхування вразливих груп населення, сприянні інклюзії, доступному житлу та підтримці благодійних ініціатив. До того ж, страхові компанії фокус групи приділяють велике значення екологічній освіті співробітників (BNP Paribas Cardif, Франція); впровадженню програми адаптації до змін клімату, через платформу AXA Climate (AXA, Франція).

Узагальнення отриманих даних, дозволило нам зробити висновок, що європейські страхові компанії при формуванні власних стратегічних дорожніх карт фокусуються на довгостроковій стійкості, сталому розвитку та мають спільні тенденції щодо визначення основних напрямів своєї діяльності.

Дорожня карта реалізації управління ризиками страхових компаній України має бути практичною платформою трансформації внутрішніх процесів управління ризиками вітчизняних страховиків, яка орієнтуючись на європейські та міжнародні стандарти дозволить сформувати передумови для підвищення їх фінансової стійкості на основі поступової інтеграції міжнародних підходів, включаючи принципи Solvency II, до ризик-менеджменту українських страхових компаній.

На нашу думку, дорожня карта управління ризиками має на меті сприяти розвитку та прозорості діяльності з управління ризиками вітчизняних страхових компаній; забезпечувати передбачуваність, враховуючи національні реалії, зокрема існуючі воєнні ризики в Україні, проведення заходів з відновлення країни та євроінтеграційні процеси, що тривають; підтримувати державну політику сталого розвитку через врахування ESG ризик- факторів. При формуванні дорожньої карти управління ризиками страхових компаній України пропонуємо враховувати чотири опорні напрями, що представлені на рис. 3.10.

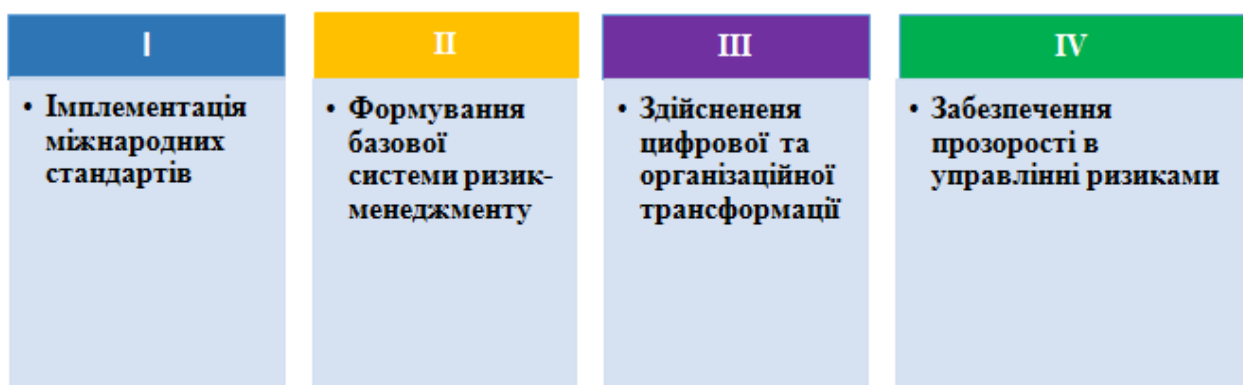

Рисунок 3.10. Основні напрями впровадження дорожньої карти євроорієнтованого управління ризиками страхових компаній України

Джерело: розроблено автором.

Слід зазначити, що кожен з виділених опорних напрямів дорожньої карти (рис. 3.10) є важливим та забезпечує виконання поставленої мети щодо підвищення ефективності управління ризиками страхових компаній України.

На основі проведеного дослідження, нами у дод. Щ сформовано дорожню карту реалізації управління ризиками страхових компаній України на 2025-2028 роки, з зазначенням напрямків діяльності, основних заходів та термінів їх реалізації, яка, на відміну від існуючих, враховує принцип пропорційності та встановлює диференційовані горизонти впровадження вимог Solvency II для страхових компаній з різним профілем ризику.

На нашу думку, виконання заходів розробленої нами концептуальної моделі дорожньої карти, структурованої за чотирма опорними напрямками, має практичну цінність та забезпечить подальший розвиток вітчизняних страхових компаній, враховуючи орієнтацію ними своїх бізнес-моделей на відповідність стандартам ЄС.

Для реалізації нових вимог НБУ визначений перехідний період та етапи впровадження законодавчих новацій, що включають застосування спрощеного (з 01.01.2024р.) та базового підходу (з 01.01.2027р.) (дод. Ю). Особливість цих підходів полягатиме у поступовому підвищенні вимог до розрахунку капіталу, резервів, оцінки ризиків, звітності і прозорості діяльності страховиків. При спрощеному підході передбачається використання стандартизованих коефіцієнтів та спрощеної методики оцінки ризиків, натомість базовий підхід наближений до вимог Solvency II та включає власну оцінку ризиків та платоспроможності страховиками, впровадження інтегрованої системи управління ризиками в страхових компаніях України.

В запропонованій дорожній карті (дод. Щ) враховується адаптивний лаг імплементації та відповідність сучасним регуляторним вимогам системи управління ризиками (ERM), яка базується на міжнародних стандартах IAIS та Solvency II, зокрема для формування структури, політики, процесів та культури управління ризиками страховиків в Україні. Крім того, робиться акцент на платоспроможності компаній, підвищенню їх фінансової стійкості за рахунок досягнення страховиками рівнів платоспроможності, що перевищують базові нормативи, установлені НБУ;

передбачається урахування воєнних ризиків під час імплементації європейських стандартів у практичну діяльність вітчизняних страхових компаній, що було враховано нами при встановленні часових рамок реалізації окремих етапів дорожньої карти.

До того ж запропонована дорожня карта передбачає відповідальне ставлення страховиків до ризиків, обов'язкових до врахування у страховій діяльності, згідно чинного законодавства, зокрема ринкових, страхових, операційних, кредитних, а також до нових ризиків, що набувають актуальності в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та в контексті вимог сталого розвитку, екологічних, соціальних та управлінських (ESG-ризиків), завдяки проведенню власної оцінки ризиків і платоспроможності (ORSA), з використанням сучасних інструментів їх інтегрованої оцінки (VaR, стрес-тестування, сценарного аналізу, цифрових платформ системи управління ризиками).

Важливого значення набуває врахування цифрової трансформації, яка передбачає розвиток компаній та підвищення їх конкурентоспроможності, базуючись на більш ефективному управлінні ризиками, забезпечуючи швидку і якісну їх оцінку та прогнозування завдяки використанню ШІ; забезпечить оптимізацію операційних процесів за рахунок їх автоматизації; дозволить страховим компаніям України збільшити онлайн продажі, забезпечуючи інклюзивний доступ до страхових продуктів та сервісів, що особливо важливо в умовах війни та на етапі відновлення країни. У свою чергу, організаційна трансформація, забезпечить розвиток корпоративної культури, навчання новим вимогам, зокрема в частині ESG-ризиків.

Слід зазначити, що враховуючи обмеженість фінансового ресурсу українських страхових компаній, досягнення ними цифрового лідерства, на нашу думку, є складним завданням, яке потребує комплексної підтримки за рахунок залучення зовнішніх інвестицій та поетапного впровадження технологічних новацій, що враховано в запропонованій дорожній карті.

Досвід зарубіжних компаній демонструє активне впровадження ними у своїй діяльності партнерських моделей, спільних інвестиційних проєктів, які сприяють

прискоренню інноваційного розвитку, у тому числі і за рахунок співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку (як, наприклад, EUROINS, Болгарія), що наразі актуально для вітчизняних страхових компаній. Можливо цей досвід запозичити для вітчизняних страховиків.

Ключовим трендом розвитку страхових компаній виступає запровадження принципу клієнтоорієнтованості завдяки підвищенню довіри зі сторони споживачів страхових послуг, забезпеченню прозорості інформації про ризики. Зазначене у сукупності дозволяє поєднати захист інтересів споживачів та комерційні цілі страховиків, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній.

На нашу думку, проведення вітчизняними страховиками власної оцінки ризиків і платоспроможності (ORSA) посилить клієнтоорієнтованість компаній, оскільки розкриття інформації українськими страховими компаніями про ризики дозволить страхувальникам більш свідомо обирати надійного страховика, а структурованість, доступність, прозорість такої інформації підвищать довіру до вітчизняних страхових компаній.

У свою чергу, цифрові інновації, поєднанні із моніторингом ризиків споживачами, що базуватиметься на прозорості діяльності компаній, забезпечуватимуть зручність для клієнтів за рахунок розвитку онлайн-сервісів, цифрових платформ страхування (для подання заяв, оформлення страхових полісів, зворотного зв'язку).

Підсумовуючи зазначене, пропонуємо вітчизняним страховим компаніям в процесі управління ризиками застосовувати клієнто-процесно-ризико-орієнтований підхід (рис. 3.11), поєднуючи контроль ключових ризиків (воєнних, фінансових, кіберризиків, геополітичних) для забезпечення фінансової стійкості компаній з орієнтацією на інтереси українських споживачів страхових послуг, досягаючи прозорості та зрозумілості своєї діяльності та генеруючи додану вартість для клієнтів за рахунок впровадження технологічних інновацій, вдосконалення сервісу, персоналізації пропозицій.

Рисунок 3.11. Клієнто-процесно-ризико-орієнтований підхід у діяльності страхових компаній України

Джерело : розроблено автором.

Слід зазначити, що європейськими страховими компаніями вже тривалий час використовується клієнто-орієнтований підхід, включаючи відкриту комунікацію і регулярну оцінку задоволеності клієнтів; забезпечується прозорість процесу управління ризиками, здійснюється пояснення ключових ризиків клієнтам та аналіз індикаторів клієнтського досвіду. Вітчизняні компанії також використовують цей підхід, проте його практична реалізація наразі в воєнних умовах ускладнена тому, що управління бізнес-процесами потребує виконання заздалегідь продуманих, взаємопов'язаних та послідовних дій із залученням усіх ресурсів страхової компанії. Отже, клієнтоорієнтованість має бути інтегрована в систему управління, що одночасно забезпечуватиме задоволення потреб страхувальників та отримання прибутку.

На нашу думку, варто сформувані страховим компаніям України інтегровану клієнто-процесно-ризико-орієнтовану систему управління. Побудувати таку систему дозволить поєднання трьох елементів:

по-перше, клієнтської орієнтації, що забезпечується зосередженням страхових компаній України на потребах споживачів страхових послуг, наприклад, за рахунок

створення персоналізованих продуктів, розширення покриття воєнних ризиків, персоналізованому онлайн - доступі до полісів через сайти страховиків або мобільні додатки, підвищенні лояльності клієнтів за рахунок розбудови процесів навколо клієнта із застосуванням швидкого сервісу;

по-друге, ризико-орієнтації, яка включає ідентифікацію, аналіз ризиків на кожному етапі з метою їх мінімізації задля забезпечення фінансової стійкості страхової компанії;

по-третє, процесно-орієнтованого аспекту, який забезпечить послідовність та автоматизацію зазначених дій.

Інтегрована клієнто-процесно-ризик-орієнтована система матиме цінність для клієнтів, мінімізуватиме ризики та оптимізуватиме операції страхової компанії.

Вважаємо, що при ідентифікації ризиків та проведенні стрес-тестування, або сценарного аналізу вітчизняних страхових компаній необхідно враховувати інтереси самих страховиків та оцінювати можливі наслідки ризиків для клієнтів, розкриваючи інформацію про доступність виплат при кризових сценаріях, враховуючи волатильність валютного курсу, інфляцію, воєнні та геополітичні ризики в країні. При цьому, слід застосовувати гнучкі організаційні механізми, наприклад формування міжфункціональних команд фахівців для оцінювання ризик-профілю клієнтів у поєднанні із автоматизацією процесів ризик-менеджменту на основі використання масивів даних (Big Data) та штучного інтелекту для прогнозування ймовірності настання страхового випадку, розміру потенційних збитків, ймовірності шахрайства, рівня клієнтського ризику.

Вважаємо, що поєднання контролю ризиків із клієнто-процесно-орієнтованістю призведе до підвищення привабливості вітчизняних страхових компаній та забезпечить формування довіри між клієнтами та надавачами страхових послуг в Україні [21].

Підсумовуючи зазначимо, що виконання заходів, передбачених побудованою нами Дорожньою картою (дод. V) створить передумови для розвитку страхового ринку України, дозволить вітчизняним страховим компаніям адаптуватись до європейських стандартів та підвищити свою конкурентоспроможність.

Висновки до розділу 3

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений розвитку системи управління ризиками в страхових компаніях України під впливом інтеграційних процесів.

Основні наукові результати полягають у наступному:

1. Встановлено, що запровадження Solvency II змусило страхові компанії Європи ЄС накопичувати більший фінансовий ресурс через посилений контроль наглядового органу над достатністю капіталу, що призвело до підвищення їх фінансової стійкості.

2. На страховому ринку України роль іноземного капіталу посилюється, а оновлені вимоги до капіталу (SCR) та мінімального капіталу (MCR) зі сторони НБУ, від початку їх застосування, вже призвели до зменшення на 35,6 % кількості вітчизняних страхових компаній протягом 2024 року. Натомість, у страховиків, що залишились на страховому ринку України, активи для розрахунку регулятивного капіталу демонструють позитивну динаміку, відбувається їх поступовий перехід до ризик-орієнтованого управління капіталом на основі нормативів Solvency II.

3. Визначено, що трансформація діяльності страхових компаній України можлива тільки на основі інтегрованої системи управління ризиками, яка передбачає проведення щорічного стрес-тестування, сценарного моделювання з використанням сучасних цифрових інструментів для оцінки та автоматичного моніторингу ключових індикаторів ризиків, що враховують вплив воєнних ризиків.

4. Доведено, що впровадження законодавчих змін та інтеграція європейських стандартів у діяльність страхових компаній України потребують поступової реалізації та диференційованого підходу до учасників вітчизняного ринку страхування з урахуванням розміру страхових компаній, складності проведених операцій тощо. Такий підхід передбачає надання певних преференцій малим страховим компаніям у вигляді податкових пільг, технічної підтримки, спрощення вимог щодо надання звітності, консультаційної допомоги та навчання персоналу. Це дозволить малим страховим компаніям накопичити додатковий фінансовий ресурс, який дозволить їм підтримувати свою операційну діяльність та

фінансову стійкість. У свою чергу, інтеграція європейської практики управління ризиками стає інструментом модернізації українського страхового ринку, що забезпечить його стійкість у воєнний час та післявоєнне відновлення України.

5. Доведено доцільність впровадження інноваційних інструментів оцінки і мінімізації ризиків з використання штучного інтелекту та технологій блокчейн, що пришвидшить оперативність прийняття рішень у системі ризик-менеджменту вітчизняних страховиків, підвищить точність розрахунків, знизить вірогідність помилок та зміцнить довіру страхувальників. Натомість, процеси застосування новітніх технологій призводять до підвищення рівня кіберризиків, що потребуватиме додаткових фінансових капіталовкладень для формування системи кіберзахисту в страхових компаніях.

6. Чіткий розподіл обов'язків та відповідальності між учасниками процесу управління ризиками забезпечить комунікацію та координацію дій між різними підрозділами вітчизняних страхових компаній, що сприятиме своєчасному виявленню, оцінці та мінімізації їх ризиків. Запровадження культури ризик-менеджменту, яка передбачає поступові зміни в структурі, внутрішніх регламентах; інтеграцію ризиків у бізнес-стратегію, проведення освітніх та інших заходів, що надасть змогу посилити конкурентоспроможність вітчизняних страхових компаній.

7. Обґрунтовано доцільність використання страховою компанією клієнто-процесно-ризико-орієнтованого підходу, що передбачає поєднання трьох елементів: клієнтської орієнтації, яка забезпечується зосередженням страховика на потребах споживачів страхових послуг; ризико-орієнтації (включає ідентифікацію, аналіз ризиків на кожному етапі з метою забезпечення фінансової стійкості страхової компанії); процесної орієнтації, яка полягає у дотриманні чіткої послідовності та автоматизації бізнес-процесів.

8. Рекомендовано вітчизняним страховим компаніям здійснювати автоматичне коригування ризик-апетиту в режимі реального часу за результатами аналізу зовнішніх драйверів (посилення воєнних дій, прийняття нових правил регулювання, оподаткування, значних коливань валютного курсу тощо) та внутрішніх факторів (рівня ліквідності, концентрації портфеля, КРІ, рівня технічних

резервів тощо), що дозволить перейти страховикам до більш стійкої конфігурації системи ризик-менеджменту.

9. Запропонована концептуальна модель дорожньої карти управління ризиками вітчизняних страхових компаній, яка розроблена з врахуванням зарубіжного досвіду та специфічних умов функціонування вітчизняного страхового ринку під впливом воєнних ризиків. Практичну реалізацію цієї моделі пропонується здійснювати за такими напрямками: імплементація міжнародних стандартів IAIS, Solvency II; здійснення цифрової та організаційної трансформації, забезпечення прозорості в управлінні ризиками. Це створює підґрунтя для підвищення рівня транспарентності, діджиталізації, врахування ESG-ризиків у контексті державної політики сталого розвитку, імплементацію інших страхових ініціатив, сприятиме зміцненню конкурентоспроможності вітчизняних страховиків на європейському ринку.

10. Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться у третьому розділі дисертаційної роботи знайшли своє відображення у наступних публікаціях [15-21].

Список використаних джерел до розділу 3

1. Аналіз ESG стандартів: рекомендації для українського бізнесу. *DiXi Group*. URL: <https://dixigroup.org/analytic/analiz-esg-standartiv-dlya-ukrayinskogo-biznesu-praktychni-rekomendacziyi-ta-instrumenty> (дата звернення: 06.09.2025 р.)
2. АСРМ: Ризик-менеджмент. Практичний курс. *Фінансова академія Актив*. URL: <https://finacademy.net/ua/certified-programs/kursy-finansistov/risk-management> (дата звернення: 01.11.2025 р.)
3. Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими ризиками (ESG) ризиками у фінансовому секторі. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oprilyudneno-bilu-knigu-z-upravlinnya-esg-rizikami-u-finansovomu-sektori> (дата звернення: 02.05.2023 р.)
4. Гобов Д. Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів або як правильно проводити SWOT аналіз. *Art of Business Analysis*. 2024. URL: <https://artofba.com/uk/post/swot-analysis-and-strategy-generation>
5. Директива ЄС 2009/138/ЄС/.Європейський парламент та рада: офіційний сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj> (дата звернення: 08.11.2024р.)
6. Журавка О. С., Кривогуз Я.М. Державне регулювання забезпечення платоспроможності страховиків в Україні. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії*: тези доп. Міжнар. наук.- практ. конф. (Суми, 15-17 квітня 2025 р.) /за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюник. Суми : Сумський державний університет, 2025. С.75-78.
7. Журавка О.С., Сокол Л.В. Особливості забезпечення фінансової безпеки страхових компаній. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії*: тези доп. III Міжнар. Наук.-практик. конф. (Суми, 27-29 травня 2024 р.) / за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюник. Суми : Сумський державний університет, 2024. С. 91-94.
8. Закон про нагляд за страховими компаніями (VAG). Німеччина. *Федеральний вісник законів*. від 1 квітня 2015 р. с.434 URL: https://www.gesetze-im-internet.de/vag_2016/ (дата звернення: 06.09.2025 р.)

9. Заробітна плата ризик-менеджера. URL: <http://finstaff.com.ua/resume/68183> (дата звернення: 01.11.2025 р.)
10. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2024. Національний банк: *офіційний сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2024-roku>
11. Кількість страхових компаній що працюють у Європі станом на вересень 2024 року. URL: <https://statista.com/statistics/438318/insurance-sector-number-of-firms-europe-by-country/>(дата звернення: 02.05.2025)
12. Консалтинг - тренінгова компанія E5. Тренінг. URL: <https://e5.ua/uk/trainings/project-risk-management-refresh/> (дата звернення: 01.11.2025)
13. Концепт платформи інноваційних фінансових рішень НБУ. Національний банк: *офіційний сайт*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Finteh2025_pisochnycja.pdf?v=9 (дата звернення: 06.09.2025 р.)
14. Метеленко Н. Г., Сіліна І. В., Жовнір-Василенко К. В. Адаптація страхового ринку України до глобальних викликів та євроінтеграції. *Економіка і суспільство*. 2025. № 71. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-50>
15. Майданик Є.Г. Вплив законодавчих новацій на управління ризиками страхових компаній України. *Економіка країни: загрози та виклики в умовах глобальної нестабільності* : тези доп. наук - практ. конф. (Одеса, 14-15 лютого 2025) /Молодий вчений, 2025. - С.38 – 42
16. Майданик Є.Г. Трансформації міжнародних стандартів у звітність страхової галузі. *Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів*: тези доп. Міжнар. наук-практ. конф. (Київ, 27 березня 2024)/ відп. ред. О.В. Фоміна. - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2024.- С.142-145. URL: <https://doi.org/10.31617/k.knute.2024-03-27>
17. Майданик Є. Г. Трансформація інфраструктури управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародного досвіду. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9 С. 168 - 174. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-22>

18. Майданик Є.Г. Страхова галузь та ризики в архітектурі майбутнього відновлення. *Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 12 жовтня 2023)/ відп.ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ.торг-екон.ун-т. 2023.С. 88-90. URL: <https://doi.org/10.31617/k.knute.2023-10-12>

19. Майданик Є.Г. Інтеграція європейських законодавчих практик управління ризиками та платоспроможністю у вітчизняну страхову галузь. *Економіка. Фінанси. Право. Аналітик*. Київ. 2024. №1. С .50-55. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/360>

20. Майданик Є. Інтеграція екологічних, соціальних, управлінських ризиків у діяльність страхових компаній України на основі європейського досвіду. *Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки*: тези доп. Міжн. наук - практ. інт. конф. Київ, 15 травня 2025 р./КНЕУ. 2025. С.103-105.

21. Майданик Є. Г. Вплив управління ризиками на ефективність надання страхових послуг. *Міжнародний і національний фінансові ринки: виклики та інновації*: тези доп. Всеукр.наук - практ. конф. (Київ, 20 травня 2025 р.) /ДТЕУ. 2025. С.131-133. URL: <https://doi.org/10.31617/k.knute.2025-05-20>

22. Морозова Л.С.,Савченко Н.Г.,Кукурудз О.М. Сучасні тренди діджиталізації страхового ринку. *Ефективна економіка*. 2025 №5. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.13>

23. Національна Асоціація Страховиків України приєдналася до Open API Group. *Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем ЄМА*. 2024. URL: <https://ema.com.ua/news/nacionalna-asociacija-strahovikiv-ukraini-priiednalasja-do-open-api-group/>

24. Новини реєстрації та ліцензування. Національний банк: *офіційний сайт*. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-jovtni-na-rinku-nebankivskih-finansovih-poslug-zyavivsyia-odin-noviy-gravets-30nebankivskih-ustanov-viklyucheno-z-reyestriv> (дата звернення: 10.11.2024р.)

25. Огляд небанківського фінансового сектору. Національний банк: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/news?page=11&perPage=5> (дата звернення: 10.09.2024)
26. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
27. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>
28. Приказюк Н.В. Впровадження принципів ESG небанківськими фінансовими інститутами: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. №61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-39>
29. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика. Постанова Національного банку України від 23.12.2023 № 194. Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (дата звернення: 02.12.2025р.)
30. Про затвердження Правил складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України. Постанова НБУ від 25.11.2021р. №123. Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0123500-21#Text> (дата звернення: 02.12.2025р.)
31. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика. Постанова Національного банку України від 29 грудня 2023 року № 201. Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text> (дата звернення: 02.12.2025р.)
32. Про страхування. Закон України від 18 лист.2021 р. №1909-IX *Верховна рада України*. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 05.12.2025р.)
33. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Закон України від 21 травня 2024 р. № 3720-IX. *Верховна рада України*. URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.12.2025р.)

34. Савченко Н. Г., Серажим Ю. В. Управління ризиками страхової компанії під час цифрової трансформації// Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2025. № 11. 27 листопада 2025. URL : <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17639100824371.pdf>
35. Серажим Ю. В. Управління ризиками страхової компанії в умовах кліматичних змін. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 17. 19 листопада 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17647924>
36. Стратегія розвитку фінансового сектору України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini> (дата звернення: 20.01.2025 р.)
37. Структури власності небанківських установ. Національний банк: *офіційний сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/licensing-nonbanking/shareholders-nfr/22800936> (дата звернення: 20.01.2025 р.)
38. Страхові компанії Казахстану будуть проходити регулярні стрес-тестування. *Закон*. 08.09.2023. URL: <https://zakon.kz/finansy/6406114-strakhovye-kompanii-kazakhstana-budut-prokhodit-regulyarnye-stresstestirovaniya.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
39. Тематичне дослідження страхової групи Zurich. URL: <https://abi.org.uk/about-the-abi/sustainability/zurich-insurance-group> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
40. Фінансова фортеця України. *Національний банк України* . URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini> (дата звернення: 02.05.2023 р.)
41. Achmea. Sustainable Development Goals. URL: <https://achmea.nl/duurzaamheid/sustainable-development-goals> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
42. Actuarial Aspects of ERM for Insurance Companies. International Actuarial Association. January 2016. URL: [https://actuaries.org/CTTEES_FINRISKS/Papers/Actuarial Aspectsof ERM for Insurance Companies_January2016.pdf](https://actuaries.org/CTTEES_FINRISKS/Papers/Actuarial%20Aspectsof%20ERM%20for%20Insurance%20Companies_January2016.pdf)

43. Akur8. Pricing & Risk Modeling. URL: <https://akur8.com/> (дата звернення 10.05.2025 р.)
44. Allianz. Group financial results 2024. Fibral 28. 2025. URL:https://www.allianz.com/en/investor_relations/results-reports/results.html#tabpar_2244_10Tab (дата звернення 04.05.2025)
45. Allianz SE. Strategy & Values. URL: <https://www.allianz.com/en/about-us/strategy-values.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
46. Approach to life insurance stress test 2025. *Bank of England PRA*. July 2024. pp. 1-18. URL: <https://bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/prudential-regulation/publication/2024/approach-to-list-2025.pdf> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
47. AXA. Solvency and Financial Condition Report 2024. Results. URL: https://www-axa-com.cdn.prismic.io/www-axa-com/aN0dXp5xUNkB1XEC_aha_sfcr_2024_va.pdf (дата звернення 04.05.2025 р.)
48. AXA Group. Unlock the Future. AXA's strategic plan for 2024-2026. URL: <https://www.axa.com/en/about-us/strategic-plan> (дата звернення 10.05.2025 р.)
49. BNP PARIBAS CARDIF. A strategic plan based in 3 major pillars. URL: <https://www.bnpparibascardif.com/en/who-we-are/> (дата звернення 10.05.2025 р.)
50. Climate stress-test: the ACPR encourages insurers to keep up their efforts towards the integration of climate risk. *ACPR. BANQUE de FRANCE*. May 2024. URL: <https://acpr.banque-france.fr/en/press-release/climate-stress-test-acpr-encourages-insurers-keep-their-efforts-towards-integration-climate-risk> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
51. CNP Assurances. Sustainable Investment 2024 report. URL: https://www.cnp.fr/en/cnp/content/download/13486/file/Green-and-Sustainable-Bonds-2024-Annual-Report_VA.pdf
52. eFront ERM. ERM for Insurance. URL:<https://efront.com/erm/en/solutions-erm/efront-erm-for-insurance> (дата звернення 10.05.2025р.)
53. EIOPA Insurance statistics. Own funds and SCR [Extract from S.23.01/Quarterly/Solo].URL:https://eiopa.europa.eu/tools-and-data/insurance-statistics_en?prefLang=sk#previous-statistical-releases (дата звернення 04.05.2025 р.)

54. Enterprise Risk Management for Insurers. Toronto centre. 2015. URL:<https://torontocentre-org.translate.google.com/content&view=article&id=58:enterprise-risk-management-for-insurers&catid>
55. ERGO Group. Nachhaltigkeit bei ERGO. URL:<https://ergo.com/de/nachhaltigkeit> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
56. ERGO Vorsorge Lebensversicherung AG.Geschäftsberichte 2024. URL: <https://www.ergo.com/de/unternehmen/ueber-ergo/zahlen-daten-fakten#geschaeftsberichte/>(дата звернення 04.05.2025)
57. Euroins. Financial Information. URL: <https://www.euroins.bg/en/about-us> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
58. Generali CEE Holding. Generali Group Consolidated Results.31 December 2024. URL: <https://generalicee.com/article/annual-reports> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
59. Generali CEE Holding. Generali CEE Holding-Annual Report 2024. 31 Desember. 2024. URL: <https://generalicee.com/article/annual-reports/generali-cee-holding-annual-report-2024-english-version> (дата звернення 04.05.2025)
60. Governance of Sustainability & ESG. Tryg Forsikring.URL: https://tryg-com.translate.google/en/CR/cr-governance?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc (дата звернення 04.05.2025)
61. IBM Corporation. IBM Open Pages. URL: <https://ibm.com/products/openpages/pricing> (дата звернення 10.05.2025р.)
62. iTechGRC. GRC Software-iTech GRC. URL: https://itechgrc.com/grc-software-pricing-everything-you-need-to-know/?utm_source (дата звернення 10.05.2025р.)
63. IRM. Institute of Risk Management. URL: <https://www.theirm.org/qualifications> (дата звернення 01.11.2025р.)
64. Japan: Financial Sector Assessment Program-Technical Note on Systemic Risk Analysis and Stress Testing. IMF Staff Country Reports. *International Monetary Fund*. 2024. (111). URL: <https://ideas.repec.org/p/imf/imfscr/2024-111.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

65. Life Insurance Capital Adequacy Test-Guideline (2025). *OSFI BSIF. Government of Canada*. November 21, 2024 URL: <https://osfi-bsif.gc.ca/en/guidance/guidance-library/life-insurance-capital-adequacy-test-guideline-2024> (дата звернення 10.05.2025р.)
66. Lifetime Partner 27: Driving Excellence Strategic Plan. Generali Group. URL: <https://generaliglobalcorporate.com/who-we-are/strategic-plan-lifetime-partner-27.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
67. MAPFRE S.A. Informe annual consolidado. URL: <https://www.mapfre.com/accionistas-e-inversores/centro-de-documentacion-financiera/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
68. Marfre. Plan estrategico - Marfre. Unlock the Future. URL: <https://mapfre.com/plan-estrategico-2024-2026/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
69. Mukhtarov S., Schoute M., Wielhouwer J. L. The information content of the Solvency II ratio relative to earnings. *Journal of Risk and Insurance*. 2021. Vol. 89 (1). P. 237–266. URL: <https://doi.org/10.1111/jori.12354>
70. NAIC 2023 LIQUIDITY STRESS TEST FRAMEWORK. *NAIC*. December 1, 2023. 4 - 49 pp. URL: <https://elibrary.imf.org/view/journals/002/2024/054/article-A001-en.xml> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
71. NN Group. Strategy. URL: <https://nn-group.com/our-company/who-we-are/our-purpose-and-strategy.htm> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
72. PZU Grup. Strategia Grupy PZU na lata 2025-2027. URL: https://pzu.pl/_files/1557444 (дата звернення: 04.05.2025 р.)
73. PZU Group. Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej na 31 grudnia 2024 roku i za rok obrotowy zakończony tego dnia. URL: <https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/raporty> (дата звернення 04.05.2025)
74. Republic of Kazakhstan: Financial Sector Assessment Program-Detailed Assessment of Observance of the Basel Core Principles for Effective Banking Supervision. *International Monetary Fund. Monetary and Capital Markets Department*. 29 Feb. 2024. URL: <https://zakon.kz/finansy/6406114-strakhovye-kompanii-kazakhstana-budut-prokhorodit-regulyarnye-stresstestirovaniya.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

75. R+V Versicherung. Nachhaltigkeit. URL: <https://ruv.de/ueberuns#nachhaltigkeit> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
76. SAS Institute. SAS Risk Managemeyn for Insurance. URL: https://sas.com/pl_pl/solutions/risk-management/solution/insurance-risk-management.html (дата звернення: 10.05.2025р.)
77. Seesam. Vienna Insurance Group. Sustainable development. Sees am. URL: <https://seesam.ee/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
78. Stress testing insurers during COVID-19: results and key learning's. APRA.3 August 2021. URL: <https://apra.gov.au/news-and-publications/stress-testing-insurers-during-covid-19-results-and-key-learnings> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
79. Swiss Life. Sustainability at Swiss Life. URL: <https://swisslife.com/en/home.html> (дата звернення: 04.05.2025 р.) (дата звернення: 04.05.2025 р.)
80. Swiss Re. Financial information. 2024. URL: <https://www.swissre.com/investors/financial-information.htm> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
81. Swiss Re Group. Sustainability. URL: <https://swissre.com/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
82. Swiss Solvency Test (SST). FINMA. 2024. URL: <https://finma.ch/en/supervision/insurers/cross-sectoral-tools/swiss-solvency-test-sst> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
83. Talanx Grupe. SDGs im Talanx Konzern. URL: <https://talanx.com/en/talanx-group/group/strategy> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
84. Topdanmark. Sustainability report. URL: <https://www.topdanmark.dk/om-topdanmark/baeredygtighed/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
85. Topdanmark Forsikring A/S Annual Report 2024. URL: <https://www.topdanmark.dk/om-topdanmark/investor/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)
86. Tryg. Annual Report 2024. URL: <https://tryg.com/en/dokumenter/trygcom/annual-report-2024.pdf> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

87. Tryg. Strategic focus areas. URL: <https://tryg.com/en/CR/strategy> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

88. Vienna Insurance Group. Group ANNUAL Report 2024. URL: <https://annual-report.vig/2024/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

89. Vienna Insurance Group. Group strategy «evolve ²⁸». URL: <https://group.vig/en/vig-inside/strategy/strategic-programme-vig-25/> (дата звернення: 04.05.2025 р.)

90. VisionSoft. SAR GRC Services by VisionSoft. URL: <https://visionsoft.com/solutions/sap-grc-services-by-visionsoft/> (дата звернення: 10.05.2025р.)

91. Zurich Insurance Group Ltd. Annual Report .2024. URL: <https://www.zurich.com/annual-report-2024> (дата звернення: 10.05.2025р.)

92. ZURICH Insurance Group. Sustainability report (SR) 2024. URL: <https://zurich.com/sustainability/strategy-and-reporting/reporting> (дата звернення: 10.05.2025р.)

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних засад, методичних підходів та практичних аспектів управління ризиками страхових компаній України у контексті законодавчих змін, зумовлених євроінтеграційними процесами, а також імплементацією підходів Директиви Solvency II щодо регулювання їхньої діяльності, зроблені наступні висновки:

1. Ризик може трансформуватися із джерела потенційних збитків у фактор формування позитивного результату. Ризик страхової компанії, у причинно-наслідковій залежності, є динамічним, нелінійно-детермінованим ситуативним явищем у невизначеному середовищі, згенерованим різними ризик-факторами з певною ймовірністю настання негативної (позитивної) події, що може призвести до фінансових втрат чи інших негативних наслідків, або отримання прибутку (економічної вигоди) залежно від конфігурації ризик-факторів та ефективності прийнятих управлінських рішень у конкретний момент часу. Класифікація ризиків страхових компаній за ознаками: сферою виникнення (зовнішні та внутрішні), керованістю (локалізовані та нелокалізовані), взаємозв'язком з іншими ризиками (корельовані та некорельовані), можливістю кількісної оцінки, способом управління (виправдані та не виправдані) та впливом ризиків на капітал (за кількісною оцінкою та якісною характеристикою), створює методологічне підґрунтя для побудови ефективної системи управління ризиками страховиків у контексті вимог Solvency II та з врахуванням нових їх видів.

2. Ризикова діяльність страхової компанії в умовах війни зазнає суттєвих змін, оскільки зростає рівень невизначеності, що зумовлює необхідність більш виваженого прийняття управлінських рішень в контурі: ризик-місткості, ризик-апетиту, толерантності, профілю ризику, операційних лімітів. Врахування ієрархічної залежності між зазначеними компонентами дозволяє системно підійти до оцінювання ризикової позиції страховика та обґрунтувати величину достатнього капіталу для забезпечення його платоспроможності. Важливою умовою ефективного ведення страхового бізнесу є досягнення збалансованості між прибутковістю та

рівнем ризиків, оскільки завищений ризик-апетит призводить до недостатньої фінансової стійкості страховика, а низький обмежує потенціал отримання доходів, знижує конкурентоспроможність страхової компанії та стримує її розвиток. Наразі, при формуванні контуру ризик-апетиту вітчизняних страхових компаній, необхідним стає врахування додаткових факторів, зокрема, ризику бойових дій у регіонах де вони проводять свою діяльність, можливості втрати активів, настання операційних ризиків, пов'язаних з кіберзагрозами, блекаутами, персоналом, тощо.

3. Комплексне використання різномірних інструментів оцінювання ризиків страховиків забезпечує інтеграцію об'єктивних кількісних даних і експертних суджень та підвищує точність отриманих результатів, які слугують підставою для прийняття управлінських рішень. Адже в сучасних умовах жодний окремий інструментарій оцінювання ризиків не надає вичерпної інформації щодо величини втрат внаслідок їх настання, що пов'язано з відсутністю історичних даних, технічними труднощами, складністю моделювання, великою трудомісткістю обробки великих інформаційних масивів. Багатокомпонентне представлення ризикових позицій страховиків досягається через систематизацію інструментарію оцінювання їхніх ризиків за різновекторністю спрямування (кількісні, квалітативні та регуляторні) та ієрархічними рівнями оцінювання ризиків (макро-мезо-мікро), що сприятиме інтеграції різних методів аналізу, моделей та інших видів інструментарію у єдину систему оцінювання ризиків страхових компаній.

4. Теоретична конструкція інтегрованої моделі управління ризиками страхової компанії охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні управління, які є взаємоузгодженими, що дозволяє забезпечити її життєздатність завдяки своєчасному реагуванню на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Інтегрована система управління ризиками страхової компанії, як динамічний, ітеративний та замкнений цикл управління, поєднує ефект врахування взаємного впливу ризиків; проактивне виявлення загроз; адаптивне реагування на ризик-фактори, чітке виконання страховою компанією регуляторних вимог для досягнення стратегічних, тактичних та операційних цілей. Метою інтегрованого управління ризиками страховика є забезпечення фінансової стабільності, завдяки

превентивній ідентифікації, оцінюванню та запобіганню негативному впливу можливих загроз на ефективність його функціонування, репутацію та розвиток, що досягається завдяки синергетичній інтеграції всіх елементів системи і генерації при цьому доданої цінності. Для ефективного функціонування системи ризик-менеджменту страховика, необхідно створити відповідну інфраструктуру, в рамках якої є доречним: чітке документальне закріплення та регламентація процедур, підходів, правил і відповідальності усіх учасників та інтеграція ризик-менеджменту в бізнес-процеси; формування аналітичного інструментарію, за допомогою якого здійснюється оцінювання ризиків; побудова централізованої бази даних, на основі якої відбувається підготовка статистичної, фінансової, управлінської звітності, а також подання необхідної інформації регулятору; розробка програмно-технічного супроводження усіх розрахунків у модулі «Ризик-менеджмент». Реалізація на практиці інтегрованої системи управління ризиками, з урахуванням ключових її принципів (ефективності, своєчасності, структурованості, розмежування обов'язків, усебічності, комплексності, пропорційності, незалежності, конфіденційності, прозорості, цілеспрямованості, документованості, відповідності), забезпечить прийняття менеджментом страхової компанії виважених управлінських рішень завдяки своєчасному виявленню, оцінці, моніторингу, мінімізації ризиків; імплементації ризик-менеджменту в усі її бізнес-процеси, сприяючи при цьому підвищенню рівня довіри клієнтів, партнерів та інших стейкхолдерів, досягненню нею конкурентних переваг, що у сукупності призведе до зростання цінності страхового бізнесу.

5. Вітчизняні страхові компанії проводять свою діяльність в умовах високого рівня воєнних, економічних, соціальних, екологічних, епідеміологічних, технологічних та регуляторних ризиків, які мають негативний вплив на їх фінансовий стан. Посилення регуляторних вимог до мінімального капіталу та капіталу платоспроможності, прозорості власників та достовірності звітності страхових компаній України призвело до суттєвого скорочення їхньої чисельності за період з 2014 по 9 місяців 2025 року, в 6 разів, а також зростання співвідношення

рівня валових страхових виплат до премій, яке у 2014 році становило 18,5%, а у 2024 році досягло 39,3%.

6. Переважний вплив на страховиків з високим та середнім рівнем суспільної важливості мають макроекономічні фактори навколишнього середовища (інфляція, зміни курсу валют, зростання облікової ставки). На страхові компанії, що увійшли до переліку страховиків, які мають право сплати страхових платежів перестраховикам нерезидентам, справляє дію, насамперед валютний ризик. Найбільшу схильність до ризиків серед суспільно важливих компаній України демонструють страховики життя, що підтверджено підсумками тестування їх ризиків із застосуванням фінансових коефіцієнтів платоспроможності, покриття резервів, перестраховування, збитковості.

7. В умовах військової агресії, при посиленні негативного впливу зовнішнього середовища, страховики України, незалежно від обраної ними бізнес-моделі та організаційної форми створення, мають бути готовими до появи нових видів ризиків, які впливатимуть на результати їхньої діяльності та потребуватимуть впровадження інноваційних підходів до ризик-менеджменту. В Україні менш ризиковими є страхові компанії, створені у формі товариства з додатковою відповідальністю за бізнес-моделями life та non-life, а більш ризиковими- акціонерні товариства, що функціонують за бізнес-моделлю life. Для страхових компаній non-life характерна негативна кореляція, що вказує на обернену залежність між їх прибутковістю та рівнем ризиків. Натомість, у страховиків life зафіксовано позитивний зв'язок між прибутковістю та рівнем ризиків, а отже прагнення їх до збільшення прибутку об'єктивно підвищує їхню ризикову експозицію.

8. Перехід до стандарту Solvency II змусив страхові компанії Європи накопичувати більший фінансовий ресурс через посилений контроль наглядового органу за достатністю капіталу, що призвело до підвищення їх фінансової стійкості. В контексті міжнародних вимог управління ризиками адаптація європейського досвіду імплементації Solvency II до українських умов є виправданою, оскільки ця директива містить апробовані підходи до ризик-орієнтованого управління в страховій компанії. На страховому ринку України роль іноземного капіталу

посилюється, тому упровадження модифікованої моделі Solvency II для малих страхових компаній України, яка передбачає встановлення для них податкових пільг, надання технічної підтримки, спрощення вимог щодо надання звітності, проведення навчання персоналу, сприятиме їх збереженню, зниженню рівня монополізації вітчизняного страхового ринку та поступовій його інтеграції в європейський фінансовий простір.

9. Наразі страхові компанії України перебувають на етапі перезавантаження своїх систем управління ризиками та потребують стимулювання інноваційних процесів в інфраструктурі управління ризиками, особливо програмно-технічній і організаційній її складових. Реалізація таких змін стає можливою завдяки формуванню адаптивної організаційної моделі ризик-менеджменту, яка враховує ресурсні можливості страхової компанії, специфіку і масштаби бізнесу та передбачає створення децентралізованих команд фахівців з гнучкою організацією процесів ризик-менеджменту на операційному рівні. Водночас, важливим напрямом модернізації системи ризик-менеджменту страховиків України є впровадження інноваційних інструментів оцінювання ризиків на основі технологій штучного інтелекту, великих даних та блокчейну. Використання таких цифрових рішень сприятиме точності розрахунків у процесі оцінювання ризиків, оперативності та обґрунтованості висновків, які слугують базою для прийняття управлінських рішень.

10. Відповідно до принципу пропорційності передбачаються диференційовані горизонти впровадження Solvency II для страховиків України з різним профілем ризику, що дозволить забезпечити їх поступову адаптацію до цих вимог при формуванні організаційної структури, політик, процедур і культури управління ризиками та виконання поставленої ними мети, спрямованої на підвищення ефективності системи ризик-менеджменту. Забезпечення прозорості в управлінні ризиками, впровадження міжнародних стандартів IAIS, Solvency II; здійснення організаційної та цифрової трансформації архітектури ризик-менеджменту, відповідно до концептуальної моделі дорожньої карти управління ризиками, створить підґрунтя для зміцнення фінансової стійкості та

конкурентоспроможності страхових компаній України, їх адаптації до вимог європейського регуляторного середовища, а також підтримки державної політики сталого розвитку у сфері страхування із врахуванням ESG-ризиків. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку методології прогнозування нових видів ризиків страховиків, а також визначення їх потенційного впливу на розвиток страхового бізнесу.

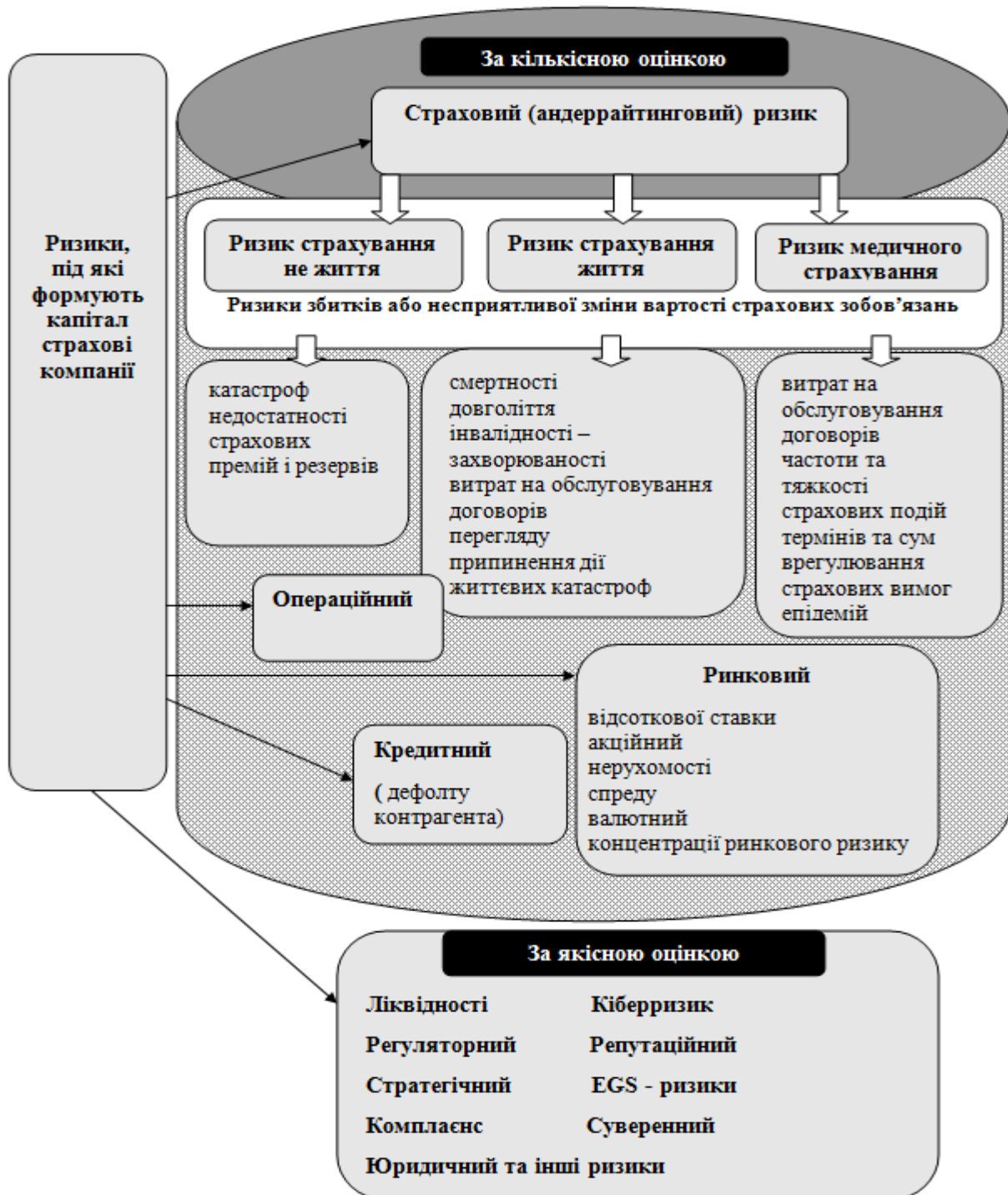
ДОДАТКИ

Додатки до розділу 1

Додаток А

Рисунок 1

Ризики страхової компанії

Джерело: розроблено автором на основі опрацювання даних із наукових джерел [11, 25, 42,47].

Додаток Б

Таблиця Б

**Основні види, підвиди та фактори ризиків, що мають вплив на діяльність
страхових компаній**

Рівень/ Ознака класифікації	Вид ризику	Підвид ризику	Фактори ризику
1	2	3	4
I За кількісною оцінкою	ринковий ризик	валютний, зміни відсоткових ставок, зміни ринкової вартості, нерухомості, акцій, спреду, концентрації ринкового ризику	зміни валютних курсів, процентних ставок, вартості фізичних активів, зміни попиту та пропозиції, економічні фактори, політична нестабільність, зміни в спредах в умовах низької ліквідності, волатильності ринку негативні зміни в активах або ринках
	кредитний (ризик дефолту контрагента)	банкрутства кредитного або валютного дефолту	фінансова нестабільність, низька кредитоспроможність контрагента, економічні коливання, політичні зміни, інтенсивна конкуренція, регуляторні зміни
	страховий (андеррайтинговий) ризик страхування життя, страхування не життя, медичного страхування)	довголіття смертності інвалідності- захворюваності перегляду угоди розірвання угоди витрат на обслуговування договорів епідемій катастрофічний недостатності страхових премій, резервів	демографічні фактори (вік, стать, медичний стан), економічні фактори (економічний стан, заробітна плата , рівень безробіття), природні та катастрофічні фактори (природні лиха), технологічні та медичні (впровадження нових технологій), регуляторні (вплив законодавства та регуляторних вимог на страховий ринок), військові дії
	операційний ризик	х	Помилки персоналу, які приводять до фінансових втрат (некоректне визначення премії недостатнє резервування неправильний вибір інвестицій), збої процесів, що можна виміряти

<i>Продовження таблиці Б</i>			
II За якісною оцінкою	репутаційний ризик	x	негативне сприйняття компанії клієнтами, корупційні дії, поширення негативної інформації в ЗМІ, зміни рейтингу, необґрунтоване зростання премій низька якість сервісу
	регуляторний ризик	x	зміни законодавства невиконання регуляторних вимог та зміни вимог регуляторами
	кіберризика	x	кібератаки, віруси хакерські атаки, технічні збої у роботі системи через вразливість програмного забезпечення та недостатній рівень кіберзахисту, втрати даних
	ризик ліквідності	x	залежність від певних джерел фінансування, низька рентабельність, зміни умов ринку, зниження вартості активів
	стратегічний ризик	x	залежність від певних ринків або контрагентів, недостатня диверсифікація портфеля страхових продуктів, недостатнє управління ризиками, неправильна стратегія, неувага до змін технологічного середовища
	суверенні ризики	x	війни, терористичні акти катастрофи, зміни макроекономічної ситуації в країні, зміна правил державного регулювання
	комплаєнс - ризик	x	порушення законодавства
	ризик сталого розвитку	екологічний соціальний управлінський	
юридичний та інші ризики			недотримання корпоративної культури, залежність від ключових працівників, помилки персоналу

* Джерело: складено автором на основі джерел [11, 42, 26-28].

Додаток В

Таблиця В

Методи кількісної оцінки ризиків страхових компаній

Метод, його суть та види	Особливості застосування та ключові види ризиків для оцінки за SolvencyII
<p>Статистичний: базується на теорії ймовірностей випадкових величин. (Метод «Монте-Карло», VaR - метод, описова статистика, кореляційно-регресивний аналіз, аналіз часових рядів)</p>	<p>Маючи достатню інформацію про реалізацію певних ризиків у минулих періодах страхова компанія може оцінити ймовірність їх реалізації у майбутньому.</p> <p>(Ринковий, кредитний ризик контрагента, ризик концентрації)</p>
<p>Аналіз сценаріїв: розглядає чутливість реагування очікуваного прибутку до змін в ключових змінних величинах та можливий інтервал значень цих змінних. (може відноситись до методів експертної оцінки) (Детермінований сценарний аналіз, стохастичний, імітаційне моделювання, стрес-сценарний аналіз та реверсивний сценарний аналіз)</p>	<p>Дозволяє виміряти страховій компанії потенційний вплив ризику, як величину збитків, що можуть стати наслідком шоків змін різних факторів ризику, які відповідають виключним, але ймовірним подіям.</p> <p>(Ринковий, кредитний, концентрації, системні ризики, кліматичні, макроекономічні, комбінований вплив ризиків на капітал платоспроможності)</p>
<p>Експертний: охоплює комплекс психологічних і математичних процедур отримання від фахівців-експертів інформації про ризики, її аналізу та узагальнення (консолідації) з метою вироблення раціональних ризикових рішень (Делфі, «Дерево рішень», рейтинги, ранжування, коефіцієнтний аналіз)</p>	<p>Застосовується компаніями у випадках, коли обсяг вихідної інформації є недостатнім для кількісної оцінки ризику, а також при неможливості математичної формалізації процесу вирішення.</p> <p>(Операційний, стратегічний, репутаційний, регуляторний ризик, ризик бізнес-моделі (через бальну або рейтингову оцінку, кількісна оцінка через шкали в ORSA)</p>
<p>Аналітичний: базується на методології дисконтування грошових потоків. (Дюрація, GAP- аналіз)</p>	<p>Дозволяє компаніям проводити факторний аналіз параметрів.</p> <p>(Фінансові ризики, пов'язані з достатністю капіталу, резервами, ліквідністю, ризик збитковості страхового портфеля)</p>
<p>Аналогії: базується на основі аналізу бази даних про здійснення аналогічних операцій в аналогічних умовах.</p>	<p>Використовується при аналізі нових продуктів або напрямів діяльності , коли не можливо застосувати інші методи аналізу.</p> <p>(Страховий (андеррайтинговий) ризик, операційний (на основі порівняння з іншими страховиками або історичними даними)</p>

<i>продовження таблиці В</i>	
<p>Актуарний: ґрунтується на застосуванні математико-статистичних моделей (методи оцінювання страхових резервів модель Мака(Mark-model), Chain-Ladder; методи тарифоутворення і (лінійні моделі (GLM), моделі оцінки SCR, моделі частоти та тяжкості збитків (Пуассона (Poisson), біноміальна модель (Binomial)</p>	<p>Застосовується для оцінювання страхових ризиків, резервів та капіталу страховиків з урахуванням імовірності страхових подій, частоти, тяжкості збитків.</p> <p>(Страховий (андеррайтинговий), у тому числі ризики резервування та катастрофічні)</p>
<p>Комбінований: потребує обробки великого обсягу статистичної, бухгалтерської, управлінської інформації.</p>	<p>Може використовуватися страховими компаніями при аналізі різних видів ризиків. Дозволяє оцінювати сукупний профіль ризиків страховика, відповідність ризик-апетиту компанії.</p> <p>(Страховий (андеррайтинговий))</p>

Джерело: складено автором на основі [6, 14, 31, 32, 51, 69].

Додаток Г

Таблиця Г

Визначення категорії «управління ризиками» у працях вітчизняних та зарубіжних науковців

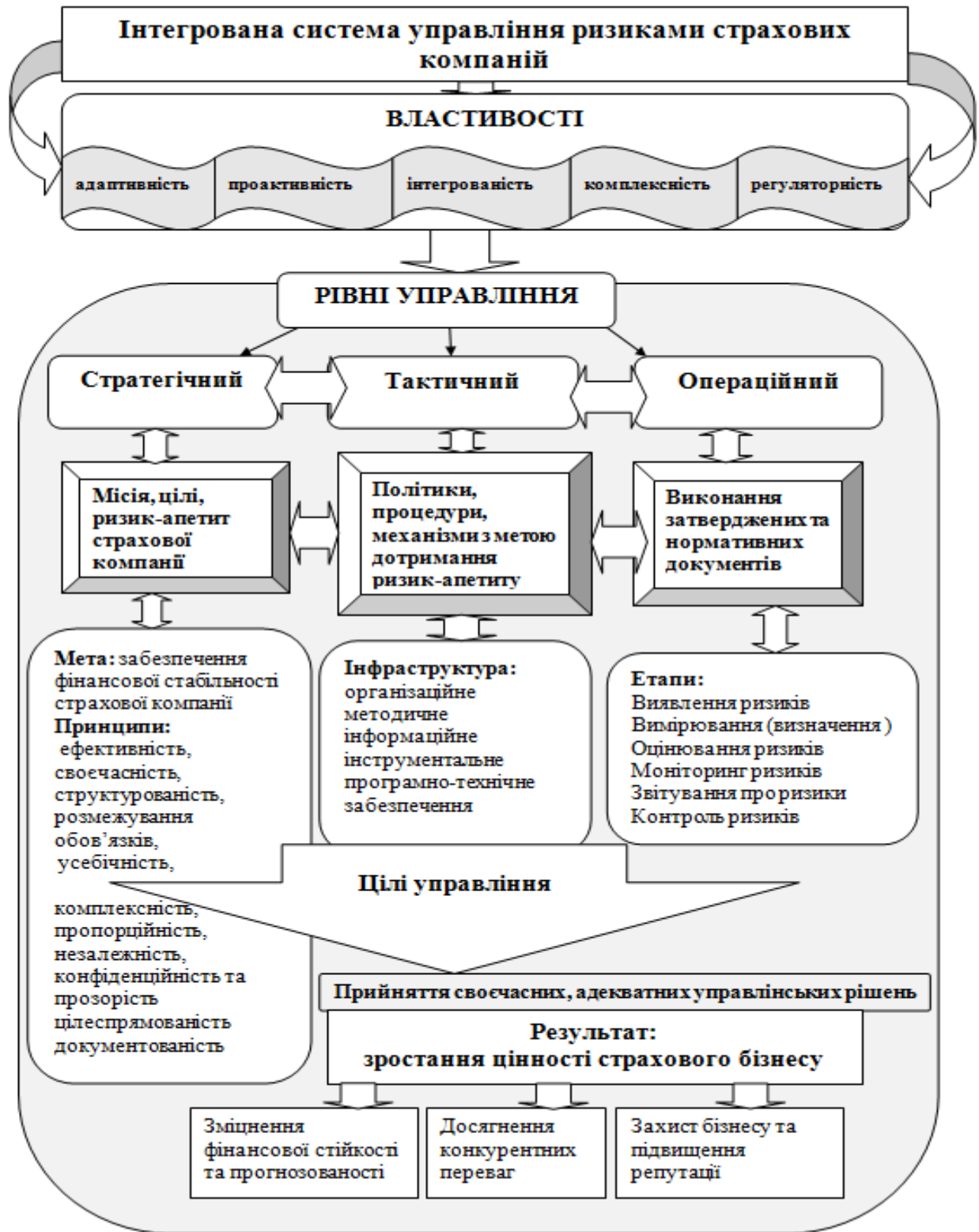
№ з/п	Автор	Визначення
1	Чупайленко О. А.	«управління ризиками – це складна комплексна система, що ґрунтується на принципах, функціях і методах управління, спрямованих на дослідження можливих видів ризиків підприємства, проведення оцінки їх величини з метою розроблення і реалізації заходів щодо зменшення та запобігання несприятливим результатам впливу ризику»[53]
2	Колесник К. К.	«систематичний процес і стратегія ідентифікації, аналізу, оцінки, зменшення або уникнення та контролю ризиків з метою досягнення цілей організації» [19]
3	Петровська В.О.	«набір координованих дій і підходів, спрямованих на розпізнавання, аналіз, зниження та врегулювання можливих негативних подій або втрат, що можуть вплинути на досягнення стратегічних цілей» [40]
4	Філіпов В.	«процес визначення, оцінки та підконтрольного керування ризиками, які можуть вплинути на успішне виконання проекту, діяльності або організації» [59]
5	Рубежанська В.	«практика і методологія, спрямована на ідентифікацію потенційних загроз та можливостей, їхню оцінку, планування заходів для контролю та зниження впливу ризиків на організацію чи проект» [48]
6	Стенлі М.	«процес виявлення, аналізу та реагування на фактори ризику протягом усього життєвого циклу проекту та в інтересах досягнення його цілей, передбачає контроль можливих майбутніх подій і є проактивним, а не реактивним» [77]
7	Василе Е., Кройтору І.	«превентивне ставлення до усунення або обмеження збитків, якщо є можливість матеріалізації ризику, а саме процес ідентифікації, аналізу та реагування на потенційні ризики організації»[80]

<i>Продовження таблиці Г</i>		
8	Сонен П.	«процес ідентифікації, оцінки, управління та контролю потенційних подій або ситуацій, а також забезпечення розумної впевненості щодо досягнення цілей організації»[76]
9	Датський А., Бхутта У.С.	«як бізнес-процес являє собою нематеріальний, соціально складний, причино неоднозначний і залежний від шляху організації ресурс, якщо він використовується ефективно та результативно та може забезпечити стійку конкурентну перевагу» [62]
10	Дункельбергер Д.	«управління ризиками - це макрорівень процесу оцінки,аналізу, визначення пріоритетів і розробки стратегії для зменшення загроз, що можуть вплинути на активи і прибуток організації»[63]

Додаток Д

Рисунок 1

Модель інтегрованого управління ризиками страхової компанії

Джерело: розроблено автором на основі джерел [11, 47, 42]

Додаток Е

Рисунок 1

Модель управління ризиками страхової компанії України згідно чинного законодавства

Джерело: сформовано автором на основі [42].

Додатки до розділу 2

Додаток Ж

Таблиця Ж

**Феноменологія ризиків навколишнього середовища страхових компаній
України**

Категорія ризику	Ключові фактори ризику	Вплив індикаторів ризиків на страхові компанії
1	2	3
1. Епідеміологічні	Розповсюдження інфекційних захворювань Пандемії Зростання медичних виплат	Великі страхові виплати Збільшення страхових претензій, попиту на медичне страхування Збитки в галузі страхування життя та здоров'я, туризму Нездатність клієнтів оплачувати страхові внески
2. Кліматичні	Природні катастрофи: урагани, повені, землетруси Зміни клімату та екстремальні погодні умови Пошкодження інфраструктури	Збільшення страхових виплат на страхування майна, медичне страхування, відповідальності, врожаю, сільського, лісового господарства Призводять до збитків
3. Екологічні	Забруднення навколишнього середовища, екологічні катастрофи, техногенні аварії Порушення екологічних нормативів	Збільшення страхових виплат Призводять до збитків Негативний вплив на інвестиційні портфелі компаній
4. Воєнні	Пошкодження інфраструктури, майна через обстріли, активні бойові дії, мінування, руйнування Енергетичні ризики Евакуація людей Економічні труднощі та військовий стан	Збільшення страхових виплат Призводять до збитків Зміни у попиті на страхові продукти Забезпечення безпеки персоналу
5. Соціальні	Зміни у зайнятості, безробіття Демографічні зміни Міграційні процеси Здоров'я населення Соціальна нестабільність	Падіння попиту на страхові послуги Збільшення відшкодувань у сфері медичного страхування Посилення ризиків страхування нерухомості
6. Економічні	Зміни у економіці та фінансовому середовищі	Посилюються валютний та ризик відсоткової ставки Відбуваються зміни у попиті Інфляція впливає на резерви та виплати Відображаються на фінансових результатах діяльності

<i>Продовження таблиці Ж</i>		
7. Технологічні	Кібербезпека Цифрова трансформація Штучний інтелект Електронна конкуренція	Фінансові втрати Негативний вплив на клієнтів через виток інформації Необхідність інвестицій, впровадження нових продуктів Швидка адаптація до технологічних змін
8. Регуляторні	Зміни регуляторних вимог, законодавства, системи нагляду	Впливають на фінансові результати діяльності та модель управління

Джерело: розроблено автором на основі [4,12,14,16,22].

Додаток И

Таблиця И

Показники страхового ринку України за 2014-2024 рр., млн грн.

№ з/п	Показники	Період										
		2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.
1	Валові страхові премії	26767,3	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	53001,2	45175,9	49708,0	39661,8	47014,7	53252,8
2	Валові страхові виплати	5065,4	8100,5	8839,5	10536,8	12863,4	14338,3	14853,6	17958,3	13001,4	16867,3	20919,9
3	Рівень валових виплат, відсотки	18,9	27,2	25,1	24,3	26,1	27,1	32,9	36,1	32,8	35,9	39,3
4	Рівень чистих виплат, відсотки	26,3	34,0	32,3	36,0	36,1	35,5	35,8	38,4	33,3	36,4	38,9
5	Активи за балансом	70261,2	60729,1	56075,6	57381,0	63493,3	63866,8	64920,2	64209,2	70298,3	74412,2	72530,2
6	Активи, визначені ст.31 ЗУ «Про страхування»	40530,1	36418,8	35071,9	36084,6	40666,5	44609,9	46113,6	47159,2	54145,6	56359,9	65688,1*
7	Обсяг сплачених статутних капіталів	15120,9	14474,8	12661,6	12831,3	12636,6	11066,1	9748,1	7923,7	6716,8	5955,6	5550,7
8	Сформовані страхові резерви на кінець звітного періоду	15828,0	18376,3	20936,7	22864,4	26975,6	29558,8	34192,1	36021,4	40321,8	46269,9	36654,7**

Прим.: * - прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу, ** - технічні резерви.

Джерело: складено автором на основі [27].

Додаток К

Таблиця К

Карта ризиків страхових компаній України за даними фінансової звітності за 2021 - 2022 рр.

№з/п	Назва страхової компанії	Ризики відображені у фінансової звітності з управління страховими компаніями за 2021 - 2022 рр.
Компанії з іноземним капіталом		
1	Українська Страхова група	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий
2	СК «Колоннейд Україна»	Андеррайтинговий, кредитний, ринковий (процентний, валютний), операційний, ліквідності
3	АТ СК «АРКС»	Андеррайтинговий, ринковий (ключовий через коливання курсу валют), дефолту контрагента, операційний
4	СК РЗУ Україна	Ринковий, кредитний, ліквідності, системні та операційний
5	ПрАТ СК «Княжа ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	Ринковий (ризик відсоткової ставки, валютний), ліквідності, кредитний Андеррайтинговий, операційний (незначний)
6	ПрАТ СК «Універсальна»	Ринковий (ризик відсоткової ставки, валютний), ліквідності, кредитний; операційний, страховий, юридичний
7	ПрАТ СК «Євроінс Україна»	Андеррайтинговий (катастрофічний, недостатності премій і резервів, страхування здоров'я), ринковий, кредитний, ліквідності, оперативний, учасника фінансової групи
8	ПрАТ СК «Уніка»	Дефолту контрагента, недостатності страхових премій і резервів, катастроф, валютний, ліквідності; стратегічні ризики (нові)
9	ПрАТ СК «Уніка ЖИТТЯ»	Валютний, збільшення рівня смертності, непрацездатності та шкоди здоров'ю, передчасного припинення дії договорів, ліквідності, стратегічні ризики (нові)
10	ПрАТ «МетЛайф»	Ризик зміни відсоткових ставок (не має впливу), страховий, ліквідності, валютний, кредитний.
11	ПрАТ СК «Княжа ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	Ринковий (ризик відсоткової ставки, валютний), ліквідності, кредитний Андеррайтинговий, операційний (незначний)
12	ПрАТ СК «ПЗУ Україна страхування життя»	Ринковий, кредитний, ліквідності, системні та операційний
13	ПрАТ «ГРАВЕ Україна Страхування життя»	Андеррайтинговий (недостатності премій і резервів, катастрофічний, страхування здоров'я), ринковий (інвестицій в акції, процентної ставки, валютний, спреду,
14	ПрАТ СК «ГРАВЕ Україна»	майновий, ринкової концентрації), ліквідності, кредитний, операційний, операційний ІТ
15	ТДВ «АЛЬЯНС Україна»	Не відображено
16	ТДВ СК «АРКС ЛАЙФ»	Кредитний, ринковий (валютний, процентної ставки, цінний), ліквідності, страхові, операційні, юридичні

<i>продовження таблиці К</i>		
17	ПрАТ СК «КАРДІФ»	Ринковий, страховий (андеррайтинговий) (включаючи ризики, пов'язані з ціноутворенням та формуванням страхових резервів), кредитний (включаючи кредитні ризики, пов'язані з активами та кредитні ризики, пов'язані із зобов'язаннями), операційні, стратегічний, інші ризики, репутаційний, комплаєнсу, учасника фінансової групи
18	ТДВ СК «ГЛІ»	Кредитний, ринковий, ліквідності, операційний, юридичний
19	ПрАТ СК «Альфа страхування»	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий
20	АТ СК «ОПКА»	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий (зміни процентних ставок, валютний)
Компанії з вітчизняним капіталом		
21	СК «Країна»	Специфічні, об'єктивні, суб'єктивні Недостатності страхових премій і резервів, катастрофічний, страхування здоров'я, інвестицій в акції, валютний, спреду, майновий, процентної ставки, ринкової концентрації, дефолту контрагента, операційний
22	ТДВ «СК «ПРОФЕСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ»	Ринковий (валютний, процентний, інший ціновий), кредитний, ліквідності – незначні; страховий (регулярність, або розмір виплат більш за оціночні), операційний, юридичний
23	ПрАТ СК «Вусо»	Ризик платоспроможності незначний Чутливість до ризиків: зміни обмінного курсу; збільшення виплат зі страхування здоров'я, за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів; зниження ринкових цін на нерухомість Зовнішні фактори ризиків: військовий стан, загальне політичне та економічне становище
24	ПРАТ СК «Арсенал страхування»	Не відображені
25	АТ «СГ ТАС»	Ринковий (валютний, процентної ставки, ліквідності), страховий (недостатності страхових премій і резервів, катастрофічний, інфляційний), кредитний (пов'язані з активами та зобов'язаннями), операційні, стратегічний, інші, що пов'язані із зовнішніми чинниками
26	АТ «СК ТАС»	
27	АТ СК «Інго»	Андеррайтинговий, ринковий, операційний, ліквідності мають вплив, але контролюються страховиком. Основні: страховий, кредитний, валютний, ліквідності (особлива увага)
28	ПАТ НАСК «Оранта»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, операційний. За результатами стрес-тестування найбільш вагомий: збільшення виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів
29	НАСК «Оранта»	

<i>продовження таблиці К</i>		
30	ТДВ СК «ГАРДІАН»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, правовий, операційний, втрати ділової репутації, стратегічний, системний, конкуренції, дистанційного обслуговування Мають вплив за результатами стрес-тестування: збільшення виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, зниження ринкових цін на нерухомість, зниження цін на облігації підприємств, що включені до складу активів балансу
31	ТДВ СК «Експрес страхування»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, операційний, учасника фінансової групи, вплив яких незначний
32	ТДВ СК «Кредо»	Галузеві ризики, зміни цін на послуги та виконання зобов'язань, крайні та регіональні, фінансові, правові. Головний ризик полягає зростанні частоти і масштабу страхових виплат. За підсумками стрес-тестування, мають вплив ризики: зниження ринкової вартості акцій, ринкових цін на нерухомість; збільшення виплат за обов'язковим страхуванням відповідальності власників наземних транспортних засобів
33	ПрАТ «СК «Перша»	Не зазначено
34	ПрАТ «УПСК»	Страховий, ринковий (валютний, зміни процентних ставок, зміни інших курсів), ліквідності, кредитний
35	АТ СК «БУСІН»	Премій і резервів, катастрофічний, дефолту дебітора операційний – аквізаційний (високий) Страхування здоров'я, інвестицій в акції, валютний ризик, майновий, ринкової концентрації, операційний - адміністративний, дефолту контрагента (помірний) Учасника фінансової групи, процентної ставки, спреду (не впливає) За результатами стрес-тестування має чутливість до ризиків зміни обмінного курсу іноземних валют відносно гривні
36	ПрАТ «СК «КД Життя»	Ринковий (валютний, процентний, інший ціновий), кредитний, ліквідності
37	ПрАТ «УТСК»	Ринковий (валютний, процентний, ризик зміни інших курсів), кредитний, ліквідності – не істотні Операційний, юридичний, страховий, гіперінфляції
38	СТРАХОВА КОМПАНІЯ «БРОКБІЗНЕС»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, ліквідності, операційний, юридичний За результатами стрес-тестування найбільший вплив має коливання курсу іноземних валют; не є суттєвим вплив ризиків: майнових, інвестицій в акції, недостатності резервів (збитків)
39	Страхова компанія «Еталон»	Страховий, ринковий (валютний, зміни процентних ставок, інший ціновий), ліквідності, кредитний(незначний)
40	ПрАТ «СК «ФОРТЕ ЛАЙФ»	Не зазначено

<i>продовження таблиці К</i>		
41	ТДВ СК «Альфа-Гарант»	Андеррайтинговий, ринковий, ліквідності, кредитний, операційний, ризик учасника фінансової групи За результатами стрес-тестування несуттєвий вплив мають: збільшення виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, зменшення обмінного курсу іноземних валют відносно гривні; ринкових цін на нерухомість
42	ТДВ «СК «Мотор-Гарант»	Андеррайтинговий, ринковий, ліквідності, комплаєнс-ризик, дефолту контрагента, операційний, ризик учасника фінансової групи Потребують мінімізації: оперативний (у тому числі: юридичний, інформаційний), комплаєнс – ризик За результатами стрес-тестування ключові: збільшення виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, з медичного страхування; зниження ринкових цін на нерухомість
43	ПрАТ «ЄТС»	Ринковий (валютний, процентний, ризик зміни інших курсів), кредитний, ліквідності, страховий. Найбільший страховий, що полягає у збільшенні частоти страхових виплат, тяжкості страхових збитків та ризику конкурентних змін
44	ТДВ «СГ «ОБЕРІГ»	Зовнішні, внутрішні. Кредитний, ринковий, ліквідності, страховий. Потребують мінімізації: ринкової концентрації, премій і резервів, операційний, дефолту банку. За результатами стрес-тестування найбільш вагомі: збільшення виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, з медичного страхування; значна чутливість до ризику зниження ринкових цін на нерухомість
45	ТДВ «СК «ВіДі-Страхування»	Страховий, ринковий (валютний, процентний, ризик зміни інших курсів), кредитний, ліквідності
46	ПрАТ «Європейський страховий альянс»	Страховий, фінансові (ринковий, кредитний, ліквідності), операційний; інвестиційний
47	ПрАТ «УАСК АСКА – ЖИТТЯ»	Страховий, ринковий, кредитний, ліквідності, груповий, операційний, системний, інвестиційний
48	ТДВ СТ Мегаполіс	Виключено з реєстру (грудень 2023)
49	ПрАТ «СК «УЛЬТРА АЛЬЯНС»	Андеррайтинговий, ринковий, спреду, ринкової концентрації, майновий, правовий, репутаційний, дефолту контрагенту, операційний (інформаційний, персоналу, організаційний), ліквідності
50	ТДВ «СК «ЕКТА»	Кредитний, ліквідності, ринковий (мінімальний валютний), операційний, юридичний
51	ТДВ «СК «ПРЕМ'ЄР ГАРАНТ ПРОФІ»	Страховий та його концентрація, ринковий (валютний, процентний, ціновий), втрати ліквідності, кредитний

<i>Продовження таблиці К</i>		
52	ПрАТ «СК «Глобаліс Іншуренс Солюшенс»	Андеррайтинговий, ринковий, ліквідності, дефолту контрагента, операційний, учасника фінансової групи
53	ПрАТ «СК «САЛАМАНДРА»	Андеррайтинговий, ринковий (інвестицій в акції, валютний, відсоткових ставок, спреду, майновий, ринкової концентрації) дефолту контрагента, операційний та юридичний, інші ризики (судових розглядів, країни Україна, податковий, впливу сполоху корона вірусу, впливу воєнної агресії)
54	ПрАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС»	Страховий, ринковий, кредитний, ліквідності, валютний, податковий
55	ТДВ «СТ «АВЕСТА СТРАХУВАННЯ»	Страхові, фінансові, капіталу, кредитний, ліквідності
56	ПрАТ СК «Енергорезерв»	Андеррайтинговий, кредитний, ринковий, ліквідності, дефолту контрагента, операційний, учасника фінансової групи
57	ПрАТ «СК «Трансмагістраль»	Фінансові : ринковий (валютний, процентний, цінний), кредитний, ліквідності Операційний, юридичний та страхові
58	АТ «СК «Авангард»	Фінансові: ринковий (валютний, процентний, інший цінний), кредитний, ліквідності Операційний, юридичний та страхові (андерайтинговий, катастрофічний, недостатності премій, резервів, перевищення витрат) Впливають: ринковий, інвестицій в акції
59	ПрАТ АСК «СКАРБНИЦЯ»	Ринковий, включаючи ризик ліквідності Страховий, (ризики пов'язані з ціноутворенням та з формуванням страхових резервів Кредитний (пов'язані з активами та із зобов'язаннями) Операційні ризики Стратегічні ризики (від зовнішніх чинників) Інші ризики (репутаційний, правовий, операційно - технічний, стратегічний від управлінських рішень)
60	ПРАТ «ДЖЕРЕЛО СТРАХУВАННЯ»	Андеррайтинговий (страхові), фінансові (ринковий, кредитний, ліквідності); операційний, учасника фінансової групи
61	ПрАТ «СК АСКО ДС»	Андеррайтингу, зниження конкурентоспроможності, збільшення страхових виплат
62	ПРАТ «СК «РЕСПЕКТ»	Страховий, кредитний, операційний, стратегічний, ринковий, ліквідності
63	ТДВ «СК «АСТРАМЕД»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, процентної ставки), операційний, юридичний (законодавчого простору), андерайтинговий, стратегічний За результатами стрес-тестування: зниження ринкових цін на нерухомість
64	ПрАТ «СК «Місто»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, операційний, законодавчого простору(не розкриваються)
65	ПрАТ «СК «МИР»	Страхові, операційні, фінансові: ринковий (валютний, відсотковий, інший), кредитний, ліквідності (високий)

<i>Продовження таблиці К</i>		
66	ПрАТ «ІНСК»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), операційний, юридичний, страховий; економічної невизначеності
67	ПрАТ «СК «МЕГА-ПОЛІС»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), операційний, юридичний, страховий Мають незначний вплив: недостатності страхових премій і резервів, валютний, ринкової концентрації, інвестицій в акції катастрофічний, операційний, учасника фінансової групи; значний вплив - російська агресія
68	ПрАТ «СК «ПРЕСТИЖ»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), страховий (андеррайтинговий)
69	АТ «СК «ІНГО ЖИТТЯ»	Не активна
70	ПрАТ «Українська аграрно-страхова компанія»	Андеррайтинговий, кредитний, ліквідності, ринковий, операційний, груповий, системний, інвестиційний, страхові Нефінансові: репутаційний, юридичний, операційно-технічний Основні фактори військові, економічні
71	АСК «Дністер»	Андеррайтинговий (страховий), ринковий, дефолту контрагента (кредитний), ліквідності, операційний, репутаційний, учасника фінансової групи
72	ПрАТ «СК «НАДІЙНА»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), страховий, операційний
73	ПрАТ «СТ «ГАРАНТІЯ»	Страхові, ринкові, дефолту контрагента операційний, стратегічний, репутації; інші, пов'язані з зовнішніми чинниками Критичний рівень ризику ринкової концентрації Допустимий: недостатності страхових премій і резервів; катастрофічний; операційно-технологічний; витрат; репутації; стратегічний Мінімальний: дострокового розторгнення договорів; несплати чергових платежів; валютний; спреду; ліквідності; дефолту контрагента; оцінки; юридичний; регуляторний
74	ПрАТ «СК "ІНТЕР-ПЛЮС»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), страховий, операційний, юридичний
75	ТДВ «СК «Гарант і Я»	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий, операційний, груповий, системний, інвестиційний, Нефінансові: репутаційний, юридичний, операційно-технічний
76	ПрАТ «СК «Раритет»	Зовнішні фактори: воєнний стан, пандемія, інфляція, соціальні потрясіння, кон'юктура ринку, зміна законодавства, природні аномальні явища Внутрішні фактори: фінансові, операційні, стратегічні Ризики не ідентифіковані
77	ПрАТ СК «АРСЕНАЛ»	Страхової діяльності, операційні, фінансові, стратегічні, інші пов'язані із зовнішніми чинниками
78	АТ «УОСК»	Кредитний, ринковий (валютний, процентної ставки) ліквідності, страховий, операційний, юридичний

<i>Продовження таблиці К</i>		
79	ПрАТ «СК «ЮНІВЕ»	Кредитний, ліквідності, страховий, операційний, компласнс-ризик
80	ПрАТ «СК "Оранта-Січ»	Процентний ризик, пов'язаний з рухом грошових коштів; ліквідності, валютний, кредитний, концентрації, операційний (за 2022 рік немає звітності)
81	ПрАТ «СК «САТІС»	Страховий, ринковий, кредитний, ліквідності, валютний, податковий, операційний
82	ПрАТ «СК «Сузір'я»	Кредитний, ринковий (валютний, процентної ставки) ліквідності, страховий, операційний, юридичний
83	ТДВ "СК «ЕКСПО СТРАХУВАННЯ»	Андеррайтинговий (страховий), ринковий, дефолту контрагента, ліквідності, операційний, репутації, учасника фінансової групи, стратегічний
84	ПрАТ «Велта»	Кредитний, ринковий, ліквідності, валютний, управління капіталом Нефінансові: операційний, законодавчого простору
85	ПРАТ «УВСК»	Андеррайтинговий (ризик недостатності премій і резервів, катастрофічний); ринковий (інвестицій в акції, процентної ставки, валютний, спреду, майновий, ринкової концентрації), дефолту контрагента (неплатоспроможності контрагента), операційний, учасника фінансової групи; інші ризики
86	ПрАТ СК «ВЕЛЕС»	Андеррайтинговий, ринковий, ліквідності, кредитний, операційний, ризик учасника фінансової групи, судових розглядів, країни Україна, податковий, сполоху коронавірусу, військової агресії
87	ТДВ СК «НГС»	Страховий(страхування здоров'я), ринковий, ліквідності, кредитний, операційний (з 18.11.2023 без ліцензії)
88	ПрАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ВЕЛТЛІНЕР»	Андеррайтинговий (страховий), ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), кредитний, ліквідності
89	ПрАТ «СК «ВЕЛТЛІНЕР»	За результатами стрес-тестування вплив мають: підвищення або зниження обмінного курсу іноземних валют відносно гривні; зменшення ринкових цін на нерухомість
90	ПрАТ «СК «ВЕЛТ»	
91	ТДВ «НІКО СТРАХУВАННЯ»	Кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, зміни процентних ставок), страховий, операційний
92	ПрАТ «СК «Залізничні шляхи»	Андеррайтинговий, ринковий, дефолту контрагента, операційний
93	АТ (приватне) «СК «РІДНА»	Андеррайтинговий (недостатності премій і резервів, катастрофічний), ринковий (інвестицій в акції, процентної ставки, валютний, спреду, майновий, ринкової концентрації), операційний, дефолту контрагента (ризик неплатоспроможності контрагента), учасника фінансової групи; інші ризики
94	ПрАТ «СК «ПРЕМ'ЄР АЛЬЯНС»	Андеррайтинговий, ринковий, ліквідності, дефолту контрагента, операційний, ризик учасника фінансової групи, судових розглядів, країни Україна, податковий, сполоху коронавірусу, військової агресії
95	ТДВ СК «СХІД-ЗАХІД»	Ринковий (відсоткової ставки, валютний, інший ціновий), ліквідності, кредитний; операційний, юридичний

<i>Продовження таблиці К</i>		
96	ТДВ «СК «КВОРУМ»	Андеррайтинговий, ринковий, операційний, дефолту контрагента Мають вплив: недостатності премій, недостатності резерву збитків, катастрофічний, майновий, ринкової концентрації, дефолту контрагента, ВК/ФТ (відмивання коштів/фінансування тероризму)
97	ПрАТ «СГУ»	Страховий, фінансові: кредитний, ринковий, ліквідності, валютний, процентний
98	ПрАТ «СК «Фенікс»	Страхові, кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, процентної ставки), операційний
99	ПРАТ «ПРОМСТРАХ»	Андеррайтинговий, ринковий (інвестицій в акції, процентної ставки, валютний, спреду, майновий, ринкової концентрації), операційний, дефолту контрагента, судових розглядів, країни Україна, податковий, впливу сполоху коронавірусу, впливу військової агресії рф проти України; стратегічний, репутації, юридичний
100	ПрАТ СК «ІнтерЕкспрес»	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, зміни відсоткової ставки), операційний
101	ТДВ «Страхова компанія «Гамайун»	Страховий, кредитний, ліквідності, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), операційний
102	ТДВ «СК «ЄВРОПОЛІС»	Кредитний, страховий, перестраховий, підвищення частоти страхових випадків та сум відшкодування, ринкові (валютний, відсотковий, інший ціновий), операційні
103	АТ СК «Форміка»	Кредитний, ринковий (валютний, процентної ставки, інший ціновий), ліквідності, страховий, операційний, юридичний
104	ПрАТ «СК «ТАСТ-ГАРАНТІЯ»	Операційний, страховий Анульовано ліцензії 16.11.2023
105	ТДВ СК «ІНТЕХ»	Не відображено
106	Страхова компанія «Соверен»	Кредитний, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), операційний, юридичний, репутації, страховий стратегічний, гіперінфляції, ліквідності
107	ПрАТ СК «Грандвіс»	Кредитний, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), ліквідності, страховий
108	ПрАТ «ПРОМИСЛОВО СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС»	Страховий, кредитний, ринковий (валютний, відсотковий, інший ціновий), втрати ліквідності
109	ТДВ «СК «ВАРТО»	Кредитний, андеррайтинговий, підвищення частоти випадків та сум відшкодувань, перестраховий, ринковий, ліквідності, операційний
110	ТзДВ «СК «УНІК»	Страхові, інвестиційний, ринковий, втрати ліквідності, кредитний
111	ТДВ «СК «ГАРАНТ-ФАРМАМЕД»	Анульовано ліцензії та виключено з реєстру (листопад 2023року)

Джерело: сформовано автором за даними [24, 27,45].

Додаток Л

Додаток Л. 1

Таблиця Л. 1

Показники критеріїв оцінювання ступеня ризику страховика в Україні

Критерії	Вага показника в критерії, %	Показники критеріїв	Бали ступеню ризику страховиків			
1	40	Виконання заходів впливу	1	2	3	4
	20	Результати зовнішнього аудиту	1	2	3	4
	10	Подання файлів з показниками звітності та інших передбачених документів	1	2	3	4
	20	Наявність в актуарному звіті за попередній рік інформації про адекватність формування страхових резервів	1	2	3	4
	10	Результати зовнішнього аудиту	1	2	3	4
2	21	Рівень вхідного перестраховування	1	2	3	4
	21	Рівень вихідного перестраховування	1	2	3	4
	58	Частка страхових премій (резерву премій) за окремими лініями бізнесу	1	2	3	4
3	45	Дотримання вимог до мінімального капіталу та капіталу платоспроможності	1	2	3	4
	20	Дотримання вимог до покриття технічних резервів страховика	1	2	3	4
	20	Частка визначених категорій активів з високою ліквідністю	1	2	3	4
	15	Частка прийнятних активів у структурі регуляторного балансу страховика	1	2	3	4

Джерело: складено автором на основі [29, 30].

Додаток Л. 2

Таблиця Л 2

Оцінка ступеню ризику страховика в залежності від специфіки та показників діяльності

Діяльність у сфері страхування / показник (станом на дату оцінки)	Ступінь ризику			
	1	2	3	4
	низький	середній	високий	критичний
	значення показника, %			
Страховики non-life Частка страхових премій за окремими лініями бізнесу в структурі страхового портфеля (чисті премії)	<10%	10% і більше, але < 25%	25% і більше, але < 50%	50% і більше
Страховики life Частка резерву премій за лініями бізнесу страхування життя у сформованих резервах зі страхування життя	<25%	25% і більше, але < 50%	50% і більше, але < 75%	75% і більше

Джерело: сформовано автором за даними [29].

Додаток Л. 3

Групи суспільної важливості страхових компаній

Таблиця Л 3

№ з/п	Код ЄДРПОУ	Назва установи	Показники, тис. грн				Групи суспільної важливості за показниками												Суспільна важливість страховика (група)
			Балансова вартість активів на 01.01. 2024 року	Страхові резерви	Чисті зароблені страхові премії	Частка чистих зароблених страхових премій у загальному обсязі чистих страхових премій	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
							вага 20%				вага 40%				вага 40%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	1 651 171,2	1 060 887,4	1 301 016,4	3,4	1				1				1				1
2	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	7 809 006,0	20 155,6	26 745,3	0,1	1						3				3		2
3	13494943	ПрАТ "СК АСКО ДС"	5 646 558,9	36 853,0	50 766,0	0,1	1						3					4	3
4	13525951	ПрАТ "СК "Фенікс"	5 239 060,4	165,7	1 215,9	0,0	1							4			3		3
5	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	4 719 051,7	209 625,0	302 793,8	0,8	1				1							4	2
6	13800475	АСК "Дністер"	4 666 823,1	4 986,6	7 858,5	0,0	1							4				4	3
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	3 908 101,4	26 248,0	30 513,0	0,1	1						3		1				2
8	14229456	ПрАТ "СТ "ГАРАНТІЯ"	3 678 012,6	27 214,3	31 580,3	0,1	1						3				3		3

Продовження таблиці Л.3

9	16285602	АТ "СК "ІНГО"	3 521 782,7	2 065 160,5	2 005 196,3	5,2	1				1				1				1
10	19209435	ПрАТ "СК "ПЕРЕМОГА"	2 718 266,1	21,9	681,8	0,0	1						4					4	3
11	19243047	ПрАТ СК "ГРАВЕ УКРАЇНА"	2 646 033,6	87 211,4	130 773,0	0,3	1				2							3	2
12	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	2 455 475,0	106 200,0	169 518,0	0,4	1				2							3	2
13	19411125	ПрАТ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС"	2 292 326,0	128 771,0	242 638,0	0,6	1				2							4	3
14	19492371	АТ СК "БУСІН"	2 203 857,0	197 209,8	114 479,2	0,3	1				2							3	2
15	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	1 748 129,0	2 379 823,8	2 737 150,0	7,1	1				1							4	2
16	20080515	Страхова компанія "Еталон"	1 593 718,5	237 034,0	301 965,0	0,8	1				1							4	2
17	20113829	ПРАТ "СК "Універсальна"	1 109 439,4	1 174 691,9	1 685 247,8	4,4	1				1							4	2
18	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	1 100 107,8	228 860,1	296 178,2	0,8	1				1							3	2
19	20474912	АТ "СК "АРКС"	988 934,0	2 930 546,4	3 255 430,1	8,4	1				1							3	2
20	20602681	ПрАТ "УПСК"	942 444,6	373 218,5	393 224,7	1,0	1				1							4	2
21	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	827 275,1	1 557 021,5	1 562 472,0	4,0	1				1							4	2
22	20842474	АТ "СК "Країна"	781 082,3	166 257,0	389 977,0	1,0	1				2							4	3
23	21559409	ПрАТ "Велта"	714 618,1	11 778,0	12 242,0	0,0	1						4					4	3
24	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	586 909,3	135 896,1	181 810,4	0,5	1				2				2				2

Продовження таблиці Л.3

25	22134155	ПрАТ "ПРОМИСЛОВО СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС"	514 573,5	2 490,5	28 723,1	0,1	1							4			4	3
26	22448445	ПРАТ «СК «РЕСПЕКТ»	511 588,7	11 219,4	20 189,6	0,1	1							4			4	3
27	22523595	ПрАТ "СК "Залізничні шляхи"	488 463,7	17 491,7	15 571,0	0,0	1							4			4	3
28	22800936	ПрАТ "Українська аграрно-страхова компанія"	404 599,2	12 843,1	11 996,5	0,0	1							4			4	3
29	22821660	ПрАТ СК "Грандвіс"	394 849,4	3 111,4	5 837,0	0,0	1							4			4	3
30	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	373 333,0	665 402,3	453 958,4	1,2	1			1							3	2
31	22891956	ПрАТ "СК "Сузір'я"	368 658,3	10 045,9	11 110,4	0,0	1							4			4	3
32	22910777	ПрАТ СК "Енергорезерв"	367 146,0	5 848,0	13 998,0	0,0	1							4	2			3
33	22945712	ПрАТ "УТСК"	331 533,0	274 284,0	316 227,5	0,8	1			1							4	2
34	22963118	ПрАТ "СК "САПІС"	299 010,8	939,5	17 235,9	0,0		2						4			4	4
35	24131636	ПРАТ "ПРОМСТРАХ"	294 822,2	6 376,4	222 433,3	0,6		2						4			4	4
36	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	278 188,6	1 479 979,7	1 121 892,9	2,9		2		1							3	2
37	24309647	ПрАТ "УАСК АСКА - ЖИТТЯ"	276 515,0	130 430,0	155 933,0	0,4		2			2						4	3
38	25264645	Страхова компанія "Соверен"	248 825,1	1 650,9	3 496,0	0,0		2						4			4	4

Продовження таблиці Л.3

39	25285050	ПрАТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ВЕЛТЛІНЕР", ПрАТ "СК "ВЕЛТЛІНЕР", ПрАТ "СК "ВЕЛТ"	229 250,3	17 645,1	41 735,6	0,1	2						4			3		3
40	25395057	ПрАТ "СК "Колоннейд Україна"	225 762,0	333 529,8	481 007,9	1,2	2			1							4	2
41	25399836	ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя"	220 452,0	4 902 159,8	496 681,8	1,3	2			1							4	2
42	30115243	АТ "СГ "ТАС"(приватне)	212 962,7	2 697 188,5	2 907 158,2	7,5	2			1							4	2
43	30217808	ПрАТ СК "ВЕЛЕС"	197 556,4	57 262,7	2 817,5	0,0	2				2						4	3
44	30407332	ПрАТ "СК "Раритет"	172 744,0	3 675,1	39 466,6	0,1	2						4				4	4
45	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	169 417,9	671 692,9	63 950,7	0,2	2			1				1				1
46	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	164 755,0	2 319 810,9	2 159 651,1	5,6	2			1							4	2
47	30860173	ПрАТ "СК "МЕГА-ПОЛІС"	160 345,0	5 611,0	64 542,0	0,2	2						4			3		3
48	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	139 554,2	4 201 529,4	577 196,4	1,5	2			1							4	2
49	30990299	ТДВ СК "ІНТЕХ"	131 521,0	5,7	8,2	0,0	2						4				4	4
50	31304718	ПРАТ «УВСК»	129 798,0	13 309,9	13 751,8	0,0	2						4				4	4
51	31630408	ПрАТ "СК "Трансмагістраль"	125 243,0	29 981,0	35 564,9	0,1	2					3					4	3
52	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	119 191,0	1 070 498,0	2 336 521,0	6,0	2			1						3		2

Продовження таблиці Л.3

53	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	111 404,0	677 971,0	694 276,0	1,8		2			1					3		2
54	32109907	ПрАТ «МетЛайф»	109 958,0	6 186 017,0	2 455 042,0	6,3		2			1						4	2
55	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	103 632,5	353 176,6	56 224,8	0,1		2			1					3		2
56	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	103 519,3	263 639,0	414 788,0	1,0		2			1						4	2
57	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	100 910,0	1 668 586,0	401 220,0	1,0		2			1						4	2
58	32586973	ПрАТ "СК "ІНТЕР-ПЛЮС"	100 662,2	13 006,0	142 995,0	0,4		2					4				4	4
59	32638319	ПрАТ "СК "ЮНІВЕС"	95 517,0	9 240,2	2 030,1	0,0			3				4			3		3
60	32670627	АТ «СК «ОПКА»	92 903,5	1 194,1	9 744,9	0,0			3				4				4	4
61	32942598	ПрАТ "ІНСК"	92 885,0	28 933,9	26 825,7	0,1			3			3		1				2
62	33097568	ПрАТ СК "ІнтерЕкспрес"	92 138,0	7 803,0	53 111,0	0,1			3				4				4	4
63	33152560	АТ "СК "Авангард"	89 263,9	46 300,5	117 395,0	0,3			3		2			1				2
64	33152597	ПрАТ "СК "УЛЬТРА АЛЬЯНС"	87 944,2	108 799,0	221 595,6	0,6			3		2						4	3
65	33295475	ПрАТ "СК "Місто"	86 224,0	9 490,0	44 818,0	0,1			3				4				4	4
66	33411729	ТДВ СК "СХІД-ЗАХІД"	84 972,9	9 339,4	14 378,0	0,0			3				4				4	4
67	33831166	ТДВ "НІКО СТРАХУВАННЯ"	84 204,0	12 305,0	42 578,0	0,1			3				4			3		3
68	33832772	ПрАТ "СГУ"	81 750,8	14 647,0	1 334,0	0,0			3				4				4	4
69	33908322	ПРАТ "СК "АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ"	75 349,4	1 485 019,0	1 850 844,0	4,8			3		1						4	3
70	33940722	ПрАТ "СК "ФОРТЕ ЛАЙФ"	75 069,7	277 892,5	101 713,6	0,3			3		1						4	3

Продовження таблиці Л. 3

71	33946038	ПрАТ СК "АРСЕНАЛ"	74 918,2	10 848,4	3 601,0	0,0			3					4			4	4
72	34350924	ПрАТ "СК" "НАДІЙНА"	73 695,0	12 659,8	52 847,0	0,1			3					4			4	4
73	34478248	ПрАТ "СК" "УНІКА ЖИТТЯ"	72 865,5	1 138 166,4	352 097,1	0,9			3	1			1					1
74	34538696	ПрАТ "СК" "КАРДФ"	69 546,6	41 034,9	66 684,5	0,2			3		2						4	3
75	34692526	ПрАТ "ЄТС"	69 397,3	72 898,0	151 092,0	0,4			3		2						4	3
76	34809641	АТ (приватне) "СК" "РІДНА"	68 424,0	11 859,9	11 827,7	0,0			3				4				4	4
77	34981210	ТДВ «СК «ГЛІ»	67 735,5	73 303,0	66 393,0	0,2			3		2						4	3
78	35333145	АТ "СК" "ІНГО ЖИТТЯ"	65 383,1	7 552,2	293,4	0,0			3				4				4	4
79	35392462	ТДВ "СК" "ЕКСПО СТРАХУВАННЯ"	64 531,0	7 912,3	9 723,5	0,0			3				4				4	4
80	35417298	ТДВ "СК" "ГАРДІАН"	63 794,8	729 680,4	1 104 081,5	2,9			3	1			1					1
81	35429675	ТДВ "СК" "Віди-Страховання"	63 749,2	140 515,0	303 098,0	0,8			3		2						3	3
82	35441556	ТзДВ "СК" "УНІК"	63 065,8	0,0	5 557,6	0,0			3				4				4	4
83	35482587	ТДВ "СК" "ПРОФЕСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ"	62 975,4	92,7	1 565,5	0,0			3				4				3	3
84	35525143	ПрАТ "СК" "КД Життя"	61 990,0	428 023,9	57 653,6	0,1			3	1			1					1
85	35692536	ТДВ "СК" "АРКС ЛАЙФ"	60 589,6	74 585,4	307 497,3	0,8			3		2		1					2
86	35744243	ТДВ "СТ" "АВЕСТА СТРАХУВАННЯ"	59 343,0	38 657,8	54 380,9	0,1			3			3					4	3
87	36018520	ПРАТ "ДЖЕРЕЛО СТРАХУВАННЯ"	57 528,0	259,9	22 860,4	0,1			3				4				4	4
88	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	54 115,4	411 101,9	638 656,1	0,1			3	1							3	2

Продовження таблиці Л. 3

89	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	53 858,3	24 764,0	43 227,0	0,1			3			3				4	2
90	37689635	ТДВ "СК "ПРЕМ'ЄР ГАРАНТ ПРОФІ"	47 810,0	7 315,9	1 080 154,1	2,8			4			4				4	4
91	38272117	ПрАТ "СК "ПРЕСТИЖ"	47 162,5	10 554,8	56 037,2	0,1			4			4	1				3
92	38730427	ТДВ "СК "КВОРУМ"	46 179,3	2 757,4	33 296,0	0,1			4			4				4	4
93	39433769	ТДВ "СГ "ОБЕРІГ""	42 484,0	199 134,5	395 581,5	1,0			4	2						4	3
94	42509958	ТДВ "СК "ЕКТА"	41 692,0	40 426,0	347 042,0	0,9			4	2					3		3
95	42801671	ТДВ "СК "АСТРАМЕД"	39 766,9	7 854,7	23 221,0	0,1			4			4				4	4
96	43199626	ТДВ "СК"ВАРТО"	39 050,4	3 007,1	29 236,1	0,1			4			4			3		4
97	43330793	ТДВ "СК "ЄВРОПОЛІС"	36 028,0	1 040,0	9 859,0	0,0			4			4	2				3
РАЗОМ			74 334 829,5	46 781 215,5	38 728 606,6												

Джерело: сформовано автором за даними [24].

ДОДАТОК Л. 4

Таблиця Л. 4

Ранжування страхових компаній України за групами суспільної важливості

№ з/п	Код ЄДРПОУ	Назва компанії	Група суспільної важливості
1	00034186	ПАТ «НАСК "ОРАНТА», НАСК «ОРАНТА»	1
2	16285602	АТ «СК "ІНГО»	1
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	1
4	34478248	ПрАТ «СК «УНІКА ЖИТТЯ»	1
5	35417298	ТДВ «СК «ГАРДІАН»	1
6	35525143	ПрАТ «СК «КД Життя»	1
7	13809430	ПрАТ АСК «СКАРБНИЦЯ»	2
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ББС ІНШУРАНС»	2
9	20474912	АТ «СК «АРКС»	2
10	21870998	ПрАТ «СК «САЛАМАНДРА»	2
11	22868348	ПрАТ «СК «Євроінс Україна»	2
12	33152560	АТ «СК «Авангард»	2
13	35692536	ТДВ «СК «АРКС ЛАЙФ»	2
14	24175269	ПрАТ «УСК «КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	2
15	31650052	ПрАТ «СК «ВУСО»	2
16	31681672	ПрАТ «СК «Перша»	2
17	32253696	ТДВ «Альянс Україна»	2
18	32382598	ТДВ СК «Альфа-Гарант»	2
19	13622789	ТДВ СК «КРЕДО»	2
20	19243047	ПрАТ СК «ГРАВЕ УКРАЇНА»	2
21	19350062	ПрАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС»	2
22	19492371	АТ СК «БУСІН»	2
23	20033533	ПрАТ «СК «УНІКА»	2
24	20080515	Страхова компанія «Еталон»	2
25	20113829	ПРАТ «СК «Універсальна»	2
26	20602681	ПрАТ «УПСК»	2
27	20782312	ПрАТ СК «ЛІЗУ УКРАЇНА»	2
28	22945712	ПрАТ «УТСК»	2
29	32942598	ПрАТ «ІНСК»	2
30	36086124	ТДВ «ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ»	2
31	37317151	ТДВ «СК «Гарант і Я»	2
32	02307292	ПрАТ «СК «Оранта-Січ»	2
33	25395057	ПрАТ «СК «Колоннейд Україна»	2

продовження таблиці Л. 4

34	25399836	ПрАТ «ГРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя»	2
35	30115243	АТ «СГ «ТАС»(приватне)	2
36	30859524	ПАТ «СК «УСГ»	2
37	30929821	АТ «СК «ТАС» (приватне)	2
38	32109907	ПрАТ «МетЛайф»	2
39	32456224	ПрАТ СК «ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ»	2
40	14229456	ПрАТ «СТ "ГАРАНТІЯ»	3
41	19411125	ПрАТ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС»	3
42	20842474	АТ «СК «Країна»	3
43	22910777	ПрАТ СК «Енергорезерв»	3
44	33908322	ПРАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»	3
45	33940722	ПрАТ «СК «ФОРТЕ ЛАЙФ»	3
46	35429675	ТДВ «СК «ВіДі -Страховання»	3
47	30217808	ПрАТ СК «ВЕЛЕС»	3
48	38272117	ПрАТ «СК «ПРЕСТИЖ»	3
49	42509958	ТДВ «СК «ЕКТА»	3
50	13494943	ПрАТ «СК АСКО ДС»	3
51	13525951	ПрАТ «СК "Фенікс»	3
52	24309647	ПрАТ «УАСК АСКА – ЖИТТЯ»	3
53	25285050	ПрАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ВЕЛТЛІНЕР»	3
54	33152597	ПрАТ «СК «УЛЬТРА АЛЬЯНС»	3
55	34538696	ПрАТ «СК "КАРДІФ»	3
56	34692526	ПрАТ «ЄТС»	3
57	34981210	ТДВ «СК «ГЛІ»	3
58	43330793	ТДВ «СК «ЄВРОПОЛІС»	3
59	30860173	ПрАТ «СК «МЕГА-ПОЛІС»	3
60	31630408	ПрАТ «СК «Трансмагістраль»	3
61	39433769	ТДВ «СГ «ОБЕРІГ»	3
62	13800475	АСК «Дністер»	3
63	19209435	ПрАТ «СК «ПЕРЕМОГА»	3
64	21559409	ПрАТ «Велта»	3
65	22134155	ПрАТ «ПРОМИСЛОВО СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС»	3
66	22448445	ПРАТ «СК «РЕСПЕКТ»	3
67	22523595	ПрАТ «СК «Залізничні шляхи»	3
68	22800936	ПрАТ «Українська аграрно-страхова компанія»	3
69	22821660	ПрАТ СК «Грандвіс»	3
70	22891956	ПрАТ «СК "Сузір'я»	3

продовження таблиці Л. 4

71	32638319	ПрАТ «СК "ЮНІВЕС»	3
72	33831166	ТДВ «НІКО СТРАХУВАННЯ»	3
73	35482587	ТДВ «СК "ПРОФЕСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ»	3
74	35744243	ТДВ «СТ «АВЕСТА СТРАХУВАННЯ»	3
75	22963118	ПрАТ «СК «САПІС»	4
76	24131636	ПРАТ «ПРОМСТРАХ»	4
77	25264645	Страхова компанія «Соверен»	4
78	30407332	ПрАТ «СК «Раритет»	4
79	30990299	ТДВ СК «ІНТЕХ»	4
80	31304718	ПРАТ «УВСК»	4
81	32586973	ПрАТ "СК «ІНТЕР-ПЛЮС»	4
82	43199626	ТДВ «СК «ВАРТО»	4
83	32670627	АТ «СК «ОПКА»	4
84	33097568	ПрАТ СК «ІнтерЕкспрес»	4
85	33295475	ПрАТ «СК «Місто»	4
86	33411729	ТДВ СК «СХІД-ЗАХІД»	4
87	33832772	ПрАТ «СГУ»	4
88	33946038	ПрАТ СК «АРСЕНАЛ»	4
89	34350924	ПрАТ «СК «НАДІЙНА»	4
90	34809641	АТ (приватне) «СК «РІДНА»	4
91	35333145	АТ «СК «ІНГО ЖИТТЯ»	4
92	35392462	ТДВ «СК «ЕКСПО СТРАХУВАННЯ»	4
93	35441556	ТзДВ «СК «УНІК»	4
94	36018520	ПРАТ «ДЖЕРЕЛО СТРАХУВАННЯ»	4
95	37689635	ТДВ «СК «ПРЕМ'ЄР ГАРАНТ ПРОФІ»	4
96	38730427	ТДВ «СК «КВОРУМ»	4
97	42801671	ТДВ «СК «АСТРАМЕД»	4

Джерело: сформовано автором за даними [24].

Додаток Л. 5

Показники діяльності страхових компаній з високим та середнім ступенем суспільної важливості

Таблиця Л. 5

№ а/п	Код установи	Назва установи	АКТИВИ, тис.грн											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	918 879,1	965 925,1	1 007 891,7	1 054 870,1	1 061 090,2	1 076 145,6	1 226 305,2	1 301 938,1	1 290 728,5	1 369 376,3	1 534 552,5	1 651 171,2
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	2 302 550,8	2 377 321,7	2 382 986,5	2 582 554,0	2 494 519,9	2 460 095,5	2 747 077,9	3 056 292,8	3 312 483,7	3 279 328,6	3 527 113,8	3 678 012,6
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	583 839,5	588 159,9	590 468,6	607 223,5	634 504,3	641 531,8	712 613,9	741 697,8	757 626,0	771 821,9	785 635,2	827 275,1
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	1 437 796,0	1 438 084,0	1 477 666,0	1 429 495,0	1 341 149,0	1 295 195,9	1 359 349,1	1 321 009,0	1 409 582,1	1 479 738,7	1 552 552,3	1 593 718,5
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРАНТ"	358 175,6	386 217,7	438 053,5	469 030,3	482 904,7	553 495,0	655 947,1	786 729,5	849 236,4	921 029,0	996 249,8	1 100 107,8
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	328 735,0	337 683,0	346 167,0	358 007,3	367 138,4	385 887,1	401 386,3	421 546,1	438 620,3	452 252,4	469 713,9	511 588,7
7	13809430	ПрАТ АСК "СКАРБНИЦЯ"	83 735,0	84 038,0	84 808,0	85 353,0	86 169,0	87 647,0	90 674,0	105 099,0	105 509,0	106 432,0	117 561,0	119 191,0
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "БС ІНШУРАНС"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	360 521,2	404 599,2
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	3 092 602,7	3 390 024,3	3 567 049,2	3 698 432,7	3 521 480,3	4 236 734,5	4 595 424,1	4 818 632,6	4 878 253,5	5 145 849,9	5 454 959,0	5 646 558,9
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	175 902,8	156 542,5	157 521,5	162 728,7	174 265,2	186 152,0	187 829,8	158 546,9	154 106,1	148 468,0	159 845,6	212 962,7
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроікс Україна"	549 706,5	603 847,8	671 277,5	574 361,1	680 169,2	688 338,0	935 386,5	977 182,0	1 002 521,2	1 029 686,9	1 058 992,0	1 109 439,4
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	75 234,0	79 649,6	79 221,0	84 428,0	57 431,0	64 627,0	70 232,0	82 947,0	86 523,0	117 613,0	119 113,0	109 958,0
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	160 059,0	177 019,0	185 261,2	198 005,2	194 386,2	212 273,3	222 351,0	230 888,5	242 224,7	267 288,7	287 276,9	299 010,8
14	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	1 350 690,6	1 383 931,2	1 456 206,9	1 485 091,8	1 519 328,9	1 588 248,3	1 758 309,8	1 939 164,7	2 045 573,3	2 309 742,7	2 511 870,3	2 646 033,6
15	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	786 841,0	838 211,0	902 963,0	940 544,0	969 227,0	981 939,0	1 034 588,0	1 019 915,0	1 544 060,0	1 554 183,0	1 750 504,0	1 748 129,0
16	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	771 669,0	779 839,0	815 970,0	785 843,0	809 347,0	787 395,0	864 673,0	897 095,0	922 799,0	886 202,0	926 863,0	988 934,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	482 365,9	451 879,1	477 633,8	621 385,4	579 727,0	545 105,6	749 459,8	672 562,2	635 607,8	555 061,2	548 722,0	488 463,7
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	207 725,0	234 351,0	251 820,0	273 036,0	256 447,0	258 685,0	288 901,0	311 817,0	312 225,0	319 886,0	348 278,0	367 146,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	616 107,8	620 811,8	609 493,7	612 876,5	608 669,8	602 526,2	587 198,3	577 527,9	572 759,6	571 648,0	578 119,4	514 573,5
20	19243047	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	152 831,9	153 999,0	154 867,9	156 314,3	164 922,7	166 442,4	187 136,6	198 425,9	188 882,3	171 546,8	171 399,8	169 417,9
21	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	86 475,0	92 461,0	95 644,0	89 147,0	90 542,0	105 702,0	119 428,0	125 885,0	141 458,0	149 636,0	146 715,0	160 345,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	407 833,3	704 518,4	759 527,3	645 562,0	409 566,7	452 457,6	421 838,6	611 635,5	543 673,8	571 153,8	494 447,6	586 909,3
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	2 684 800,0	2 812 442,0	2 928 801,0	3 038 619,0	3 178 739,0	3 372 968,1	3 245 223,4	3 934 768,7	4 185 608,7	4 341 350,3	4 557 282,8	4 666 823,1
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	258 845,0	275 303,0	282 887,0	282 974,0	304 000,0	312 847,0	293 224,0	300 700,0	302 478,0	327 663,0	351 692,0	373 333,0
25	20113829	ПрАТ "СК "Універсальна"	1 144 684,0	1 294 258,0	1 252 515,0	1 324 268,0	1 227 332,0	1 275 345,0	1 692 842,0	1 861 240,1	1 776 391,8	2 032 443,4	2 062 023,3	2 203 857,0
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	656 807,1	672 545,0	653 931,4	657 767,6	617 167,5	603 152,6	619 849,5	634 941,5	636 377,9	685 567,7	690 072,2	714 618,1
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	2 714 162,3	2 676 011,4	2 921 255,6	2 850 664,6	2 670 466,6	2 508 484,0	2 486 150,6	2 421 310,6	2 374 375,9	2 429 405,8	2 604 639,8	2 718 266,1
28	32945712	ПрАТ "УТСК"	285 989,5	298 822,1	300 987,6	296 750,3	293 960,2	289 661,8	315 709,0	296 370,2	380 206,7	350 044,8	378 414,8	394 849,4
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	119 601,5	132 946,3	130 821,9	128 735,3	129 670,1	132 018,5	140 916,4	86 227,5	84 093,5	92 292,7	97 916,9	87 944,2
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	443 669,9	494 719,4	490 185,1	562 643,2	556 928,4	554 081,8	607 293,9	622 777,9	646 887,2	682 490,9	714 952,3	781 082,3
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	60 717,0	62 029,0	63 733,0	63 919,0	63 171,0	64 454,0	66 593,0	71 209,0	75 511,0	80 491,0	83 362,0	95 517,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	78 412,0	77 646,0	78 338,0	86 998,0	84 112,0	81 894,5	81 093,3	79 302,4	76 747,9	76 619,7	76 524,4	72 865,5
33	25395057	ПрАТ "СК "Коловнейд Україна"	496 098,5	517 281,0	498 068,2	538 513,2	573 196,7	575 790,7	651 123,6	714 781,1	803 006,8	866 577,6	862 963,6	942 444,6
34	25399836	ПрАТ "ТРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	3 492 209,3	3 484 544,3	3 541 563,1	3 717 214,7	3 911 178,9	4 024 048,9	4 849 984,7	4 970 428,6	5 054 476,4	5 145 667,8	5 292 656,4	5 239 060,4
35	30115243	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	2 547 771,0	2 597 638,8	2 716 239,4	2 608 875,3	2 667 102,1	2 721 076,7	2 836 013,7	2 955 864,3	3 028 647,7	3 350 258,1	3 696 306,0	3 908 101,4
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	4 255 356,4	4 016 066,9	3 364 057,6	2 944 328,1	3 268 776,3	3 607 853,1	4 279 164,7	3 437 765,4	3 757 636,0	3 743 313,4	3 766 538,0	3 521 782,7
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	3 371 635,1	3 414 999,0	3 491 838,7	3 615 036,8	3 750 683,5	3 783 012,2	4 028 861,7	4 181 295,6	4 262 979,4	4 357 828,6	4 482 151,8	4 719 051,7
38	32109907	ПрАТ «Мет.Лайф»	4 180 018,0	4 255 430,0	4 511 570,0	4 814 451,0	5 090 573,0	5 414 886,0	5 738 083,0	6 106 594,0	6 459 823,0	6 839 674,0	7 296 415,0	7 809 006,0
39	32486224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	1 499 305,0	1 560 255,0	1 622 201,0	1 685 562,0	1 701 304,0	1 745 726,0	1 702 029,0	1 885 204,0	1 990 326,0	2 081 077,0	2 178 375,0	2 292 326,0
		Разом суспільно важливі	43 219 837,0	44 487 451,2	45 361 491,8	46 131 609,0	46 591 340,4	48 443 924,8	52 850 265,6	54 917 318,3	57 330 027,1	59 660 710,8	63 093 291,6	65 474 474,1
		Темп роста, %	102,9	102,9	101,7	101,7	101,0	104,0	109,1	103,9	104,4	104,1	105,8	103,8
		Абсолютне відхилення, тис.грн.	1 267 614,2	874 040,6	770 117,2	459 731,4	1 852 584,4	4 406 340,7	2 067 052,7	2 412 708,8	2 330 683,7	3 432 580,9	2 381 182,5	

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	Власний капітал, тис. грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	271 139,7	276 061,5	286 763,0	322 484,4	320 149,2	333 681,2	377 246,4	411 401,9	412 412,1	442 980,6	473 868,0	522 876,0
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	728 101,2	732 952,2	762 518,3	773 538,4	782 070,6	818 387,3	865 640,4	958 218,8	1 050 296,9	1 110 335,5	1 158 579,4	1 191 108,7
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП»	97 665,8	104 270,5	105 319,2	105 351,2	107 240,7	108 113,4	107 380,8	113 734,0	116 786,7	123 387,2	128 556,6	143 468,5
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	459 673,0	438 130,0	453 774,0	429 670,0	259 019,0	231 702,5	208 816,2	193 850,8	266 056,4	315 096,0	376 473,1	378 799,0
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	120 732,7	123 470,6	138 828,1	148 833,0	170 473,5	197 534,2	210 727,9	245 026,2	247 369,3	248 706,5	259 043,5	315 310,2
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	57 681,0	56 093,0	56 017,0	56 045,5	53 594,8	55 329,7	55 280,7	59 832,0	63 597,0	62 129,7	62 350,4	66 971,2
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ"	66 995,0	67 318,0	66 691,0	65 464,0	67 619,0	67 401,0	68 552,0	81 552,0	82 061,0	80 150,0	92 426,0	90 852,0
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	87 161,3	91 608,6	90 432,5	94 387,4	119 153,2	135 844,9	167 204,1	164 531,7	117 523,0	129 048,7	126 409,2	135 615,5
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	1 027 714,5	1 080 954,8	1 131 966,1	1 154 771,9	1 316 995,7	1 464 809,1	1 696 490,5	1 692 149,5	1 845 150,4	2 003 615,5	2 089 352,3	2 080 247,0
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	99 551,4	99 596,3	99 573,7	93 853,9	93 909,2	93 971,8	94 416,3	74 885,7	75 013,7	69 598,7	69 486,9	62 476,8
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	125 840,4	133 734,7	178 933,2	177 370,7	181 225,6	180 398,8	198 706,6	191 261,2	178 023,2	169 116,7	170 766,9	193 837,0
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	38 546,0	39 771,0	37 281,0	40 727,0	36 254,0	41 857,0	44 477,0	46 398,0	46 991,0	81 460,0	75 533,0	42 279,0
13	35692836	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	88 728,0	97 660,0	104 669,9	98 098,2	103 427,0	112 018,7	115 294,2	119 692,5	135 102,3	153 655,2	172 906,8	193 004,9
14	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП"	308 028,6	342 563,2	342 801,6	354 920,6	364 939,6	403 517,1	417 129,9	398 044,6	398 650,8	417 269,4	466 170,7	467 791,8
15	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	451 203,0	470 055,0	497 661,0	481 429,0	533 086,0	518 124,0	412 465,0	380 164,0	576 971,0	575 652,0	614 892,0	634 114,0
16	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	134 748,0	140 043,0	144 018,0	149 732,0	156 334,0	163 477,0	155 562,0	171 839,0	204 737,0	187 105,0	185 271,0	188 649,0
17	32253696	ТДВ "Альїнс Україна"	89 936,3	98 317,7	110 269,7	106 783,0	103 398,7	112 658,8	115 472,3	114 030,5	113 399,0	103 259,6	122 714,9	115 543,4
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	73 784,0	75 195,0	75 443,0	77 459,0	79 495,0	75 184,0	78 298,0	83 344,0	83 810,0	92 740,0	97 761,0	105 383,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	415 990,9	410 266,6	399 157,8	388 900,3	418 628,4	432 774,0	422 131,0	406 844,0	387 793,3	380 661,5	379 469,9	259 074,1
20	19243047	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	62 590,8	61 139,0	55 248,0	49 753,2	59 663,6	66 586,1	81 470,8	76 100,1	77 591,6	71 819,9	74 134,6	56 325,4
21	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	50 432,0	46 495,0	47 155,0	38 308,0	40 457,0	45 665,0	46 330,0	46 422,0	49 019,0	45 369,0	40 042,0	53 241,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	139 773,2	142 417,1	146 564,3	150 707,1	175 558,6	148 231,7	180 522,0	201 030,5	207 445,5	218 415,9	237 698,3	243 016,4
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	817 854,0	802 261,0	834 482,0	880 733,0	902 687,0	995 048,7	1 134 872,3	1 212 252,0	1 379 264,8	1 508 067,9	1 633 389,7	1 740 612,2
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	104 057,0	110 645,0	116 231,0	116 208,0	116 000,0	117 249,0	115 868,0	117 459,0	118 283,0	120 102,0	120 571,0	122 418,0
25	20113829	ПрАТ "СК "Універсальна"	360 196,0	372 292,0	383 753,0	399 150,0	408 599,0	463 860,0	546 622,0	574 216,8	608 643,6	637 898,1	680 886,5	707 538,2
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	208 357,7	210 043,2	203 604,5	219 713,7	229 662,4	255 317,0	280 778,0	281 511,2	253 946,9	260 424,0	267 930,4	284 784,7
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	836 654,6	884 796,2	928 889,1	825 473,6	829 536,8	839 439,1	853 013,1	866 956,4	919 699,5	986 314,0	1 026 942,5	968 115,4
28	22945712	ПрАТ "УТСК"	153 308,6	159 350,8	158 527,1	158 225,2	153 390,2	153 509,4	154 859,3	123 415,6	89 789,3	97 388,4	98 657,0	99 147,3
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	113 771,0	113 357,5	114 959,2	113 390,7	114 825,7	116 633,9	118 626,3	61 907,2	60 807,8	58 152,8	58 090,2	48 531,1
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	161 732,7	169 161,9	124 648,3	141 843,0	168 276,1	183 102,8	236 534,3	250 320,0	262 959,5	278 367,9	302 344,6	311 975,9
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	47 539,0	47 339,0	47 527,0	47 531,0	47 546,0	47 543,0	47 670,0	49 945,0	50 090,0	52 996,0	54 669,0	65 190,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	40 942,0	40 199,0	38 250,0	45 014,0	44 523,9	47 975,3	48 785,5	48 247,0	49 451,6	49 456,4	49 195,7	50 129,7
33	25395057	ПрАТ "СК "Коловнейд Україна"	186 843,0	193 189,3	200 421,3	213 831,4	244 234,0	265 680,1	316 774,8	341 540,6	365 893,5	390 994,3	423 458,5	472 935,4
34	25399836	ПрАТ "ТРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	297 900,9	308 956,3	319 781,5	286 258,6	287 097,3	289 373,9	289 843,9	305 845,0	312 281,3	326 412,5	346 098,6	15 363,7
35	30115243	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	706 360,0	726 197,7	749 982,3	655 709,5	660 227,1	781 490,2	813 780,8	869 688,5	885 506,2	838 033,7	894 034,4	904 876,2
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	601 183,0	551 261,0	563 467,0	576 810,5	621 873,3	650 607,2	663 349,7	643 797,8	631 100,1	623 510,1	577 714,4	566 501,2
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	251 907,1	224 489,0	230 940,9	236 663,5	231 054,8	239 403,3	219 636,5	247 757,5	263 316,5	238 475,7	251 435,7	311 270,6
38	32109907	ПрАТ «Мет.Лайф»	363 340,0	239 120,0	264 626,0	301 222,0	408 337,0	568 844,0	666 669,0	744 142,0	865 028,0	948 064,0	1 065 132,0	1 154 255,0
39	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	378 782,0	396 897,0	413 200,0	396 161,0	360 023,0	365 928,0	268 104,0	403 458,0	457 814,0	495 437,0	527 376,0	546 776,0
		Разом суспільно важливі	10 626 745,4	10 677 668,5	11 024 375,7	10 972 526,1	11 370 586,0	12 188 272,1	12 895 401,5	13 372 912,7	14 309 675,7	14 991 667,4	15 851 832,8	15 910 404,5
		Темп роста, %		100,5	103,2	99,5	103,6	107,2	105,8	103,7	107,0	104,8	105,7	100,4
		Абсолютне відхилення, тис. грн.		50 923,1	346 707,2	-51 849,5	398 059,9	817 686,0	707 129,4	477 511,2	936 763,1	681 991,7	860 165,3	58 571,7

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	Зобов'язання, тис. грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	647 739,5	689 863,6	721 128,7	732 385,7	740 941,0	742 464,4	849 058,8	890 536,2	878 316,5	926 395,7	1 060 684,5	1 128 295,2
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	1 574 449,6	1 644 369,5	1 620 468,2	1 809 015,6	1 712 449,3	1 641 708,2	1 881 437,5	2 098 074,0	2 262 186,8	2 168 993,1	2 368 534,4	2 486 903,9
3	30434963	Прат СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	486 173,8	483 889,4	485 149,4	501 872,4	527 263,6	533 418,5	605 233,1	627 963,8	640 839,3	648 434,7	657 078,6	683 806,6
4	34478248	Прат "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	978 123,0	999 954,0	1 023 892,0	999 825,0	1 082 130,0	1 063 493,5	1 150 532,9	1 127 158,2	1 143 525,6	1 164 642,6	1 176 079,2	1 214 919,4
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	237 442,9	262 747,1	299 225,4	320 197,3	312 431,2	355 960,9	445 219,2	541 703,3	601 867,1	672 322,5	737 206,3	784 797,6
6	35525143	Прат "СК "КД Життя"	271 054,0	281 590,0	290 150,0	301 961,8	313 543,6	330 557,5	346 105,7	361 714,1	375 023,3	390 122,7	407 363,4	444 617,5
7	13809430	Прат АСК "СКАРБНИЦЯ"	16 740,0	16 720,0	18 117,0	19 889,0	18 550,0	20 246,0	22 122,0	23 547,0	23 448,0	26 282,0	25 135,0	28 339,0
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "БЕС ІНШУРАНС"	-87 161,3	-91 608,6	-90 432,5	-94 387,4	-119 153,2	-135 844,9	-167 204,1	-164 531,7		-129 048,7	234 112,0	268 983,7
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	2 064 888,2	2 309 069,4	2 435 083,1	2 543 660,8	2 204 484,6	2 771 925,5	2 898 933,5	3 126 483,2	3 033 103,1	3 142 234,4	3 365 606,8	3 566 311,9
10	21870998	Прат "СК "САЛАМАНДРА"	76 351,4	56 946,2	57 947,8	68 874,7	80 356,0	92 180,2	93 413,4	83 661,2	79 092,5	78 869,3	90 358,7	150 486,0
11	22868348	Прат "СК "Євроіс Україна"	423 866,1	470 113,1	492 344,3	395 990,4	498 943,6	507 939,2	736 679,9	785 920,8	824 497,9	860 570,2	888 225,1	915 602,3
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	36 688,0	39 878,6	41 940,0	43 701,0	21 177,0	22 770,0	25 755,0	36 549,0	39 532,0	36 153,0	43 580,0	67 679,0
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	71 331,0	79 359,0	80 591,4	99 907,1	90 959,2	100 254,6	107 056,8	111 196,0	107 122,4	113 633,6	114 370,1	106 005,8
14	24175269	Прат "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	1 042 662,0	1 041 368,0	1 113 405,3	1 130 171,2	1 154 389,3	1 184 731,2	1 341 179,9	1 541 120,1	1 646 922,5	1 892 473,3	2 045 699,6	2 178 241,7
15	31650052	Прат "СК "ВУСО"	335 638,0	368 156,0	405 302,0	459 115,0	436 141,0	463 815,0	622 123,0	639 751,0	967 089,0	978 531,0	1 135 612,0	1 114 015,0
16	31681672	Прат "СК "Перша"	636 921,0	639 796,0	671 952,0	636 111,0	653 013,0	623 918,0	709 111,0	725 256,0	718 062,0	699 097,0	741 592,0	800 285,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	392 429,6	353 561,4	367 364,1	514 602,4	476 322,0	432 446,8	633 987,4	558 531,7	522 208,8	451 801,5	426 007,1	372 920,2
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	133 941,0	159 156,0	176 377,0	195 577,0	176 952,0	183 501,0	210 603,0	228 473,0	228 415,0	227 146,0	250 517,0	261 763,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	200 116,9	210 545,2	210 335,9	223 976,2	190 041,3	169 752,2	165 067,4	170 683,9	184 966,3	190 986,6	198 649,5	255 499,4
20	19243047	Прат "СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	90 241,1	92 860,0	99 619,8	106 561,1	105 259,1	99 856,3	105 665,8	122 325,8	111 290,7	99 726,9	97 265,1	113 092,5
21	19350062	Прат СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	36 043,0	45 966,0	48 489,0	50 839,0	50 085,0	60 037,0	73 098,0	79 463,0	92 439,0	104 267,0	106 673,0	107 104,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	268 060,1	562 101,3	612 963,0	494 854,9	234 008,1	304 225,9	241 316,6	410 605,0	336 228,3	352 737,9	256 749,3	343 892,9
23	20033833	Прат "СК "УНІКА"	1 866 946,0	2 010 181,0	2 094 319,0	2 157 886,0	2 276 052,0	2 377 919,3	2 110 351,1	2 722 516,7	2 806 343,9	2 833 282,4	2 923 893,1	2 926 210,9
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	154 788,0	164 658,0	166 656,0	166 766,0	188 000,0	195 598,0	177 356,0	183 241,0	184 195,0	207 561,0	231 121,0	250 915,0
25	20113829	Прат "СК "Універсальна"	784 488,0	921 966,0	868 762,0	925 118,0	818 733,0	811 485,0	1 146 220,0	1 287 023,3	1 167 748,1	1 394 545,4	1 381 136,8	1 496 318,8
26	20602681	Прат "УПСК"	448 449,4	462 501,8	450 326,9	438 054,0	387 505,0	347 835,6	339 071,5	353 430,2	382 431,0	425 143,7	422 141,8	429 833,4
27	20782312	Прат СК "ПЗУ УКРАЇНА"	1 877 507,7	1 791 215,3	1 992 366,5	2 025 191,0	1 840 929,7	1 669 044,9	1 633 137,5	1 554 354,2	1 454 676,5	1 443 091,8	1 577 697,4	1 750 150,7
28	22945712	Прат "УТСК"	132 680,8	139 471,3	142 460,4	138 525,1	140 570,0	136 152,4	160 849,7	172 954,6	290 417,4	252 656,3	279 757,8	295 702,1
29	32942598	Прат "ІНСК"	5 830,5	19 588,8	15 862,7	15 344,6	14 844,4	15 384,7	22 290,1	24 320,2	23 285,7	34 139,9	39 826,7	39 413,0
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	281 937,2	325 557,5	365 536,8	420 800,2	388 652,3	370 979,0	370 759,6	372 457,9	383 927,7	404 123,0	412 607,7	469 106,4
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	13 178,0	14 690,0	16 206,0	16 388,0	15 625,0	16 911,0	18 923,0	21 264,0	25 421,0	27 495,0	28 693,0	30 327,0
32	02307292	Прат "СК "Оранта-Січ"	37 470,0	37 447,0	40 088,0	41 984,0	39 588,1	33 919,1	32 307,9	30 955,4	27 296,4	27 163,3	27 328,7	22 735,8
33	25395057	Прат "СК "Колонейд Україна"	309 255,5	324 091,8	297 646,9	324 681,8	328 962,7	310 110,6	334 348,9	373 240,5	437 113,4	475 583,3	439 505,1	469 509,2
34	25399836	Прат "ТРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя"	3 194 308,4	3 175 588,0	3 221 781,6	3 430 956,1	3 624 081,6	3 734 675,0	4 560 140,8	4 664 583,6	4 742 195,1	4 819 255,4	4 946 557,8	5 223 696,7
35	30115243	АТ "СГ "ТАС"(приватне)	1 841 411,0	1 871 441,2	1 966 257,1	1 953 165,8	2 006 875,0	1 939 586,4	2 022 232,9	2 086 175,8	2 143 141,4	2 512 224,4	2 802 271,7	3 003 225,2
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	3 654 173,4	3 464 805,9	2 800 590,6	2 367 517,5	2 646 903,0	2 957 246,0	3 615 815,0	2 793 967,6	3 126 535,8	3 119 803,4	3 188 823,6	2 955 281,5
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	3 119 728,0	3 190 510,0	3 260 897,9	3 378 373,3	3 519 628,7	3 543 608,9	3 809 225,2	3 933 538,1	3 999 662,9	4 119 352,9	4 230 716,1	4 407 781,1
38	32109907	Прат «Мет.Лайф»	3 816 678,0	4 016 310,0	4 246 944,0	4 513 229,0	4 682 236,0	4 846 042,0	5 071 414,0	5 362 452,0	5 594 795,0	5 891 610,0	6 231 283,0	6 654 751,0
39	32456224	Прат СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	1 120 523,0	1 163 358,0	1 209 001,0	1 289 401,0	1 341 281,0	1 379 798,0	1 433 925,0	1 481 746,0	1 532 512,0	1 585 640,0	1 650 999,0	1 745 580,0
		Разом суспільно важливі	32 593 091,6	33 809 782,8	34 337 116,2	35 159 082,9	35 220 754,3	36 255 652,7	39 954 864,0	41 544 405,6	43 137 874,4	44 669 043,4	47 241 458,9	49 564 069,7
		Темп роста, %		103,7	101,6	102,4	100,2	102,9	110,2	104,0	103,8	103,5	105,8	104,9
		Абсолютне відхилення, тис. грн.		1 216 691,2	527 333,4	821 966,7	61 671,5	1 034 898,4	3 699 211,3	1 589 541,6	1 593 468,8	1 531 169,0	2 572 415,5	2 322 610,8

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	СТРАХОВІ РЕЗЕРВИ, тис. грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	604 121,7	631 638,8	671 877,2	700 607,9	699 594,4	701 967,5	800 203,4	849 597,3	823 863,2	858 673,4	980 271,6	1 060 887,4
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	1 269 938,5	1 319 099,2	1 327 940,3	1 383 136,6	1 376 633,7	1 336 726,9	1 514 479,6	1 597 429,5	1 742 258,3	1 754 320,1	1 889 643,1	2 065 160,5
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	473 388,2	472 874,7	475 930,6	494 184,9	520 109,8	526 682,6	597 414,4	619 945,8	632 590,3	639 578,8	649 724,5	671 692,9
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	916 118,0	899 086,0	910 471,0	926 547,0	976 319,0	963 037,1	1 040 785,1	1 000 303,4	1 020 336,2	1 024 139,8	1 088 183,1	1 138 166,4
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	199 705,9	231 694,6	255 292,1	269 990,6	286 670,2	323 329,2	405 466,4	511 097,5	556 997,8	640 029,6	699 333,8	729 680,4
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	262 283,0	273 280,0	280 750,0	292 394,5	304 309,5	320 807,8	335 153,3	351 275,5	363 456,7	378 002,8	392 389,4	428 023,9
7	13909430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	15 911,0	16 353,0	17 154,0	18 336,0	18 233,0	19 413,0	21 437,0	21 602,0	22 635,0	23 758,0	24 987,0	26 248,0
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	228 860,1
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	1 600 283,5	1 789 082,6	1 954 571,0	1 991 692,9	1 764 205,3	2 293 182,4	2 319 383,6	2 465 144,5	2 474 439,9	2 590 359,7	2 837 830,4	2 930 546,4
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	26 011,6	25 899,2	28 715,0	33 768,6	36 264,5	48 096,3	56 426,9	61 761,2	62 994,4	65 961,2	74 185,8	135 896,1
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	295 820,7	338 502,1	354 315,3	326 306,6	389 913,2	382 543,5	599 780,4	618 204,0	631 651,6	636 829,1	647 523,7	665 402,3
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	33 232,1	36 976,0	40 524,1	33 340,7	13 705,4	12 256,5	13 076,3	31 366,1	35 258,8	33 361,2	39 183,1	46 300,5
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	55 724,0	60 787,0	62 339,1	69 459,9	71 442,9	76 382,6	79 413,1	84 062,9	80 529,7	84 248,1	85 005,0	74 585,4
14	24178269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	738 169,9	743 861,1	794 871,0	800 493,0	815 794,4	818 497,0	909 556,8	1 030 692,1	1 080 438,8	1 225 534,7	1 382 054,6	1 479 979,7
15	31650052	ПрАТ "СК "БУСО"	303 296,0	319 695,3	349 868,7	394 687,9	376 939,4	412 064,4	552 152,4	591 929,2	891 770,6	915 523,0	1 086 701,1	1 070 498,0
16	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	591 730,2	593 475,6	634 299,7	609 348,6	616 958,4	592 324,5	654 816,0	674 867,0	656 313,0	608 707,0	639 908,0	677 971,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	320 959,7	304 447,9	307 495,4	410 033,5	423 576,6	383 399,3	583 399,7	513 060,7	475 678,1	395 048,7	386 356,5	353 176,6
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	133 927,0	155 018,0	179 491,0	195 408,0	177 666,0	188 677,0	207 610,0	224 707,0	223 810,0	217 254,0	249 027,0	263 639,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	209 663,7	231 877,9	231 883,6	230 886,6	207 881,1	186 583,4	180 351,0	183 541,6	190 365,9	191 068,9	201 170,9	209 625,0
20	19243047	ПрАТ СК "ГРАВЕ УКРАЇНА"	66 680,0	69 476,1	75 826,8	76 800,4	74 110,5	73 164,9	75 259,5	85 569,9	84 686,3	85 180,9	80 962,5	87 211,4
21	19380062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	36 153,0	46 022,0	48 337,0	51 439,6	50 368,0	63 247,0	77 867,0	86 948,0	93 030,0	107 576,0	108 376,0	106 200,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	166 875,9	329 146,7	381 270,2	284 134,7	142 422,8	168 463,3	141 743,4	236 244,6	180 607,7	205 554,0	149 559,1	197 209,8
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	1 328 100,0	1 313 496,0	1 506 688,0	1 637 630,1	1 681 068,3	1 799 244,3	1 589 397,9	2 243 890,5	2 306 658,5	2 377 866,7	2 413 769,0	2 379 823,8
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	130 282,0	135 335,0	144 988,0	154 818,0	165 531,0	148 388,0	158 486,0	172 226,0	170 495,0	192 364,0	216 738,0	237 034,0
25	20113829	ПРАТ "СК "Універсальна"	638 725,7	707 887,4	688 256,1	741 549,6	658 417,4	620 141,9	832 672,6	955 263,8	933 134,5	1 117 443,9	1 120 635,0	1 174 691,9
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	373 812,7	377 691,2	381 464,1	367 390,9	324 545,3	291 027,4	288 400,6	292 132,9	334 008,9	355 087,2	376 618,6	373 218,5
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	1 399 250,2	1 459 524,2	1 575 720,5	1 645 755,0	1 490 787,0	1 353 325,1	1 348 435,0	1 257 069,0	1 206 456,0	1 247 043,0	1 394 314,6	1 557 021,5
28	22945712	ПрАТ "УТСК"	135 283,9	140 334,3	143 052,8	141 857,9	147 304,0	145 593,7	170 717,2	179 493,7	283 304,0	243 774,1	262 616,2	274 284,0
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	9 891,4	18 313,9	16 016,0	16 078,2	15 887,6	17 980,3	22 452,3	18 188,8	16 789,8	24 965,6	26 521,7	28 933,9
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	253 497,5	294 788,5	335 936,0	380 452,0	358 815,2	329 783,4	314 269,9	326 509,5	334 247,0	351 746,2	360 122,9	411 101,9
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	12 582,0	13 953,0	15 129,0	15 089,0	15 309,0	16 337,0	18 107,0	19 629,0	24 441,0	25 512,0	25 847,0	24 764,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	34 483,8	34 429,6	36 600,0	39 004,3	35 847,3	32 233,0	28 666,7	25 542,2	23 422,2	22 475,6	20 155,6	20 155,6
33	25395057	ПрАТ "СК "Колонейд Україна"	240 609,3	253 672,8	233 373,5	242 843,3	247 395,0	227 528,1	233 394,1	259 244,3	326 773,9	339 324,7	327 705,7	333 529,8
34	25399836	ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	3 091 980,5	3 095 492,0	3 128 775,0	3 322 050,1	3 507 327,8	3 603 291,0	4 391 956,5	4 448 389,9	4 526 059,0	4 576 436,4	4 667 824,2	4 902 159,8
35	30115243	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	1 722 141,8	1 746 366,4	1 820 455,2	1 848 551,3	1 847 516,4	1 791 280,6	1 937 892,0	1 986 024,8	2 004 339,7	2 142 021,5	2 486 102,1	2 697 188,5
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	3 393 480,8	3 120 882,2	2 499 388,8	2 168 500,1	2 250 396,7	2 380 520,4	2 801 127,6	2 140 409,9	2 185 973,3	2 269 764,1	2 311 720,7	2 319 810,9
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	2 974 839,6	3 032 509,8	3 104 103,2	3 211 294,6	3 353 066,0	3 379 821,0	3 635 898,4	3 740 026,4	3 828 726,2	3 932 796,8	4 041 921,3	4 201 529,4
38	32109907	ПрАТ «МетЛайф»	3 566 691,0	3 753 712,0	3 964 710,0	4 225 584,0	4 431 103,0	4 499 118,0	4 732 772,0	5 002 186,0	5 230 835,0	5 514 878,0	5 807 363,0	6 186 017,0
39	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	1 043 769,0	1 082 062,0	1 132 438,0	1 191 599,0	1 266 584,0	1 305 083,0	1 362 130,0	1 418 820,0	1 469 819,0	1 519 913,0	1 587 779,0	1 668 586,0
		Разом суспільно важливі	28 669 414,8	29 468 744,5	30 110 317,3	30 943 045,8	31 140 019,0	31 831 542,4	35 032 550,9	36 324 396,5	37 529 195,3	38 934 091,8	41 152 651,1	43 436 811,3
		Темп роста, %		102,8	102,2	102,8	100,6	102,2	110,1	103,7	103,3	103,7	105,7	105,6
		Абсолютне відхилення, тис. грн.		799 329,7	641 572,8	832 728,5	196 973,2	691 523,3	3 201 008,6	1 291 845,5	1 204 798,8	1 404 896,6	2 218 569,3	2 284 160,2

Продовження таблиці Л.5

№ з/п	Код установи	Назва установи	ЧИСТІ ЗАРОБЛЕНІ ПРЕМІЇ, тис.грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	228 677,5	477 208,9	748 479,8	1 029 264,8	274 784,3	519 950,8	798 246,0	1 071 037,5	261 514,3	574 146,8	927 791,2	1 301 016,4
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	338 572,6	697 024,8	1 079 645,5	1 472 035,0	376 730,6	711 900,7	1 089 387,9	1 513 074,8	508 009,3	971 387,7	1 465 502,3	2 005 196,3
3	30434963	ПРАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	18 140,0	34 731,3	52 313,7	72 420,4	14 146,6	27 188,5	42 387,2	59 825,5	14 727,8	29 042,7	45 740,2	63 950,7
4	34478248	ПРАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	123 545,0	252 290,0	388 029,0	522 634,0	121 570,0	218 968,3	324 080,2	420 982,0	84 336,6	169 682,4	254 370,0	352 097,1
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	120 659,9	252 520,2	406 046,0	543 459,2	143 763,0	305 094,1	535 074,5	778 860,6	260 727,6	553 728,7	844 515,7	1 104 081,5
6	35825143	ПРАТ "СК "КД Життя"	13 570,0	25 896,0	40 066,0	56 763,5	15 320,9	24 819,8	37 294,8	53 743,7	13 620,6	25 320,9	39 341,3	57 653,6
7	13809430	ПРАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	5 039,0	10 604,0	16 995,0	22 423,0	5 882,0	11 757,0	18 608,0	25 202,0	6 892,0	14 045,0	22 029,0	30 513,0
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	296 178,2
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	626 306,2	1 319 262,4	2 083 690,6	2 886 158,8	810 213,1	1 525 057,5	2 227 771,2	2 935 547,7	721 274,9	1 506 504,1	2 378 415,7	3 255 430,1
10	21870998	ПРАТ "СК "САЛАМАНДРА"	29 480,1	58 431,0	93 892,8	140 953,6	35 220,4	79 214,1	119 728,8	174 638,4	39 014,6	90 105,0	141 640,6	181 810,4
11	22868348	ПРАТ "СК "Євроінс Україна"	71 218,0	170 098,8	285 379,8	394 321,5	107 103,9	196 765,1	293 955,4	390 894,2	89 334,1	200 131,6	321 338,4	453 958,4
12	33182560	АТ "СК "Авангард"	21 487,0	47 984,3	72 015,0	86 539,0	21 218,0	35 141,0	57 746,0	74 684,0	15 504,0	44 250,0	65 118,0	117 395,0
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	75 406,0	159 104,0	237 396,1	320 571,5	69 657,4	136 425,5	197 074,6	265 588,7	73 246,4	151 538,8	233 982,2	307 497,3
14	24175269	ПРАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	161 926,8	331 338,7	516 895,6	714 165,0	200 838,9	379 033,1	586 664,7	798 278,0	237 007,2	504 250,9	825 463,8	1 121 892,9
15	31650052	ПРАТ "СК "БУСО"	325 071,0	665 830,0	1 066 894,0	1 452 358,0	321 998,0	565 912,0	909 103,0	1 330 633,0	482 282,0	1 031 354,0	1 692 621,0	2 336 521,0
16	31681672	ПРАТ "СК "Перша"	99 169,0	200 460,0	311 581,0	399 750,0	98 978,5	196 205,0	305 986,0	417 605,0	134 160,0	281 464,0	487 439,0	694 276,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	29 990,8	60 802,0	89 976,9	119 255,0	33 027,3	47 169,5	56 698,0	63 577,7	3 156,7	15 302,4	33 447,9	56 224,8
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	49 007,0	110 790,8	183 983,0	272 102,0	77 522,0	150 854,0	240 119,0	327 166,0	87 188,0	184 297,0	298 271,0	414 788,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	109 804,6	229 636,2	335 611,8	448 081,6	108 920,2	200 318,5	278 825,4	353 278,5	72 713,3	152 650,3	238 048,9	302 793,8
20	19243047	ПРАТ СК "ГРАВЕ УКРАЇНА"	28 521,2	59 224,7	92 503,5	127 474,1	35 873,5	63 069,6	90 252,5	119 380,0	31 149,0	64 142,0	96 839,7	130 773,0
21	19350062	ПРАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	22 591,0	47 199,0	74 326,0	102 162,0	26 250,0	53 733,0	80 179,0	114 864,0	35 092,0	77 808,0	125 707,0	169 518,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	20 224,6	46 428,0	76 124,7	84 682,8	23 484,2	41 657,8	52 596,2	87 465,0	30 109,4	60 028,8	91 266,1	114 479,2
23	20033533	ПРАТ "СК "УНІКА"	574 428,0	1 181 469,0	1 823 190,0	2 489 954,0	669 668,0	1 238 896,3	1 812 919,4	2 409 861,6	904 385,1	1 266 660,3	1 984 385,2	2 737 150,0
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	62 914,0	119 194,0	175 241,0	224 292,0	61 193,0	121 961,0	185 078,0	250 139,0	62 376,0	134 509,0	213 820,0	301 965,0
25	20113829	ПРАТ "СК "Універсальна"	220 611,0	457 072,0	717 747,0	968 257,0	275 683,0	532 205,0	817 514,0	1 131 890,7	338 851,7	747 399,0	1 211 680,6	1 685 247,8
26	20602681	ПРАТ "УПСК"	185 571,2	369 902,3	561 224,7	749 558,9	165 660,6	311 413,1	441 857,4	550 831,8	59 318,6	168 023,7	282 411,3	393 224,7
27	20782312	ПРАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	202 332,5	437 155,6	719 002,2	978 857,9	272 931,0	525 750,7	832 987,2	1 109 829,8	310 699,2	664 986,6	1 108 771,8	1 562 427,0
28	22945712	ПРАТ "УТСК"	33 437,1	75 917,3	122 854,4	172 039,0	40 117,1	101 640,2	167 344,7	224 902,6	61 074,4	138 235,5	218 225,4	316 227,5
29	32942598	ПРАТ "ІНСК"	2 600,6	6 147,2	14 530,0	18 188,6	3 167,7	6 162,6	10 815,9	14 777,0	3 823,2	10 878,8	24 825,1	26 825,7
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	113 960,0	251 384,6	404 637,1	570 708,1	171 818,1	271 261,8	416 509,5	566 789,7	131 862,3	290 971,6	468 505,7	638 656,1
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	5 185,0	10 762,0	16 624,0	23 023,0	6 942,0	14 221,0	22 814,0	31 395,0	9 533,0	20 504,0	30 412,0	43 227,0
32	02307292	ПРАТ "СК "Оранта-Січ"	13 485,0	28 153,0	43 414,0	58 575,0	13 933,3	26 225,9	36 417,7	47 253,0	7 300,7	14 326,2	20 853,2	26 745,3
33	25395057	ПРАТ "СК "Колоннейд Україна"	78 698,4	162 476,5	249 680,0	340 615,6	95 322,0	174 522,5	255 481,9	345 642,4	107 941,8	227 367,1	355 050,6	481 007,9
34	25399836	ПРАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя"	80 553,6	167 156,8	275 855,6	445 636,0	90 266,5	165 505,7	259 678,5	433 404,8	82 389,2	155 784,4	286 494,3	496 681,8
35	30115243	АТ "СТ "ТАС"(приватне)	488 361,1	1 011 495,8	1 585 179,0	2 156 765,4	568 943,3	1 123 146,8	1 685 274,8	2 274 876,6	592 680,9	1 261 236,9	2 060 702,7	2 907 158,2
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	327 128,4	680 187,9	1 071 723,7	1 494 200,2	425 346,7	866 976,2	1 392 105,0	1 919 204,2	533 060,5	1 080 110,0	1 631 729,3	2 159 651,1
37	30929821	АТ "СК "ТАС"(приватне)	178 395,2	351 798,0	541 578,5	750 723,2	145 795,9	245 239,7	370 877,8	515 781,8	121 523,0	255 778,0	401 164,9	577 196,4
38	32109907	ПРАТ «Мет.Лайф»	459 746,0	938 101,0	1 466 684,0	2 081 552,0	533 477,0	921 444,0	1 483 078,0	2 045 984,0	529 526,0	1 070 643,0	1 698 618,0	2 455 042,0
39	32456224	ПРАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	144 742,0	294 891,0	459 801,0	626 865,0	128 295,0	204 061,0	291 580,0	396 498,0	95 188,0	184 896,0	287 222,0	401 220,0
		Разом суспільно важливі	5 690 556,4	11 800 128,9	18 500 812,0	25 417 385,7	6 591 063,0	12 340 858,5	18 824 112,2	25 645 388,4	7 152 593,4	14 393 491,3	22 913 760,9	32 077 743,1
		Темп росту, %		207,4	156,8	137,4	25,9	187,2	152,5	136,2	27,9	201,2	159,2	140,0
		Абсолютне відхилення, тис.грн.		6 109 572,5	6 700 683,1	6 916 573,7	-18 826 322,7	5 749 795,5	6 483 253,7	6 821 276,2	-18 492 795,0	7 240 897,9	8 520 269,7	9 163 982,2

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	ПРЕМІЇ ПІДПИСАНІ, тис. грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	233 698,3	537 823,0	864 796,4	1 182 723,5	233 451,2	494 675,8	848 723,1	1 183 525,3	282 164,1	630 578,4	1 099 901,4	1 525 623,6
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	499 121,0	966 099,9	1 449 637,0	2 000 927,1	386 292,5	706 675,5	1 208 285,9	1 779 726,1	706 808,8	1 249 788,4	1 993 391,9	2 674 895,8
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	18 263,4	34 996,4	52 700,7	72 935,2	14 275,4	27 425,8	42 763,8	60 323,0	14 827,7	29 252,2	46 039,8	64 355,6
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	123 789,0	252 750,0	390 749,0	525 552,0	122 395,0	220 123,9	325 564,0	422 796,8	85 237,8	171 958,7	258 067,9	357 247,3
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	151 695,6	328 057,3	510 964,1	671 490,7	167 304,8	353 800,0	629 278,6	922 796,5	340 502,0	673 785,3	1 010 096,0	1 301 915,7
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	13 744,0	26 248,0	40 598,0	57 467,4	15 174,1	24 562,6	37 037,6	53 203,8	13 620,6	25 320,9	39 341,3	57 653,6
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	5 344,2	10 938,2	17 989,8	24 711,4	5 319,2	12 204,0	20 310,5	28 190,0	7 389,0	15 520,0	24 417,0	33 838,7
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	273 501,0	381 317,9
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	689 692,2	1 583 814,9	2 501 452,3	3 405 304,4	614 482,6	1 192 788,4	1 957 336,6	2 763 900,4	781 679,7	1 709 321,0	2 759 944,0	3 691 794,7
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	27 340,7	56 669,6	95 524,1	152 027,1	36 882,2	92 020,3	141 267,9	191 991,3	43 408,5	92 378,0	150 827,0	224 506,0
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	164 951,9	317 310,2	462 426,3	583 579,3	116 421,9	204 785,8	334 147,7	469 125,2	126 643,7	266 006,7	407 976,6	565 013,6
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	34 070,0	68 212,4	100 602,0	127 672,0	16 194,0	33 508,0	61 517,0	91 093,0	26 529,0	58 430,0	86 265,0	160 664,0
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	75 406,0	159 104,0	237 732,0	320 907,3	69 769,0	136 953,5	197 681,7	266 272,6	73 297,3	152 185,2	234 676,7	308 246,5
14	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	244 437,7	496 105,8	783 570,3	1 062 823,6	253 765,0	517 946,4	866 754,1	1 228 700,5	384 008,5	879 723,2	1 464 146,6	1 992 149,1
15	31650082	ПрАТ "СК "ВУСО"	340 715,0	764 757,0	1 237 707,0	1 719 053,0	344 413,0	660 873,0	1 126 117,0	1 646 488,0	610 215,0	1 188 481,0	2 005 184,0	2 677 387,0
16	31681572	ПрАТ "СК "Перша"	145 237,0	285 624,0	434 368,0	567 980,0	111 942,8	228 044,0	405 960,0	549 617,0	162 105,0	346 368,0	599 401,0	827 850,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	98 791,5	167 265,8	230 487,7	324 049,2	32 736,3	35 389,8	36 213,9	30 290,7	10 973,2	36 234,2	56 161,5	82 106,1
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	48 039,0	139 010,0	245 364,0	352 302,0	55 569,0	131 924,0	240 453,0	336 841,0	84 329,0	193 041,0	330 887,0	460 844,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	184 119,2	370 467,5	528 141,6	689 724,0	136 725,7	268 024,4	398 520,8	527 046,6	119 147,9	244 106,9	368 787,9	487 146,6
20	19243047	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	30 574,6	65 615,0	104 247,6	146 061,1	32 923,5	54 262,8	84 809,3	121 424,3	34 258,3	69 486,2	106 371,8	144 779,8
21	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	25 443,0	60 409,0	88 932,0	118 420,0	22 246,0	57 935,0	106 237,0	147 704,0	38 956,0	93 457,0	140 942,0	180 500,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	39 666,1	318 631,0	534 106,6	632 624,5	11 915,9	120 611,1	151 863,9	328 123,5	39 163,7	136 902,2	172 647,4	293 237,9
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	748 988,0	1 492 601,0	2 344 733,0	3 020 554,0	769 658,0	1 251 041,2	1 924 086,9	2 547 433,4	797 048,2	1 607 038,7	2 380 916,7	3 213 478,1
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	95 682,0	166 248,0	232 701,0	289 043,0	54 854,0	118 033,0	190 380,0	264 635,0	69 558,0	154 974,0	258 813,0	357 052,0
25	20113829	ПрАТ "СК "Універсальна"	251 846,0	598 099,0	886 541,0	1 242 697,0	205 182,0	474 837,0	945 928,0	1 403 370,9	335 926,8	982 380,2	1 462 487,0	2 005 024,6
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	183 037,9	386 222,7	593 045,7	788 082,4	114 547,4	234 400,0	359 035,9	465 421,5	94 426,8	227 718,7	359 727,9	476 063,5
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	344 506,6	769 716,6	1 302 549,1	1 753 575,6	300 728,7	558 133,3	925 727,6	1 279 537,8	310 722,3	743 990,2	1 314 354,1	1 869 030,5
28	22945712	ПрАТ "УТСК"	50 396,6	114 115,0	174 290,7	229 564,4	47 295,3	120 170,9	209 606,3	270 515,7	69 843,7	155 646,0	254 322,3	358 132,6
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	3 033,5	26 924,6	54 399,5	66 113,8	8 198,7	15 221,5	23 656,1	26 823,2	6 254,1	18 826,2	35 928,4	45 372,7
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	125 019,1	296 474,3	489 850,4	709 564,0	99 444,8	178 856,0	303 333,0	461 669,7	141 129,0	320 204,9	511 132,6	723 549,9
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	5 737,0	12 052,0	19 763,0	28 504,0	6 386,0	14 284,0	24 296,0	35 238,0	13 245,0	26 515,0	40 720,0	55 672,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	13 482,0	29 740,0	46 286,0	64 185,0	10 706,5	18 596,5	26 331,5	33 544,3	5 516,7	12 337,8	19 566,6	23 959,0
33	25395057	ПрАТ "СК "Колоннейд Україна"	126 087,4	227 323,1	295 616,0	399 258,6	112 787,7	177 547,5	272 192,7	396 528,2	178 850,1	318 095,0	450 191,1	600 152,6
34	25399836	ПрАТ "ТРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	95 586,6	197 237,0	320 997,0	520 749,0	108 131,7	197 363,1	301 977,5	507 511,3	102 028,3	190 002,3	334 648,7	580 367,0
35	30115243	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	590 177,1	1 152 643,9	1 807 527,1	2 449 544,8	542 649,6	1 053 439,1	1 720 226,4	2 432 613,6	659 746,2	1 454 485,4	2 542 202,9	3 539 924,0
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	501 020,9	1 072 914,2	1 672 520,8	2 347 064,9	624 517,8	1 322 459,9	2 270 101,8	3 167 509,9	719 304,2	1 465 881,1	2 242 892,8	2 936 372,6
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	181 927,6	359 957,7	553 280,8	766 214,4	144 345,5	247 555,0	373 541,3	518 678,5	122 528,2	258 973,2	405 129,4	581 756,9
38	32109907	ПрАТ «Мет.Лайф»	469 203,0	954 406,0	1 488 453,0	2 107 239,0	545 921,0	941 968,0	1 511 699,0	2 078 451,0	540 647,0	1 091 258,0	1 727 786,0	2 488 695,0
39	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	146 666,0	298 890,0	466 012,0	635 450,0	129 815,0	205 581,0	293 144,0	398 062,0	95 188,0	184 896,0	287 222,0	401 220,0
		Разом сукупіно важливі	7 126 536,7	15 165 474,2	23 660 662,5	32 155 738,5	6 625 368,9	12 704 021,1	20 896 107,3	29 436 723,6	8 247 227,3	17 475 547,4	28 257 016,4	38 748 896,3
		Темп росту, %		212,8	156,0	135,9	20,6	191,7	164,5	140,9	28,0	211,9	161,7	137,1
		Абсолютне відхилення, тис. грн.		8 038 937,6	8 495 188,2	8 495 076,0	-25 530 369,7	6 078 652,2	8 192 086,2	8 540 616,2	-21 189 496,3	9 228 320,1	10 781 469,0	10 491 879,9

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	ПРЕМІЇ, ПЕРЕДАНІ У ПЕРЕСТРАХУВАННЯ, тис. грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"	8 866,7	34 268,3	47 278,2	58 861,2	5 837,5	15 292,3	22 218,0	24 181,3	12 225,8	16 197,4	24 736,3	26 968,0
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	153 958,5	242 803,9	317 447,9	468 645,3	75 043,9	114 585,9	164 803,5	243 662,0	124 763,0	192 035,6	379 698,2	478 631,4
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»	123,3	265,1	387,0	514,8	128,8	237,3	376,5	497,5	99,9	209,5	299,6	404,8
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	244,0	460,0	2 720,0	2 918,0	825,0	1 155,5	1 483,8	1 814,7	901,2	2 276,3	3 697,9	5 150,2
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	16 971,4	37 389,2	50 520,7	61 058,3	7 969,3	27 069,2	54 874,3	66 814,0	40 100,3	70 482,2	97 999,9	113 339,1
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	174,0	352,0	532,0	703,8	-146,8	-257,2	-257,2	-540,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	274,2	509,2	735,8	1 036,4	204,2	348,0	664,5	910,0	255,0	553,0	928,0	1 364,7
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС ІНШУРАНС"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9 216,4	11 602,5
9	20474912	АТ "СК" АРКС"	26 610,3	84 849,3	119 977,5	163 795,0	23 196,9	61 158,0	70 250,5	94 797,3	18 425,7	37 214,3	55 720,6	98 818,9
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	2 155,0	2 274,3	2 602,4	9 068,9	229,8	295,4	444,1	802,9	1 215,8	1 897,7	2 419,8	3 098,9
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроіс Україна"	52 338,3	77 014,4	101 388,7	130 979,7	35 052,1	50 324,2	73 841,0	98 069,1	23 471,6	48 524,6	73 444,6	92 102,6
12	33152560	АТ "СК" Авангард"	12 618,0	18 742,1	24 141,0	41 898,0	6 197,0	10 086,0	18 155,0	26 647,0	7 740,0	16 301,0	23 577,0	37 692,0
13	35692536	ТДВ "СК" АРКС ЛАЙФ"	0,0	0,0	335,8	335,8	111,6	528,0	607,1	683,9	51,0	646,4	694,5	749,2
14	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	56 458,4	122 640,5	208 053,9	281 757,0	76 572,2	174 653,4	289 783,6	413 644,2	124 442,1	298 913,2	493 493,1	698 056,2
15	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	43 592,0	102 304,0	160 352,0	242 536,0	50 273,0	87 207,0	138 805,0	170 561,0	20 551,0	93 399,0	159 061,0	204 246,0
16	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	30 897,0	69 930,0	101 284,0	141 417,0	14 909,3	33 297,0	64 503,0	81 203,0	19 158,0	32 220,0	54 223,0	75 054,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	62 651,7	105 449,5	143 805,9	202 654,1	7 155,8	11 958,3	12 909,2	6 709,4	952,4	9 455,7	11 280,9	12 977,2
18	32352598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	3 470,0	14 682,2	20 528,0	29 161,0	370,0	4 122,0	6 726,0	7 201,0	2 028,0	5 232,0	10 217,0	14 192,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	67 265,9	125 495,7	180 450,1	233 495,3	17 004,1	83 227,4	144 594,0	186 918,8	39 820,6	52 575,7	77 778,7	171 560,7
20	19243047	ПрАТ СК "ГРАВЕ УКРАЇНА"	1 579,0	3 574,3	6 031,3	8 579,3	2 746,5	3 891,1	5 486,2	7 938,6	3 102,8	5 874,3	7 851,0	10 241,0
21	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	500,0	1 051,0	1 377,0	1 605,0	84,0	212,0	697,0	1 011,0	1 014,0	1 929,0	2 947,0	4 317,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	38 201,4	278 424,2	472 926,1	552 008,2	9 133,7	92 722,4	105 182,0	217 000,7	30 519,3	86 234,3	110 506,5	193 950,6
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	135 954,0	277 443,0	324 641,0	393 230,0	154 115,0	192 622,7	194 717,0	190 250,6	99 133,6	116 806,2	138 824,9	176 600,5
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	21 285,0	27 000,0	32 850,0	34 450,0	3 205,0	6 876,0	9 047,0	12 159,0	1 845,0	3 922,0	5 993,0	9 223,0
25	20113829	ПрАТ "СК "Універсальна"	39 859,5	133 295,2	159 354,1	192 980,4	10 773,1	34 229,3	148 722,1	193 326,1	10 293,2	32 908,7	61 051,0	114 046,4
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	19 962,6	34 719,9	39 946,2	43 749,6	9 076,3	19 890,3	25 249,6	25 752,8	3 601,9	20 564,4	26 667,9	34 011,6
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	144 050,6	299 730,8	488 969,9	655 494,9	71 651,2	91 473,7	90 930,6	107 192,4	38 015,8	41 122,3	43 463,8	53 215,2
28	22945712	ПрАТ "УТСК"	10 355,9	28 756,8	39 978,7	48 755,7	51,0	4 967,1	10 077,7	11 543,9	6 920,8	10 187,8	17 390,4	20 013,8
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	858,0	17 055,0	38 808,5	46 398,9	3 814,3	4 370,3	8 190,8	8 876,0	2 410,0	6 174,4	9 508,7	11 155,5
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	105,5	213,7	311,6	403,6	112,5	121,7	139,9	158,1	43,7	143,2	229,0	308,8
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	711,0	1 432,0	2 171,0	2 908,0	566,0	1 219,0	2 009,0	2 943,0	1 208,0	2 540,0	3 899,0	5 414,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	613,0	1 585,0	2 488,0	3 423,0	389,6	631,7	778,7	1 018,9	305,4	511,2	667,4	899,6
33	25395057	ПрАТ "СК "Колонієд Україна"	7 196,2	16 682,6	21 033,5	34 349,5	6 599,5	12 949,6	20 103,6	33 278,0	19 079,0	35 098,7	48 688,2	68 373,7
34	25399836	ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	15 033,0	30 080,2	45 141,4	75 113,0	17 865,2	31 857,4	42 299,0	74 106,5	19 639,1	34 217,9	48 154,4	83 685,2
35	30115243	АТ "СТ "ТАС" (приватне)	38 532,3	86 543,9	114 611,2	135 914,5	28 802,9	58 139,1	77 078,5	89 714,2	26 065,6	67 243,2	108 814,6	138 144,2
36	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	254 058,4	432 302,8	620 292,4	731 427,6	328 773,1	557 778,6	885 606,1	886 694,4	510 513,2	713 714,7	959 361,0	900 401,4
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	3 532,3	8 159,7	11 702,2	15 491,2	-1 450,4	2 315,4	2 663,5	2 896,6	1 005,2	3 195,2	3 964,5	4 560,4
38	32109907	ПрАТ «Мет.Лайф»	9 457,0	16 305,0	21 769,0	25 687,0	12 444,0	20 524,0	28 621,0	32 467,0	11 121,0	20 615,0	29 168,0	33 653,0
39	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	1 924,0	3 999,0	6 211,0	8 585,0	1 520,0	1 520,0	1 564,0	1 564,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		Разом суспільно важливі	1 282 435,5	2 737 783,7	3 933 155,1	5 081 390,1	981 206,4	1 813 599,1	2 723 945,2	3 324 469,3	1 222 037,9	2 081 136,1	3 105 637,0	3 908 223,4
		Темп росту, %		213,5	143,7	129,2	19,3	184,8	150,2	122,0	36,8	170,3	149,2	125,8
		Абсолютне відхилення, тис. грн.		1 455 348,2	1 195 371,4	1 148 235,0	-4 100 183,7	832 392,7	910 346,1	600 524,1	-2 102 431,4	859 098,1	1 024 500,9	802 586,4

Продовження таблиці Л. 5

№ з/п	Код установи	Назва установи	СТРАХОВІ ВИПЛАТИ ТА СТРАХОВІ ВІДШКОДУВАННЯ, тис.грн.											
			01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024
1	2	3	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
1	00034186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК	107 129,1	213 199,9	318 656,8	442 930,1	77 237,6	201 844,8	296 012,9	391 215,5	127 457,6	248 088,5	382 966,0	523 799,2
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"	223 225,0	438 824,1	659 234,9	0,0	176 625,1	311 002,5	488 534,9	725 795,7	277 438,1	545 624,1	822 569,7	1 136 501,4
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА	6 168,5	9 633,0	13 683,3	16 770,2	3 626,6	6 011,5	9 728,7	16 390,2	8 870,2	19 636,0	26 171,9	34 352,2
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	10 478,0	20 783,0	28 261,0	38 031,0	6 631,0	16 141,6	31 004,3	44 927,1	20 172,2	31 246,5	46 454,4	82 964,7
5	38417298	ТДВ "СК "ГАРДАН"	32 729,5	68 362,1	104 793,8	145 706,5	30 213,6	58 257,3	111 856,5	169 176,9	83 602,8	180 166,3	281 574,2	393 447,8
6	38525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	2 046,0	3 247,0	5 053,0	6 615,8	2 163,3	3 976,4	5 325,9	7 062,7	1 940,4	3 331,1	5 953,2	9 727,5
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ"	1 639,0	3 361,0	5 627,0	8 831,0	1 729,0	4 004,0	6 994,0	11 282,0	2 820,0	6 291,0	9 601,0	13 210,4
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ББС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	85 590,2	124 053,4
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	293 837,5	602 856,7	942 285,8	1 341 417,9	271 156,5	497 465,3	775 659,9	1 039 737,9	303 488,5	625 671,5	988 538,4	1 384 577,3
10	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	14 595,9	28 604,3	42 897,5	61 813,7	13 029,6	23 103,8	38 378,3	53 076,7	13 905,7	32 075,6	53 519,1	78 862,8
11	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	37 248,5	91 017,6	144 155,0	212 549,6	44 441,4	85 039,5	133 287,6	187 519,6	58 858,8	125 910,4	188 177,8	265 342,6
12	33152560	АТ "СК "Авангард"	295,1	350,3	394,3	643,7	131,0	164,9	279,0	365,7	34,2	427,7	560,0	613,2
13	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	13 895,0	25 116,0	37 229,3	49 035,6	11 103,9	24 095,0	37 734,6	50 294,0	17 961,2	31 818,2	49 425,8	68 795,9
14	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП"	95 963,8	193 311,8	295 624,6	424 441,8	90 337,2	177 632,6	285 393,1	408 098,8	133 358,8	272 720,2	438 383,1	634 158,8
15	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	131 904,2	281 156,3	436 266,9	607 056,6	123 314,5	220 073,7	324 363,1	463 931,4	205 314,2	438 688,9	679 940,6	972 699,8
16	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	54 282,5	114 622,8	172 707,9	241 738,5	39 608,8	96 523,3	164 031,9	215 814,8	65 910,0	121 900,0	197 772,0	291 932,0
17	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	17 056,3	90 144,4	106 521,1	145 110,6	8 104,7	17 438,3	18 473,7	35 836,0	22 236,4	48 662,9	70 395,2	74 839,5
18	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	27 704,0	58 678,0	96 353,0	132 640,0	24 829,0	49 656,0	83 007,0	111 191,0	33 517,0	82 502,0	125 037,0	172 964,0
19	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	55 427,6	111 209,6	162 456,0	228 551,2	39 143,1	77 711,5	127 960,7	174 148,3	41 071,9	88 748,8	127 942,2	167 891,1
20	19243047	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	20 946,8	37 954,8	58 568,2	508,3	12 419,3	18 945,3	33 216,4	46 218,3	18 516,5	34 648,4	53 443,7	68 541,6
21	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	10 719,0	22 295,0	34 752,0	78 645,2	11 052,0	19 395,0	28 431,0	41 407,0	17 286,0	36 329,0	58 161,0	76 732,0
22	19492371	АТ СК "БУСІН"	1 251,6	2 192,5	2 772,3	43 914,8	649,2	649,2	649,2	686,6	602,0	670,9	716,6	1 316,6
23	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	313 048,0	670 456,0	961 767,0	1 329 251,0	276 442,6	497 979,7	980 582,6	1 240 194,9	361 942,4	672 742,1	999 389,2	1 377 655,7
24	20080515	Страхова компанія "Еталон"	15 579,0	35 827,0	54 962,0	77 612,0	13 782,0	57 086,0	76 811,0	103 764,0	32 391,0	59 451,0	91 282,0	120 296,0
25	20113829	ПрАТ "СК "Універсальна"	82 280,5	182 398,1	271 112,6	378 102,9	76 793,1	154 688,3	240 592,5	347 416,9	105 228,1	288 464,6	473 259,9	700 220,0
26	20602681	ПрАТ "УПСК"	82 188,7	168 797,1	267 104,3	360 346,5	53 218,1	94 688,1	136 261,4	177 284,6	38 660,5	74 958,4	112 782,7	151 310,6
27	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	138 202,2	255 715,1	489 404,6	687 112,4	183 737,3	272 105,9	428 137,8	575 537,4	137 472,2	310 341,5	484 816,1	701 413,1
28	22945712	ПрАТ "УТСК"	14 737,2	31 412,9	48 614,7	70 082,1	13 598,6	31 745,7	52 091,1	70 404,0	32 042,7	61 921,3	86 124,7	124 383,2
29	32942598	ПрАТ "ІНСК"	150,1	426,1	1 545,4	3 168,0	857,3	2 153,2	3 081,9	4 282,1	2 359,2	3 919,4	5 992,7	9 037,9
30	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	52 279,8	109 496,8	179 808,4	252 610,0	48 101,2	102 361,9	162 900,2	233 157,2	68 947,6	148 140,4	232 933,8	326 644,6
31	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	1 958,0	5 006,0	8 127,0	11 767,0	1 519,0	4 730,0	8 235,0	12 667,0	4 320,0	10 019,0	16 105,0	21 114,0
32	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	5 832,7	11 468,5	16 920,7	23 079,1	5 535,6	7 318,4	10 066,6	12 413,3	2 222,3	5 304,7	8 504,0	11 532,3
33	25395057	ПрАТ "СК "Колонейд Україна"	30 507,9	66 970,3	99 728,1	136 130,9	33 698,2	52 184,3	80 443,4	110 331,4	25 794,2	68 534,0	97 252,4	138 657,4
34	25399836	ПрАТ "ТРАВЕ УКРАЇНА Страхування"	27 297,3	58 442,5	92 688,4	144 516,3	26 542,2	56 391,3	103 373,4	151 276,6	40 150,6	92 640,2	142 319,4	214 658,8
35	30115243	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	276 082,7	553 734,2	837 416,3	1 142 848,1	244 059,7	450 865,9	675 646,4	904 319,3	308 952,1	611 188,9	933 207,8	1 341 251,9
36	30859524	ПАТ "СК "УСТ"	700 654,4	1 250 539,3	2 208 070,8	2 791 624,0	173 418,9	329 897,5	546 042,9	787 592,3	355 204,1	702 471,2	1 065 724,0	1 477 781,2
37	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	38 127,7	76 985,9	113 424,6	162 953,3	38 091,0	79 692,8	132 007,7	188 784,7	63 138,7	121 642,8	187 638,3	261 618,0
38	32109907	ПрАТ «Мет.Лайф»	62 469,0	135 812,0	221 627,0	312 073,0	72 158,0	142 929,0	244 688,0	354 693,0	114 278,0	238 223,0	379 262,0	516 664,0
39	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА	9 866,0	23 544,0	41 077,0	57 715,0	9 525,0	20 708,0	34 919,0	45 391,0	11 704,0	22 587,0	34 574,0	46 403,0
		Разом сукупливо важливі	3 009 804,1	6 053 952,1	9 581 692,6	12 167 943,5	2 258 624,1	4 266 657,7	6 916 203,8	9 513 685,9	3 159 170,3	6 467 707,6	10 044 061,2	14 117 965,6
		Темп росту, %		201,1	158,3	127,0	18,6	188,9	162,1	137,6	33,2	204,7	155,3	140,6
		Абсолютне відхилення, тис.грн.		3 044 148,0	3 527 740,5	2 586 250,9	-9 909 319,5	2 008 033,6	2 649 546,1	2 597 482,1	-6 354 515,6	3 308 537,3	3 576 353,6	4 073 904,4

*Джерело: сформовано автором на основі даних [24].

Додаток Л. 6

Таблиця Л.6

Фінансові коефіцієнти ризиків суспільно важливих страхових компаній за групами life та non-life

Показник, основний вид діяльності/звітна дата	Коефіцієнт платоспроможності,%		Коефіцієнт резервів,%		Коефіцієнт перестраховання,%		Коефіцієнт збитковості,%	
	life	non-life	life	non-life	life	non-life	life	non-life
01.04.2021	15,28	44,18	94,85	83,36	2,71	20,86	15,57	61,77
01.07.2021	13,93	43,16	94,62	82,27	2,61	20,79	15,90	59,53
01.10.2021	14,10	44,23	94,51	83,10	2,50	19,12	15,98	60,03
01.01.2022	13,15	43,90	94,61	83,37	2,58	18,24	16,15	55,40
01.04.2022	11,92	47,71	95,05	83,38	2,72	17,35	15,18	38,17
01.07.2022	12,69	49,30	94,48	82,79	2,89	16,40	18,00	37,67
01.10.2022	11,30	47,94	94,68	82,45	2,51	14,86	19,92	39,94
01.01.2023	12,38	46,85	94,31	82,35	2,64	12,78	20,49	40,34
01.04.2023	13,67	47,54	94,58	81,89	3,13	16,52	27,42	46,94
01.07.2023	14,21	47,54	94,33	81,99	2,91	13,14	27,47	47,82
01.10.2023	15,09	46,44	94,36	82,05	2,58	12,12	26,85	46,64
01.01.2024	13,72	45,05	94,09	83,09	2,65	11,15	26,22	47,08

Джерело: розраховано автором на основі даних [24].

Додаток М

Таблиця М

**Розрахунок показників ризиковості за бізнес-моделями в залежності від організаційно-правової форми
страхових компаній**

Організаційно-правова форма/показники	01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024	Середнє	Медіана	Мінімум	Максимум	Дисперсія	Стандартне відхилення	Кореляційна залежність з LR (коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій)	
Модель 1. Страховики життя																				
Акціонерне товариство																				
RL (Коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій),%	14,5578195	14,940787	14,8949526	15,0162125	14,096677	16,7230466	18,5581466	19,2878904	26,416647	26,7775966	26,2018272	25,4893327	19,4	17,6	14,1	26,8	25,4884897	5,273103934	x	
NP (чистий прибуток), тис.грн.	71 105,0	180 234,6	257 076,8	300 925,6	136 067,4	327 708,9	463 311,7	562 206,4	241 242,0	426 148,4	655 715,1	772 384,8	366 177,2	314 317,3	71 105,0	772 384,8	4,2345E+10	214928,7324	0,66286796	
ROA (рентабельність активів),%	0,45989146	1,1522145	1,59143423	1,78878481	0,7829936	1,83269122	2,3865678	2,77415591	1,1480151	1,95709124	2,88697799	3,26532037	1,8	1,8	0,5	3,3	0,69590572	0,871303553	0,553316096	
ROE (рентабельність капіталу),%	0,03377886	0,0920306	0,12613599	0,14935283	0,07176	0,16004622	0,22961339	0,246059	0,0943616	0,15692379	0,22076599	0,27214112	0,2	0,2	0,0	0,3	0,00517182	0,075113126	0,488177106	
RR (коефіцієнт резервів),рази	19,5449967	10,121157	3,66874602	2,72804265	12,632791	7,4779342	5,30606218	3,93242084	17,293636	8,91136659	5,81533798	4,20698605	8,5	6,6	2,7	19,5	27,799084	5,506929588	-0,029065138	
RS (коефіцієнт перестраховання),%	2,58664851	2,5144174	2,38882464	2,46161596	2,6078205	2,78645063	2,41231553	2,54868574	3,1434763	2,91155427	2,59220964	2,66125393	2,6	2,6	2,4	3,1	0,04381714	0,218633301	0,635074508	
SR (коефіцієнт платоспроможності),%	13,6147709	12,519909	12,6168131	11,976906	10,911279	11,4510125	10,3938528	11,2743524	12,166127	12,4716031	13,0770958	11,998629	12,0	12,1	10,4	13,6	0,77027569	0,916679198	0,147043989	
RLR (коефіцієнт покриття зобов'язань, адекватності резервів),%	169,213265	171,99189	94,4275805	94,5781278	95,035269	94,4988546	94,7061923	94,330294	94,594401	94,3503151	94,3979428	94,2162082	107,2	94,5	94,2	172,0	804,46591	29,6243004	-0,41624181	
Товариство з обмеженою відповідальністю																				
RL (Коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій),%	14,5060416	12,129357	12,5463977	12,8377557	14,130514	15,5915417	16,6658313	15,8716313	22,675176	19,8206776	19,6134111	21,0101526	16,4	15,7	12,1	22,7	11,5123214	3,54385328	x	
NP (чистий прибуток), тис.грн.	6 165,0	15 663,0	22 599,9	28 675,4	5 328,8	13 920,6	17 196,0	21 594,3	15 409,8	33 962,7	53 214,3	73 312,4	25 586,8	19 395,2	5 328,8	73 312,4	361809894	19867,101	0,527522233	
ROA (рентабельність активів),%	2,48372385	5,9010353	8,16111434	9,14412461	1,7639928	4,24904881	5,27558444	6,27623235	4,3076747	8,82431932	12,8705403	15,8080739	7,1	6,1	1,8	15,8	15,7132038	4,140250826	0,396098921	
ROE (рентабельність капіталу),%	4,53956379	10,779543	14,8448043	16,4332297	3,0870402	7,57797989	10,4160163	12,176978	8,1082691	16,3861717	23,2922107	28,3321099	13,0	11,5	3,1	28,3	50,259793	7,404651582	0,406859518	
RR (коефіцієнт резервів),рази	4,28831492	2,2298254	0,31459022	0,24531125	1,3195169	0,71206136	0,52491903	0,38823779	1,4585737	0,7577192	0,51507026	0,39553948	1,1	0,6	0,2	4,3	1,2424295	1,164206872	-0,193885391	
RS (коефіцієнт перестраховання),%	0,04147012	0,0384499	0,15233538	0,11866121	0,141612	0,33244036	0,252264	0,25063372	0,0920713	0,38815421	0,28758454	0,23592252	0,2	0,2	0,0	0,4	0,0118321	0,113612253	0,427419329	
SR (коефіцієнт платоспроможності),%	54,7128308	54,742906	54,9762338	55,6441112	57,141881	56,0709961	50,6487728	51,5417895	53,126933	53,8522328	55,2568428	55,7956112	54,5	54,4	54,9	50,6	57,1418808	3,261448087	-0,223931655	
RLR (коефіцієнт покриття зобов'язань, адекватності резервів),%	367,812368	386,06932	75,3816186	73,0079134	80,209891	78,3203568	78,3382473	77,4686622	77,372944	77,1222697	77,5662572	72,1389791	126,7	106,6	77,5	72,1	386,069317	7292,390606	-0,418067681	

Продовження таблиці М

Модель 2. Страховики не життя																				
Організаційно-правова форма/показники	01.04.2021	01.07.2021	01.10.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	01.04.2023	01.07.2023	01.10.2023	01.01.2024	Середнє	Медіана	Мінімум	Максимум	Дисперсія	Стандартне відхилення	Кореляційна залежність з LR (коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій)	
Акціонерне товариство																				
RL (Коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій),%	64,5340089	61,510265	62,3142688	62,6162345	41,479842	41,3527247	43,6126996	44,067095	49,97982	50,4775302	49,1870333	49,7724236	51,7	49,9	41,4	64,5	70,2021834	8,751239919	x	
NP (чистий прибуток), тис.грн.	232 204,4	612 232,2	913 268,7	1 025 958,8	647 660,0	1 371 969,8	2 349 360,3	2 507 740,7	615 062,9	1 187 269,2	1 760 018,9	1 997 635,6	1 268 365,1	1 106 614,0	232 204,4	2 507 740,7	4,9971E+11	738336,2278	-0,569809564	
ROA (рентабельність активів),%	0,7518752	1,9097809	2,80912202	3,15598822	2,0049041	4,09780335	6,43579411	6,63203842	1,5634588	2,89833577	4,03065653	4,42307081	3,4	3,0	0,8	6,6	3,06713796	1,829198918	-0,565096243	
ROE (рентабельність капіталу),%	2,24171905	5,7808411	8,33481305	9,3526176	5,6471231	11,3617062	18,2448979	19,1895255	4,4666325	8,26805264	11,7458112	13,0435099	9,8	8,8	2,2	19,2	24,9908907	5,221378153	-0,53846452	
RR (коефіцієнт резервів),рази	8,68540294	4,3058591	1,08205722	0,79438219	2,9147023	1,56949225	1,1489926	0,89009505	3,2165407	1,6720089	1,1337638	0,85322981	2,4	1,4	0,8	8,7	4,78515919	2,284769937	0,447822806	
RS (коефіцієнт перестраховування),%	20,2335615	20,568368	18,7177977	17,9214726	17,549732	16,3624623	14,9340889	13,1655431	16,581891	13,5831901	12,7140526	11,4899164	16,2	16,5	11,5	20,6	8,21800696	2,994177433	0,619183911	
SR (коефіцієнт платоспроможності),%	33,5401172	33,036385	33,7034797	33,7444377	35,503107	36,0667957	35,2744868	34,5607212	35,003076	35,0546361	34,3156932	33,9101274	34,5	34,4	33,0	36,1	0,77243456	0,917962898	-0,865737004	
RLR (коефіцієнт покриття зобов'язань, адекватності резервів),%	212,74401	210,38795	82,8251474	83,031589	82,598999	81,9600805	81,6398544	81,4956295	81,247277	81,3609366	81,4428832	82,2776899	103,6	82,1	81,2	212,7	2332,55922	50,44412813	0,607632907	
Товариство з додатковою відповідальністю																				
RL (Коефіцієнт співвідношення страхових виплат до премій),%	40,5663412	44,313342	42,7365481	42,493706	29,811149	32,2122844	33,9723697	35,3612269	39,74631	40,6932256	40,3680309	39,9925136	38,5	40,2	29,8	44,3	19,1183575	4,566879681	x	
NP (чистий прибуток), тис.грн.	28 852,1	66 633,5	115 560,2	135 105,8	119 914,1	201 902,1	288 339,6	209 754,5	31 612,7	106 521,9	175 493,2	164 993,9	137 057,0	127 509,9	28 852,1	288 339,6	5342710501	76344,03353	-0,51852586	
ROA (рентабельність активів),%	0,84617697	1,8428361	3,04580264	3,34170552	3,0183193	5,04166844	6,49696202	4,62433899	0,6897728	2,26804239	3,60295731	3,2653421	3,2	3,2	0,7	6,5	2,58981578	1,680849064	-0,551352269	
ROE (рентабельність капіталу),%	1,66168896	3,7438468	6,43176453	7,538874	6,3120365	10,1796817	13,8127433	9,95843687	1,5017259	4,84948774	7,7758999	7,16938642	6,7	6,8	1,5	13,8	11,6805615	3,569654141	-0,52508661	
RR (коефіцієнт резервів),рази	6,73062143	3,3418344	0,74348225	0,57686532	1,9562652	1,06023356	0,78930514	0,60395943	2,2099279	1,03567485	0,69706477	0,50155313	1,7	0,9	0,5	6,7	2,98552708	1,804699041	0,17958212	
RS (коефіцієнт перестраховування),%	17,5045322	17,409734	15,9708207	14,791024	6,5482489	9,23386224	9,15216417	8,19384708	9,1011984	7,72776793	6,98082784	7,35526966	10,8	9,1	6,5	17,5	16,6756655	4,265165302	0,61333784	
SR (коефіцієнт платоспроможності),%	50,9227053	49,223063	47,3556305	44,3263213	47,81847	49,5267789	47,0360007	46,4363941	45,932001	46,7687003	46,334924	45,5456285	47,3	46,9	44,3	50,9	3,1551804	1,855266822	-0,159425788	
RLR (коефіцієнт покриття зобов'язань, адекватності резервів),%	291,075021	275,21176	89,2277034	87,7508303	90,983632	90,4833282	90,1091514	91,5476685	90,547782	90,8753141	92,3689212	89,490672	122,5	90,7	87,8	291,1	5174,75728	75,13447781	0,718036183	

Джерело: розраховано автором за даними [24, 46, 57].

Додаток Н

Таблиця Н

Програмні продукти з управління ризиками для страхових компаній

Назва	Функціональні можливості	Забезпечує
Quantivate Enterprise Risk Management (ERM), USA (програмне забезпечення)	Створення теплових карт оцінки ризиків Управління збитковими подіями Аналітика ризиків і контроль Автоматичне сповіщення Ключові показники ефективності (KPI) та ризику (KRI)	Управління політиками та процедурами Оцінку кожного процесу та сценарію системи ризиків Зниження ризиків та запобігання втратам Пріоритезацію обмежених ресурсів управління ризиками Дотримання організаційних стандартів та комплексності
Predict 360 (програмна платформа на основі штучного інтелекту), USA	Надає статистичні дані в реальному часі враховує майбутні законодавчі зміни Картування та аналіз ризиків Самооцінка контролю ризиків Проблеми та управління інцидентами	Прогнозування ризиків, створюючи стратегічні переваги за допомогою даних про них Оптимізацію дотримання нормативних вимог Проактивне зменшення ризиків з одночасним виявленням проблем Зменшення часу для ручної роботи та реагування на інциденти
Risk Watch, (програмне забезпечення) USA	Підтримує 40 нормативних інструкцій, забезпечуючи комплексну оцінку ризиків Створення профілів та оцінка ризиків в режимі реального часу які оновлюються при виникненні змін	Створення дорожньої карти для оцінки вразливостей Розробка засобів контролю, завдань для зниження критичних ризиків з відстеженням прогресу Мінімізація трудових ризиків за допомогою автоматизованого управління Стандартизація, автоматизація аналізу та управління ризиками
Glass	Включає в себе генератор економічних сценаріїв Ortex Finance дозволяє оптимізувати інвестиційну стратегію та реалізувати управління ризиками Програмне забезпечення для глобального моделювання активів та пасивів, що підтримується генератором реальних і нейтральних ризиків економічних сценаріїв	Процес управління ризиками, заснований на послідовній короткостроковій та довгостроковій оцінці ризику та дохідності Комплексно покращує процес управління ризиками від аналізу до оцінки стратегії, включаючи багатоперіодну оптимізацію Забезпечує відстеження стратегічних ризиків та цілей

Джерело: складено автором за даними [49, 50, 54, 58].

Додатки розділу 3
Додаток П

Таблиця П

Показники платоспроможності європейських страхових компаній до впровадження нормативів Solvency II по роках

Співвідношення наявного запасу платоспроможності і необхідного запасу платоспроможності (Available solvency margin / required solvency margin) для страхових life													Коефіцієнт взаєморозрахункової спроможності страхових life												
Країна	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1 Австрія	157,34%	160,13%	163,91%	206,78%	211,53%	210,95%	178,10%	183,9%	187,64%	183,90%	176,72%	1,57	1,60	1,64	2,07	2,12	2,11	1,78	1,84	1,88	1,84	1,77			
2 Бельгія	171,04%	167,57%	160,23%	186,49%	163,54%	183,43%	163,68%	171,82%	169,91%	180,32%	187,46%	1,71	1,68	1,60	1,86	1,64	1,88	1,64	1,72	1,70	1,80	1,87			
3 Болгарія	694,46%	608,43%	1123,23%	766,37%	707,10%	553,08%	437,20%	465,52%	384,31%	465,52%	376,43%	6,94	6,08	11,23	7,66	7,07	5,53	4,37	4,66	3,84	3,76	3,76			
4 Кіпр	204,00%	229,31%	235,83%	229,91%	283,81%	228,07%	269,30%	333,96%	372,45%	372,45%	388,97%	2,04	2,29	2,36	2,30	2,84	2,28	2,70	3,34	3,72	3,89	3,89			
5 Чехія	342,74%	315,94%	284,78%	248,67%	294,81%	324,77%	301,90%	314,74%	307,71%	289,83%	312,23%	3,43	3,14	2,83	2,49	2,92	3,25	3,02	3,15	3,08	2,90	3,12			
6 Нідерланди	187,61%	204,54%	207,24%	191,73%	186,29%	180,86%	177,13%	163,74%	162,30%	182,81%	159,28%	1,88	2,03	2,07	1,92	1,86	1,81	1,77	1,69	1,62	1,63	1,58			
7 Данія	291,31%	336,00%	330,87%	274,37%	290,47%	308,87%	438,00%	498,23%	256,78%	189,32%	184,62%	2,91	3,36	3,31	2,74	2,90	3,09	4,38	4,98	5,57	1,70	1,83			
8 Естонія	328,37%	417,44%	298,40%	210,00%	321,43%	378,16%	486,40%	265,38%	221,43%	211,50%	196,97%	3,29	4,17	2,98	2,10	3,21	3,78	4,86	2,65	2,11	2,12	1,97			
9 Іспанія	220,55%	194,70%	212,49%	234,45%	226,39%	200,23%	211,50%	215,73%	246,16%	224,56%	219,73%	2,21	1,93	2,12	2,34	2,26	2,00	2,12	2,16	2,46	2,25	2,20			
10 Фінляндія	422,27%	423,01%	358,98%	242,75%	384,25%	458,35%	399,70%	535,61%	524,85%	513,81%	464,80%	4,22	4,23	3,59	2,43	3,84	4,58	4,00	5,36	5,25	5,14	4,63			
11 Франція	362,73%	304,66%	304,66%	175,42%	230,16%	218,04%	263,26%	347,08%	347,92%	483,38%	432,05%	3,63	3,03	3,03	1,75	2,30	2,18	2,63	3,47	3,48	4,84	4,32			
12 Греція			0,00%	249,81%	169,21%	271,54%	297,70%	254,04%	238,04%	277,38%	299,57%	0,00	2,50	1,69	2,72	2,98	2,54	2,38	2,77	3,00		3,00			
13 Угорщина	257,59%	261,02%	261,98%	268,48%	274,86%	258,89%	204,30%	201,73%	199,17%	184,27%	188,65%	2,58	2,61	2,62	2,68	2,75	2,59	2,04	2,02	1,99	1,84	1,89			
14 Італія	307,14%	384,62%	308,57%	184,72%	213,75%	187,44%	195,50%	187,52%	187,47%	187,51%	163,66%	3,07	3,83	3,09	1,85	2,14	1,87	1,96	1,88	1,87	1,88	1,64			
15 Ірландія	294,43%	312,72%	296,02%	218,73%	267,62%	298,27%	264,80%	287,37%	282,49%	282,68%	266,58%	2,94	3,13	2,98	2,19	2,63	2,98	2,65	2,87	2,82	2,83	2,67			
16 Італія	207,89%	202,92%	191,02%	170,23%	197,70%	186,54%	174,20%	197,90%	172,68%	159,82%	151,49%	2,08	2,03	1,91	1,70	1,98	1,87	1,74	1,98	1,73	1,60	1,51			
17 Люксембург	218,55%	212,95%	251,41%	313,71%	283,28%	297,50%	380,10%	280,12%	272,29%	272,29%	272,29%	2,19	2,13	2,51	3,14	2,83	2,98	2,80	2,80						
18 Литва	221,50%	235,71%	267,20%	239,02%	335,29%	318,48%	327,80%	347,3%	330,50%	310,41%	274,90%	2,22	2,36	2,67	2,39	3,33	3,18	3,28	3,47	3,31	3,10	2,73			
19 Люксембург	161,76%	157,53%	158,59%	164,49%	163,43%	149,94%	144,40%	148,22%	151,92%	148,29%	148,29%	1,62	1,58	1,59	1,64	1,63	1,50	1,44	1,48	1,52	1,48	N/A			
20 Латвія	115,65%	113,63%	120,00%	123,78%	159,53%	141,73%	100,00%	141,7%	182,67%	176,30%	200,97%	1,16	1,14	1,20	1,24	1,60	1,42	1,00	1,42	1,83	1,76	2,01			
21 Мальта	152,05%	165,46%	233,87%	241,70%	196,47%	181,23%	183,50%	186,13%	190,46%	183,35%	183,34%	1,52	1,65	2,34	2,42	1,96	1,81	1,84	1,86	1,90	1,83	1,83			
22 Нідерланди	300,90%	326,35%	262,84%	209,47%	245,30%	242,07%	238,80%	263,44%	250,52%	N/A	258,33%	3,02	3,26	2,63	2,45	2,42	2,39	2,63	2,51	2,51	2,58	2,58			
23 Норвегія	176,03%	192,77%	203,00%	222,37%	190,72%	241,94%	251,00%	39,62%	256,92%	267,74%	311,57%	1,76	1,93	2,03	2,23	1,91	2,42	2,51	0,40	2,57	2,68	3,12			
24 Польща	290,04%	299,87%	347,33%	283,77%	345,96%	318,52%	314,10%	347,92%	298,27%	293,68%	274,00%	2,90	3,00	3,47	2,88	3,48	3,18	3,14	3,48	2,98	2,94	2,74			
25 Португалія	148,08%	152,43%	148,46%	137,38%	194,73%	145,41%	142,80%	237,49%	201,80%	204,75%	208,27%	1,48	1,52	1,48	2,00	1,97	2,07	1,43	2,02	2,02	2,05	2,03			
26 Румунія				199,84%	196,88%	207,18%	246,10%	338,80%	291,60%	356,01%	378,33%	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00		
27 Швеція	1131,48%	1209,53%	1484,04%	694,38%	1301,03%	1443,83%	801,50%	999,05%	1376,01%	1250,05%	1352,39%	11,31	12,10	14,84	6,94	13,01	14,46	8,01	9,99	13,76	12,50	13,52			
28 Словенія	128,73%	174,60%	141,17%	123,70%	142,76%	132,33%	228,80%	244,77%	250,50%	243,88%	243,88%	1,29	1,73	1,41	1,24	1,43	1,52	2,29	2,43	2,50	2,44	2,44			
29 Словаччина	349,60%	233,30%	247,02%	365,98%	399,31%	364,62%	370,80%	332,84%	291,83%	301,42%	278,70%	3,20	2,33	2,47	3,66	3,99	3,65	3,71	3,53	2,92	3,01	2,79			
30 Хорватія								243,12%	254,63%	237,98%	234,19%							2,43	2,55	2,38	2,34	Середн.			
Середн. значення	299,52%	296,72%	297,26%	254,51%	295,78%	299,63%	283,21%	293,00%	308,51%	288,14%	299,05%	2,97	2,96	3,07	2,55	2,96	3,00	2,82	2,92	3,09	2,88	2,99			
Співвідношення наявного запасу платоспроможності і необхідного запасу платоспроможності (Available solvency margin / required solvency margin) для страхових non-life													Коефіцієнт взаєморозрахункової спроможності страхових non-life												
Країна	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1 Австрія	308,26%	314,01%	318,12%	417,22%	448,03%	505,57%	492,20%	495,31%	484,24%	513,76%	518,32%	3,08	3,14	3,18	4,17	4,48	5,06	4,92	4,49	4,85	5,16	5,18			
2 Бельгія	381,39%	389,38%	392,93%	439,38%	416,82%	418,18%	412,73%	440,44%	419,96%	503,76%	409,44%	3,81	4,12	3,89	3,93	4,39	4,17	4,18	4,13	4,40	4,20	5,04	4,09		
3 Болгарія	200,46%	242,93%	187,44%	161,57%	189,08%	186,94%	192,60%	213,58%	228,38%	227,99%	227,99%	2,00	2,43	1,87	1,62	1,89	1,87	1,93	2,14	2,28	2,48	2,48			
4 Кіпр	396,88%	381,71%	265,15%	235,14%	246,84%	216,05%	181,60%	206,52%	227,16%	231,04%	231,04%	3,97	3,82	2,65	2,35	2,47	2,16	1,88	2,07	2,27	2,31	2,31			
5 Чехія	387,17%	367,65%	394,28%	459,82%	450,95%	333,59%	330,60%	400,73%	422,41%	378,57%	325,44%	3,87	3,68	3,94	4,60	4,51	3,54	3,51	4,01	4,22	3,79	3,23			
6 Нідерланди	289,76%	297,57%	308,40%	303,50%	309,52%	309,80%	300,44%	302,87%	308,24%	313,72%	311,18%	2,90	2,98	3,08	3,02	3,10	3,00	3,02	3,04	3,02	3,14	3,11			
7 Данія	531,01%	577,41%	533,50%	486,03%	347,82%	475,77%	349,70%	361,06%	382,30%	445,78%	154,30%	5,31	5,77	5,34	4,66	3,48	4,76	3,50	3,61	3,82	1,46	1,54			
8 Естонія	379,17%	382,33%	334,04%	403,35%	346,24%	405,90%	462,80%	419,73%	339,71%	378,26%	354,05%	3,79	3,82	3,34	4,05	3,47	4,06	4,63	4,20	3,40	3,78	3,54			
9 Іспанія	260,32%	266,00%	264,50%	262,55%	279,88%	265,68%	304,00%	316,58%	328,28%	330,74%	346,23%	2,60	2,66	2,64	2,63	2,80	2,66	3,04	3,17	3,28	3,31	3,48			
10 Фінляндія	389,53%	326,83%	372,71%	288,85%	362,99%	394,52%	372,30%	425,83%	427,78%	448,75%	423,22%	3,90	3,57	3,73	2,89	3,63	3,95	3,72	4,26	4,28	4,49	4,23			
11 Франція	590,66%	692,51%	692,51%	446,88%	624,14%	595,67%	552,12%	636,78%	598,36%	686,99%	725,19%	5,91	6,93	6,93	4,47	6,24	5,96	5,52	6,37	5,98	6,87	7,23			
12 Греція				164,26%	131,03%	160,16%	193,10%	202,76%	238,91%	283,49%	325,24%				1,65	1,31	1,60	1,93	2,03	2,39	2,83	3,22			
13 Угорщина	174,30%	194,40%	215,77%	230,34%	229,20%	203,85%	188,40%	197,72%	196,18%	180,51%	173,34%	1,74	1,94	2,16	2,30	2,29	2,04	1,88	1,98	1,95	1,81	1,73			
14 Італія	1122,03%	929,82%	692,73%	187,61%	476,87%	482,43%	550,90%	482,45%	482,40%	482,46%	701,19%	11,22	9,30	6,93	1,88	4,77	4,82	5,51	4,82	4,82	4,82	7,01			
15 Ірландія	499,59%	485,15%	404,79%	423,04%	384,75%	311,20%	283,20%	259,17%	275,99%	348,00%	343,76%	5,00	4,82	4,05	4,23	3,85	3,11	2,63	2,59	2,76	3,48	3,44			
16 Італія	341,71%	326,83%	274,18%	260,33%	284,62%	285,20%	272,10%	274,78%	259,03%	273,73%	277,47%	3,42	3,27	2,74	2,60	2,85	2,88	2,72	2,75	2,59	2,74	2,77			
17 Люксембург	423,88%	482,27%	467,46%	489,62%	394,12%	394,12%	323,60%	297,37%	323,60%	323,60%	323,60%	4,24	4,82	4,67	4,90	3,52	2,94	3,24	2,97	2,94	2,94	2,94			
18 Литва	217,43%	215,68%	234,97%	221,07%	227,72%	247,84%	238,90%	225,64%	222,39%	200,00%	200,72%	2,17	2,16	2,35	2,21	2,28	2,48	2,39	2,26	2,32	2,00	2,01			
19 Люксембург	277,61%	299,64%	293,37%	289,20%	302,80%	322,23%	329,40%	332,51%	319,62%	348,09%	348,09%	2,78	3,00	2,95											

Додаток Р

Таблиця Р

Кількість страховиків та питома вага вітчизняних компаній у країнах Євросоюзу станом на вересень 2024 року

Країна ЄС	Кількість страхових компаній на вересень 2024		Питома вага вітчизняних компаній, %
	Усього	у тому числі вітчизняних, які зареєстровані та діють у своїй країні	
Франція	1550	637	41,1
Німеччина	1351	506	37,5
Іспанія	1080	185	17,1
Італія	1020	80	7,8
Нідерланди	984	126	12,8
Швеція	968	212	21,9
Люксембург	957	263	27,5
Бельгія	952	93	9,8
Австрія	933	74	7,9
Ірландія	870	182	20,9
Польща	852	53	6,2
Португалія	858	38	4,4
Данія	828	85	10,3
Фінляндія	787	46	5,8
Чехія	778	24	3,1
Греція	766	34	4,4
Угорщина	737	27	3,7
Румунія	718	25	3,5
Словаччина	714	9	1,3
Болгарія	675	37	5,5
Словенія	668	13	1,9
Мальта	653	67	10,3
Кіпр	651	34	5,2
Литва	645	8	1,2
Латвія	638	6	0,9
Естонія	635	10	1,6
Хорватія	531	14	2,6

Джерело: сформовано автором за даними [53].

Додаток С

Таблиця С

Квартальна регуляторна звітність страхових компаній України

Назва квартальної звітності страхової компанії	Періодичність та строк подання
Дані фінансової звітності (файл FR0)	Не пізніше 30 числа місяця, наступного за звітним проміжним періодом
Дані про операції перестраховування (файл IR 6)	Квартальна, наростаючим підсумком з початку року не пізніше 25 числа, за рік-не пізніше 28 лютого року наступного за звітним
Дані про набуття у власність/проведення дооцінки нерухомого майна (файл IR 12)	
Дані про розрахунок платоспроможності страховика (файл IR 13)	
Дані про дебіторську та кредиторську заборгованість страховика (файл IR 14)	
Дані про заборгованість дебіторів та кредиторів страховика (файл IR 15)	
Дані про страхові виплати та відомі події, що мають ознаки страхових (заявлені збитки)(файл IR 16)	
Дані про отримані/надані позики, позички, фінансові допомоги, кредити (файл IR 17)	
Дані про значні правочини страховика (файл IR 18)	
Дані про розвиток збитків та інших показників діяльності страховика (трикутники) (файл IR 19)	
Дані про кількість договорів страховика, застрахованих фізичних осіб та страхових подій (випадків) (файл IR 20)	
Дані про кількість працівників та посередників страховика (файл IR 21)	
Дані про операції з пов'язаними зі страховиком особами (файл IR 23)	
Дані про операції з придбання/продажу державних цінних паперів (файл IR 24)	
Дані про складові регулятивного капіталу (файл IR 25)	
Дані про зобов'язання інші, ніж зобов'язання за договорами страхування (перестраховування), що забезпечені активами страховика (файл IR 26)	
Дані регуляторного балансу. Активи(файл IRB 1)	
Дані регуляторного балансу. Власний капітал та резерви (файл IRB 2)	
Дані регуляторного балансу. Зобов'язання та забезпечення (файл IRB 3)	
Дані регуляторного балансу. Субординований борг та позабалансові зобов'язання (файл IRB 4)	
Дані про рух грошових коштів (регуляторний) (файл IRCF)	

<i>Продовження таблиці С</i>	
Дані про структуру активів та розрахунок дотримання вимог до платоспроможності страховика. Прийнятні активи, крім непростроченої дебіторської заборгованості та технічних резервів за договорами вихідного перестраховування (файл IRN 1)	Квартальна, наростаючим підсумком з початку року не пізніше 25 числа, за рік-не пізніше 28 лютого року наступного за звітним
Дані про структуру активів та розрахунок дотримання вимог до платоспроможності страховика. Прийнятні активи: непрострочена дебіторська заборгованість (файл IRN 2)	
Дані про структуру активів та розрахунок дотримання вимог до платоспроможності страховика. Прийнятні активи: технічні резерви за договорами вихідного перестраховування (файл IRN 3)	
Дані про показники діяльності зі страхування (файл IRPL)	
<p>Пояснювальна записка до звітності страховика, що включає:</p> <p>1) загальні відомості про страховика, актуальні на дату складання звітності</p> <p>2) розкриття інформації щодо змін в обліковій політиці/облікових оцінках, які відбулися або були використані протягом звітного періоду та щодо методів перевірки адекватності технічних резервів</p> <p>3) інформацію щодо діяльності страховика, а саме розкриття інформації :</p> <ul style="list-style-type: none"> - про окремі показники (якщо сума окремого елемента перевищує 5% загальної суми показника) - щодо витрат за однією операцією та/або правочином на суму, що перевищує 15 % регулятивного капіталу - щодо банків, з якими співпрацює страховик - пояснення щодо наявності обмежень, що стосуються володіння активами - щодо пов'язаних зі страховиком осіб - щодо виконання вимог законодавства України у разі залучення коштів на умовах субординованого боргу - в разі залучення коштів на умовах субординованого боргу та їх обліку - про потенційні зобов'язання - коригування звітності - наявність судових позовів щодо виконання зобов'язань за договорами страхування (перестраховування) - щодо здійснення страхування життя - про події, що відбулися у звітному періоді та вплинули на здатність забезпечити здійснення безперервної діяльності - належність до фінансових груп - щодо складових регулятивного капіталу - щодо подій після дати закінчення звітного періоду 	

Джерело: сформовано автором на основі [16, 30].

Додаток Т

Таблиця Т

Особливості структури управління страхових компаній в Україні

№ з/п	ЄДРПОУ	Назва компанії, ЄДРПОУ	Органи управління	Створені комітети	Особливості організаційної структури	Наявність підрозділів	Підписані премії станом на 01.01.2024 тис. грн	Група за індикатором *
I. Компанії, що надали звітність станом на 01.10.2024 року								
1	34186	ПАТ "НАСК "ОРАНТА", НАСК "ОРАНТА"00034186	Збори акціонерів Наглядова рада Правління, голова правління Ревізійна комісія - орган контролю	Комітет з врегулювання страхових випадків Бюджетний комітет Комітет з інформаційних технологій Аудиторський комітет	Компанія будує систему наскрізного управління усіма видами ризиків; створена система внутрішнього аудиту	22 підрозділи, які не є самостійними юридичними особами	1525623,6	5
2	16285602	АТ "СК "ІНГО"16285602	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізійна комісія	Комітет з ризиків	Служба внутрішнього аудиту До структури входять: Інженерний центр Департамент андеррайтингу Управління безпеки та захисту інформації Фінансовий департамент, Управління по роботі з персоналом, Управління маркетингу та реклами, Управління інформаційних технологій, Департамент роздрібних продаж, Юридичне управління, Департамент андеррайтингу, Департамент корпоративного страхування, Департамент страхування автопарків, Проектна група, Управління продажу особистих видів страхування, Управління аналізу та обліку страхових відшкодувань, Управління організації медичного сервісу, Департамент врегулювання збитків, Управління врегулювання майнових збитків, Управління безпеки, Відділ транспортного забезпечення	31 структурний підрозділ	2674895,8	5
3	30434963	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП»30434963	Наглядова рада, Правління Ревізійна комісія - орган контролю	Комітети з питань аудиту, з питань призначення, з винагород Інших немає	не зазначено	25 відокремлених підрозділів	64355,6	2

<i>Продовження таблиці Т</i>								
4	34478248	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Департамент внутрішнього аудиту (орган оперативного контролю нагл. р.) Головний ризик - менеджер	нема	357247,3	3
5	35417298	ТДВ "СК "ГАРДІАН"	Загальні збори учасників товариства Одноосібний виконавчий орган Генеральний директор	не зазначено	Головний ризик - менеджер Головний аудитор Головний комлаєнс - менеджер Орг. структура містить 5 блоків: управління ризиками; правове забезпечення та фінансовий моніторинг; організаційний, забезпечення діяльності; продаж; розвиток бізнесу 3 лінії управління ризиками: Рівень Загальних Зборів Учасників Товариства (рішення по ризиках приймаються на рівні Загальних Зборів Рівень Дирекції Товариства (рішення по ризиках приймаються на рівні Дирекції Товариства або Генерального директора) Рівень лінійного менеджменту (рішення по ризиках приймаються керівниками функціональних підрозділів (учасниками і керівниками бізнес-процесів).	31 філія	1301915,7	5
6	35525143	ПрАТ "СК "КД Життя"	Збори акціонерів Наглядова рада, голова нагл.ради Правління товариства на чолі з головою правління, секретар правління	не створювались	Внутрішній аудитор, ревізор акціонерного товариства	нема	57653,6	2
7	13809430	ПрАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Голова правління ,радник гол. пр. , перший заступник гол. прав., директор з корпоративного управління; служба внутрішнього аудиту ,департамент з розвитку та корпоративних продаж; департамент страхування; департамент врегулювання; департамент автоматизації та технічної підтримки;бухгалтерія; департамент реєстрації, обліку та обробки інформації;секретар-референт, господарська частина	є відокремлені підрозділи	33838,7	1
8	20344871	СТРАХОВА КОМПАНІЯ "БЕС ІНШУРАНС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган: Правління Голова правління	не зазначено	Голова правління Заступник Голови Правління з питань методології андеррайтингу та перестраховання (оцінка ризиків) Заступник Голови Правління з правових питань Заступник Голови Правління з економіки та фінансів Головний бухгалтер	43 відділення	381317,9	3

<i>Продовження таблиці Т</i>								
9	20474912	АТ "СК "АРКС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган: Правління	не зазначено	Голова правління Перший Заступник Голови Заступник Голови Департамент ризик - менеджменту	64 відділення	3691794,7	5
10	22868348	ПрАТ "СК "Євроінс Україна"	Збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізійна комісія - орган контролю	не зазначено	Наглядовій раді підпорядковуються: служба внутрішнього аудиту, служба з комплаєнс, відділ оцінки ризиків Голова правління має двох заступників Структурні підрозділи: фінансово-економічне управління, юридичне управління, департамент з управління персоналом тощо.	97 відокремлених підрозділів	565013,6	4
11	35692536	ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган: Генеральний директор	немає	немає даних	немає даних	308246,5	3
12	24175269	ПрАТ "УСК "КНЯЖА ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП"	Збори акціонерів Наглядова рада Правління на чолі з головою правління Ревізійна комісія	Комітет з призначення та винагород Комітет з аудиту Комітет з ризиків	немає даних	є підрозділи	1992149,1	5
13	31650052	ПрАТ "СК "ВУСО"	Збори акціонерів Наглядова рада Правління на чолі з головою правління Ревізійна комісія	не утворювались	впроваджує систему внутрішнього контролю з застосуванням моделі захисту трьох ліній; Служба внутрішнього аудиту здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю	30 працюють 6 призупинено	2677387,0	5
14	31681672	ПрАТ "СК "Перша"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління (головою) Ревізор	не утворювались	Внутрішній аудитор(підпор. нагляд. раді), ревізор акціонерного товариства	28 підрозділів	827850,0	4
15	32253696	ТДВ "Альянс Україна"	немає інформації	не зазначено	не зазначено	немає даних	82106,1	2
16	32382598	ТДВ СК "Альфа-Гарант"	Загальні збори учасників товариства Виконавчий орган дирекція, Генеральний директор контроль - Ревізор	не зазначено	за ризики відповідальний працівник, що підпорядковується директору	немає	460844,0	3
17	13622789	ТДВ СК "КРЕДО"	Загальні збори учасників товариства Виконавчий орган - дирекція, Генеральний директор	не зазначено	Внутрішній аудитор	1 філія	487146,6	3

								<i>Продовження таблиці Т</i>	
18	19243047	ПрАТ СК "ГРАВЕ УКРАЇНА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комітет наглядової ради з питань аудиту; інших немає	Система внутрішнього контролю не передбачає застосуванням моделі захисту трьох ліній. Планується у 2024 році впровадження даної моделі.	відсутні відокремлені підрозділи	144779,8		2
19	19350062	ПрАТ СК "ІНТЕР-ПОЛІС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Комісія з розгляду скарг споживачів страхових послуг Створено відділ внутрішнього аудиту	відсутні відокремлені підрозділи	180500,0		2
20	19492371	АТ СК "БУСІН"	Загальні збори акціонерів Правління Дирекції	не зазначено	Дирекція зі страхування; Дирекція з перестрахування Дирекція з врегулювання збитків; Фінансова дирекція; Дирекція з розвитку; Юридична дирекція; Господарчо-адміністративна дирекція	відсутні відокремлені підрозділи	293237,9		3
21	20033533	ПрАТ "СК "УНІКА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Департамент внутрішнього аудиту (орган оперативного контролю нагл.р.) Головний ризик - менеджер	32 відокремлені підрозділи	3213478,1		5
22	20080515	Страхова компанія "Еталон"	Збори акціонерів Наглядова (спостережна) рада Правління Ревізійна комісія	Комітет з питань аудиту	Головний ризик - менеджер Головний комплаєнс-менеджер Служба внутрішнього аудиту	немає	357052,0		3
23	20113829	ПРАТ "СК "Універсальна"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комітети наглядовою радою не утворені	Організаційна структура складається зі департаментів, відділів, служб, секторів. Управління ризиками: департамент фінансів, департамент андеррайтингу та методології; для додаткових заходів юридичний та департамент врегулювання збитків Оперативний контроль проводиться внутрішнім аудитором	немає (розгалужена агентська мережа)	2005024,6		5
24	20602681	ПрАТ "УПСК"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	3 питань аудиту 3 питань призначень 3 винагород	Ревізійної комісії нема Відповідальним органом за практичну реалізацію основних елементів Стратегії визначено Правління Планується запровадити підрозділ управління ризиками та підрозділ комплаєнсу	більше 30	476063,5		3
25	22945712	ПрАТ "УТСК"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Звіту про управління нема на сайті	немає	358132,6		3

Продовження таблиці Т

26	20782312	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління (Генеральний директор) Створена ревізійна комісія	Комітет з питань аудиту Наглядової ради, який здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю Товариства	Діяльність з внутрішнього аудиту проводиться відокремленим підрозділом – відділом внутрішнього аудиту Процес управління ризиками тривісний за компетенцією (перший-другий Наглядова рада та Правління; на третьому операційному завдання розподіляються між трьома лініями оборони: перша лінія управління ризиками та прийняття рішень на рівні підрозділів , друга відділ управління ризиками, третя-внутрішній аудит	немає	1869030,5	5
27	32942598	ПрАТ "ІНСК"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Наявна посада Ревізора Товариства Організаційна структура не розкрита	немає	45372,7	1
28	36086124	ТДВ "ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори учасників товариства Наглядова рада Дирекція Товариства	не зазначено	Структура відображена: член дирекції-головний бухгалтер(відділ бухгалтерського, оперативного, стратегічного обліку); директор. Підпорядковуються: департамент врегулювання збитків та обслуговування, управління по роботі з корпоративними клієнтами, заступник з операційної діяльності(відділи обліку договорів, розрахунків, методології та корпоративного страхування, супроводу мережі, андеррайтингу та перестраховування), заступник (відділ з продажу, департамент розвитку продажів) ; відділи інформаційної підтримки клієнтів, програмного забезпечення відділи з кадрів, маркетингу та інші. Ризики-відповідальний працівник	немає	723549,9	4
29	37317151	ТДВ "СК "Гарант і Я"	Загальні збори учасників товариства Наглядова рада Дирекція Товариства	Планується створити комітети страховий та інвестиційний у складі Наглядової ради	Наглядовій раді підзвітні відповідальний актуарій, головний внутрішній аудитор, головні комплаєнс та ризик-менеджери Структурні підрозділи: відділи фінансового моніторингу, бухгалтерії, обліку, продажу страхових продуктів, юридичний, врегулювання страхових випадків, інформаційних систем та захисту інформації	немає	55672,0	2
30	25395057	ПрАТ "СК "Колоннейд Україна"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Генеральний директор	Комітети наглядовою радою не утворені	Є Головний комплаєнс менеджер Внутрішній аудитор. Організаційна структура складається зі департаментів, відділів. Управління ризиками: департамент фінансів, департамент андеррайтингу та методології; для додаткових заходів юридичний та департамент врегулювання збитків Оперативний контроль проводиться внутрішнім аудитором	немає розгалужена агентська мережа	600152,6	4

<i>Продовження таблиці Т</i>								
31	25399836	ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страховання життя"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комітет наглядової ради з питань аудиту; інших немає	Система внутрішнього контролю не передбачає застосуванням моделі захисту трьох ліній. Планується у 2024 році впровадження.	відсутні відокремлені підрозділи	580367,0	4
32	30115243	АТ "СГ "ТАС"(приватне)	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комітети наглядовою радою не утворені	Процес ризик-менеджменту охоплює всі структурні підрозділи ; створено відділ внутрішнього аудиту Ревізійна комісія є	28 відокремлених підрозділів	3539924,0	5
33	30859524	ПАТ "СК "УСГ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізійна комісія	Комітети наглядовою радою не утворені	Управління ризиками координується працівником Компанії відповідальним за оцінку ризиків, що здійснює функції ризик-менеджера та звітує Наглядовій раді Моніторинг за процесами управління ризиками здійснює Ревізійна комісія.	80 підрозділів не відокремлених	2936372,6	5
34	30929821	АТ "СК "ТАС" (приватне)	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комітети наглядовою радою не утворені; функції аудиторського комітету покладено на Наглядову раду	Організаційна структура : Наглядова рада :Відділ внутрішнього аудиту(внутрішній аудитор) Відділ нормативного контролю (комплаєнс) Відділ з управління ризиками Правління : Голова Правління - організація напрямок за блоками "забезпечення діяльності", "продажі"; заступники, за блоками: "бухгалтерський облік, розрахунки, фінанси", "операційна діяльність, супровід клієнтів", "продажі". До складу блоків входять департаменти, управління, відділи	відсутні	581756,9	4
35	32109907	ПрАТ «МетЛайф»	Загальні збори учасників Наглядова рада у Товаристві не створена Виконавчий орган - Правління	не створювались	Кожен із керівників відділів є відповідальним за первинну оцінку ризиків та контроль їх рівнів відповідно до сфери своєї функціональної відповідальності.	відсутні	2488695,0	5
36	32456224	ПрАТ СК "ПЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління (Генеральний директор) Створена ревізійна комісія	Комітет з питань аудиту Наглядової ради, який здійснює контроль за фінансово- господарською діяльністю Товариства	Директор Компанії несе загальну відповідальність за нагляд за системою управління ризиками Управлінський персонал Компанії несе відповідальність за управління ключовими ризиками Провідний фахівець відділу внутрішнього аудиту організаційно підпорядковується Генеральному директору, функціонально – Наглядовій Раді	відсутні	401220,0	3
37	19411125	ПрАТ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Товариства	не зазначено	Створено відділ внутрішнього аудиту Організаційна структура не зазначена	2 відокремлені підрозділи	300753,0	3

<i>Продовження таблиці Т</i>								
38	20842474	АТ "СК "Країна"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Правління : Голова правління, заступник з андеррайтингу та методології, заступник з розвитку та інновацій Організаційної структури немає на сайті	36 відокремлених підрозділів	402838,0	3
39	33908322	ПРАТ "СК "АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	Структура правління: голова, заступник голови правління з андеррайтингу та перестраховання, директор юридичного департаменту, фінансовий директор Визначений внутрішній аудитор, який підпорядковується Наглядовій Раді та організаційно не залежить від інших підрозділів	24 відокремлені підрозділи	2322404,0	5
40	33940722	ПрАТ "СК "ФОРТЕ ЛАЙФ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Генеральний директор	не створювались	Структура правління: наглядовій раді підпорядковуються корпоративний секретар, комплаєнс менеджер, ризик-менеджер, внутрішній аудитор ; Генеральному директору безпосередньо підпорядковуються відповідальний за проведення фінансового моніторингу, відповідальний актуарій, а також головний бухгалтер, заступник , департаменти (обліку договорів страхування, андеррайтингу та виплат, по роботі зі страховими посередниками, маркетингу, розвитку каналів продажу, сервісного обслуговування та відділи юридичний , інформаційно - технічний, господарський Відповідальність за практичну реалізацію СУР покладено на Гендиректора	не має	101713,6	2
41	35429675	ТДВ "СК" Віді-Страхування"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада не створювалась Дирекція	не створювались	Не зазначено	відсутні	334163,7	3
42	30217808	ПрАТ СК "ВЕЛЕС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	Контроль за фінансово-господарською діяльністю здійснюється Службою внутрішнього аудиту (контролю): створена посада внутрішнього аудитора Відповідальним органом за практичну реалізацію основних елементів Стратегії управління ризиками визначено Правління Товариства	відсутні	4172,0	1
43	38272117	ПрАТ "СК "ПРЕСТИЖ"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління (Голова правління)	не створювались	Створена ревізійна комісія Внутрішній аудит (контроль) виконується окремою посадовою особою, які підпорядкована Наглядовій раді Товариства Затверджено посаду Ризик менеджера	1 відокремлений підрозділ	98885,2	2

Продовження таблиці Т

44	13494943	ПрАТ "СК АСКО ДС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління (Гендиректор)	не створювались	Призначені 2 відповідальні особи: перша здійснює нагляд за процесом управління ризиками, друга контроль за дотриманням норм (комплаєнс) законодавства, внутрішніх документів, корпоративної етики Внутрішній аудит здійснюється окремо визначеною посадовою особою	не має (посередники)	58184,0	2
45	24309647	ПрАТ "УАСК АСКА - ЖИТТЯ"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління	не створювались	В Компанії призначено працівника, відповідального за оцінку ризиків (менеджер у сфері ризиків), який підвітний Наглядовій раді, функціонально та адміністративно підпорядкований Генеральному директору Внутрішній аудит в Компанії здійснюється окремо визначеною посадовою особою - внутрішнім аудитором(служба внутрішнього аудиту є органом оперативного контролю Наглядової ради та їй підпорядковується)	не має	155933,0	2
46	33152597	ПрАТ "СК "УЛЬТРА АЛЪЯНС"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління	не створювались	Голова та члени Правління Товариства призначаються Наглядовою Радою Товариства, яким підпорядковуються відповідні структурні підрозділи Товариства. Структурними підрозділами є Департаменти – очолюють Директори, Управління – очолюють Начальники, Відділи – очолюють Начальники. Призначено працівника, відповідального за оцінку ризиків	не має	427964,7	3
47	34538696	ПрАТ "СК "КАРДІФ"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний (Генеральний директор) Ревізор	Не створювались комітети в складі наглядової ради(з призначень, аудиту, винагород) Створені комітети: виконавчий, локальний ризик-комітет, комітет з внутрішнього контролю	Призначений працівник, що виконує функцію оцінки ризиків, звітує безпосередньо перед Генеральним директором з питань управління ризиками: щотижнево - на засіданнях Виконавчого Комітету; щоквартально - на засіданнях Локального Ризик Комітету; три рази на рік - на засіданнях Комітету з внутрішнього контролю.	не має	46930,5	1
48	34692526	ПрАТ "СТС"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління	не зазначено	Функції внутрішнього контролю, окрім виконавчого органу, виконують внутрішній аудитор та Ревізор	не має	151456,0	2

								<i>Продовження таблиці Т</i>	
49	34981210	ТДВ «СК «ГЛБ»	Загальні збори акціонерів Виконавчий орган Генеральний директор одноосібно (Наглядова рада не створювалась)	не створювались	Директору підпорядковуються : 1) фахівець з внутрішнього аудиту, ризик-менеджер, комплаєнс-менеджер 2) заступник, департамент страхування та продажів, головний бухгалтер, інженер з охорони праці	не має	66528,0		2
50	31630408	ПрАТ "СК "Трансмагістраль"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган Директор Ревізійна комісія	Комітет з аудиту	Служба внутрішнього аудиту представлена окремою посадовою особою Призначений працівник, відповідальний за оцінку ризиків, який підпорядковується Директору	не має	46156,8		1
51	39433769	ТДВ «СГ «ОБЕРІГ»»	Загальні збори акціонерів Виконавчий орган Дирекція (створення Наглядової ради не передбачено статутом) Ревізійна комісія	не створювались	Призначено фахівця з внутрішнього аудиту	не має	386964,4		3
52	19209435	ПрАТ "СК "ПЕРЕМОГА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	не зазначено	не має	280,9		1
53	21559409	ПрАТ "Велта"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	не зазначено	не має	25157,0		1
54	22134155	ПрАТ "ПРОМИСЛОВО СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний Генеральний директор	не створювались	В процесі управління ризиками задіяні всі структурні підрозділи	не має	30904,4		1
55	22448445	ПРАТ «СК «РЕСПЕКТ»	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	Товариство має дворівневу структуру управління. Створено службу внутрішнього аудиту	не має	57713,2		2
56	22523595	ПрАТ "СК "Залізничні шляхи"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізійна комісія	не створювались	Не відображено	не має	22681,0		1

Продовження таблиці Т

57	22800936	ПрАТ "Українська аграрно-страхова компанія"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Комплаєнс комітет Комітет з питань аудиту Комітет з питань винагород та призначень	Організаційна структура Товариства є лінійно-функціональною, в якій розподіл повноважень і відповідальності виконується за функціями управління й прийняття рішень по вертикалі Сформовані: Служба внутрішнього аудиту в особі Внутрішнього аудитора, призначені Головний менеджер з комплаєнсу, Головний менеджер з ризиків, корпоративний секретар (підпорядковані Наглядовій раді) Правлінню: актуарій Голові правління підпорядковані: заступник голови правління з фінансів, бухгалтер, відділ фінансового моніторингу в особі начальника, відділ кадрів Членам правління: Департамент страхування (управління продажів, перестраховання, андеррайтингу та врегулювання, відділ супроводження)	не має	24391,6	1
58	22891956	ПрАТ "СК "Сузір'я"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	Інвестиційний комітет Страховий комітет	Призначений корпоративний секретар Наглядовій раді підпорядковані: служба внутрішнього аудиту, підрозділ комплаєнсу, підрозділ управління ризиками, актуарій Голові правління: відділи :юридичний, урегулювання збитків, інформаційних технологій та заступники за напрямками "Фінансово-економічний", "Страховання" з відповідними відділами	не має	32819,6	1
59	32638319	ПрАТ "СК "ЮНІВЕС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Ревізор Виконавчий орган: Правління (Голова правління одноосібний)	Комітети наглядовою радою не створювались Юридичний комітет(входить до складу виконавчого органу)	Призначений внутрішній аудитор який є органом оперативного контролю наглядової ради, підпорядковується наглядовій раді та звітує перед нею, створено відділ ризик-менеджменту Призначено корпоративного секретаря	відсутні	844,1	1
60	35482587	ТДВ "СК "ПРОФЕСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори учасників товариства Наглядова рада Виконавчий орган (Генеральний директор)	не створювались	Структура за функціоналом: дирекції підпорядковуються департаменти страхування, бізнес-адміністрування, забезпечення страхової діяльності, розвитку каналів продаж та асистанс, департаменти включають управління та відділи. Керівництво Компанії визначає ризики	відсутні	1557,9	1
61	30990299	ТДВ СК "ІНТЕХ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Дирекція	не зазначено	не зазначено	відсутні	12,5	1

<i>Продовження таблиці Т</i>								
62	33097568	ПрАТ СК "ІнтерЕкспрес"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління	не створювались	Призначений внутрішній аудитор Управління ризиками ґрунтується на розподілі обов'язків із застосуванням моделі трьох ліній	відсутні	58616,0	2
63	33295475	ПрАТ "СК "Місто"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізор	не зазначено	Правління є органом управління ризиками	відсутні	47592,0	1
64	33411729	ТДВ СК "СХІД-ЗАХІД"	Загальні збори акціонерів Виконавчий орган: Директор	не створювались	не відображена	відсутні	15017,7	1
65	33832772	ПрАТ "СГУ"	Загальні збори акціонерів Правління (Наглядова рада не створювалась)	не зазначено	Створена служба внутрішнього аудиту(внутрішній аудитор) та призначений Головний ризик-менеджер	відсутні	3413,0	1
66	33946038	ПрАТ СК "АРСЕНАЛ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Товариства Правління	Комітети з аудиту, з питань призначень, з винагород Створено комітет з управління ризиками, якій підпорядковується Наглядові раді	Призначений внутрішній аудитор який підпорядковується наглядовій раді та звітує перед нею та ризик-менеджер	24 відокремлені підрозділи	8068,0	1
67	34350924	ПрАТ "СК"НАДІЙНА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Президент одноосібний Виконавчий орган Орган контролю: ревізор	не створювались	Структура повністю не розкрита Призначений внутрішній аудитор та корпоративний секретар	не має	127550,0	2
68	35392462	ТДВ "СК "ЕКСПО СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори учасників Товариства Виконавчий орган Директор (одноосібний)	не створювались	Оперативний контроль: спеціаліст внутрішнього аудиту, що підпорядковується учасникам Товариства для зменшення впливу ризиків. Директору підпорядковуються заступники, департамент авіаційного страхування, відділи: страхування, продажу, врегулювання збитків, перестраховування та відокремлені підрозділи з продажу	4 відокремлені підрозділи	8934,3	1

								<i>Продовження таблиці Т</i>	
69	35441556	ТзДВ "СК "УНІК"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний Генеральний директор	не створювались	Керівництво управляє ризиками. Організаційна структура управління не відображена.	відсутні	5557,6	1	
70	36018520	ПРАТ "ДЖЕРЕЛО СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний Генеральний директор	не створювались	Керівництво управляє ризиками. Організаційна структура управління не відображена.	відсутні	23120,3	1	
71	38730427	ТДВ "СК "КВОРУМ"	Загальні збори учасників товариства Наглядова рада Виконавчий орган Дирекція	Дирекцією створені інвестиційний та страховий комітети	Система управління ризиків: призначений співробітник з управління ризиками, який підпорядковується Генеральному директору, співробітник відповідальний за фінансовий моніторинг Контроль: створена служба внутрішнього аудиту, підпорядкована Загальним зборам Товариства; відділи : методології страхування, андеррайтингу і перестраховання, страхування.	відсутні	49488,1	1	
II. Страхові компанії України, що добровільно вийшли з ринку, або до яких застосовані заходи впливу станом на 01.10.2024 року							Валові зароблені премії станом на 01.01.2024 тис. грн		
1	21870998	ПрАТ "СК "САЛАМАНДРА"	не зазначено	нема даних			224506,0	3	
2	33152560	АТ "СК "Авангард"	не зазначено	нема даних	Ревізор, внутрішній аудитор, начальник відділу обліку. Структура не відображена	нема	160664,0	2	
3	02307292	ПрАТ "СК "Оранта-Січ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	не зазначено	філії 16	23959,0	1	
4	14229456	ПрАТ "СТ "ГАРАНТІЯ"	Інформація на сайті відсутня				33993,0	1	
5	22910777	ПрАТ СК "Енергорезерв"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не зазначено	Призначено працівника, відповідального за оцінку ризиків, який виконує функції з управління ризиками	не має	16618,5	1	
6	42509958	ТДВ "СК "ЕКТА"	Загальні збори акціонерів Товариства Директор	не створювались	Призначено внутрішнього аудитора, що організаційно не залежить від інших підрозділів та підпорядковується Зборам учасників	не має	363368,0	3	

								<i>Продовження таблиці Т</i>	
7	13525951	ПрАТ "СК "Фенікс"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада не створювалась Генеральний директор Товариства	не створювались	Суб'єктами внутрішнього контролю ПрАТ «СК «Фенікс» є генеральний директор, комплаєнс-менеджер, відповідальний актуарій та фахівець з внутрішнього аудиту	не має	1176,1		1
8	25285050	ПрАТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ВЕЛТЛІНЕР", ПрАТ "СК "ВЕЛТЛІНЕР", ПрАТ "СК "ВЕЛТ"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Правління	не створювались	Структура: наглядовій раді підпорядковуються відділ служби внутрішнього аудиту, корпоративний секретар; Голові правління: заступник з продажів (відділ страхування майнових ризиків, авіаційного страхування, департаменти страхування), заступник зі страхування; департамент фінансового моніторингу, відділи перестрахування, врегулювання збитків, супроводу договорів страхування, акціонерного капіталу та звітності, продакт-менеджменту, бухгалтерія, адміністративна служба	відсутні	47496,8		1
9	43330793	ТДВ "СК "ЄВРОПОЛІС"	Загальні збори акціонерів Виконавчий орган Генеральний директор одноосібно (Наглядова рада не створювалась)	не відображено	не відображено	не має	9877,0		1
10	30860173	ПрАТ "СК "МЕГА-ПОЛІС"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада Виконавчий орган Генеральний директор	не створювались	Створено відділ внутрішнього аудиту призначений працівник, відповідальний за оцінку ризиків Ревізора нема	не має	61639,0		2
11	22821660	ПрАТ СК "Грандвіс"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган Генеральний директор Ревізор (відсутній)	не створювались	не відображено	не має	6331,0		1
12	33831166	ТДВ "НІКО СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори акціонерів Правління (Наглядова рада не створювалась)	не створювались	Департаменти : правовий , врегулювання збитків, туристичного страхування	відсутні	41899,0		1
13	35744243	ТДВ "СТ "АВЕСТА СТРАХУВАННЯ"	Загальні збори учасників товариства Наглядова рада Виконавчий орган	не зазначено	Запроваджена посада внутрішнього аудитора; управління ризиками охоплює всі підрозділи і співробітників при здійсненні ними своїх функцій	відсутні	138462,9		2

Продовження таблиці Т

14	13800475	АСК "Дністер"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	Наглядовій раді підпорядковуються: внутрішній аудитор, підрозділ комплаєнс, підрозділ управління ризиками Голові правління: головний бухгалтер (блок бухгалтерський облік, фінансова та податкова звітність, статистика), перший заступник голови правління (блок страхування, врегулювання збитків, робота з страховими посередниками. Відділи врегулювання збитків, регіонального розвитку та роботи з страх. посередниками, по роботі з особо важливими клієнтами, департамент страхування на залізничному транспорті), заступник голови правління (блок: ІТ, перестраховання, фінансово економічний аналіз, статистика. Відділ фінансово-економічного аналізу, обліку та статистики; юридичний; матеріального забезпечення та департамент фінансового моніторингу)	не має	10010,1	1
15	22963118	ПрАТ "СК "САТІС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний Генеральний директор	не утворювались	Організаційною структурою Товариства передбачено наявність служби внутрішнього аудиту (контролю) яким є посадова особа, що проводить внутрішній аудит (контроль) – внутрішній аудитор	відсутні	24926,5	1
16	24131636	ПРАТ "ПРОМСТРАХ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Товариства Правління	не зазначено	Внутрішня система контролю реалізовується внутрішнім аудитором	відсутні	200337,1	3
17	25264645	Страхова компанія "Соверен"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління (Голова правління)	не створювались	Внутрішня система контролю реалізовується внутрішнім аудитором	відсутні	4217,0	1
18	30407332	ПрАТ "СК "Раритет"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не створювались	Обраний корпоративний секретар Внутрішній контроль 3 лінії захисту. Перша: відділи продажу, медичного страхування, врегулювання збитків, управління бухгалтерського обліку, аналізу та звітності. Друга лінія: головний ризик-менеджер, головний комплаєнс-менеджер, відповідальний актуарій Третя: Головний внутрішній аудитор	відсутні	37571,4	1

<i>Продовження таблиці Т</i>								
19	31304718	ПРАТ «УВСК»	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Товариства Правління	не зазначено	Створено відділ внутрішнього аудиту , керівником якого виконуються обов'язки внутрішнього аудитора Призначений працівник, відповідальний за оцінку ризиків Корпоративний секретар не призначався	2 відокр емлені підроз діли не є юриди чними особ.	25080,7	1
20	32586973	ПрАТ "СК "ІНТЕР-ПЛЮС"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Ревізор	не створювались	Система внутрішнього контролю базується на застосуванні моделі трьох ліній захисту Перша лінія ключові підрозділи :департаменти по роботі з ВПП - клієнтами та з продажів, управління: з продажу, перестрахування, андеррайтингу та методології; департаменти з врегулювання та з операційної діяльності, фінансовий директор, відділ бухгалтерії Друга лінія: департамент управління ризиками, відповідальна особа за комплаєнс-контроль, актуарій на аутсорсингу Третя лінія: посадова особа, що проводить внутрішній аудит (внутрішній аудитор) Обраний корпоративний секретар	1 філія	140075,0	2
21	43199626	ТДВ "СК"ВАРТО"	не зазначено	не зазначено	Сформовано управління операційними та юридичними ризиками; призначений внутрішній аудитор	відсут ні	29594,3	1
22	32670627	АТ «СК «ОПКА»	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління Голова правління)	не створювались	Призначено відповідальну особу за управління ризиками та внутрішнього аудитора, що звітує перед наглядовою радою, підпорядковуються Наглядовій раді	1 відокр емлен ий підроз діл	9870,9	1

<i>Продовження таблиці Т</i>								
23	34809641	АТ (приватне) "СК "РІДНА"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Правління	не утворювались на Наглядову раду покладено функції аудиторського комітету	Створено підрозділ внутрішнього аудиту (внутрішній аудитор) Призначений працівник, відповідальний за управління ризиками, під контролем Наглядової ради	не має	18330,5	1
24	35333145	АТ "СК "ІНГО ЖИТТЯ"	Загальні збори акціонерів Наглядова рада Виконавчий орган одноосібний Генеральний директор Ревізійна комісія	не створювались	Створено відділ внутрішнього аудиту	не має	293,4	1
25	37689635	ТДВ "СК "ПРЕМ'ЄР ГАРАНТ ПРОФІ"	Загальні збори учасників товариства Виконавчий орган: Директор	не створювались	Управління ризиками координується керівництвом компанії. Стратегія передбачає створення відділу фінансових ризиків. Організаційна структура: директору підпорядковуються : головний бухгалтер, менеджери відділів перестраховування, страхування, економічного, бухгалтері	не має	1064919,2	5
26	42801671	ТДВ "СК "АСТРАМЕД"	Загальні збори акціонерів Товариства Наглядова рада не створювалась Генеральний директор	не зазначено	Оцінка ризиків покладена на окрему особу, яка підпорядковується Генеральному директору	відсут ні	26970,2	1
*Прим.: індикатор обсяг зароблених премій								
до 50 млн грн.			1 група					
від 50 до 200 млн грн.			2 група					
від 200 до 500 млн грн.			3 група					
від 500 до 1000 млн грн.			4 група					
більше 1000 млн грн.			5 група					

Джерело: побудовано автором на основі джерела [26].

Додаток У

Таблиця У

Практична реалізація функції ризик-менеджменту в невеликій страховій компанії України

Тип ризику	Виконавці функцій ризик-менеджменту	Реалізація на практичному рівні
Страховий ризик (андеррайтинг)	Менеджер з ризиків Андеррайтер	Менеджер з ризиків розробляє ліміти, страхові тарифи, критерії прийняття ризику. Андеррайтер застосовує їх у роботі. Щомісячні зустрічі для спільного аналізу портфеля ризиків.
Операційний ризик (процеси, кібербезпека, шахрайство)	Менеджер з ризиків Керівники підрозділів страховика	Менеджер з ризиків веде реєстр операційних ризиків, аналізує інциденти. Керівники відділів несуть відповідальність за ризики у своїх підрозділах. Менеджер з ризиків є координатором.
Ринковий ризик (валютний, процентних ставок, інвестиційний)	Фінансовий директор Менеджер з ризиків	Фінансовий директор забезпечує дотримання лімітів ризику та нормативів НБУ, здійснює моніторинг структури інвестиційного портфеля. Менеджер з ризиків проводить аналіз валютних і процентних ризиків, аналізує чутливість компанії до валютних коливань та змін ставок. Готує спільно з фінансовим директором щотижневий звіт про платоспроможність, відповідність вимогам регулятора.
Ризик ліквідності	Фінансовий директор Менеджер з ризиків Головний бухгалтер	Фінансовий директор проводить моніторинг ліквідності, прогнозує грошові потоки. Менеджер з ризиків аналізує грошові потоки, перевіряє збалансованість активів та зобов'язань страхової компанії за строками. Бухгалтер готує дані про рух коштів. Спільно зазначені фахівці формують звіт для Правління про поточний рівень ліквідності страхової компанії. Менеджер з ризиків приймає участь у розробленні плану фінансового відновлення.

<i>Продовження таблиці У</i>		
Кредитний ризик	Менеджер з ризиків Фінансовий директор	Менеджер з ризиків перевіряє фінансову стійкість контрагентів. Проводить оцінку надійності перестраховиків спільно з фінансовим директором. Фінансовий директор на основі отриманої інформації готує звіт про концентрацію кредитних ризиків.
Репутаційний та регуляторний ризики	Генеральний директор компанії Менеджер з ризиків Юрист	Менеджер з ризиків проводить моніторинг скарг клієнтів, негативних відгуків та публікацій, координує оцінку дотримання вимог законодавства та етичних стандартів. Юрист аналіз здійснює правовий аналіз документів. Формують спільно квартальний звіт Генеральному директору. Менеджер з ризиків приймає участь у розробці дирекцією плану реагування на кризові ситуації.
Стратегічний ризик	Генеральний директор компанії Менеджер з ризиків	Підготовка менеджером з ризиків рекомендацій для коригування стратегії розвитку на основі сценарного моделювання, аналізу впливу змін макроекономічного середовища, ринку та законодавства. Генеральний директор компанії ухвалює рішення щодо коригування стратегії компанії.
Воєнний ризик	Генеральний директор компанії Менеджер з ризиків Керівники підрозділів страховика	Менеджер з ризиків проводить моніторинг кількості страхових випадків настання воєнних ризиків та змін в тарифній політиці під впливом таких ризиків. Готує пропозиції щодо перестраховування для зниження ризикового навантаження. Приймає участь у розробці плану безперервності діяльності страхової компанії разом з керівниками підрозділів. Генеральний директор контролює реалізацію плану у кризових ситуаціях.

Джерело: розроблено автором.

Додаток Ф

Таблиця Ф

Показники діяльності «малих» страхових компаній України за 2024 рік

№з/п	Найменування страхової компанії	Страхові премії за класами страхування іншого, ніж страхування життя	Страхові премії за класами страхування життя	Чистий фінансовий результат за 2024р. прибуток (+)/збиток (-) тис.грн	Питома вага видатків на інновації у прибутку компаній
1	ПрАТ АСК «СКАРБНИЦЯ»	37 771,8		-122,5	
2	ПрАТ «СК «ПЕРЕМОГА»	3998,6		2,7	більше 100 %
3	ПрАТ «Велта»	34407,4		5820,0	48,63
4	ПРАТ «СК «РЕСПЕКТ»	60004,7		17397,1	16,27
5	ПрАТ «СК «Сузір'я»	7299,0		7736,0	36,58
6	ПрАТ «Українська аграрно-страхова компанія»	1879,4		6156,1	45,97
7	ПрАТ СК «ВЕЛЕС»	4532,7		3633,2	77,89
8	ПрАТ СК «КНЯЖА ЛАЙФ ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП»		60889,9	29560,9	9,57
9	ТДВ «Альянс Україна»	79161,3		-9253,7	
10	ПрАТ «ІНСК»	61479,1		13495,0	20,97
11	ПрАТ «СК «Інтер Експрес»	92334,0		2028,0	більше 100 %
12	ПрАТ «СК «МІСТО»	59048,0		1011,0	більше 100 %
13	ТДВ СК «СХІД-ЗАХІД»	18957,9		1284,4	більше 100 %
14	ПрАТ «СГУ»	3542,0		9084,0	31,15
15	ПрАТ «СК «ФОРТЕ ЛАЙФ»		95670,7	14944,5	18,94
16	ПрАТ СК «АРСЕНАЛ»	64249,2		3921,8	72,16
17	ПРАТ «СК «НАДІЙНА»	61161,6		14120,0	20,04
18	ПрАТ «СК «КАРДІФ»	61468,5		-11024,6	
19	ТДВ «СК«ЕКСПО СТРАХУВАННЯ»	10163,8		2575,7	більше 100 %

Продовження таблиці Ф

20	ТзДВ «СК «УНІК»	3917,4		12,1	більше 100 %
21	ТДВ «СК «ПРОФЕСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ»	3940,4		251,0	більше 100 %
22	ПрАТ «СК «КД Життя»		66775,2	11164,8	25,35
23	ПРАТ «ДЖЕРЕЛО СТРАХУВАННЯ»	73300,7		135,0	більше 100 %
	Усього	742617,5	223335,8	123932,5	*х

Прим.: річна сума інновацій становить 2830 тис. грн.

Джерело: побудовано на основі даних [26].

Додаток X

Таблиця X

Порівняння транспарентності звітності страхових компаній в Україні та Європі

Параметри	Європейські страхові компанії	Страхові компанії України
Регуляторне середовище та вимоги до розкриття інформації		
Законодавство	Діяльність регулюється стандартами Solvency II, що вимагають прозорості фінансової звітності та розкриття інформації про ризики.	Поетапно впроваджуються нові регуляторні вимоги, адаптація до Solvency II триває
Звітність та контроль регуляторів	Обов'язкове публічне розкриття фінансової звітності, ризиків, капіталу, структури власності. Жорсткий нагляд регуляторів, високі штрафи за порушення.	Мінімальне розкриття інформації компаніями. Вводяться поступово нові показники регуляторної звітності, а з 2024 року - вимоги щодо розкриття інформації, НБУ посилює контроль та застосовує заходи впливу.
Фінансова прозорість		
Оцінка фінансової стійкості	Використовується рейтингування міжнародних агентств (S&P, Moody`s, Fitch).	Вітчизняні рейтингові агентства оприлюднюють результати (ІВІ-Рейтинг, Mind, AM Best та інші); у міжнародних рейтингах немає українських компаній
Рівень довіри клієнтів	Високий.	Низький (значна кількість вітчизняних компаній вийшла з ринку).
Корпоративне управління та структура власності		
Структура власності	Прозора, дані про бенефіціарів публікуються.	Структура власності розкривається компаніями, часто складна (можливі номінальні власники).
Дотримання принципів ESG	Обов'язкове для великих компаній, інтегрується у бізнес-модель.	Початковий рівень впровадження.

*Джерело: побудовано автором на основі [7,23,132].

Додаток Ц

Рисунок 1

SWOT - аналіз трансформації інфраструктури управління ризиками страхових компаній України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - започаткування формування інтегрованої системи управління ризиками - підготовка до непередбачуваних подій на основі прогнозування з використанням моделей оцінки ризиків - якісніші дані внаслідок посилення вимог до аналітичних та облікових систем - чіткий розподіл відповідальності та повноважень в управлінні ризиками, який посилює ефективність внутрішніх процесів 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність у вітчизняних компаній автоматизованих платформ для аналізу ризиків - низький рівень управління ризиками через недостатність практики - дефіцит висококваліфікованих спеціалістів з управління ризиками - потреба у витратах значних ресурсів для впровадження та формування повноцінної інфраструктури управління ризиками
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - сприяння розвитку, модернізації українських страхових компаній та їх інтеграції до європейського ринку страхування - формування в компаніях культури ризик - менеджменту - стимулювання впровадження інноваційних технологій, розвитку автоматизованих систем управління ризиками - підвищення конкурентоспроможності та створення можливостей для залучення інвесторів 	<ul style="list-style-type: none"> - виключення з ринку компаній, що не адаптувались до нових регуляторних вимог, втратили конкурентоспроможність - недостатність ресурсу у малих страхових компаній для формування інфраструктури управління ризиками - складна макроекономічна ситуація та військова агресія ускладнюють інвестиції в інфраструктуру ризик-менеджменту - сповільнення процесу трансформації інфраструктури управління ризиками внаслідок законодавчих змін, або регуляторної невизначеності

Джерело: розроблено автором на основі [4].

Додаток Ш
Зарубіжний досвід управління ризиками страхових компаній

Додаток Ш. 1

Таблиця Ш.1

Особливості управління ризиками провідних страхових компаній Європи

Найменування компанії та країна	Особливості системи управління ризиками	Ключові інструменти оцінки ризиків
Allianz SE (Німеччина)	Чітка багаторівнева структура управління ризиками. Значна увага приділяється глобальним ризикам та природним катастрофам.	ORSA стрес-тестування ESG-інвестиції
Mapfre (Іспанія)	Забезпечення інтеграції системи власної оцінки ризику та платоспроможності у внутрішню систему управління ризиками; фокусується на економічному капіталі	ORSA стрес-тестування оцінка економічного капіталу аналіз чутливості моделювання сценаріїв використання внутрішніх моделей ризику
Generali Group (Італія)	Акцентується увага на екологічних, соціальних, управлінських ризиках (ESG) та адаптації до змін регіональних ринків.	ORSA Big Data цифрові платформи для аналізу ризиків у реальному часі використання ІІІ для прогнозування ризиків
AXA Group (Франція)	Орієнтація на ризики, що пов'язані зі страхуванням життя та зі змінами клімату.	ORSA цифрові платформи для моніторингу ризиків (AXA Digital Commercial Platform розроблена у співпраці з Amazon Web Services), що об'єднує усі дочірні компанії для аналізу ризиків

<i>продовження таблиці Ш. 1</i>		
Vienna Insurance Group (Австрія)	Пріоритет надається ризикам характерним Центральній та Східній Європі, з акцентом на потреби клієнтів за регіонами.	ORSA стрес-тестування оцінка страхового портфеля резервування
PZU Group (Польща)	Фокусується на адаптації ризик-менеджменту до ринків Східної Європи.	ORSA стрес-тестування метод сценаріїв з врахуванням макроекономічних факторів
Zurich Insurance Group (Швейцарія)	Системний підхід до управління операційними ризиками, акцент на глобальних кліматичних ризиках та кібербезпеці.	ORSA (оцінка платоспроможності) ESG – інвестиції.
Tryg (Данія)	Спеціалізація на управлінні ризиками загального страхування майна, нещасних випадків.	Моделювання збитків Резервування.
Topdanmark (Данія)	Інтегрована система управління ризиками, фокусується на ESG ризиках.	ORSA стрес-тестування аналіз чутливості.
Swiss Life (Швейцарія)	Проактивний підхід до ризик-менеджменту, адаптація до змін ринкових факторів.	Стрес-тестування ALM (управління активами та зобов'язаннями).
ERGO Group (Німеччина)	Інтегрована система управління ризиками, автоматизована система моніторингу, прогнозування довголіття.	Стрес-тестування, VaR Прогнозна аналітика з використанням ШІ, статистики для передбачення майбутніх подій.

Джерело: сформовано автором на основі [44,47,56,59,67,73,79,80,85,86,88,91].

Додаток Ш. 2

Таблиця Ш. 2

Основні параметри стрес-тестування у зарубіжних країнах

Країна та регулятор	Характер стрес-тестів	Параметри стрес-тестування	Часовий період	Інструменти
Франція ACPR (Banque de France)	Обов'язкові, в межах Solvency II, щорічні	На рівні компаній фінансові ризики (зниження вартості активів. (-25%), підвищення ставок (+1,5%). Кліматичні тести з метою інтеграції кліматичних ризиків у стратегії компаній (охоплено 90% страхового ринку).	1-3 роки	Сценарне моделювання, ORSA, VaR
Німеччина BaFin	Обов'язкові, в межах Solvency II, щорічні, раз на 2 роки у кризовий час	Ринкові шоки: падіння ринку акцій на 35%; зростання інфляції. Капітал, виплати, збитковість. Вплив катастроф	1-5 років групові та індивідуальні, для великих страхових компаній	SCR, ORSA, зворотне тестування на стійкість (reverse stress testing)
США NAIC (на рівні штатів)	Рекомендовані, державні ініціативи, добровільні	Ліквідність, тиск на портфель, потенційні активи, збитковість по страхуванню на значну подію 1:200 років кліматичні, катастрофічні ризики	Щорічні по групах, для великих компаній стрес-тестування ліквідності	Стохастичне моделювання (stochastic modeling), детерміновані тести (deterministic tests)
Канада OSFI	Обов'язкові для великих компаній; life-страховиків	Достатність капіталу, резервів, зобов'язань з урахуванням макроекономічних параметрів (інфляції, рецесії-3% ВВП, шоків), кліматичні ризики.	1-3 роки, по групах (для страх. life)	Динамічне тестування DCAT, зворотне тестування на стійкість (reverse stress testing)
Японія FSA	Частково обов'язкові Для великих компаній	Резерви, інвестиційний дохід, маржа платоспроможності, комплексні шоки, що одночасно впливають на ринки та ліквідність (зміни відсоткових ставок, рецесія, падіння фондового ринку на 30-45%).	1-3 роки	Сценарний аналіз

<i>Продовження таблиці Ш. 2</i>				
Швейцарія FINMA	Обов'язкові (в межах Solvency II)	Визначення економічних ризиків(ринкових, кредитних) страховика, аналіз впливу шоків на активи, зобов'язання, достатність капіталу	Щорічні по групах	SST, сценарний аналіз
Казахстан Агентство з регулювання і розвитку фінансового ринку, Фонд гарантування страхових виплат	Секторальні Перебувають у процесі впровадження	Вплив на капітал, валюту, фінансову стабільність, оцінка ризиків дефолту Сценарії кліматичні та макроекономічні, техногенні	1 рік	Сценарний аналіз
Австралія APRA	Обов'язкові по компаніях	Платоспроможність капіталу, VaR 99,5%, вплив шоків на страхові виплати кредитні ризики, пандемії, природні катастрофи Сценарії: падіння ВВП на 10-15%, зростання безробіття до 13%, падіння цін на житло на 30%	1-3 роки	ORSA, VaR зворотне стрес- тестування внутрішні моделі
Велика Британія PRA (Bank of England)	Обов'язкові, тематичні, циклічні Групи та великі компанії	Вплив економічної кризи (різке зниження ВВП більш ніж на 5%, девальвація фунта, зниження ринкової вартості активів), шоки пов'язані із Brexit, оцінка стійкості галузі до змін ринків та катастроф	1-5 років	ORSA, зворотне стрес- тестування, тестування системних ризиків

Джерело: побудовано автором на основі [8,38,46,50,64,65,70,74,78,82].

Додаток Ш. 3

Таблиця Ш. 3

Стратегічні вектори реалізації страхових компаній Європи

Назва компанії, країна	Основні напрямки дорожньої карти	Ключові ініціативи
АХА (Франція)	<p>Стимулювання зростання: розвиток основних бізнес-напрямів, зокрема страхування майна та відповідальності, медичного страхування та управління активами.</p> <p>Масштабування досконалості: підвищення операційної ефективності, впровадження цифрових технологій, оптимізація внутрішніх процесів.</p> <p>Розширення відповідальної ролі у суспільстві: інтеграція ESG-принципів у всі аспекти адаптацію, гендерну рівність, інклюзивне страхування.</p>	<p>Базова рентабельність власного капіталу (ROE) 14-16 %.</p> <p>Зростання базового прибутку на акцію (EPS) 6-8 %.</p> <p>Гендерна рівність: ціль 33% представництва жінок у радах директорів компаній в які інвестує АХА у розвинених країнах, у тих, що розвиваються 10% жіночого представництва у великих радах та принаймні 1 жінка у складі ради директорів.</p> <p>Збільшення до 20 млн кількість клієнтів охоплених інклюзивним страхуванням та розширити доступ до страхових продуктів для вразливих груп населення у країнах, що розвиваються.</p> <p>Впровадження програм адаптації до змін клімату, включаючи навчання, зокрема через платформу АХА Climate.</p>
MAPFRE (Іспанія)	<p>Розвиток корпоративної культури, цінностей і соціальної відповідальності;</p> <p>підвищення операційної ефективності для стабільного зростання;</p> <p>ефективна реалізація бізнес-моделі з інтеграцією ESG- факторів;</p> <p>активне впровадження інновацій і цифрових технологій</p>	<p>Середнє щорічне зростання доходів на 6%, рентабельність 11-12 %, комбінований коефіцієнт 95 % до кінця 2026 року, платоспроможність 200 %, +/-25 %.</p> <p>Гендерна рівність: 34 % жінок на керівних посадах у 2024р., 36 % у 2026 році.</p> <p>95 % обсяг ESG – інвестицій.</p> <p>Кліматична нейтральність: розширення до 15 кількості країн з нейтральним вуглецевим слідом зменшення вуглецевого сліду на 50 % до 2030 року.</p>

<i>Продовження таблиці Ш.3</i>		
Tryg (Данія)	<p>Оптимізація операційної діяльності, об'єднання IT- систем, масштабування за рахунок придбання бізнесу RSA Scandinavia; технічна досконалість, використання передових аналітичних інструментів; підвищення задоволення клієнтів, комерційна досконалість. Сталий розвиток та ESG.</p>	<p>Цілі до 2027 року: комбінований коефіцієнт 81 %, доходність на власні фонди 35-40 % Цільовий показник задоволення клієнтів на рівні 83. Автоматична обробка понад 55 % заяв на відшкодування. Скорочення викидів CO₂ на 6 % на одну заяву зменшення використання нових матеріалів на 10 % в процесі врегулювання збитків.</p>
PZU (Польща)	<p>4 стовпи: (до 2027 року) Простота: спрощення структури групи та підвищення операційної ефективності, бізнес-підрозділи орієнтовані на клієнта. Концентрація: забезпечення прибуткового зростання страхового бізнесу.</p> <p>Розвиток: інвестиції в ринок охорони здоров'я, цифровізацію моделі обслуговування та пропозиції розроблені із партнерами, клієнтоорієнтованість. Розбудова національної стійкості та інклюзивне суспільство ESG- орієнтованість.</p>	<p>Коефіцієнт прибутковості у страхуванні майна до рівня нижче 90 %.</p> <p>Підвищення ROE від основної діяльності до 19 %. Більше 25 % частка на ринку банківського страхування в Польщі.</p> <p>Цифровізація медичних послуг через онлайн - платформу, персоналізація страхових продуктів, розвиток мультиканального обслуговування клієнтів. Впровадження рішень на базі ШІ.</p> <p>Інтеграція ESG- критеріїв у всі етапи інвестиційного процесу. Дві інвестиції в проекти зеленої енергетики.</p>
Generali Group (Італія)	<p>Досконалість у взаємовідносинах з клієнтами. Технічна і операційна ефективність, еволюція операційної моделі. Досконалість у ключових можливостях для підвищення ефективності діяльності за рахунок масштабування активів, прискорення зростання у пріоритетних сегментах, розвитку технічної експертизи. Досконалість, що базується на принципах сталого розвитку.</p>	<p>Стабільне зростання прибутку на акцію 8-10 % щорічно. Сплата дивідендів на 30% більше від попереднього плану.</p> <p>Підвищення якості обслуговування. Використання нових цифрових технологій та ШІ. Розвиток мультиканальної дистрибуції, персоналізовані продукти.</p> <p>Інтеграція ESG у всі бізнес-напрями, розвиток «зеленого» страхування, прозора звітність.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
<p>Vienna Insurance Group (Австрія)</p>	<p>Фінансова стабільність і прибутковість.</p> <p>Орієнтація на клієнта.</p> <p>Сталий розвиток (ESG).</p> <p>Розширення присутності на ринках центральної та східної Європи.</p> <p>Фокус: підвищення ефективності, більша близькість до клієнта, збільшення доданої вартості.</p>	<p>Коефіцієнт платоспроможності від 150 до 200 %</p> <p>Прибутковість у бізнесі майна/страхування від нещасних випадків.</p> <p>Впровадження цифрових рішень для обслуговування клієнтів та внутрішніх процесів, використання гібридного підходу до дистрибуції (поєднання особистих та цифрових контактів).</p> <p>Розширення бізнес-моделі: створення екосистем, зосередження на управлінні активами, бізнесі пенсійних фондів та обізнаність і захист від ризиків</p> <p>Інвестиції у відновлювану енергетику, вихід з вугільного сектору, сприяння доступному житлу.</p>
<p>Allianz (Німеччина)</p>	<p>Забезпечення розумного зростання та клієнтоорієнтованість.</p> <p>Підвищення продуктивності за рахунок спрощення елементів бізнес-моделі.</p> <p>Зміцнення стійкості.</p> <p>Сталий розвиток (відновлювана енергія, енергоефективність, зелена мобільність).</p>	<p>Рентабельність власного капіталу не менше 17%.</p> <p>Зростання прибутку на акцію 7-9% щорічно до 2027 року.</p> <p>Досягнення рівня задоволеності клієнтів (NSP) не менше 60 % до 2027 р.</p> <p>Використання генеративних рішень на основі штучного інтелекту, цифрова трансформація.</p> <p>Скорочення викидів парникових газів на 1 працівника на 65% до 2030 р. у порівнянні з 2019р., абсолютних викидів відповідно на 50%; моніторинг вуглецевого ризику у сфері нерухомості на 1,5⁰С.</p> <p>Зниження викидів до 2030р. до 2022 р. у автострахованні на 45 % (комерційні клієнти), на 30 % (роздрібна торгівля автомобілями).</p>
<p>Seesam (Естонія) частина групи VIG (Австрія)</p>	<p>Інтеграція з Vienna Insurance Group.</p> <p>Зміцнення позицій на балтійському страховому ринку.</p> <p>Цифрова трансформація та клієнтоорієнтованість.</p>	<p>Впровадження спільних стандартів та процесів з VIG.</p> <p>Розвиток страхових платформ для продажу продуктів та обслуговування клієнтів.</p> <p>Впровадження нових продуктів відповідно до потреб клієнтів та покращення якості обслуговування.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
Zurich Insurance Group (Швейцарія)	<p>Покращення довгострокової прибутковості через консолідацію бізнесу життя, фокусування на клієнтах, персоналізовані пропозиції</p> <p>Інновації та цифрова трансформація</p> <p>Сталий розвиток та ESG</p>	<p>Рентабельність власного капіталу (ROE) понад 23 %, зростання прибутку на акцію понад 9 % щорічно.</p> <p>Використання понад 160 AI - інструментів для оптимізації внутрішніх процесів.</p> <p>Досягнення нульових викидів у власних операціях до 2030 р., в інвестиційних портфелях до 2050 року.</p> <p>Інвестування 5 % власного інвестиційного портфеля в проекти з позитивним екологічним та соціальним впливом.</p> <p>Розробка рішень, що допомагають зменшити свій вуглецевий слід , адаптуватись до змін клімату.</p>
Topdanmark (Данія)	<p>Зміцнення позицій на ринку за рахунок підвищення конкурентоспроможності та залучення нових клієнтів.</p> <p>Оптимізація витрат.</p> <p>Зростання в сегменті.</p> <p>Клієнтоорієнтованість</p> <p>Утримання кваліфікованих співробітників.</p>	<p>Впровадження цифрових рішень для підвищення ефективності внутрішніх процесів.</p> <p>Фокус на здоров'я та добробут клієнтів.</p> <p>Інтеграція принципів ESG у всі аспекти діяльності, включаючи управління ризиками, обслуговування клієнтів, інвестиції.</p>
Swiss Re (Швейцарія)	<p>Фокус на клієнтах та забезпечення їх фінансової впевненості через індивідуалізовані рішення у сфері страхування життя.</p> <p>Розширення продуктового портфеля та географічної присутності.</p> <p>Розвиток інвестиційних продуктів і сфері нерухомості з урахуванням демографічних тенденцій та ESG-критеріїв.</p>	<p>Рентабельність власного капіталу (ROE) понад 23 %.</p> <p>Зростання прибутку на акцію (EPS) щорічно понад 9 %.</p> <p>Використання III та новітніх технологій для оптимізації процесів та покращення обслуговування клієнтів.</p> <p>Розширення присутності на міжнародних ринках.</p> <p>Впровадження ESG у всі аспекти діяльності.</p>
ERGO Group (Німеччина)	<p>Цифрове лідерство</p> <p>Глобальне зростання</p> <p>Різноманітність та інклюзія</p>	<p>Спільна розробка аналітичного інструменту для відстеження технологічних трендів у страхуванні включаючи кібербезпеку.</p> <p>Розширення присутності на міжнародних ринках через стратегічні партнерства та інвестиції , співпраця з автовиробниками.</p> <p>Збільшення частки жінок на керівних посадах до 40 % у 2025 році.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
<p>Achmea (Нідерланди)</p>	<p>Сталий розвиток та кліматична нейтральність</p> <p>Цифрова трансформація та інновації</p> <p>Розвиток брендів Управління та корпоративна структура</p>	<p>Досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. Спрямування у 2025 р. 10 % інвестицій у відновлювану енергетику та стале житло. Партнерство у сфері клімату шляхом приєднання до Кліматичного зобов'язання фінансового сектору Нідерландів.</p> <p>Впровадження хмарних технологій, збільшення частки продажі через цифрові канали самообслуговування.</p> <p>Дотримання моделі управління, орієнтованої на зацікавлені сторони (враховуючи інтереси клієнтів, співробітників, партнерів, акціонерів, суспільства) у процесі прийняття рішень.</p>
<p>Talanx Group (Німеччина)</p>	<p>Забезпечення надійності капіталу, оптимізація його структури та гарантія довгострокового зростання дивідендів</p> <p>Привабливість роботодавця з культурою, що формує ідентичність</p> <p>Збільшення частки прибутку, що генерується основними страховими операціями</p> <p>Сталий розвиток/ ESG</p>	<p>Зміцнення позиції на ринку через трансформацію у спеціалізовану потужну страхову компанію. Малий та середній бізнес є ключовою ініціативою зростання. Постійна зосередженість на технічній досконалості.</p> <p>Диверсифікація портфеля, розвиток перестраховування.</p> <p>Зосередження у довгостроковій перспективі на Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.</p> <p>Нульовий рівень викидів до 2030 р. в операціях компанії по світу та 25 % у 2025р. в Німеччині.</p> <p>Скорочення інтенсивності викидів CO₂ ліквідного портфеля на 30% у 2025 році та до 2050 р. нульового рівня у інвестиціях.</p> <p>Виведення коштів з інфраструктури енергетичного вугілля до 2038 р. Різноманітність та навчання працівників.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
<p>CNP Assurances (Франція)</p>	<p>Розширення партнерської моделі</p> <p>Інклюзивність та соціальна відповідальність</p> <p>Цифрова трансформація та інновації</p> <p>Сталий розвиток та ESG ініціативи</p> <p>Фінансова стабільність та зростання</p>	<p>Укладання угод для розширення соцзахисту та фінансових послуг.</p> <p>Гендерна рівність, індекс гендерної рівності 100/100, 43 % керівних посад займають жінки.</p> <p>Використання 80 сервісів ШІ через платформу CNP AI та запуск нової платформи для покращення якості консультацій у мережі.</p> <p>Розробка нових продуктів для соціально вразливих верств населення.</p> <p>Зменшення вуглецевого сліду (на 53% у інвестиціях, акціях), інвестиції «зелені» та з соціальним впливом.</p> <p>Коефіцієнт покриття збитків (SCR) більше 230 %.</p>
<p>Swiss Life (Швейцарія)</p>	<p>Підвищення якості прибутку та зростання доходів</p> <p>Підвищення грошових виплат акціонерам</p> <p>Цифровізація та операційна ефективність</p> <p>Розвиток страхування та управління активами</p> <p>Сталий розвиток (у тому числі: ділова поведінка, керування активами, у сфері страхування)</p>	<p>Рентабельність власного капіталу (ROE) 17-19 % до 2027 р., коефіцієнт платоспроможності понад 200 %.</p> <p>Коефіцієнт виплати дивідендів підвищення до понад 75 %.</p> <p>Використання Люксембургу як страхового хабу.</p> <p>Стандартизація та цифровізація бізнес-процесів для масштабованості.</p> <p>Зменшення викидів CO₂ на одного працівника на 50% до 2027 року (до 2019р.).</p> <p>Інвестування в проєкти пом'якшення наслідків зміни клімату для компенсування викидів від операційної діяльності.</p> <p>Зменшити вуглецеву інтенсивність власної нерухомості на 20 % до 2030 р. (порівняно з 2019р.), ефективно управління ESG- ризиками</p> <p>Задовольняння попиту клієнтів на екологічно чисті продукти та рішення.</p>
<p>EUROINS (Болгарія)</p>	<p>Розширення присутності в Європі</p> <p>Цифрова трансформація</p> <p>Зміцнення капіталу</p> <p>Соціальна відповідальність</p>	<p>Випуск нових акцій для зміцнення позицій у Центральній та Північно-східній Європі (Польщі, Греції).</p> <p>Інвестиції у цифрові технології для забезпечення операційної ефективності та покращення клієнтського досвіду.</p> <p>Партнерство з Європейським банком реконструкції та розвитку, отримання інвестицій у розвиток.</p> <p>Підтримка благодійних ініціатив.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
<p>NN Group N.V. (Нідерланди)</p>	<p>Трансформаційна програма спрямована на : залучення нових клієнтів оптимізацію бізнес-процесів покращення взаємодії з клієнтами розвиток внутрішньої культури співпраці та підвищення кваліфікації персоналу</p> <p>Сталий розвиток та ESG-ініціативи</p>	<p>1 млн нових клієнтів до 2027 р. та їх задоволеність. Проведення стандартизації, спрощення, цифровізації процесів. Використання ШІ та аналітики даних Інвестиції в технології (2024р.100 млн євро). Зростання завантажень мобільного додатку, автоматизація обробки електронної пошти та персоналізація продуктів.</p> <p>Високий рівень залучення співробітників та різноманіття 30% жінок на керівних посадах.</p> <p>Інвестиції в кліматичні рішення, зменшення викидів CO₂ на 31 % у корпоративному інвестиційному портфелі (до 2021 р.) та зменшити ще на 25%, до 2050 р. зобов'язання досягти нульових викидів. Підтримка фінансового, фізичного та психічного благополуччя людей.</p>
<p>BNP Paribas Cardif (Франція)</p>	<p>Клієнтоорієнтований підхід, підвищення обізнаності, підтримка партнерів та розширення партнерської мережі.</p> <p>Інновації та використання можливостей платформізації.</p> <p>Отримання сталого доходу та позитивного соціального впливу</p> <p>Сприяння сталому розвитку, адаптація до зміни клімату та сприяння циркулярній економіці.</p>	<p>Прозора комунікація від андеррайтингу до процесу управління страховими виплатами. Адаптація до бажань клієнтів, безперебійна, комплексна та прозора підтримка бек-офісу за рахунок налаштування API та навчання.</p> <p>Потужне ІТ середовище з використанням внутрішньої платформи для обробки даних (Domino), впровадження ШІ для операційної ефективності.</p> <p>Забезпечення актуальності продуктів та послуг протягом усього життєвого циклу, сприяння інклюзії. Оптимізація ресурсів, пропозицій, процесів</p> <p>Зменшення енергоспоживання будівель у Франції на 40 % до 2030 р., участь у програмах збереження різноманіття, екологічної освіти співробітників.</p>

<i>Продовження таблиці Ш. 3</i>		
R+V Versicherung (Німеччина)	Участь у глобальних ініціативах Цифрова трансформація та оптимізація процесів Розвиток сталих продуктів Інтеграція ESG-критеріїв у всі аспекти діяльності	Приєдналась до глобальної коаліції та взяла на себе зобов'язання досягти кліматичної нейтральності в інвестиціях до 2050 року. Використання сучасних ІТ - рішень (Bloomberg AIM) для управління портфелем інвестицій та створення інноваційної платформи Motion+ для оптимізації процесів у сфері авто страхування. Спеціальні умови страхування екологічних транспортних засобів та підтримка відновлюваної енергетики за рахунок забезпечення страхового покриття. Функціонування в компанії сертифікованої системи екологічного менеджменту.

Джерело: побудовано автором на основі [39, 41, 45, 48, 49, 51, 55-58, 60, 66, 68, 71,72, 75, 77, 79, 81, 83, 84, 87, 89, 92].

Додаток Ш

Таблиця Ш

**Дорожня карта реалізації управління ризиками страхових компаній
України в контексті євроінтеграції на 2025-2028 роки**

№з/п	Напрямок діяльності	Заходи	Часові рамки
I	Імплементация міжнародних стандартів		
1.1	Поступова адаптація до стандартів IAIS, впровадження вимог Solvency II	Дотримання вимог Національного банку України щодо управління ризиками, впровадження ERM. Вбудовування системи ризик-менеджменту в усі рівні компанії та визначення ролей у структурі ризик-менеджменту.	2025-2027 роки
1.2	Запровадження системи внутрішнього контролю та ORSA	Проведення першої оцінки ризиків у тестовому режимі за власною ініціативою компаній, враховуючи обмежені ресурси вітчизняних страховиків. Власна оцінка ризиків і платоспроможності (ORSA) Визначення ключових ризиків та інтеграція їх з бізнес-цілями страховика. Враховання при проведенні ORSA макроекономічних, геополітичних сценаріїв. Прив'язка ORSA до стратегії капіталу.	2025 - 2026 роки з урахуванням дії воєнного стану З 2026 -2027 року регулярно раз на рік з урахуванням дії воєнного стану З 2027 року на постійній основі

<i>Продовження таблиці Щ</i>			
1.3	Забезпечення достатнього рівня SCR та резервів	Платоспроможність на рівні >100 Формування резервів з урахуванням воєнних ризиків.	На постійній основі У період дії воєнного стану
1.4	Нарощення капіталу, відповідність вимогам Solvency II	Зростання рівня капіталізації українських страховиків Поступове збільшення капіталу до 150% до 200%	2026– 2028 роки 2027 рік 2028 рік
II	Формування базової системи ризик-менеджменту		
2.1	Створення політики управління ризиками	Затвердження політики та структури управління ризиками Впровадження ERM як частини внутрішнього контролю Ідентифікація основних ризиків та виявлення нових видів ризиків	3 II півріччя 2024 року та оновлення на постійній основі 2025-2027 роки
2.2	Впровадження сучасних методів оцінки ризиків	Щорічне проведення стрес-тестувань найбільших страхових компаній Використання сценарного, моделювання, VaR- методу, моніторингу ключових індикаторів ризиків (KRI)	Після відміни воєнного стану 2025-2027 роки на постійній основі
2.3	Аналіз ESG - ризиків	Ідентифікація екологічних соціальних та управлінських ризиків Врахування впливу ризиків переходу на вуглецево-нейтральну економіку Інтеграція ESG – ризиків у ризик-апетит страховика Публікація ESG розділу у річному звіті	3 2026 року 3 2027 року 2026-2027 роки

<i>Продовження таблиці Ш</i>			
III	Здійснення цифрової та організаційної трансформації		
3.1	Інтеграція аналітики (AI, Big Data) у процеси управління ризиками	Повноцінне функціонування автоматизованої системи оцінки та прогнозування ризиків: створення ризик-профілів, автоматизований збір даних Використання цифрових платформ та технологій штучного інтелекту	З 2026 року поступово, з урахуванням фінансового ресурсу компаній
3.2	Підвищення кібербезпеки та створення платформи для повідомлень клієнтів про кібер - інциденти	Формування ефективної системи управління кіберризиками Аудит кіберзахисності та офіційне підтвердження системи інформаційної безпеки встановленим стандартам	Починаючи з 2025 року, враховуючи воєнні ризики З 2026-2027 років на постійній основі
3.3	Проведення навчань з ризик-орієнтованого підходу та корпоративної етики	100% ключових працівників пройшли навчання	2025 рік Щорічно
IV	Забезпечення прозорості в управлінні ризиками		
4.1	Публічне розкриття інформації про фінансову стійкість та ризики, ESG - показники	Розміщення на сайті страхової компанії щорічних звітів про управління ризиками, про фінансовий стан (SFCR), річної фінансової звітності. Результатів стрес-тестування ESG - звітності на сайті страхової компанії Звітів ORSA	З 2025 року За ініціативою компаній під час дії воєнного стану 2026-2027 роки З 2027 року

<i>Продовження таблиці Ш</i>			
4.2	Прозоре інформування стейкхолдерів про умови страхування та ризики	Розміщення інформації на сайті та доступ до калькуляторів страхових премій. Ефективне управління репутаційними ризиками Комунікація політик ризик-менеджменту для клієнтів	З 2025 року постійно З 2026 року

Джерело: розроблено автором.

Додаток Ю

Таблиця Ю

**Основні європейські та вітчизняні законодавчі вимоги до страхових компаній
бізнес-моделей страхування життя (life-страхування) та страхування не
життя(non-life-страхування)**

Законодавчі акти	
<p>Директива 2009/138/ЄС Solvency II (базовий підхід)</p> <p>Впроваджено з 1 січня 2016 р.; внесено зміни Комісією 22.09.2021р.; Європарламент і Рада 13.12.2023 р. досягли згоди щодо перегляду правил Solvency II</p>	<p>Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909 – ІХ</p> <p>Впроваджується поетапно:</p> <p>І етап з 01.01.2024 р. спрощений підхід;</p> <p>ІІ етап з 01.01.2027 р. базовий підхід</p>
1.Мінімальний необхідний капітал (MCR), вимоги	
<p>Частка MCR не повинна опускатися нижче 25% і не перевищувати 45 % необхідного капіталу платоспроможності (SCR), включаючи будь-який додатковий капітал.</p> <p>Розраховується із застосуванням вартісної міри ризику основних власних фондів страховика та з 85 % рівнем довіри на період одного року Обраховується як лінійна функція набору таких змінних: технічні резерви компанії, виписані премії, капітал під ризиком, відстрочені податки та адміністративні витрати. Використані змінні не враховують перестраховання.</p>	<p>➤ З 01.01.2024 р.(спрощений підхід) розмір має складати третину від капіталу платоспроможності (SCR).</p> <p>➤ З 01.01.2027р. (базовий підхід) розмір повинен забезпечити покриття неочікуваних збитків від ризиків, що у процесі діяльності із страхування бере на себе страховик, протягом наступних 12 місяців з рівнем довіри не перевищуючим 85%, визначеним нормативно-правовим актом НБУ.</p> <p>Розраховується, як лінійна комбінація набору величин (обсяг технічних резервів, страхових(перестрахових) премій, капіталу під ризиком, відстроченого податку та адміністративних витрат) з використанням нормативних коефіцієнтів, за вирахуванням вихідного перестраховання.</p>

	<i>Продовження таблиці Ю</i>
	<p>При оцінці платоспроможності страховика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - приймається результат розрахунку MCR, якщо його розмір не менше 25 % та не більше 45% SCR - у разі $MCR < 25\%$ SCR, для оцінки береться розмір 25% SCR ➤ - $MCR > 45\%$ SCR, для оцінки береться розмір 45% SCR
розмір MCR для страхових компаній life-страхування	
<p>Повинен мати абсолютний мінімум 4,0 млн. євро (включаючи кептивні страхові компанії) (було 3,2 млн. євро з 2016 року до внесення змін у 2023 році).</p>	<p>не може становити менше 48 млн. грн. (еквів. 1,077 млн. євро станом на 08.11.2024) для страховиків з ліцензією на здійснення діяльності з прямого страхування за одним чи декількома з класів страхування життя.</p>
розмір MCR для страхових компаній non-life-страхування	
<p>Повинен мати абсолютний мінімум (зі змінами) 2,7 млн. євро, у тому числі для компаній із кептивного страхування, за винятком випадків, коли покриваються усі або деякі з ризиків, включених до 10-15 класів страхування (був з 2016 року 2,2 млн євро) не менше 4 млн. євро для класів страхування 10-15: автотранспортна відповідальність, відповідальність повітряного судна, за судна (морські, озерні, річкові та каналні), загальна відповідальність, кредит, порука. (з 2016 року мінімум MCR був 3,2 млн. євро).</p>	<p>32 млн. грн.(еквів. 0,718 млн. євро станом на 08.11.2024) крім класів страхування відповідальності, яка виникає внаслідок використання наземного транспортного засобу, водного судна, повітряного судна (у т.ч. відповідальності перевізника), страхування іншої відповідальності, кредитів, поруки (гарантії) 48 млн. грн. (еквів. 1,077 млн. євро станом на 08.11.2024 р.) на здійснення діяльності за класами страхування відповідальності, поруки(гарантії), кредитів (не включає діяльність із прямого страхування за класом страхування 13 (іншої відповідальності) у разі наявності законодавчих підстав для застосування спрощеного підходу).</p>

<i>Продовження таблиці Ю</i>	
2.Капітал платоспроможності (SCR), вимоги	
<p>Забезпечує врахування всіх ризиків, на які наражається страхова компанія та що піддаються кількісній оцінці, покриває непередбачувані збитки від існуючих видів діяльності, а також новий бізнес, який буде зареєстровано протягом наступних 12 місяців.</p> <p>Повинен відповідати вартості під ризиком основних власних коштів страхової компанії за умови довірчого рівня 99,5% протягом однорічного періоду.</p>	<p>Спрощений підхід (з 01.01.2024р.): розраховується на основі обсягів страхових (перестрахових) премій і виплат, технічних резервів та капіталу під ризиком з використанням коефіцієнтів, встановлених нормативно-правовими актами НБУ.</p>
	<p>Базовий підхід (з 01.01.2027 р.): забезпечує покриття неочікуваних збитків від ризиків, які приймає страховик на себе у процесі діяльності, протягом наступних 12 місяців з рівнем довіри, який не перевищує 99,5% та визначається нормативно-правовим актом НБУ.</p>

Джерело: побудовано автором за даними [5, 19, 32].

Додаток Я

Список публікацій здобувача:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Майданик Є.Г. Інтеграція європейських законодавчих практик управління ризиками та платоспроможністю у вітчизняну страхову галузь. *Економіка. Фінанси. Право. Аналітик*. Київ. 2024. №1. С. 50-55. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/360>
2. Шульга Н., Майданик Є. Ризики та прибутковість бізнес-моделей страхових компаній. *Scientia Fructuosa*. 2024. № 4. С. 141-154. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2133>
3. Майданик Є. Г. Трансформація інфраструктури управління ризиками страхових компаній України в контексті міжнародного досвіду. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9 С. 168-174. DOI: URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-22>
4. Майданик Є.Г.Управління ризиками страхової компанії на основі актуарних моделей. *Актуальні питання економічних наук*. 2025.№18 DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.17953519> 21с. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/976/961>
5. Майданик Є.Г. Наукова дискусія щодо видів ризиків страхових компаній. *Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 31 жовтня 2022 р.) / відп. ред. Н.П. Шульга - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2022. С.55-57. DOI: 10.31617/k.knute.2022-10-31
6. Майданик Є.Г. Вплив ризиків зовнішнього середовища на діяльність страхових компаній України. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу*: тези доп. II Міжнар. наук-практ.інтернет – конф. (Кам`янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.)/ ред. кол. М.Тріпак, І.Гуменюк -

Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2023. С. 376-378.

7. Майданик Є.Г. Страхова галузь та ризики в архітектурі майбутнього відновлення. *Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 12 жовтня 2023р.)/ відп.ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ.торг-екон.ун-т, 2023.- С.88-90 DOI: 10.31617/k.knute.2023-10-12.

8. Майданик Є. Нові вимоги НБУ до регулювання діяльності страховиків в Україні. *Фінансові інституції-сучасні виклики та нові можливості*: тези доп. Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 21 берез. 2024р.)/ відп.ред. Шульга Н.П. - Київ: Держ.торг-екон.ун-т, 2024. С.101-104. DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-21

9. Майданик Є.Г. Вплив законодавчих новацій на управління ризиками страхових компаній України. *Економіка країни: загрози та виклики в умовах глобальної нестабільності* : тези доп. наук - практик. конф. (Одеса, 14-15 лютого 2025 р.) /Молодий вчений, 2025. С.38-42. ISBN 978-617-8514-08-2.

10. Майданик Є.Г. Трансформації міжнародних стандартів у звітність страхової галузі. *Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів*: тези доп. Міжнар. наук-практ. конф. (Київ, 27 березня 2024 р.)/ відп. ред. О.В. Фоміна. - Київ: Держ. торг-екон. ун-т, 2024. С.142-145 DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-27.

11. Майданик Є. Інтеграція екологічних, соціальних, управлінських ризиків у діяльність страхових компаній України на основі європейського досвіду. *Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки*: тези доп. VII Міжн. наук - практик. інт. конф. Київ, 15 травня 2025 р./КНЕУ, 2025. С.103-105. ISBN 978-966-926-541-8.

12. Майданик Є. Г. Вплив управління ризиками на ефективність надання страхових послуг. *Міжнародний і національний фінансові ринки:виклики та інновації*: тези доп. Всеукр.наук - практик. конф. (Київ, 20 травня 2025 р.) /ДТЕУ, 2025. С.131-133. DOI: 10.31617/k.knute.2025-05-20.

Відомості про апробацію результатів дисертації

№ з/п	Назва конференції, конгресу, симпозіуму, круглого столу, місця та дати проведення
1	<i>Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики: тези доп.</i> Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (Київ, 31 жовтня 2022 р.)
2	<i>Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: тези доп.</i> II Міжнар. наук-практ.інтернет – конф. (Кам`янець-Подільський, 1 лютого 2023 р.)
3	<i>Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період: тези доп.</i> Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 12 жовтня 2023р.)
4	<i>Фінансові інституції-сучасні виклики та нові можливості: тези доп.</i> Всеукр. наук-практ. інтернет- конф. (Київ, 21 берез. 2024р.)
5	<i>Економіка країни: загрози та виклики в умовах глобальної нестабільності : тези доп.</i> наук - практ. конф. (Одеса, 14-15 лютого 2025 р.)
6	<i>Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів: тези доп.</i> Міжнар. наук-практ. конф. (Київ, 27 березня 2024 р.)
7	<i>Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки: тези доп.</i> VII Міжн. наук - практ. інт. конф.(Київ, 15 травня 2025 р.)
8	<i>Міжнародний і національний фінансові ринки:виклики та інновації: тези доп.</i> Всеукр.наук - практ. конф. (Київ, 20 травня 2025 р.)

